Tyı́pı́nı̀

Ń yű̃npyé, yépi nónó-á sɛ́bɛ́y mɛ̀ kàrpulɛ, mé wɛkı yé tyí.

Tyı́pı́nı̀ sɛ́bɛ́y mɛ̀nɛ, Likyi sɛ́bɛ́y wą̃́rkı́nɔ́ ní-ò ye kélɛ.

Wǎh nɛ̂ wãrkı gbennɛ, tɛ́ ǹ yĩnnɛ ké yõ pè n ye Likyi sɛ́bɛ́ynɛ, képah Yesu min pı dùkù tyı́ ólɛ n yo á tyı́, gbı̃́ nɛ̂-á sɔ̀̃ à mɛ sétáh yõ. Ǹtɛ ǹ sɛ́bɛ́y ní-ò mɛ̀ wɔlɛ, nɛ̂-á pè n ye Tyı́pı́nı̀ sɛ́bɛ́ynɛ, kè Yesu yı̃̂nyõ dɔ́kɔ́nsɔkɔnɔ tyı́lɛ n yo á tyı́; ànɛ̂ képah náh, Liyel Mirki-á pɔ Yesu tɔ̃̀ są̃́hpú tɔkɔ, tɛ́ Yesu yõ sɛ̃́pú tı̃̀nkı̀nɔ́ tyah dùkù nɛ̂nɛ.

Yesu yõ sɛ̃́pú tı̃̀nkı̀ nɔ́pi sɔ̃̀ tyah Pyɛrı ànɛ̂ Nsyɔ̃ gbɔ̃̀ yõ Nsyifunɔ wrɔ́, Yerusalɛmı kwil ànɛ̂ Nsyifunɔ kwlo túkù sɔkɔ. Tɛ́ tı̃̀nkı̀ nɔ́pi túkù mɛ wɛ Pole gbɔ̃̀ yõ kwlo yı́syɔ́ sɔkɔ, nónó náh pı Nsyifunɔ kwlolɛ, sɔ̃́-á Antyɔsyı kwil, ànɛ̂ Korɛ̃nti kwil, ànɛ̂ Filipi kwillɛ. Képah náh, Likyi mɛ Pole Liyel tɔ̃̀ pı́nkɔnkɔ̃nɔ dùkù yo wah ànɛ̂ yɔ̃́tyı́ nónó-á à wɛ ké sɔkɔ. Pole-á tɛ̃ wɛ yɔ̃́tyı́ nɔ́pi yah wah dùkù nɛ̂nɛ, Likyi ké tɔ yah yo wah.

Likyi ǹ sɛ́bɛ́y mɛ̀ sɔkɔ tyi kèdùkù yah yo á tyı́, ké 1.8:

- Liyel yõ sɛ̃́pú tı̃̀nkı̀ tyàhnɔ́lɛ Yerusalɛmı kwil sɔkɔ (1.1 - 8.3),
- Liyel wɛy yónkɔ̃nɔlɛ Yerusalɛmı kwil, ànɛ̂ Nsyude, ànɛ̂ Samari gbɛ̆nyah (8.4 - 12.25),

- ànɛ̂ kèkõyő tầntần pól sɔkɔ (13.1 - 28.31).

Wâh Yesu tɛ̃ntồ névye Liyel wɛy yo dùkùlɛ n yah, ǹ n núkú fɛ̃ n pĩ kwɔ́nɔ́ nɛ̂-á sồ pè Yesu yõ sɛ̃́púlɛ n kɔ̃. Kénɛ Liyel wɛy yónɔ́ mɛ̀ ye Nı̀vı̀nı̀ tirlɛ. Képah tɔ̃ Yesu dùkùlɛ álɛ n wɛ̃kı, ǹmɔ nɛ̂-á Liyel nɛy yáhntɔkɔnɔlɛ. Ǹmɔ ye pɔ tɛ̃ kèkõyő mɛ̀ sɔkɔ, à pwáhnmɔnɔlɛ névye kɔ̃, nónó pól-á fɛ̃ syi sɛ̃ ǹ yõ.

Liyel yé yah tɛ̃ ké kàrnɔ́ sɔkɔ.

Amina!

Liyel vyãh kɔ̃́nɔ́lɛ ǹ Mirki pɔ́nɔ́ tyı́ sɔkɔ

1 Ǹ dı̃́ Tewofil, máh lésõ sɛ́bɛ́y gben nɛ̂ tɛkı mɔ
á tyı́, képah sɔkɔ ye mé wãrkı Yesu tyı́pı́nı̀ ànɛ̂
ǹ névye kwɔ́nɔ́nɔ póllɛ. Mé sè wãrkı à tɔkɔ ǹ tồ
tyàhnɔ́ tyı́,*
2 pópó à pɔ nɔ sõ nɛ̂-á Liyel à yɔ̃ dɔkɔ sɔkɔ
yı̃̂nyõ. Tɛ́ Yesu-á pópó n yɔ̃ n dɔkɔ n sɔkɔ, à tần
kwãh sah ǹ tɛ̃ntồ syı́nyopu kɔ̃ Liyel Mirki gbồ yõ,
pépi nónó-á lésõ à yah wilki sah.
3 Yesu-á yèvyãhrı pı à ku, képah náh tɛ̃ntồ
névye nɔ́pi tyı́ ye à ǹ gblɔ̃̌y wɛ̃kı duke duke
náhnáhlɛ nɛ, páh mɛ vilɛ. Sèpı̃̀n tikininı́ sɔkɔ ye
sồ à ǹ gblɔ̃̌ynɛ pélɛ n wɛ̃kı, tɛ́ pélɛ n kwɔ Liyel
tɔ̃́rı́ tyı́ yõ.
4-5 Képah sɔkɔ, ső yɔ́lɛ pè mɛ yõke yɔ̃́nɔ́ sɔkɔ,
tɛ́ Yesu gbáhdyâh yɔ́ di pé tyı́ nɛ: «Yé káh n
gbɛ n mɔ Yerusalɛmı kwillɛ. Ǹgbòlɛ, Nsyɔ̃ lésõ

* **1:1** 1.1 - Liyel wɛy sɛ́bɛ́y fı̃́ nɛ̂-á pè n ye Likyilɛ, képah tyı́ ye Likyi n yo Tewofil tyı́ nɛ pé sɛ́bɛ́y gben-á.

névye wel wilki ni sɔkɔ, ǹtɛ núkúnúkú, kàh
pópó n nɔ sèpȉn yísyɔ́ tyí, Liyel kɩ yé tɔ̃ sah ǹ
Mirkilɛ kɩ yé pɩ yályál. Képah ye, yé káh gbɛ mɔ
Yerusalɛmɩnɛ. Yé Liyel Mirki syɩkɩ n tɛ̃ nɛ́npɔ́,
képah nɛ̂-á Sú Liyel vyãh kɔ̃́nɔ́lɛ, nɛ̂ tyí-á mé yo
sah yé tyí.»

Yesu yɔ̃̀ndɔkɔnsɔkɔnɔlɛ yȋnyõ

6 Tɛ́ Yesu tɛ̃ntȍ névye-á sȍ mɛ tùkènmɔnɔlɛ ǹ
tnɔ̂, pè píkínyahnɔ yɔ́ pɩ ǹ tyí nɛ, pé Tɛ̃ ǹgbɛ̃,
núkúnúkú se à kɩ tɔ̃́rí tɔ̃ dahbɩ Yisrayel gbɛ̃̆nyah
tãn gbȍ sɔkɔ nɩ?
7 À mɛ yo pé tyí nɛ: «Yépi tyí náh ké lésõ ànɛ̂
ké gbȋ́ pȋ́nɔ́lɛ. Sú Liyel nɛ̂ ó-á tɔ̃́rí nɛ́tɛ̃̂nɛ, ǹmɔ
ye wilki sah légbȋ́nɛ.
8 Ǹtɛ yé kɩ pɔ tɛ̃́nwɛnɔ yɔ́ wɛ, Liyel Mirki-à pɔ
tiki yé yõ gbȋ́ nɛ̂nɛ. Képah sɔkɔ, yé kɩ pɩ ńmɔ
tyí yónwàhpu kègblɔlɛ à tɔkɔ Yerusalɛmɩ kwil,
ànɛ̂ Nsyude gbɛ̃̆nyah pól sɔkɔ, à tahlɩ Samari
gbɛ̃̆nyah tyí, fɔ́ɔ́ à kɩ kyɩ syɩ kèkõyɔ̃́ pól yȉn tyí.»
9 Yesu-á fyɔ̀ kénɛ wɛlɔ yo tɛ, à núkú yɔ̃ dɔkɔ n
sɔkɔ yȋnyõ pé pól yȋ́ yah. Tɛ́ ńyȋ́rkȉ yɔ́ pɔ à fɔkɔ
tũ, pè náh tɔ̃ à wɛ.
10 Tɛ́ pǎh mɛ kénɛ yȋnyõ yáhnɔ́ sɔkɔ díkídíkí sɛ̃́,
pè núkú díbí nɛ́pȋ̂ nímí yísyɔ́ wɛ pé tnɔ̂ fwɔ̀pikinɔ
sɔkɔ,
11 pè mɛ n yo pé tyí nɛ ńkɛ̃́: «Kalile gbɛ̃̆nyah
tãn, kwâh nɛ̂ mɛ, tɛ́ yé yȋn tɛ̃ ásȏ, à yȋnyõlɛ n yah
sɛ̃́? Sɔ̃́-á yé wɛ Yesu mɛ̀nɛ, à yɔ̃ dɔkɔ sɔkɔ yȋnyõ
yɔ̀, sɛ̃́ntɛ̃̆ ó ye à kɩ tɔ̃ ǹ syɩ n pɔ n pi.»

Yesu tɛ̃ntɔ̏ névye syínpɔnɔlɛ Yerusalɛmɩ kwil

12 Képah náh, Yesu tɛ̃ntɔ̏ névye yal Wolivi yèh
yɔ̃lɩ yõ, à pé syɩ n pi Yerusalɛmɩ sɔkɔ. Kénɛ yɔ̃lɩ
náh sɔ̏ mɛ fíí kah Yerusalɛmɩnɛ, kè mɛ lɛ́rí tɔ́ní
kénkɔ̃ kɔ́-ńsahlɛ.
13 Pǎh pɔ de, pè dɔkɔ yuku yȋnyõ wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ,
pǎh ńkɛ̃́nɛ wɛ̃nɛ n tuke n mɔ ńyãh sɔkɔ. Pyɛrɩ
sɔ̏ mɛ, ànɛ̂ Nsyɔ̃nɛ, ànɛ̂ Nsyakɩlɛ, ànɛ̂ Andrelɛ, à
tahlɩ Filipi tyí, ànɛ̂ Tomalɛ, ànɛ̂ Barteleminɛ, ànɛ̂
Matyelɛ, ànɛ̂ Alfe píɗ́i Nsyakɩlɛ, ànɛ̂ Simolɛ nɛ̂-
á sɔ̏ pè n ye sú fɔ̋ vyãh syí-òlɛ, ànɛ̂ Nsyakɩ píɗ́i
Nsyudelɛ.
14 Pé pól sɔ̏ mɛ pé sõnɔ pɩ núkúlɛ, à n tuke n
mɔ wɛ̃ tyí gbɩ̃́mɛgbɩ̃́, à nírílɛ n pɩ. Syɔ́ yísyɔ́ tɔ
sɔ̏ mɛ pélɛ, à tahlɩ Yesu yṹ Mari tyí, ànɛ̂ Yesu
yṹnpyélɛ.†

Matyasɩ sàhnɔ́lɛ Nsyudasɩ swɔ

15 Kénɛ sèpȉn sɔkɔ, sõ yɔ́lɛ, Yesu yõ sɛ̃pú sɔ̏ mɛ
tuke mɔ nɛ́pȋ tikinúkò (120) kénkɔ̃lɛ. Tɛ́ Pyɛrɩ mɛ
yuku yȋn pé nɩyɔ̋, tɛ́ yo pé tyí nɛ,
16 pé yṹnpyé, Liyel wɛy sɔkɔ Liyel Mirki-á lésõ
Davidi kɔ̃, à nɛ̂ yo sah Nsyudasɩ tyí sɔkɔ, kǎh sɔ̏
yȋnɛ kè pɩ ó pɩ. Kénɛ Nsyudasɩ-á lésõ Yesulɛ ǹ
tɛ̃́pú wɛ̃kɩ.
17 Tɛ́ pépi tȉnkȉ sɔkɔ nɛy yɔ́-á mó tõ sɔ̏ ǹnɛ, tɔ̏lɛ
dáhbínɔ́lɛ ǹ gbɔ̏ pépi tyí kɔ̃lɛ.

---

† **1:14** 1.14 - Yesu yṹnpyé nónó tyí-á n yo ásɔ̏ sɔkɔ yɔ̀, túkù sõnɔ sɔkɔ, ǹ kèkùrkȉ núkú gbãm ye à n ye. Tɛ́ túkù sõnɔ sɔkɔ mó, ǹ kèkùrkȉ núkú gbãm náh à n ye.

18 Ǹtɛ wǎh pɔ́ nɛ̂ wɛ ǹ tyítúkù pínɔ́ yõrelɛ,
képah-á dwe swãhlɛ. Tɛ́ à mɛ pɔ syɩkɩ ǹ fɔkɔ
sɔ, ǹ dyɔ pól wil karkɩ.
19 Képah sɔkɔ, Yerusalɛmɩ tãn pól mɛ kè
noh, pè kɔ̃ pè kénɛ swãhlɛ n ye pé wɛy sɔkɔ
Akeldamalɛ, nɛ̂ kɔ́r-á tố swãhlɛ.
20 Képah tyí-á sồ wắrkínsàhnɔ́lɛ Gbálnɔ́ sɛ́bɛ́y
sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́:
«Ǹ kéte kɩ pɩ kéntíkínìnɛ,
ànɛ̂ nɛy náh tɔ̃ n tɛ̃ n pi ké sɔkɔ.»‡
Tɛ́ tɔ̃ yo ké fɩ̃́ yɔ́ sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́:
«Ǹnî kɩ ǹ pɩ pɩ tồ tɔkɔ n pɩ.»§
21 Képah-á, névye nónó-á sồ mɛ pélɛ Yesu mɛ gbɩ̃́
dùkùlɛ,
22 à tɔkɔ Nsyɔ̃-á à wel wilki ni sɔkɔ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, fɔ́ɔ́
à kyɩ syɩ ǹ yɔ̃ n dɔkɔ n sɔkɔ sõ tyí yɩ̂̃nyõ. Pépi
sɔkɔ nɛ́núkù yɔ́-á yĩnɛ à tahlɩ pé tyí, pé ǹ tyílɛ n
yo n wah nɛ, wǎh ku tɛ́ yilki mɔ.
23 Wǎh yo sɛ̃́, pè mɛ nɛ́pɩ̂̃ nímí wɛ̃kɩ. Núkú yĩn
ye Nsyosɛfulɛ, nɛ̂-á pè n ye Barsabasɩlɛ, tɛ́ tɔ̃ ǹnɛ
n ye Nsyusitusilɛ. Ní-ò yĩn mɛ Matyasɩlɛ.
24 Képah sɔkɔ, pè mɛ Liyel ni nɛ, Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Liyel,
ǹmɔ nɛ̂-á no pól fɔ́kɔ́sõnɔlɛ n pnɛ, wǎh nɛ̂ yah
wilki nɛ́pɩ̂̃ nímí nɔ́pi sɔkɔ, à tɛ̃̀nɛ pé wɛ̃kɩ.
25 Tɛ̃̀ wɔ-á kɩ Nsyudasɩ swɔ tɔkɔ Yesu tɛ̃ntồ
névye tồ mɛ̀ sɔkɔ, wǎh nɛ̂ milki tɛ́ yuku fɩ̃́ yɔ́,
ńyãh-á yĩnɛ ǹnɛ.*

‡ **1:20** 1.20 - Yah n tɛ Gbálnɔ́ 69.26. § **1:20** 1.20 - Yah n tɛ Gbálnɔ́ 109.8. * **1:25** 1.25 - Fɩ̃́ nɛ̂ tyí-á n yo ásồ yɔ̀, yèvyãhrɩ tɛ̃̀-ǹsah ye nɛ́npɔ́lɛ, nɛ̂-á pɩ nyàh mɛ́-ńsahlɛ. Nsyudasɩ ye ku sɔkɔ nɛ́npɔ́.

26 Képah tɛ̃̆nɛ, pè sɑ̃́hntɔkɔnɔ pɩ, kénɛ
sɑ̃́hntɔkɔnɔ mɛ pɔ yĩnɛ Matyasɩlɛ. Ǹmɔ núkú
kwrɔ mɔ Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye nɛ́pɩ̂̃ gbɔ̃núkú sɔkɔ.

2

Liyel Mirki pɔ́nɔ́lɛ

1 Syáh sõ-á pɔ nɔ, nɛ̂-á pè n ye Pãntekɔtɩ syáhlɛ,
Yesu yõ sɛ̃́pú pól sɔ̃̀ mɛ tùkènmɔnɔlɛ fɩ̃́ núkú
sɔkɔ.
2 Dǒ, yɩ̃́npɔ̃́ yɔ́ núkú n wil líyel sɔkɔ á kɩ nɛ
yɑ̃́hpékè yɔ́ sɔ̃́ kõ, à pé mɛ́-ńsah wɔ̀kɔ̀ pól yuku.
3 Tɛ́ kwâh yɔ́ núkú wil mɔ á kɩ nɛ nyàh lépɔ̃́
sɔ̃́, tɛ́ kɔ̃́lɩ tɛ̃ tɛ̃ kɔ̃ pé nɛ́núkù núkú pól yõ.
4 Liyel Mirki mɛ pé pól tɔkɔ. Pè tyah wɛ́nsnɔ́lɛ
n wɛkɩ Liyel Mirki-á nónó dahbɩ pé vyɛ̃y.
5 Tɛ́ légbɩ̃́nɛ, Nsyifunɔ nónó-á pé Liyel wɛ̃̆kì
tɛ̃́nɔ́ plɛ, pè sɔ̃̀ mɛ wil kèkõyɔ̃́ kwlo kwlo pól sɔkɔ,
à pɔ twah Yerusalɛmɩ kwil.
6 Yɩ̃́npɔ̃́ mɛ̀-á wil sɛ̃́, pé pól tuke mɔ tɔ́wûlɛ. Tɛ́
pé pól yáh-ńsah sɔ̃̀ mɛ tyɛ, pé nɛ́núkù núkú pól-á
sɔ̃́npílɛ pé kwlo wɛlɔ wɛ́kínɔ́lɛ n nohnɩ Yesu yõ
sɛ̃́pú tyí.
7 Kǎh pɩ sɛ̃́, pé gbɑ̃̀n du, pé lékɑ̃́m fɛ̃kɩ, pè mɛ
tyah n yo wɛ̃ tyí nɛ: «Nónó pól-á n wɛkɩ yɔ̀, pé
póllɛ Kalile gbɛ̃̆nyah tãn náh di?
8 Ǹtɛ kè pɩ sɔ̃́ tɛ́ ápi nɛ́núkù núkú pól á kwlo
wɛlɔ wɛ́kínɔ́lɛ n nohnɩ pé tyí,
9 ápi nónó-á n wil gbɛ̃̆nyah nɔ́pi sɔkɔ, nónó-
á pɩ: Partɛselɛ, ànɛ̂ Medilɛ, ànɛ̂ Yelamnɛ, ànɛ̂

Mesopotami tɔlɛ, ànɛ̂ Nsyudelɛ, ànɛ̂ Kapadɔsɩlɛ,
ànɛ̂ Põtelɛ, ànɛ̂ Asilɛ,
10 ànɛ̂ Frisyilɛ, ànɛ̂ Pãnfililɛ, ànɛ̂ Yesyiptilɛ, à
tahlɩ Sirɛnɩ kwil tãn tyí, Libi sɔkɔ, ànɛ̂ Wrome
kwil tãn nónó-á mɛ tɛ̃̀nɔ́lɛ ásȍ̂,
11 ànɛ̂ Krɛtɩ tãnnɛ, ànɛ̂ Arabuninɛ. Ápi túkù sȍ
dubi Nsyifunɔ Liyel nínɔ́ wɛ̃̀kì sɔkɔ, tɛ́ túkù mó
vi mɔ de álɛ ké sɔkɔ. Tɛ́ á pól mɛ Liyel tyí-ǹgbnɔ
pínɔ́ tyí yónɔ́lɛ n nohnɩ pé tyí á kwlo wɛlɔ sɔkɔ.»
12 Képah sȍ mɛ pé pól yáh-ńsah tyɛ, tɛ́
gbɛ̃̀ndùnì tɛ̃ tyí, pè mɛ tyah n yo wɛ̃ tyí nɛ, tir
nɛ̂ se képah n wɛ̃̀kɩ nɩ?
13 Tɛ́ pé túkù mó sȍ mɛ kɔ̃́lɛ Yesu yõ sɛ̃́púlɛ n
ko nɛ, dȉvɛ̃ pènɛ̀kì-á tɛ̃ pélɛ.

Pyɛrɩ Liyel wɛy yónɔ́lɛ tɔ́wû tyí

14 Képah sɔkɔ, Pyɛrɩ yuku yȋn pé no tɛ̃ntȍ
névye nɛ́pȋ̂ gbɔ̃núkú tɛ́lɔ́ nɩyɔ̃́, tɛ́ tyah n yo yȋ́npɔ̃́
ǹgbɛ̃nɛ tɔ́wû tyí nɛ: «Ápi Nsyifunɔ póllɛ ànɛ̂
nónó pól-á mɛ tɛ̃̀nɔ́lɛ Yerusalɛmɩ kwil, yé yé ní
kwɔ noh pallɛ ń tyí, yè mó ń wɛy syíkí-ńsah pĩ.
15 Mé pĩ nɛ yáh mɛ n sõ nɛ, sètɛ̃̀nì sɔkɔ-á no
nɔ́pilɛ, tɛ́ sɛ̃́ náh dɛ́! Pɔ̃y tõ gbȋ́ ó sɔkɔ náh álɛ yɔ̀
di?*
16 Ǹtɛ Liyel tɛ̃ntȍ syínyo-ò Nsyowɛlɩ-á nɛ̂ yo
sah, képah ye pɩ yɔ̀.†
17 À lésõ nɛ, Liyel-á nɛ ńkɛ̃́:
‹Kèkõyɔ̃́-à pópó n tyɛ,

* **2:15** 2.15 - Yáh wɛ Pyɛrɩ pɔ̃y tõ gbȋ́ tyílɛ n yo, Nsyifunɔ náh sȍ tɔ̃lɛ n wɔ, pɔ̃y tõ gbȋ́ nírí sɔ́kɔ́-ńkɛ̃́ sɔkɔ. † **2:16** 2.17-21 - Yah n tɛ Nsyowɛlɩ 2.28-30.

mé kɩ ń Mirki tiki mɔ no pól yõ.
Yé dɩ̃́npɩ̀ ànɛ̂ yé syɔ́npɩ̀ kɩ ń tɛ̃ntõnènɛ n syi n yo.
Mé kɩ wɛ̃́kínɔ́lɛ yé kètɛ̃npɩ̀lɛ n wɛ̃kɩ,
tɛ́ yé yèwàhnì kɩ dlɛ́ynɛ n dɔ.
18 Gbɩ yõ, kénɛ sèpɩ̏n sɔkɔ,
mé kɩ ń Mirki tiki mɔ ń tȭnpɩbɩ díbí ànɛ̂ syɔ́ yõ.
Tɛ́ pè kɩ ń tɛ̃ntõnènɛ n syi n yo.
19 Mé kɩ gbɩ̌l tyi pɩ yɩ̂̃nyõ,
tɛ́ kɩ gbɩ̌l tyi pɩ sétáh yõ,
nɛ̂-á kɩ pɩ tő̃, ànɛ̂ nyàh, ànɛ̂ gbɩ̀syikilɛ,
20 gbɩ̃ kɩ vi mɔ pɩ fɛ̃́ntũ̂nɛ, tɛ́ ńwɔ̃́ kɩ syãh tő̃ sɔ̃́,
tɛ́ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ tukey tùkènɔ́ yòh ǹgbɛ̃ kɩ pyě pɔ, kénɛ tɔ̃́rí yòh ǹgbɛ̃nɛ.
21 Képah sɔkɔ, nónó pól-à Tɛ̃ ǹgbɛ̃ ye gbo, pépi wɔ kɩ pwah.›»
22 Pyɛrɩ-á Nsyowɛlɩ wɛlɔ nɔ́pi yo tɛ, à tõ ǹ syɩ
yo pé tyí nɛ ńkɛ̃́: «Yisrayel tãn, yé noh ń tyí,
máh kɩ nɛ̂ yo n pi: Nasarɛtɩ Yesulɛ, ǹmɔ ye pɩ
névi yɔ́lɛ, nɛ̂-á Liyel syɔ̃ ǹ tyí, à ǹ gblɔ̌y tɔ̃́rílɛ yé
wɛ̃kɩ ǹ gbɩ̌l ànɛ̂ ǹ gbɛ̃̌ndùnì tyi pínɔ́ sɔkɔ yé wrɔ́.
Yépi ńtɛ̃ ye kè pɩ̃ ó!
23 Liyel-á ǹ tyi yah tɔkɔ sah sɔ̃́, sè pɩ sɛ̃́. À kénɛ
dɩ̃́ gbàh dɛ mɔ yé kɔ̃, yé mɛ ǹnɛ Liyel dêl pípú kɔ̃
pè à syɩ dahnɩ yõ, à à ko mɔ.
24 Ǹtɛ kũ náh sȍ fɛ̃ à tɛ̃ n sah n pi. Képah ye,
Liyel mɛ tõ ǹ lékó yilki mɔ, à à wilki kũ yèvyãhrɩ
sɔkɔ.
25 Ǹmɔ tyí ye lésõ yȍtɛ̃ dɩ̃́ Davidi yo nɛ ńkɛ̃́:‡

‡ **2:25** 2.25-28 - Yah n tɛ Gbálnɔ́ 16.8-10.

‹Péwɔ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel náh mɛ ké tyí nɛ pé tɛ̃ n
kwlɔ.
Képah-á, à mɛ pélɛ gbĩ́mɛgbĩ́ pé yohnı mɔ yĩnnɛ.
26 Páh tɔ̃ mɛ nìvìnì sɔkɔ, ànɛ̂ nìvìnì wɛlɔ ó-á pè
n nɛ n wɛkı.
Pé gbɔ̃̀ sàhnɔ́-á mɛ ké yõ nɛ, pâh pɔ ku, pé min-á
kı mɛ tɛ̃ yèvını sɔkɔ.
27 À náh pé lékó sah kũ kɔ̃ n pi,
ànɛ̂ à náh n yɛ pé lékó kɔ̃ kè n pyãh n pi,
péwɔ nɛ̂-á ǹ tɔ̃̀npı pèpɛynɛ.
28 Wǎh min wã̀llɛ pé wɛ̃kı. Tɛ́ kı pé kɔ̃,
pé kı mɛ nìvìnì sɔkɔ kṹmm ǹ yah.›»
29 Képah yóntɛnɔ náh, Pyɛrı tɔ̃ yo pé tyí nɛ: «Á
no, yé yɛ mè á náh nɛy Davidi tyi yo n wah yé
syah. À lésõ ku pè yĩ. Tɛ́ kwɛy mɛ̀ sɔkɔ, ǹ diki
ńtɛ̃ mɛ ápi kwil.
30 Ǹtɛ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò ye sɔ̃̀ ǹnɛ. Ǹ gbɔ̃̀
sàhnɔ́ sɔ̃̀ mɛ Liyel vyãh kɔ̃́nɔ́ mɛ̀ yõ, Liyel-á ǹ wo
nɛ̂ sɔkɔ nɛ, ǹ pétóbé sɔkɔ yɔ́-á kı pɔ pı yɔ̃̀tɛ̃̆nɛ ǹ
swɔ.
31 Tɛ̃ wɔ ye pɔ pı Kristalɛ, nɛ̂ kɔ́r-á Liyel nɛy
yáhntɔkɔnɔlɛ. Tɛ́ wǎh nɛ n yilki n mɔ n pi ǹ
kúntɛnɔ náh, képah ye Davidi kwãh tɛ̃ wɛ, à kɔ̃
à nɛ ńkɛ̃́: ‹À náh n wũ n pi lékókwíl, ànɛ̂ ǹ lékó
náh n pyãh n pi.›
32 Núkúnúkú Yesu mɛ̀nɛ, á pól ye kè wɛ yĩ́nɛ
nɛ wǎh ku, tɛ́ Liyel mɛ ǹ lékó yilki mɔ.
33 À yɔ̃ dɔkɔ sɔkɔ yĩ̂nyõ, mɛ kyı tɛ̃ Liyel gbɔ̃̀yɔ̃̀
sɔ̃̀lɛ. Tɛ́ Sú Liyel-á ǹ vyãh kɔ̃ ǹ Mirki nɛ̂ tyí sɔkɔ,
à mɛ kélɛ Yesu kɔ̃ à tiki mɔ á yõ. Képah ye á n
yah, tɛ́ n nohnı yɔ̀.

34 Ǹtɛ Davidi náh dɔkɔ yuku yȋ̂nyɔ̃, tɛ́ wǎh kè
yo nɛ ńkɛ̃́:
‹Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel kè yo ńmɔ yɔ̏tɛ̃ dȉ́ tyí nɛ,
pɔ n kɔ̃ n tɛ̃ ń gbɔ̏yɔ̏ sɔ̏lɛ,
35 fɔ́ɔ́ kè pɔ nɔ gbȉ́ nɛ̂-á mé kı á sépɛ́bí pı á gbáhkì
súnsàh-ǹsahlɛ.›»§
36 Képah yóntɛnɔ náh, Pyɛrı tɔ̃ pè syah nɛ:
«Yisrayel tãn pól yĩnɛ yè kè pĩ gbı yɔ̃ nɛ, Yesu
nɛ̂-á yépi tɛ̃ syı dahnı yɔ̃, ǹmɔ-á Liyel pı TƐ̀
ŃGBƐNƐ tɛ́ tɔ̃ à pı Kristalɛ, nɛ̂ kɔ́r-á Liyel nɛy
yáhntɔkɔnɔlɛ.»

Nɛ́pȋ̂ kèyɔ̃ núkú kyɛgbãm (3 000) dòhnìnɔ́lɛ Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú yɔ̃

37 Pyɛrı-á wɛy mɛ̀ yo pɔ tyɛ sɛ̃́, kè névye nı kah
tɛ̃, pè mɛ Pyɛrı ànɛ̂ Yesu tɛ̃ntɔ̏ névye tɛ́lɔ́ piki yah
nɛ, pé no, sɔ̃́ se pé yĩnɛ pé pı nı?
38 Képah sɔkɔ, Pyɛrı mɛ yo pé tyí nɛ: «Yé yé
nnɔ vi mɔ, yé nɛ́núkù núkú pól mó wèlnwȉlkȉnɔ́
wɛ ni sɔkɔ Yesu Krista yĩn yɔ̃, yé tyípêl yɔ̃nmɔnɔ
yĩnnɛ. Képah sɔkɔ, Liyel Mirki kı yé kɔ̃.
39 Liyel-á ǹ vyãh kɔ̃ ǹ Mirki tyí sɔkɔ nónó
yĩnnɛ, yépi ye, ànɛ̂ yé wɛ̃́npȉlɛ, à tahlı nónó pól-á
mɛ kwlo fífí sɔkɔ, ànɛ̂ nónó pól-á Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel
kı n ye n pi.»
40 Tɛ́ Pyɛrı tɔ̃ sɔ̏ mɛ wɛlɔ náhnáhlɛ n gbah n
yo pé tyí, à sɔ̋rélɛ n mɔ pé sɔkɔ. À sɔ̏ mɛ n yo pé
tyí nɛ: «Yé Liyel pwáhnmɔnɔ fɛ̃ syi, yè mó wil
kwɛy gbĩ névye nɛ́pêl wrɔ́.»

§ **2:35** 2.34-35 - Yah n tɛ Gbálnɔ́ 110.1.

41 Képah sɔkɔ, nónó-á Pyɛrɩ wɛlɔ fɛ̃ syi, pè
wèlnwìlkìnɔ́ wɛ ni sɔkɔ. Ké lésõlɛ, nɛ́pî̃ kèyõ
núkú kyɛgbãm (3 000) kénkɔ̃ dohnɩ Yesu yõ sɛ̃́pú
yõ.

Yesu yõ sɛ̃́pú nɛ́gbro tɛ̃̀nɔ́lɛ wɛ̃ tyí

42 Képah tɛ̃nɛ, Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye-á kwɔ́nɔ́lɛ
nónónɛ n kɔ̃, pé pól sɔ̃̀ mɛ pé gblɔ̌y kɔ̃, mɛ n
nohnɩ pé tyí, tɛ́ mɛ kwrɔ mɔ pé sɔkɔ, à pɩ pélɛ
núkúlɛ. Pè sɔ̃̀ mɛ yõkelɛ n yõ pélɛ wɛ̃ tyí, tɛ́ mɛ
nírílɛ n pɩ pélɛ.
43 Liyel sɔ̃̀ mɛ n syɔ̃ Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye tyí, à gbǐl
tyi náhnáhlɛ n pɩ. Kăh pɩ sɛ̃́, kè tíkílɛ no pól tɛ̃.
44 Nónó pól-á sɔ̃̀ vi mɔ pɩ Yesu yõ sɛ̃́púlɛ, pè sɔ̃̀
mɛ kwrɔ mɔ tɛ̃ wɛ̃ tyí, tɛ́ mɛ pé gbɛ̃̀n yî póllɛ n
sah wɛ̃ yõ.
45 Pè sɔ̃̀ mɛ pé swɛ̃y ànɛ̂ pé gbɛ̃̀n yîlɛ n yãm.
Tɛ́ mɛ sé yɛ̃̀mnɔ́ pɔ́nɔ́lɛ n dibi wɛ̃ wrɔ́, à yĩnɛ pé
nɛ́núkù núkú pól fyɛ̃̀hnɔ́nɔlɛ.
46 Tɛ́ pè sɔ̃̀ mɛ pé sõnɔ pɩ núkúlɛ, à wɛ̃nɛ n tuke
n mɔ sõmɛsɔ̃́ Liyel ní-ńsah gbô sɔkɔ. Pè sɔ̃̀ pé
fɔkɔ dal wɛ̃nɛ, à yõkenɔlɛ n yõ wɛ̃ yõ nìvìnìnɛ,
pé gbéngbèn sɔkɔ.
47 Pè sɔ̃̀ mɛ Liyellɛ n gbilki, tɛ́ no pól mɛ pélɛ
n sõ. Tɛ́ Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ sɔ̃̀ mɛ névyelɛ n pwah n mɔ n
dohnɩ pé yõ sõmɛsɔ̃́.

3

Gbáhkì núkú dɩ̃́ yɔ́ dɛ́nmɔnɔlɛ

1 Képah sɔkɔ, sõ yɔ́lɛ Pyɛrɩ ànɛ̂ Nsyɔ̃ sɔ̃̀ mɛ n
yuku gbèkãm gbɩ̃́ Liyel ní-ńsah, Liyel ní-ńsah gbô
sɔkɔ.
2 Tɛ́ dɩ̃́ yɔ́ sɔ̃̀ mɛ gbáhkɩ̀ núkúlɛ ǹ dubi gbɩ̃́
dùkùlɛ. Sõmɛsɔ̃́, pè sɔ̃̀ ńkɛ̃́nɛ à twah n pɔ n sah
Liyel ní-ńsah gbô dé-ńsah yah sɔkɔ, nɛ̂-á pè n ye
dé-ńsah Kètărlɛ, à kɔ̃ ǎ pɔ́lɛ n ni n syi ké sɔkɔ
dépú tyí.
3 Wǎh Pyɛrɩ ànɛ̂ Nsyɔ̃ wɛ pè n tyah dénɔ́lɛ ké
sɔkɔ, à pɔ́ ni pé tyí.
4 Képah sɔkɔ, pè à gbah yah, tɛ́ Pyɛrɩ mɛ yo ǹ
tyí nɛ, à pé yah yɩ̃́ɩ̃́.
5 Wǎh yo sɛ̃́, dɩ̃́ sɔ̃̀ wɛ nɛ, páh kɩ kwâh yɔ́ wɛ n
syi n pi pé tyí, tɛ́ tyah pélɛ n gbah n yah.
6 Képah tɛ̃̀nɛ, Pyɛrɩ mɛ yo ǹ tyí nɛ, pɔ́ ànɛ̂ sɛ̃́n
náh mɛ pé tyí, ǹtɛ kwâh nɛ̂-á mɛ pé tyí, páh kɩ
kélɛ à kɔ̃. Tɛ́ nɛ: «Nasarɛtɩ Yesu Krista yɩ̃n yõ,
yuku nɛ n kɔ!»
7 Tɛ́ mɛ ǹ gbɔ̃̀yɔ̃̀ sɔkɔ tɛ̃, à à yilki sah. Nɛ́npɔ́
swɔ, sèkùkù dɩ̃́ gbyɛ̂̃h ànɛ̂ ǹ létɔ̃́hnɩ̀ sũ.
8 À núkú yɔkɔ syɩkɩ ǹ gbyɛ̂̃h yõ, à tyah n kɔ,
tɛ́ de pélɛ Liyel ní-ńsah gbô sɔkɔ, mɛ n kɔ, tɛ́ n
yɔkɔ n syɩkɩ, à Liyellɛ n gbilki.
9 No pól à wɛ à mɛ n kɔ, mɛ Liyellɛ n gbilki.
10 Pè mɛ à yah pɩ̃ nɛ, ǹmɔ-á ńkɛ̃́nɛ n tɛ̃ ǹ nɛ n
ni n syi Liyel ní-ńsah gbô dé-ńsah sɔkɔ, nɛ̂-á pè
n ye dé-ńsah Kètărlɛ. Tɛ́ tir nɛ̂-á pɩ ǹ tyí, képah
sɔ̃̀ mɛ kah pɩ yáh-ńsah tyɛ́nɔ́ ànɛ̂ gbɛ̃̆ndùǹ̀nɛ no
pól tyí.

Pyɛrɩ Liyel wɛy yónɔ́lɛ tɔ́wû tyí

11 Képah sɔkɔ, sèkùkù dɩ́ náh tɔ̃ sɔ̏ mɛ ǹ syɩ
Pyɛrɩ ànɛ̂ Nsyɔ̃ náh. Tɛ́ gbɛ̃̆ndùnì kàhnmɔnɔ tɛ̃̆
tyí, névye to pɔ pè mɔ gbĩ Liyel ní-ńsah gbô párn
yɔ́ sɔ̏, nɛ̂-á pè n ye Salomo párnnɛ.
12 Pyɛrɩ-á képah wɛ sɛ̃̆, à yo tɔ́wû tyí nɛ:
«Yisrayel tãn, kwâh nɛ̂ pɩ, tɛ́ tir mè pínɔ́ yé gbȁn
du wɛ́? Kwâh nɛ̂ pɩ tɛ́ yé álɛ n gbah n yah sɛ̃̆? Yé
káh wɛ nɛ ápi yɛ̃́ngbɛ̃̆ tɛ̃́nwɛnɔ, képah náh pɩ, á
Liyel wɛ̃̆kì tɛ̃́nɔ́ pèpɛy-á pɩ dɩ́ mènɛ à kɔ̃ à kɔ dɛ́?
13 Á náh tãn nónó-á pɩ Abrahmɩ, ànɛ̂ Yisakɩ,
ànɛ̂ Nsyakɔbɩ, ànɛ̂ pé no tɛ́lɔ́lɛ, pépi Liyel ye
gbílkínɔ́ sah ǹ tɔ̏npɩ Yesu yɔ̃, ǹmɔ nɛ̂-á yé dahbɩ
yɔ̏tãm gbɔ̏, tɛ́ à yahle gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-ò dɩ́ Pilati
yɩ́ yah. Tɛ́ Pilati mó tɔ̃ sɔ̏ kè yah tɔkɔ nɛ, pé à fin
mɔ.
14 Ǹtɛ ǹmɔ nɛ̂-á mɛ Liyel tyí yɔ̃, tɛ́ mɛ nɛ́gbílɛ
Liyel yah, yé ǹmɔ yahle, tɛ́ pyě nɛ́kókè mɔ́-ò wɔ
fínmɔnɔ yah kɔ̃.
15 Tɛ́ min nɛ́tɛ̃̆ Yesu nɛ̂-á yé ko mɔ, yépi ńtɛ̃ ye
kè wɛ yɩ́nɛ, Liyel mɛ ǹ lékó yilki mɔ.
16 Dɩ́ nɛ̂-á yé n yah yɔ̀, yé ǹnɛ n pnɛ. Yesu yĩn
yɔ̃ sɛ̃́nɔ́ gbɔ̏ yɔ̃ sɔkɔ ye ǹ gbyɛ̂h mɛ sũ. Yé pól yɩ́
yah ye Yesu yɔ̃ sɛ̃́nɔ́ dɩ́ mè dɛ mɔ pnɛ́pné yɔ̀ dɛ́!
17 Ǹtɛ núkúnúkú, á no, mé pĩ nɛ ǹpɩ̏-ǹkɛ̃̆ sɔkɔ-á
yépi ànɛ̂ yé yɔ̏tãm ko mɔ Yesulɛ.
18 Tɛ́ Liyel-á lésɔ̃ ǹ tɛ̃ntɔ̏ syínyopu pól kɔ̃, pè
nɛ̂ yo sah di mónɔ́lɛ nɛ, Krista-á kɩ yèvyãhrɩ pɩ,
képah ye à pɩ yɔ̀.
19 Kǎh pɩ sɛ̃̆, yé yé nnɔ vi mɔ, yè mó Liyel wɛ̃̆kì
tɛ̃, à kɔ̃ à yé tyípêl yɔ̃ mɔ yé kɔ̃.

20 Képah sɔkɔ, Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel kɩ yèvɩnɩ gbɩ̃́nɛ yé
kɔ̃, tɛ́ kɩ Yesu Krista tɛkɩ mɔ yé kɔ̃, wǎh sɔ̃̀ nɛ̂ yah
wilki sah yépi yĩnnɛ.
21 Ǹtɛ núkúnúkú, à yĩnɛ à tɛ̃ yɩ̃̂nyɔ̃, fɔ́ɔ́ kè kyɩ
syɩ tyi pól tɔ̃́nsàhnɔ́ tyí, sépi nónó-á Liyel ǹ tɛ̃ntɔ̃̀
syínyopu kɔ̃ pè sè yo sah ǹgbò dùkùlɛ, pépi nónó-
á mɛ ǹ tyí yɔ̃.
22 Moyisi kè yo sah ǹgbòlɛ nɛ ńkɛ̃́: ‹Yé Tɛ̃ ǹgbɛ̃
Liyel kɩ yé sɔkɔ nɛy yɔ́ wilki mɔ yé kɔ̃ n pi, à kɩ
pɔ pɩ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-òlɛ ńmɔ tyí kɔ̃lɛ. Yé nɛ
n nohnɩ ǹ tyí ǹ wɛlɔ pól sɔkɔ.
23 Tɛ́ nɛ̂-à yahle sàhnɔ́lɛ ǹ tyí yɔ̃, tɛ̃ tyí kɩ yɩkɩ,
à kɩ ku to Liyel wɛ̃́npì wrɔ́.›*
24 Ǹtɛ gbĩ nɛ̂-á yé n wnɛ yɔ̀,† képah tyí ye Liyel
tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò Samuyɛlɩ yo sah ǹ mɛ gbɩ̃́ dùkùlɛ,
à tahlɩ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyopu tɛ́lɔ́ tyí, nónó pól-á
pɔ ǹmɔ tyí náh.
25 Yé yah, Liyel-á tyi nónó pól yo ǹ tɛ̃ntɔ̃̀
syínyopu tyí, yépi yĩn ye à yo sélɛ, à tahlɩ wǎh
lésɔ̃ yégbékè kwrɔ́nmɔnɔ nɛ̂ pɩ yé náh tãn tyí, nɛ̂-
á à yo Abrahmɩ tyí nɛ ńkɛ̃́: ‹Ʌ́wɔ pétóbé gbɔ̃̀ yɔ̃,
kèkɔ̃yɔ̃́ névye pól kɩ ń pèpɔrɩ wɛ.›‡ Kénɛ yégbékè
kwrɔ́nmɔnɔ nɛ̂-á à pɩ yé náh tãnnɛ yɔ̀, yépi tɔ
vyãh mɛ ké sɔkɔ dò!
26 Yépi ǹgbò tyí ye Liyel tɛkɩ mɔ ǹ tɔ̃̀npɩ Yesulɛ
pèpɔrɩ pɩ yĩnnɛ yé tyí nɛ, à yé pól nɛ́núkù núkú
yohnɩ n mɔ yé kɔ̃ yé tyítúkúnì pínɔ́ yal n mɔ.»

* **3:23** 3.22-23 - Yah n tɛ Tɔ̃nyonɔ 18.15,18. † **3:24** 3.24 - Gbĩ nɛ̂ wnɛ́nɔ́ tyí-á n yo yɔ̀, Yesu mɛ gbɩ̃́ tyí ye kè n yo. ‡ **3:25** 3.25 - Yah n tɛ Yenɛsɩ 22.18.

4

Yȍtãm-á Pyɛrı ànɛ̂ Nsyɔ̃ tuke sɔ̋

1 Képah tɛ̃̋nɛ, Pyɛrı ànɛ̂ Nsyɔ̃-á sȍ mɛ wɛ́kínɔ́
sɔkɔ tɔ́wû tyí sɛ̃̋, nósyɔ́ pɔ wil mɔ pé yõ. Sárká
syínwȉlkȉpu yísyɔ́ ye sȍ, ànɛ̂ Liyel ní-ńsah gbô
syíkípú yȍtɛ̃̋nɛ, à tahlı Sadusɛ̃ névye yísyɔ́ tyí.
2 Tɛ́ kénɛ no fɔkɔ sȍ mɛ kah vyãh Pyɛrı ànɛ̂
Nsyɔ̃̋nɛ, pǎh sɔ̃̋npílɛ névyelɛ n kwɔ nɛ, Yesu-á ku
tɛ́ yilki mɔ, ànɛ̂ lékyî tɔ-á kı pɔ n yilki n mɔ n pi.
3 Képah sɔkɔ, pè pè tɛ̃. Tɛ́ lékȃ̂h-á sȍ mɛ mɔ n
tɛ sɛ̃̋, képah ye pè pè dah mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ,
pópó à pɔ syı dȉndal tyí.
4 Ǹtɛ nónó-á Yesu tɛ̃ntȍ névye kwɔ́nɔ́ noh, pé
náhnáh Liyel wɛ̃̋kì tɛ̃. Kǎh pı sɛ̃̋, Yesu yõ sɛ̃̋pú nɔ
nɛ́pȋ̂ kèyõ nínɔ́ kyɛgbãm (5 000) kénkɔ̃lɛ.
5 Képah sɔkɔ, ké dȉndallɛ, Nsyifunɔ yȍtãm, ànɛ̂
kwil yèwàhnì, ànɛ̂ Liyel tyi kȍnsàhnɔ́ kwɔ́pú wɛ̃
tuke Yerusalɛmı sɔkɔ.
6 Sárká syínwȉlkȉpu yȍtɛ̃ ǹgbɛ̃ An sȍ mɛ ànɛ̂ ǹ
gbô tãn póllɛ. Pépi túkù ye sȍ pı Kayifilɛ, ànɛ̂
Nsyɔ̃̋nɛ, ànɛ̂ Alɛkisãdrelɛ.
7 Képah tɛ̃̋nɛ, pè Pyɛrı ànɛ̂ Nsyɔ̃ tɛ̃ pɔ pé nıyő,
à pɔ pè piki yah nɛ, tɛ̃̋nwɛnɔ nɛ̂ gbȍ yõ se, képah
náh pı, nɛ̂ yȉn yõ se pè pı dɛ́nmɔnɔ mɛ̀nɛ nı?
8 Képah sɔkɔ, Liyel Mirki gbȍ yõ, Pyɛrı pè syah
nɛ:
9 «Kwil yȍtãm ànɛ̂ yèwàhnì, áyáh pèpɔrı pı
sèkùkù dı̋ yɔ́ tyí, képah yõ sɔkɔ náh yé n piki
n yah álɛ kwɛynɛ nɛ, sɔ̃̋ se á pı, tɛ́ à dɛ mɔ di?

10 Yépi pól ànɛ̂ Yisrayel tãn pól yĩnɛ yè kè pĩ nɛ,
Nasarɛtı Yesu Krista yĩn yõ-á dɪ̃́ mɛ̀nɛ yɪ̃́nntɛ̃̆nɔ́lɛ
yé yah sɔkɔ lènɔlɛ yɔ̀. Yépi ye syı Yesulɛ dahnı
yõ, tɛ́ Liyel mɛ ǹ lékó yilki mɔ.
11 Ǹmɔ Yesu tyí ye yónɔ́lɛ Liyel wɛy sɔkɔ nɛ
ńkɛ̃̄: ‹Wɔ̀kɔ̀ mɔ́pú-á yahle dáhkì nɛ̂ mɔ́nkɔ̃̀nɔ́lɛ,
képah ye pɔ pı wɔ̀kɔ̀ dáhgbílɛ.›»*
12 Képah náh, Pyɛrı tɔ̃ nɛ: «Yesu ó yĩn kı fɛ̃
névye pwah mɔ. Nɛ́ ǹmɔ ó yĩn náh, yĩn yɔ́ ńtɛ̃
náh ǹnî yɔ́ ńtɛ̃ kɔ̃ kèkõyɔ̃́, nɛ̂-á kı fɛ̃ névye min
pwah mɔ.»
13 Tukey tùkèpu sɔ̃̀ pĩ nɛ Pyɛrı ànɛ̂ Nsyɔ̃ náh
Nsyifunɔ kărn ǹgbɛ̃ pı, ànɛ̂ pè náh mɛ n mɔ n kõ
nɛ́npɔ́ tɪ̃̀nnɛ. Tɛ́ păh n wɛkı nìsãh ànɛ̂ lékɑ̃́mnɛ
sɛ̃̄, képah mɛ pé gbɑ̃̀n du. Ǹtɛ pè mó tɔ̃ sɔ̃̀ pĩ nɛ,
pépi-á lésõ Yesu kɔ́mûnɛ.
14 Tɛ́ pé yɪ̃́-á mó tɔ̃ sɔ̃̀ mɛ dɪ̃́ mɛ̀ yõ nɛ̂-á
dɛ́nmɔnɔ wɛ, tyíyóné náh tɔ̃ wɛ pé tyí.
15 Kăh pı sɛ̃̄, pè Pyɛrıpi kõ pè wil tukey tùkèpu
tɪ̃̀nkì wrɔ́, tɛ́ pépi mɛ wɛ̃ wɛ pé yahlɛ
16 tɛ́ nɛ, sɔ̃́ se pé kı pı no nɔ́pilɛ nı? Ńkɛ̃̄, kɔ̃lı
kɔ̃lı tɛ̃̆ náh se mó tɔ̃ kélɛ tɛ́. Yerusalɛmı tãn pól-á
pĩ nɛ, Pyɛrıpi-á pı gbı̃̆l mɛ̀nɛ.
17 Kàh pı sɛ̃̄, pé ye kè yahle pé tyí dírí sɔkɔ nɛ,
pè káh tɔ̃ Yesu yĩnnɛ n yo ǹnî yɔ́ ńtɛ̃ tyí. Képah-à
pı, yĩ mɛ̀ náh n tɔ̃ n mɔ n yuku n pi yahlɛ.
18 Képah tɛ̃̆nɛ, pè tɔ̃ pè ye, tɛ́ kè yahle pé tyí
gbógbó nɛ, pé káh tɔ̃ Yesu yĩn noh n yah pé vyɛ̃y
yah, ànɛ̂ pè káh tɔ̃ kwɔ́nɔ́ pı ǹ yĩn yõ.

* **4:11** 4.11 - Yah n tɛ Gbálnɔ́ 118.22.

19 Ǹtɛ Pyɛrıpi pè syah nɛ: «Yépi ńtɛ̃ kè sõ n yah
kɛ̀: Kè se mɛ yɩ̃́nɛ́nɔ́lɛ Liyel tyí, áyâh ǹmɔ tyí yɛ,
tɛ́ yépi yóré fɛ̃ syi?
20 Ápi tɛ̃̀ wɔlɛ, áyáh nɛ̂ wɛ, tɛ́ nɛ̂ noh, á náh fɛ̃
n yɛ n pi sé yɑ̃́hnɔ́lɛ.»
21 Képah tɛ̃̀nɛ, tukey tùkèpu tɔ̃ dírí gbah wɔ pé
tyí, tɛ́ pè fin mɔ. Pè náh sɔ̃̀ mɛ vɩ̃̀-ǹsah wɛ pé wɛ
fɔ̃h fɔ̃h tɛ̃̀nɛ, no pól-á sɔ̃́npílɛ Liyel yĩnnɛ n gbilki
Pyɛrıpi tyípíkì mɛ̀ yĩnnɛ.
22 Tɛ́ dɩ̃́ nɛ̂ dɛ́nmɔnɔ-á sɔ̃̀ pı gbɩ̌llɛ, à kah ye
tikininínɛ.

Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú nîrîlɛ

23 Pǎh fyɔ̀ Pyɛrı ànɛ̂ Nsyɔ̃ fin mɔ, sárká
syínwɩ̀lkɩ̀pu yɔ̃̀tɑ̃m ànɛ̂ yèwàhnì-á nɛ̂ yo pé tyí,
pè kyı sè pól yɑ̃h pé kɔ́mû tyí.
24 Pé wɛlɔ nóhntɛnɔ náh, pé pól pé sɔ̃nɔ pı
núkúlɛ, à Liyellɛ n ni nɛ ńkɛ̃́: «Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃, áwɔ ye
mɔ yɩ̃̂nyɔ̃lɛ, ànɛ̂ sétáhlɛ, ànɛ̂ pnɛ yɔlɛ, à tahlı sé
sɔkɔ yíyɩ̀n pól tyí.
25 Ápi náh nɛy Davidi nɛ̂-á á tɔ̃̀npılɛ, áwɔ ye à
kɔ̃ à kè yo á Mirki gbɔ̃̀ yɔ̃ nɛ ńkɛ̃́:
‹Kwâh nɛ̂ yúkúnyahlenɔ mɛ kwlo kwlo tyí?
Kwâh nɛ̂ tyíkwɛ̂ sɔ̃nɔ mɛ névye sɔkɔ!
26 Kèkɔ̃yɔ̃́ yɔ̃̀tɑ̃m wɛ̃ tyí mɔ,
tɛ́ yah tɑ̃m tɔ tuke mɔ, à pı núkúlɛ,
pè Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Liyellɛ n fwo ànɛ̂ ǹ nɛy
yáhntɔkɔnɔlɛ.›[†]

[†] **4:26** 4.25-26 - Yah n tɛ Gbálnɔ́ 2.1-2.

27 Gbı yõ, kwil mὲ ńtɛ̃ sɔkɔ, yȍtɛ̃ dɩ̃́ Yerɔdı ànɛ̂
gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-ò dɩ̃́ Põse Pilati ye wɛ̃ tyí mɔ, à
tahlı Yisrayel tãn ànɛ̂ kwlo kwlo tέlɔ́ tyí, pè á
tȍnpı Yesulɛ n fwo, ǹmɔ nɛ̂-á á nɛy yáhntɔkɔnɔlɛ.
28 Yah, wáh lésõ á tɛ̃́nwɛnɔ sɔkɔ tyi nóno yah
tɔkɔ sah á dyɔ dyɔ tɛ̃̆nɛ, sépi ye pè pı.
29 Ǹtɛ núkúnúkú, yah pè ápilɛ n kyı̃ n kɔ̃ kὲ!
Nìsãh ǹgbɛ̃nɛ á kɔ̃, à á wɛynɛ n yah n yo, ápi
nónó-á á tȍnpıbılɛ.
30 Tɛ̃́nwɛnɔlɛ á kɔ̃, à yámpúlɛ n dɛ n mɔ, à mó
gbı̆l tyilɛ n pı, á tȍnpı Yesu yı̃n yõ.»
31 Tέ fɩ̃́ nɛ̂ sɔkɔ-á sȍ pélɛ tùkènmɔnɔlɛ, nírí-á
fyɔ̀ n tyɛ, nέnpɔ́ núkú yike. Képah tɛ̃̆nɛ, Liyel
Mirki pé pól tɔkɔ, pè tyah Liyel wɛynɛ n yah n
yo n kɔ̃ nìsãhlɛ.

Yesu yõ sɛ̃́pú nέgbro mɛ dùkùlɛ wɛ̃ tyí

32 Yesu yõ sɛ̃́pú pól sȍ mɛ n sõ dùkù núkúlɛ, tέ
mɛ ké tyí nɛ pé nɛ n pı dùkù núkúlɛ. Pé sɔkɔ
yɔ́ ńtɛ̃ náh sȍ mɛ n yo nɛ, pé gbȁn yı̂lɛ, pé gblɔ̆y
núkúnı́ tyí-á sélɛ. Tέ pé wɛ̃ wrɔ́, pé pól gbȁn yı̂
sȍ pı tɔ́wû tyílɛ.
33 Tέ tɛ̃́nwɛnɔ ǹgbɛ̃ sɔkɔ ye sȍ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu
tɛ̃ntȍ névye pı ǹ tyí yónwàhpu kègblɔlɛ, à ǹ tyílɛ
n yo n kɔ̃ nɛ, wăh ku tέ yilki mɔ. Tέ Liyel pèpɔrı
ǹgbɛ̃ sȍ mɛ pé pól yõ.
34-35 Swɛ̃y, képah náh pı, gbên-à sȍ mɛ nónó
tyí, pě sélɛ n yãm, ǹ tέ sé pɔ́lɛ Yesu tɛ̃ntȍ névyelɛ
n kɔ̃. Pépi n mó sélɛ n dibi, à yı̃nɛ pé nέnúkù

núkú pól fyȁhnónɔlɛ. Képah ye, yãm pí-ò náh sȍ
mɛ pé sɔkɔ.
36 Tɛ́ légbɩ̋nɛ, Nsyosɛfu yɔ́ sȍ mɛ, nɛ̂-á dubi
Syipri gbɛ̃̋nyah. Levi yȉkȉ nɛy ye sȍ ǹnɛ. Tɛ́ Yesu
tɛ̃̋ntȍ névye mɛ yĩn dyɩ à kɔ̃ Barnabasɩlɛ, nɛ̂ kɔ́r-á
sɔ̋ré mɔ́-òlɛ.
37 Ǹmɔ mɛ ǹ swãh yãm, tɛ́ mɛ pɔ ké pɔ́lɛ Yesu
tɛ̃̋ntȍ névye gbȍ dahbɩ.

5

Ananiyasi ànɛ̂ ǹ kyɩ Safiralɛ

1 Ǹtɛ dɩ̋ yɔ́ lésõ mɛ pè n ye Ananiyasilɛ. Ǹmɔ
ànɛ̂ ǹ kyɩ Safira mɛ pé sétáh yɔ́ yãm, tɛ́ yo sah
núkú yõ,
2 à ké pɔ́ túkù kãm sah. Képah náh, Ananiyasi
mɛ kyɩ ké pɔ́ tɛ́ynɛ Yesu tɛ̃̋ntȍ névye kɔ̃.
3 Képah sɔkɔ, Pyɛrɩ mɛ yo ǹ tyí nɛ, Ananiyasi,
sétȁn yȍtɛ̃ se pɩ sɔ̃̋ tɛ́ wɛ de yɩ̃̋ ǹ nɩ sɔkɔ sɛ̃̋, fɔ́ɔ́
à pɔ mìnì yo Liyel Mirki tyí, tɛ́ sétáh yȁmnɔ́ pɔ́
túkù kãm sah nɩ?
4 Sétáh mɛ̀ yȁm-ǹkɛ̃̋ gbɩ̋nɛ, ǹ yɛ̃̋ngbɛ̃̋ tyí kó sȍ
kélɛ nɩ? Wǎh tɔ̃ pɔ kè yãm, ké pɔ́ kó pɩ ǹmɔ tyílɛ
nɩ? Ǹtɛ yĩ mɛ̀ dùkù pínɔ́ sõnɔ se pɩ sɔ̃̋, tɛ́ de ǹ
nɩ sɔkɔ nɩ? Ńkɛ̃̋, névye ó tyí náh à yo mìnìnɛ dɛ́,
Liyel tɔ tyí-á.
5 Ananiyasi-á fyɔ̀ kénɛ wɛlɔ noh, à núkú syɩkɩ
ku. Kǎh pɩ sɛ̃̋, nónó pól-á yĩ mɛ̀ noh, tíkí pè kah
tɛ̃.
6 Wǎh ku sɛ̃̋, kètɛ̃̋npȉ mɛ pɔ ǹ lékó fɔkɔ, tɛ́ à
tɔkɔ kyɩ yĩ.

7 Képah náh, lɛ́rínɔ́ tɔ̃́nɔ́ kénkɔ̃ sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh,
ǹ kyı pɔ de nɛ́npɔ́, tɛ́ tir nɛ̂-á pı sɔkɔ, à náh sɔ̃̀
mɛ kè pĩ.
8 Pyɛrı mɛ à syah nɛ, à yo pé syah, dan mɛ̀ se
ńtyĩ́nɔ pè yãm pé sétáh mɛ̀nɛ nı? À mɛ nɛ, àwe,
kénɛ dan-á.
9 Képah sɔkɔ, Pyɛrı mɛ yo ǹ tyí nɛ, pè se pı sɔ̃́,
tɛ́ yo sah núkú yõ ǹ pɛlɛ, à pɔ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Mirki vyãh
sɔ̃̀lɛ n noh nı? À yah, nónó-á kyı yĩ ǹ pɛ lékólɛ,
pǎh mɛ pɔ n de yɔ̀. Tɛ́ pǎh kı ǹ tɔ lékó tɔkɔ n
sɔkɔ n pi.
10 Pyɛrı-á yo sɛ̃́, nɛ́npɔ́ swɔ, pi núkú syıkı ǹ yah
tĩ̀nnɛ, à ku. Kètɛ̃́npĩ̀-á de kyı, pè kyı à wɛ kúnɔ́lɛ.
Pè mɛ à tɔkɔ kyı yĩ ǹ pɛ tnɔ̂.
11 Képah sɔkɔ, tíkí Yesu yõ sɛ̃́pú tĩ̀nkĩ̀ pól kah
tɛ̃, à tahlı tyi nɔ́pi nóhpú pól tyí.

Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye gbĩ̌l tyi náhnáh pínɔ́lɛ

12 Liyel sɔ̃̀ mɛ n syɔ̃ Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye tyí, à gbĩ̌l
tyi náhnáhlɛ n pı névye nıyɔ̃́. Pè sɔ̃̀ mɛ pé sɔ̃nɔ
pı núkúlɛ ànɛ̂ Yesu yõ sɛ̃́pú tɛ́lɔ́ póllɛ, tɛ́ wɛ̃nɛ n
tuke n mɔ Liyel ní-ńsah gbô párn yɔ́ sɔ̃̀, nɛ̂-á pè
n ye Salomo párnnɛ.
13 Ǹtɛ no tɛ́lɔ́ sɔkɔ nɛy yɔ́ ńtɛ̃ náh sɔ̃̀ mɛ ǹ nılɛ
n syãh n kwrɔ n mɔ pé sɔkɔ. Tɛ́ no pól mó tɔ̃ mɛ
pélɛ n kah n sõ.
14 Képah sɔkɔ, díbí ànɛ̂ syɔ́ náhnáh sɔ̃̀ mɛ n sɛ̃
Tɛ̃́ ǹgbɛ̃́ Yesu yõ, dòhnìnɔ́ kɔ̃ kè n pı n yuku ǹ yõ
sɛ̃́pú yõ.
15 Kǎh pı sɛ̃, névye tyah n wil pé yámpúlɛ, à
pélɛ n sah n pɔ pàl yõ, képah náh pı, sɛ̃ sɛ̃ yĩ̂ yõ

wȁl yey sɔkɔ, nɛ Pyɛrɩ-à pɔ n sɔkɔ, tɛ́ ǹ mírkí wɛ
mɔ pé sɔkɔ nɛy nɛ̂ yõ, tɛ̃̌ wɛ dɛ.
16 Yerusalɛmɩ gbɔ̀plɔ kwlo névye náhnáh ńtɛ̃
tɔ sȍ mɛ pé yámpúlɛ n tɛ̃ n pɔ n pɔ, à tahlɩ névye
tyí, sétȁn-á sȍ mɛ nónónɛ n kwlɔ. Tɛ́ pé pól sȍ
mɛ dɛ́nmɔnɔlɛ n wɛ.

Yesu tɛ̃ntȍ névye fȍ̃hnɔ́lɛ

17 Képah tɛ̃̌nɛ, sárká syínwȉlkȉpu yȍtɛ̃ ǹgbɛ̃ ànɛ̂
ǹ náh névye póllɛ nónó-á Sadusɛ̃̌ névyelɛ, pè tyah
dyɔ́yɔ́kìlɛ n pɩ Yesu tɛ̃ntȍ névyelɛ,
18 tɛ́ pè tɛ̃̌ kyɩ dah mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ.
19 Ǹtɛ lékȃ̂h-á pɔ mɔ, Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ yȋ̂nyõ tȍnpɩ yɔ́
pɔ wɔ̀kɔ̀npèkè mɛ̀ yah yɩkɩ mɔ ànɛ̂ ké sɔkɔ táh
vì yeynɛ, à Yesu tɛ̃ntȍ névye wilki, tɛ́ yo pé tyí
nɛ:
20 «Yé kyɩ Liyel ní-ńsah gbô sɔkɔ, yè kyɩ min
sȁ̃n tyi nɔ́pi pól yo névye tyí.»
21 Wɛy mɛ̀-á yo pè noh sɛ̃̌, séngbɔ̃̌ púpúlɛ, pè
mɛ yuku kyɩ Liyel ní-ńsah gbô sɔkɔ, à kyɩ tyah
kwɔ́nɔ́lɛ n pɩ.
Légbȋ̂nɛ, sárká syínwȉlkȉpu yȍtɛ̃ ǹgbɛ̃ ànɛ̂ ǹ
náh névye mɛ kyɩ tukey tùkèpu tȉnkȉ ye ànɛ̂
Yisrayel gbɛ̃̌nyah yèwàhnì póllɛ. Tɛ́ mɛ sràsyíbí
tõ nɛ, pè kyɩ Yesu tɛ̃ntȍ névye wilki n pɔ
wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ.
22 Ǹtɛ pǎh kyɩ yȋni tɛ̃, pè náh pè wɛ wɔ̀kɔ̀npèkè
sɔkɔ. Pè mɛ pé syɩ pɔ ké yah yo pé yȍtãm tyí nɛ
ńkɛ̃̌,
23 páh kyɩ wɔ̀kɔ̀npèkè yah wɛ tɛ̃̌nmɔnɔlɛ pallɛ
ànɛ̂ ké sɔkɔ táh vì yey tɔlɛ, sé syíkípúlɛ tɛ̃̌nɔ́lɛ pé

tɛ̃-ǹtǟn sɔkɔ. Ǹtɛ páh se mó tɔ̃ sè yɩkɩ mɔ de, pé
náh nɛy wɛ sé sɔkɔ.
24 Pǎh yo sɛ̃́, yĩ mɛ̀ nóhnɔ́ Liyel ní-ńsah gbô
syíkípú yɔ̃̀tɛ̃ dĩ́ ànɛ̂ sárká syínwìlkìpu yɔ̃̀tãm fɔkɔ
fil. Pè mɛ wɛ̃nɛ n piki n yah Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye tyí-
á pɩ dùkù nɛ̂nɛ.
25 Pǎh mɛ képah sɔkɔ, ǹnî yɔ́ pɔ yo pé tyí nɛ,
névye nónó-á pè dah mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ, pǎh
mɛ névyelɛ n kwɔ Liyel ní-ńsah gbô sɔkɔ.
26 Képah tɛ̃̀nɛ, Liyel ní-ńsah gbô syíkípú yɔ̃̀tɛ̃ dĩ́
ǹ no tɛ̃, à pé nyáh sõ. Pǎh kyɩ, tíkí pè tɛ̃ nɛ páh
kɩ nɛ pé pè tɛ̃ gbùgbù, névye káh pɔ pé minki ko
dyêhlɛ. Kǎh pɩ sɛ̃́, pè pè ye yárr, à sɔkɔ.
27 Pǎh kyɩ yĩni tɛ̃ pélɛ tukey tùkèpu tĩ̀nkì tyí,
sárká syínwìlkìpu yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ pè syah nɛ,
28 pé kó lésõ kè tũ pé tyí nɛ, pè káh tɔ̃ kwɔ́nɔ́ pɩ
n yah dĩ́ mɛ̀ yĩn yõ nɩ? Tɛ́ pè yah, pǎh pé kwɔ́nɔ́
tɔ̃ mɔ Yerusalɛmɩ kwil pól sɔkɔ, tɛ́ tɔ̃ mɛ ǹ kũ
plɔlɛ n twah pépi yõ kɛ̀!
29 Ǹtɛ Pyɛrɩ ànɛ̂ Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye tɛ́lɔ́ mɛ yo
pé tyí nɛ: «Á kɩ Liyel dyɔ yĩ́ĩ́ tɛ̃ yɛ sɔ̃́, tɛ́ kɩ névye
tyílɛ n pɩ?
30 Yesu nɛ̂-á yé ko mɔ dahnɩ yõ, á náh tãn Liyel
ye ǹ lékó yilki mɔ,
31 tɛ́ à yɔ̃ dɔkɔ sɔkɔ, à kyɩ à sah ǹ gbɔ̃̀yɔ̃̀ sɔ̃̀lɛ.
Tɛ́ à pɩ yɔ̃̀tɛ̃nɛ, ànɛ̂ pwáhnmɔ-òlɛ nɛ ńkɛ̃́, ǹmɔ
gbɔ̃̀ yõ Yisrayel tãn fɛ̃ pé nnɔ vi mɔ, pè mó pé
tyípêl yɔ̃̀nmɔnɔ wɛ.
32 Kénɛ tyi nónó-á Liyel pɩ, ápi ànɛ̂ Liyel Mirki
ye sé yónwàhpu kègblɔlɛ, wǎh képah nɛ̂nɛ névye

kɔ̃, nónó-á sah ǹ tyí yõ.»
33 Képah tɛ̃nɛ, tukey tùkèpu tĩ̀nkì-á wɛlɔ nɔ́pi
noh sɛ̃́, pé fɔkɔ kah vyãh, fɔ́ɔ́ pè sõ̀ mɛ ké tyí nɛ,
pé Yesu tɛ̃ntõ̀ névye ko mɔ.
34 Ǹtɛ Farisiyɛ̃ nɛy yɔ́ sõ̀ mɛ pé sɔkɔ pè n ye
Kamalyɛlılɛ. Liyel tyi kõ̀nsàhnɔ́ kwɔ́-ò yɔ́ ye sõ̀
ǹnɛ, nɛ̂-á névye pól mɛ yõ̀yénnɛ n sah ǹ yõ. Ǹmɔ
mɛ yuku yĩn tukey tùkèpu tĩ̀nkì nıyṍ tɛ́ nɛ, pè
Yesu tɛ̃ntõ̀ névye wilki mɔ kégbɔ́ kwéy átrɛ.
35 Pǎh wil, à ǹ syı yo pé no tyí nɛ: «Á no
Yisrayel tãn, yé yé gblɔ̃̌y kyɔmı yĩ́ yé tyípínɔ́
sɔkɔ, à yuku díbí nɔ́pi tĩ̀nnɛ dɛ́!
36 Ké náh tɔ̃̀nì pı di mónɔ́lɛ kah, gbĩ́ nɛ̂-á Tedası
mɛ yuku ǹ gblɔ̃̌y pı nɛ, nɛ́-ǹgbɛ̃-á péwɔlɛ, tɛ́ díbí
nɛ́pĩ̂ kyɛyɛ̃́h (400) sõnɔ vi mɔ pè kɔ̃ pè ǹ sõ̀ tɛ̃.
Ǹtɛ wǎh pɔ ko mɔ, ǹ sõ̀ tɛ̃́pú pól náh karkı di?
Nɛy se tɔ̃ wũ?
37 Ǹmɔ tyí sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh, Kalile gbɛ̃̌nyah dĩ́
Nsyudası mɛ tɔ̃ yuku kénɛ gbɛ̃̌nyah névye yãh
gbĩ́nɛ, à pé náhnáh yõ yıkı pè kɔ̃ pè ǹ sõ̀ tɛ̃. Ǹtɛ
ǹ tɔ náh pɔ ko mɔ, tɛ́ ǹ sõ̀ tɛ̃́pú mɛ karkı di?
38 Képah ye núkúnúkú tɛ̃nɛ, mé kélɛ n yo yé
tyí, yé yé vyɛ̃y dɛ no nɔ́pi tyí sɔkɔ, yè mó pè fin
mɔ pè nɛ n yuku. Pé tir yáhntɔkɔnɔ, képah náh
pı, pé tyípíní mɛ̀-à kı mɛ wil névye tɛ̃ tyí, kè kı
tyɛ ké gblɔ̃̌y.
39 Ǹtɛ kàh kı mɛ wil Liyel tɛ̃ wɔ tyí tɔ́tɔ́, yépi
náh fɛ̃ kè yıkı n pi. Yé kyɔ̀mìnɔ́ pı, yè káh pɔ
tyah Liyel wɔlɛ n fwo dɛ́!»

Kamalyɛlɩ-á yo sɛ̃́, pé no sah ǹ tyí yõ.

40 Pè mɛ tɔ̃ Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye ye de, à pɔ pè ko
yèfõhlɛ. Tɛ́ kè yahle pé tyí nɛ, pè káh tɔ̃ Yesu
tyílɛ n yãh, tɛ́ pè fin mɔ.

41 Ǹtɛ Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye sɔ̃̀ mɛ nìvìnì sɔkɔ
kègbɩlɛ, pǎh n yal tukey tùkèpu tɩ̃̀nkɩ̀ wrɔ́ gbɩ̃́
nɛ̂nɛ, pǎh sɔ̃́npílɛ kè kyɔmɩ wɛ nɛ, páh yĩnɛ
fɔ̃́hnɔ́lɛ Yesu yĩnnɛ.

42 Képah sɔkɔ, sõmɛsɔ̃́ pè n nɛ n mɛ Liyel ní-
ńsah gbô ànɛ̂ kétlo sɔkɔ, ǹ névyelɛ n kwɔ, ǹ tɛ́
Nìvìnì tirlɛ n yo pé tyí Yesu Krista tyí yõ.

6

Yõke tɔ̃́nsàhndibipu yáhnwɩ̀lkɩ̀nɔ́lɛ

1 Légbɩ̃́nɛ, wãn sɔ̃̀ mɛ n mɔ Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpú
nɛ́dán yõ. Képah sɔkɔ, Krɛkɩ wɛy wɛ́kípú tyah
n wɛkɩ nɛ, sõmɛsɔ̃́ pé no Yebre wɛy wɛ́kípú-á
mɛ n syɩkɩ pépi pɛ́kúsyɔ yõ yõke dibi gbɩ̃́nɛ.

2 Kǎh pɩ sɛ̃́, Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye nɛ́pɩ̃̂ gbɔ̃nimí mɛ
Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpú tɔ́wû pól ye tuke, tɛ́ yo pé tyí nɛ,
kè náh yĩnɛ pépi Liyel wɛy yónɔ́ yal n mɔ, pé mó
de tɛ̃ yõke díbínɔ́ sɔkɔ.

3 Képah-á, pé yɵ̃́npyé, pè díbí nɛ́pɩ̃̂ kwǎrnimi
yah n wilki pé sɔkɔ, nónó yɩ̃́ngbí-á mɛ n yo, tɛ́
Liyel Mirki mɛ pè tɔkɔ, ànɛ̂ lékɑ̃́m mɛ pé sɔkɔ.
Páh kɩ tɔ̃̀ mɛ̀ dahbɩ pépi gbɔ̃̀.

4 Kàh kɩ pɩ sɛ̃́, pépi-á kɩ mó yɔ̃ sɔkɔ nírí pínɔ́
ànɛ̂ Liyel wɛy yónɔ́ tɔ̃̀lɛ.

5 Képah sɔkɔ, pǎh nɛ̂ yo, tɔ́wû pól kè fɛ̃ syi. Pè
mɛ Yetyɛ̃nɩ yah wilki, ǹmɔ nɛ̂ Liyel yõ sɛ̃́nɔ́-á sȍ
mɛ gblò, tɛ́ Liyel Mirki mɛ à tɔkɔ. Ȁ tahlɩ Filipi
tyí, ànɛ̂ Prokɔrɩlɛ, ànɛ̂ Nikanɔrɩlɛ, ànɛ̂ Timolɛ,
ànɛ̂ Parmenasɩlɛ, ànɛ̂ Antyɔsyɩ kwil Nikolasɩlɛ,
ǹmɔ nɛ̂-á lésõ vi mɔ de Nsyifunɔ Liyel nínɔ́ wɛ̃kì
sɔkɔ.
6 Tɛ́ mɛ pépilɛ Yesu tɛ̃ntȍ névye wɛ̃kɩ. Pépi mɛ
pé gbȁn sah pé yõ nírí pínɔ́ sɔkɔ, à sãm mɔ pé
sɔkɔ.
7 Képah tɛ̃̌nɛ, Liyel wɛy sȍ mɛ n tɔ̃ n mɔ n yuku,
tɛ́ wãn mɛ n mɔ n yuku náhnáh Yesu tȍ sȁ́hpú
nɛ́dán yõ Yerusalɛmɩ kwil. Sárká syínwȉlkȉpu tɔ
náhnáh sȍ mɛ fɛ̃ syi sɛ̃ Yesu yõ.

Yetyɛ̃nɩ tɛ̃̋nɔ́lɛ

8 Yetyɛ̃nɩ sȍ Liyel pèpɔrɩ náhnáh wɛ ànɛ̂ ǹ
tɛ̃̋nwɛnɔlɛ. Ȁ sȍ mɛ à tɔkɔ à gbȉ̌l tyilɛ n pɩ névye
nɩyɔ̃́.
9 Képah tɛ̃̌nɛ, Nsyifunɔ tyah yékȃ̂blɛ n pɩ
Yetyɛ̃nɩnɛ. Pé túkùlɛ, Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ nɛ̂-á pè
n ye yɔ̃rɩ sɔkɔ wȉlpu wɔ̀kɔ̀lɛ, képah névye ye. Pè
n wil Sirɛnɩ kwil ànɛ̂ Alɛkisãdri kwil. Pé túkù mɛ
n wil Silisi gbɛ̃̌nyah ànɛ̂ Asi gbɛ̃̌nyah sɔkɔ.
10 Tɛ́ Liyel Mirki gbȍ yõ, Yetyɛ̃nɩ sȍ mɛ n wɛkɩ
lékȁ́mnɛ. Képah ye, no nɔ́pi náh mɛ tɛ̃ wɛ ǹ
wɛlɔlɛ n kɔ̃lɩ.
11 Képah tɛ̃̌nɛ, pè kyɩ nósyɔ́ tɔkɔ pɔ́lɛ nɛ pè pɔ
yo nɛ, páh à wɛ à mɛ Moyisi ànɛ̂ Liyel tyílɛ n yo
n yɩkɩ.

12 Pè képah pı, à tɔ́wû, ànɛ̂ yèwàhnì, ànɛ̂ Liyel
tyi kɔ̃̀nsàhnɔ́ kwɔ́pú mɔ Yetyɛ̃nı yõ, pè kɔ̃ pè à
fyãh tɛ̃ yuku ǹnɛ tukey tùkèpu tı̃̀nkì tyí.
13 Tɛ́ tɔ̃ tàrfyɔ̀ mìnyobe yísyɔ́ yah, à yuku pélɛ
nɛ pè kyı yo nɛ, dı̃́ mɛ̀ náh mɛ n yal n mɔ
Liyel ní-ńsah gbô ànɛ̂ Moyisi tyi kɔ̃̀nsàhnɔ́ tyí
yónyıkınɔlɛ.
14 Páh kè noh ǹ vyãh yah à mɛ n yo ńtɛ̃nɛ nɛ,
kénɛ Nasarɛtı Yesu mɛ̀-á kı pɔ Liyel ní-ńsah gbô
sɔ n pi, tɛ́ Moyisi-á pé kwɔ wǎ̀l nónónɛ, wǎh kı
sé tɔ vi mɔ.
15 Képah sɔkɔ, tukey tùkèpu tı̃̀nkì pól tyah
Yetyɛ̃nınɛ n yah díkídíkí, tɛ́ ǹ yah wɛ kè mɛ yı̃̂nyõ
tɔ̃̀npı tyí kɔ̃lɛ.

7

Yetyɛ̃nı Liyel tyi yah yónɔ́lɛ

1 Képah sɔkɔ, sárká syínwı̃̀lkı̃̀pu yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ
Yetyɛ̃nı piki yah nɛ, no-á nɛ̂nɛ n yo ǹ tyí sɔkɔ,
gbı se kélɛ nı?
2 Yetyɛ̃nı mɛ yo ǹ tyí nɛ: «Ń súbí ànɛ̂ ń yṹnpyé,
yé noh ń tyí. Gbı̃́ nɛ̂-á lésõ á náh nɛy Abrahmı
náh tɔ̃̀nì mɛ yal yuku Yarã kwil sɔkɔ, tɔ̃̀rí nétɛ̃̂
Liyel ye lésõ wil ǹ yah Mesopotami gbɛ̃̆nyah,
3 tɛ́ mɛ yo ǹ tyí nɛ: ‹Yal á gbɛ̃̆nyah ànɛ̂ á kéte
tãn wrɔ́, ǹ yuku gbɛ̃̆nyah yɔ́ sɔkɔ, nɛ̂-á mé kı ǹ
wɛ̃kı n pi.›*

---

* **7:3** 7.3 - Yah n tɛ Yenɛsı 12.1.

4 Képah sɔkɔ, Abrahmɩ yal Kalde tãn gbɛ̃̆nyah
sɔkɔ, à kyɩ tɛ̃ Yarã kwil.† Képah náh, ǹ sú-á pɔ ku
tɛ, Liyel mɛ à kɔ̃ à yal Yarã kwil, à pɔ tɛ̃ gbɛ̃̆nyah
mɛ̀ sɔkɔ, nɛ̂ sɔkɔ-á yépilɛ núkúnúkú yɔ̀.
5 Tɛ́ Liyel náh sɔ̃̀ sétáh yɔ́ ńtɛ̃nɛ à kɔ̃ ǹ tyɩ́lɛ ásɔ̃̂.
Gbáhsúkɩ́ kénkɔ̃ fyé tyahlɛ, à náh kélɛ à kɔ̃. Ǹtɛ
à ǹ vyãhlɛ à kɔ̃ nɛ, páh kɩ pɔ gbɛ̃̆nyah mɛ̀ póllɛ à
kɔ̃. Tɛ́ kăh kɩ tɔ̃ pɩ ǹ pétóbé tɔ tyɩ́lɛ, ǹmɔ kɛ̃́ náh
ńtɛ̃ sɔkɔ. Tɛ́ légbɩ̃́nɛ, pi ńtɛ̃ náh sɔ̃̀ mɛ Abrahmɩ
tyɩ́.
6 Liyel mɛ tɔ̃ yo ǹ tyɩ́ nɛ: ‹Á pétóbé kɩ pɔ wil
kɩ kyɩ n tɛ̃ n pi gbɛ̃̆nyah káhkɩ́ sɔkɔ. Nɛ́npɔ́ sɔkɔ
pè kɩ n pɩ n pi yɔ̃bɩlɛ, tɛ́ kɩ fɔ̃́hnɔ́ wɛ, pópó ye
kyɛyɛ̃́h (400).
7 Ǹtɛ gbɛ̃̆nyah káhkɩ́ nɛ̂ sɔkɔ-á pélɛ yɔ̃rɩ sɔkɔ,
ńmɔ Liyel tukey kɩ n syɩkɩ n pi kénɛ gbɛ̃̆nyah tãn
yɔ̃. Tɛ́ képah náh, pè kɩ wil yɔ̃rɩ sɔkɔ nɛ́npɔ́, kɩ
pé syɩ pɔ ńmɔ yĩn gbilki ásɔ̃̂.›
8 Képah yóntɛnɔ náh, Liyel mɛ yégbékè kwrɔ
mɔ Abrahmɩnɛ, képah nɛ̂-á kɩ sɔ̃̀ n wɛ̃kɩ n pi kɔ̃̀kè
kɔ̃̀nɔ́ sɔkɔ. Képah ye, Abrahmɩ-á pɔ Yisakɩ dubi,
à mɛ à kɔ̃ ǹ dúbɩ́nɔ́ sèpɩ̃̀n kwărtɔ̃-ò sɔ̃lɛ. Yisakɩ
tɔ mɛ pɔ ǹ pɩ́dɩ̃́ Nsyakɔbɩ kɔ̃. Nsyakɔbɩ tɔ mɛ pɔ
ǹ dɩ̃́npɩ̀ nɛ́pɩ̃̂ gbɔ̃nimɩ́ kɔ̃, pépi nónó-á ápi yɩ̀kɩ̀nɩ̀
gbɔ̃ninɔ́ náh tãnnɛ.
9 Képah náh, á náh tãn pɔ tyah pé gbɛ̃ndɩ̃́
Nsyosɛfu dyɔlɛ n yɔ. Tɛ́ à tɛ̃ yãm yɔ̃̀lɛ, pè kɔ̃
pè sɔkɔ ǹnɛ Yesyipti gbɛ̃̆nyah. Ǹtɛ Liyel sɔ̃̀ mɛ

† **7:4** 7.4 - Abrahmɩ lésɔ̃ mɛ Kalde gbɛ̃̆nyah sɔkɔ, Mesopotami sétáh yɔ̃.

Nsyosɛfulɛ.
10 À ǹ yõ wilki yènvyã̀hnpèl nɔ́pi sɔkɔ, tɛ́
lékã́mnɛ à kõ yĩ́ĩ́, tɛ́ Yesyipti yɔ̃̀tɛ̃ dĩ́ Farawɔ̃ yĩ́ kõ
kè yuku ǹnɛ. Képah sɔkɔ, à mɛ à pɩ ǹ gbɛ̃̆nyah
ànɛ̂ ǹ tɔ̃́rɩ́ kéte pól yah tɛ̃́-òlɛ.
11 Tɛ́ kwɛ́npékè yɔ́ pɔ de Yesyipti gbɛ̃̆nyah ànɛ̂
Kanah gbɛ̃̆nyah pól sɔkɔ, à pɩ yèvyãhrɩ ǹgbɛ̃nɛ
pé tyɩ́. Ké pékénkàhnmɔnɔ tɛ̃̀ tyɩ́, á náh tãn náh
tõ sɔ̃̀ mɛ kwâh yɔ́ ńtɛ̃nɛ n wɛ n yõ.‡
12 Tɛ́ Nsyakɔbɩ-á pɔ kè wɛ noh nɛ, yõke-á
mɛ Yesyipti sɔkɔ, ké gbennɛ, à á náh tãn tɛkɩ
mɔ nɛ́npɔ́, pè kyɩ yõke yah pɔ, pépi nónó-á ǹ
wɛ̃́npɩ̀lɛ.§
13 Pǎh tõ pɔ pé syɩ yuku kɛ ní-òlɛ, Nsyosɛfu mɛ
ǹ gblɔ̃̆y tyɩ́ yo wah ǹ nɛ́nkyɩ́bɩ́ tyɩ́. Kǎh pɩ sɛ̃́,
Farawɔ̃ mɛ Nsyosɛfu duku wɩ̀l-ǹsah pĩ.
14 Képah sɔkɔ, Nsyosɛfu tɛ̃ntɔ̃̀ mɔ nɛ, pè kyɩ pé
sú Nsyakɔbɩ ànɛ̂ ǹ no pól tɛ̃ n pɔ. Pè sɔ̃̀ mɛ nɛ́pɩ̂̃
tikitɔ̃ní pɔ́ gbãm pɔ́ kwlɔ́lɛ.
15 Sɛ̃́ ye Nsyakɔbɩ mɛ yuku pɔ tɛ̃ Yesyipti
gbɛ̃̆nyah sɔkɔ. À syi pɔ ku nɛ́npɔ́ ànɛ̂ á náh tãn
tɔ póllɛ.
16 Pé lékyɩ̂ mɛ twah kyɩ yĩ Sisyɛmɩ kwil diki yɔ́
sɔkɔ, nɛ̂-á lésõ Abrahmɩ dwe Yemɔrɩ wɛ̃́npɩ̀ tyɩ́.
17 Liyel-á lésõ ǹ vyãhlɛ Abrahmɩ kõ nɛ̂ yĩnnɛ,
ké pɩ gbĩ́-á pɔ n nɔ, ápi no kwel náhnáh Yesyipti

‡ **7:11** 7.11 - Kanah gbɛ̃̆nyah mɛ ye pè n ye Yisrayel gbɛ̃̆nyahlɛ núkúnúkú. § **7:12** 7.12 - Yáh wɛ pè nɛ kwɛkɩ-á de Yesyipti gbɛ̃̆nyah sɔkɔ, tɛ́ tõ nɛ Nsyakɔbɩ-á yõke tyɩ́ noh nɛ́npɔ́, Liyel lésõ lékã́mnɛ Nsyosɛfu kõ à yõkelɛ n koh n sah, yõke pɛkɩ gbĩ́nɛ. Képah ye yõke kõ kè pɔ wɛ nɛ́npɔ́.

sɔkɔ.
18 Tɛ́ yȍtɛ̃̏ késɑ̃́n yɔ́-á pɔ dɔkɔ Yesyipti yõ, ǹmɔ
náh sȍ Nsyosɛfulɛ n pnɛ.
19 À mɛ vi syıkı á no yõ. Ǹ nɛ́pékè kàhnmɔnɔ
tɛ̃̏ tyí, à á náh tɑ̃n kyĩ mɔ, pè kɔ̃ pè pé wɛ̃́npı̀ yrɔ̃̏
milki sah kégbɔ́ pé ku yĩnnɛ.
20 Légbĩ́ mɛ̀ ó sɔkɔ ye Moyisi dubi. À kah plɛ
yĩ̋, ànɛ̂ ǹ tyí nɔ Liyel tyí. Pè à pu ńwɔ̃̏lɔ́ tɔ̃̋nɔ́ ǹ
sú gbô.
21 Képah náh, pè à tɔkɔ kyı milki.* Farawɔ̃ písê
mɛ à wɛ tɔkɔ. À pɔ à pu ǹ yɛ̃́ngbɛ̃̏ pídĩ́ sɔ̃̏.
22 Kăh pı sɛ̃̏, lékɑ̃́m tyi nónó pól-á sȍ mɛ
Yesyipti sɔkɔ, Moyisi kwɔ́nɔ́ wɛ sé pól yõ. Képah
ye, à pı wɛ̀ntăhnı̀ wɛ́kí-òlɛ ànɛ̂ tyítăhnı̀ pí-òlɛ.
23 Tɛ́ wăh pɔ nɔ ye tikininínɛ gbĩ́ nɛ̂nɛ, à kè sõ
wɛ nɛ, páh kı kyı yah pé yṹnpyé Yisrayel tɑ̃n tyí.
24 Wăh kyı, à kyı yĩnɛ ǹ tyí névi yɔ́lɛ, Yesyipti
nɛy yɔ́ mɛ n fɔ̃h. Moyisi tyí névi fɔ̃̋hnɔ́ yrɔ tɛ̃̏ tyí,
à ǹ vyɑ̃h syi, à Yesyipti nɛy mɛ̀ ko mɔ.
25 Moyisi sȍ mɛ n sõ nɛ, pé no Yisrayel tɑ̃n-á kı
n pĩ n pi nɛ, Liyel-á kı péwɔ tɔkɔ, kı pè wilki n
pi pé yɔ̃rı sɔkɔ. Ǹtɛ pè náh tɛ̃̏ wɛ kè pĩ ǹ tyí.
26 Ké dĩndallɛ, à tɔ̃ kyı Yisrayel tɑ̃n nɛ́pĩ̂ nímí
yísyɔ́ wɛ, pè mɛ n fwo. À nɛ pé pè syi mɔ, tɛ́ yo
pé tyí nɛ, pé no, pépi ó-á pé yahlɛ. Tɛ́ kwɑ̂h nɛ̂
se pè wɛ̃nɛ n fɔ̃h nı?
27 Ǹtɛ nɛ̂-á sȍ n fɔ̃h ǹ ní-òlɛ, ǹmɔ Moyisi syah
nɛ ńkɛ̃̏, nɛ̂ se sah ǹnɛ pépi yȍtɛ̃̏nɛ ànɛ̂ pé tùkè-òlɛ

* **7:21** 7.21 Yah n tɛ Yálnɔ́ 1.22 - 2.10.

nɩ?
28 Péwɔ kònmɔ-ńsah káh kɩ nɛ̂, á n yah n kõ,
wăh ńnínínɛ Yesyipti nɛy mɛ̀ ko mɔ sɔ̃́ dɛ́?
29 Wăh fyɔ̀ képah yo, Moyisi to, tɛ́ kyɩ tɛ̃
Madyã gbɛ̃̆nyah sɔkɔ, à syi pɔ dɩ̃́npɩ̀ nɛ́pɩ̂̃ nímí
wɛ nɛ́npɔ́.†

30 À tɛ̃ nɛ́npɔ́, pɔ́pɔ́ à ye tikininí pɩ. Képah náh,
sõ yɔ́lɛ, à sɔ̃̀ mɛ gbɛ̃̆nnɩ sɔkɔ, Syinayi yɔ̃lɩ gbɔ̀pɔ,
tɛ́ yɩ̃̂nyõ tɔ̃̀npɩ yɔ́ wil ǹ yah nyàh lépɔ̃́ sɔkɔ, nɛ̂-á
sɔ̃̀ mɛ n kõ dukuni yɔ́ sɔkɔ.
31 Yĩ mɛ̀ wɛ́nɔ́ pɩ gbɛ̃̆ndùnı̃̀nɛ Moyisi tyí. Tɛ́
wăh mɛ n nɔ n de nɛ, pé kè wɛ yah yɩ̃́ɩ̃́, à Tɛ̃ ǹgbɛ̃
yɔ́nmɔnɔ noh nɛ ńkɛ̃̆:
32 ‹Ɔ́ náh tãn Liyel ye ńmɔlɛ, Abrahmɩ, ànɛ̂
Yisakɩ, ànɛ̂ Nsyakɔbɩpi Liyellɛ.› Képah tɛ̃̆nɛ, tɩ́kɩ́
Moyisi tɛ̃, fɔ́ɔ́ ǹ wil n syah. À náh tɔ̃ ǹ nɩ syãh ǹ
yah yɔ̃ yah.
33 Képah sɔkɔ, Tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ yo ǹ tyí nɛ: ‹Tyah
nɛ̂ sɔkɔ-á álɛ yɔ̀, nɛ́npɔ́ mɛ ńmɔ tyí yõ. Képah
ye, á lékyêh dɛ.
34 Mé ń no kwlɔ dùkù wɛ yɩ̃́nɛ Yesyipti gbɛ̃̆nyah
sɔkɔ, tɛ́ pé gbɩ̃̀nɔ́ yɩ̃́npɔ̃́ noh. Mé pɔ pé wɩ̃̀lkɩ̀-ǹsah
pé yɔ̃́rɩ sɔkɔ. Képah ye, sɔkɔ! Mé álɛ n tɛkɩ mɔ
ké tyí sɔkɔ núkúnúkú Yesyipti sɔkɔ.›‡

35 Tɛ́ kénɛ Moyisi nɛ̂-á lésõ Yisrayel tãn yahle,
tɛ́ à syah nɛ ńkɛ̃̆, nɛ̂ se sah ǹnɛ pépi yɔ̃̀tɛ̃̆nɛ ànɛ̂
pépi tùkè-òlɛ nɩ? Ǹmɔ ó ye tɔ̃ Liyel tɛkɩ mɔ

† **7:29** 7.27 - 29 - Yah n tɛ Yálnɔ́ 2.11 - 15.21 - 22. ‡ **7:34** 7.30-34 - Yah n tɛ Yálnɔ́ 3.1-10.

yǒtɛ̃nɛ ànɛ̂ pwáhnmɔ-òlɛ yĩ̂nyõ tõ̀npɩ gbõ̀ yõ, nɛ̂-
á lésõ wil ǹ yah dukuni sɔkɔ.
36 Moyisi ye wilki Yisrayel tãnnɛ Yesyipti
gbɛ̃̌nyah sɔkɔ, tɛ́ pnɛ yɔ́nsyẫh kah pélɛ, tɛ́ tɛ̃ pélɛ
gbɛ̃́nnɩ sɔkɔ pópó ye tikininí. Liyel gbõ̀ yõ ye à
pɩ sépi póllɛ gbǐl sɔkɔ.
37 Tɛ́ ǹmɔ ye tõ yo Yisrayel tãn tyí nɛ: ‹Liyel kɩ
yé sɔkɔ nɛy yɔ́ tɛkɩ n mɔ n pi. À kɩ pɔ pɩ Liyel
tɛ̃ntõ̀ syínyo-òlɛ ńmɔ tyí kõlɛ.›§
38 Gbĩ́ nɛ̂-á sõ̀ Yisrayel tãn mɛ tùkènmɔnɔlɛ
gbɛ̃́nnɩ sɔkɔ, ǹmɔ ye tõ sõ̀ wɛ syi yĩ̂nyõ tõ̀npɩ
tɛ̃ntõ̀lɛ Syinayi yɔ̃lɩ yõ, à pɔ yo á náh tãn tyí. Sɛ̃
ye à wɛ syi min wɛlɔlɛ Liyel tyí, à yo á tyí.*
39 Ǹtɛ á náh tãn náh fɛ̃ syi sah ǹ tyí yõ. Pè à
yahle, tɛ́ sõ̀ mɛ n sõ nɛ, pé pé syɩ yuku Yesyipti
sɔkɔ,
40 tɛ́ mɛ yo Arõ† tyí nɛ: ‹Moyisi nɛ̂-á tɛ̃ wil ápilɛ
Yesyipti sɔkɔ, á náh tõ mɛ pĩ, kénɛ Moyisi tyí-á
mɛ pɩ sɔ̃́ dɛ́! Képah ye, yî yísyɔ́ pɩ á kõ líyelnɔ́lɛ,
sè á yahlɛ n tɛ̃.›‡
41 Kénɛ sèpǐ̀n sɔkɔ, pè mɛ tõ̀ yɔ́ mɔ náhpír
kètɔ̀lɛ, tɛ́ sárká wilki ké yõ, à nɩ̀vɩ̀nɩ̀ syáh syah, à
pé gbɛ̃̌npɩnɩ gbilki.§
42 Képah tɛ̃̌ sɔkɔ, Liyel ǹ náh vi pè kõ, tɛ́ pè
fin mɔ sah ńwɔ̃́ kèpye gbílkínɔ́ sɔkɔ, sɔ̃́-á Liyel ǹ
tɛ̃ntõ̀ syínyopu kõ pè kè wãrkɩ sah pé sɛ́bɛ́y sɔkɔ

§ **7:37** 7.37 - Yah n tɛ Tɔ̃nyonɔ 18.15,18. * **7:38** 7.38 - Yah n tɛ Tɔ̃nyonɔ 5.1-33, ànɛ̂ Yálnɔ́ 19.1 - 20.17. † **7:40** 7.40 - Arõ mɛ̀nɛ, Moyisi nɛ́nkyí dĩ́ ye sõ̀ ǹnɛ. ‡ **7:40** 7.40 - Yah n tɛ Yálnɔ́ 32.1. § **7:41** 7.41 - Yah n tɛ Yálnɔ́ 32.2-6.

nɛ ńkɛ̃́:
‹Yisrayel tãn, yáh yípɛ̂y nónó ko sárkálɛ
pópó ye tikininí gbɛ̃́nnı sɔkɔ,
yé se mɛ n sõ nɛ, ńmɔ tyí-á yé ko sélɛ?
43 Ɔ̃́ɔ̃ dɛ́! Yé tȍ nɛ̂ yĩn-á Molɔkılɛ, képah yèpir ye yé twah,
à tahlı yé ńwɔ̃́ kèpil tȍ tyí tyí, nɛ̂-á yé n ye Wrefannɛ.*
Kénɛ tȁn ye yé pı sah yé gblɔ̆y tyí, tɛ́ sélɛ n gbilki.
Képah ye, mé kı yé tɛ̃ sɔkɔ, fɔ́ɔ́ Babilɔnı kwil náhlɛ.›»†
44 Képah yóntɛnɔ náh, Yetyɛ̃nı tõ yɔ̃ sɔkɔ yo pé
tyí nɛ: «Á náh tãn-á sȍ mɛ gbɛ̃́nnı sɔkɔ gbĩ́ nɛ̂nɛ,
yèpir yɔ́ sȍ mɛ pé tyí, nɛ̂-á n wɛ̃kı nɛ, Liyel-á mɛ
pélɛ. Liyel sȍ kè yah kɔ̃ Moyisi tyí nɛ, à yèpir mὲ
pı sɔ̃́-á pé à wɛ̃kı ké pínɔ́lɛ gbrámgbrám.
45 Képah náh, á náh tãn pɔ yèpir mὲnɛ pé
wɛ̃́npı̀ kɔ̃. Nsyosye ye sȍ pı pé yah tɛ̃́-òlɛ, pè yuku
kénɛ yèpirlɛ à kyı nɛ́káhbí gbɛ̆nyahnɔ́ syi, Liyel-á
nónó yĩni yal. Képah sɔkɔ, yèpir mὲ mɛ tɛ̃ nɛ́npɔ́,
pópó à pɔ syı yȍtɛ̃ dĩ́ Davidi gbĩ tyí.
46 Tɛ́ Davidi tyí sȍ kah nɔ Liyel tyí. Képah sɔkɔ,
ǹ tɔ mó Liyel ni nɛ, à yɛ pé wɔ̀kɔ̀ yɔ́ mɔ à kɔ̃, ǹmɔ
nɛ̂-á Nsyakɔbı Liyellɛ.
47 Tɛ́ ǹ pídĩ́ Salomo ye pɔ pı kénɛ wɔ̀kɔ̀ mɔ́-òlɛ
Liyel tyí.

* **7:43** 7.43 - Molɔkı ànɛ̂ Wrefannɛ, Nsyifunɔ tnɔ̂ tɛ̃pu tȁn yísyɔ́ ye sȍ sélɛ. † **7:43** 7.42-43 - Yah n tɛ Amɔsı 5.25-27.

48 Ǹtɛ Yȍtah Liyel náh mó tɔ̃ n tɛ̃ névi gbȍ wɔ̀kɔ̀nmɔnı sɔkɔ, sɔ̃-á Liyel tɛ̃ntȍ syínyo-ò yo kélɛ nɛ,
49 Tɛ̃ ǹgbɛ̃-á nɛ ńkɛ̃: ‹Yȋnyõ ye pı ń tɔ̃rí kǒlɛ,
sétáh mɛ pı kòpírlɛ, ń gbáhkì súnsàh-ǹsahlɛ.
Tɛ́ wɔ̀kɔ̀ nɛ̂ dùkù mɛ yé kı fɛ̃ mɔ ńmɔ kɔ̃ wɛ́?
Ńmɔ se kı fɛ̃ tɛ̃ yépi wɔ̀kɔ̀nmɔnı sɔkɔ?
50 Ńmɔ gbɛ̃̀npınɔ náh yíyìn póllɛ di?›»‡
51 Képah náh, Yetyɛ̃nı tɔ̃ yo tukey tùkèpu tyí nɛ: «Nikisekɔ́kɔ́ névye nɔ́pi, yé yé nnɔ ànɛ̂ yé ní tah tũ, à yahle Liyel wɛy nóhnɔ́lɛ, tɛ́ mɛ Liyel Mirki yahle pɔ kwɛy nɔ. Yé mɛ yé náh tãn tyí kɔ̃lɛ.
52 Liyel tɛ̃ntȍ syínyo-ò yɔ́ ńtɛ̃ se mɛ, nɛ̂-á yé náh tãn náh à fõh yah? Nɛ́gbí nɛ̂-á Liyel tyí, nónó-á ǹ pɔ́nɔ́ tyí yo sah kèkõyő, pè náh pépi tɔ ko mɔ di? Ǹtɛ núkúnúkú, kénɛ nɛ́gbí náh yépi vi ǹ náh, tɛ́ à ko mɔ di?
53 Yȋnyõ tȍnpıbı ye Liyel tõ, pè pɔ Liyel tyi kȍnsàhnɔ́ yo yé tyí. Tɛ́ yé yahle kɔ́lɔ́lɛ sé wȁl yõ.»

Yetyɛ̃nı kònmɔnɔlɛ, ànɛ̂ kǎh yĩnɛ Sole tyí sɔ̃

54 Yetyɛ̃nı-á wɛlɔ nɔ́pi yo sɛ̃, kè tukey tùkèpu kah yɔ kah mɔ, fɔ́ɔ́ pè pé yníne n tah yrɔ tɛ̃ tyí.
55 Ǹtɛ Liyel Mirki tɛ̃-á mɛ Yetyɛ̃nı tɔkɔ sɛ̃, à tyah yȋnyõlɛ n yah díkídíki, tɛ́ Liyel tɔ̃rí wɛ ànɛ̂ Yesulɛ yúkúnyĩnntɛ̃̀nɔ́lɛ Liyel gbȍyȍ sȍlɛ.

‡ **7:50** 7.49-50 - Yah n tɛ Yesayi 66.1-2.

56 Képah tɛ̃ sɔkɔ, à nɛ: «Yé yah, mé mɛ
yȋ̂nyõlɛ n yah yíkínmɔnɔlɛ, tɛ́ Névi Píɗí mɛ
yúkúnyĩnnɔlɛ Liyel gbȍyȍ sȍlɛ.»
57 Névye-á képah noh sɛ̃́, pè gbo mɔ wòhòh, tɛ́
pé ní sni tũ, tɛ́ to tuke pé póllɛ ǹ yõ.
58 Tɛ́ à yɔrɩ wil kwil náhlɛ. Képah sɔkɔ, nónó-á
sȍ pè ye pɔ pɩ tàrfyɔ̀lɛ, pépi mɛ pé fwɔ̀mɔ̀-ǹgbnɔ
dɛ sah kètɛ̃̆npȉkȉ yɔ́ tyí, nɛ̂-á pè n ye Solelɛ. Tɛ́
pè tyah Yetyɛ̃nɩnɛ n minki dyêhlɛ, ǹ ku ku tɛ̃ yõ.
59 Ǹtɛ pǎh mɛ Yetyɛ̃nɩ mínkínɔ́ sɔkɔ dyêhlɛ sɛ̃́,
à sȍ mɛ níŕílɛ n pɩ nɛ ńkɛ̃́: «Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu, ń min
yohnɩ n syi.»
60 Tɛ́ mɛ ǹ gbètukunɔ di, à yo yȋ́npɔ̃̀ ǹgbɛ̃nɛ nɛ:
«Tɛ̃ ǹgbɛ̃, káh pé tyípékè mɛ̀ mɔ n kõ.» Képah
yóntɛnɔ ǹsɔ̃, à ku.

8

1 Tɛ́ pǎh à ko mɔ sɛ̃́, képah nɔ Sole tyí.

Sole-á Yesu yõ sɛ̃́pú fõh dùkù nɛ̂nɛ

Képah sɔkɔ, Yesu yõ sɛ̃́pú tȉ̃nkȉ kàhnfõhnɔ
núkú tyah Yerusalɛmɩ sɔkɔ lésõlɛ. Kǎh pɩ sɛ̃́, à
wil Yesu tɛ̃ntȍ névye tyí sɔkɔ, Yesu yõ sɛ̃́pú tɛ́lɔ́
pól to karkɩ de kwlo sɔkɔ, nónó-á mɛ Nsyude
gbɛ̃̆nyah ànɛ̂ Samari gbɛ̃̆nyah sɔkɔ.
2 Ǹtɛ névye nónó-á sȍ mɛ Liyel wɛ̃̆kì tɛ̃́nɔ́ plɛ,
pé yísyɔ́ mɛ Yetyɛ̃nɩ lékó tɔkɔ yĩ, tɛ́ ǹ kũ pɔ̀ kah
gbo.
3 Ǹtɛ Sole tɛ̃ wɔ sȍ mɛ n yah n kɔ̃ Yesu yõ sɛ̃́pú
tȉ̃nkȉ duku tó-ńsahlɛ pnɛ́pnɛ́. À sȍ mɛ n de n kɔ̃

gbên sɔkɔ, à Yesu yõ sɛ̃pú díbí ànɛ̂ syɔ́lɛ n tɛ̃ n
yɔrı n wilki n dah n mɔ n pɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ.

Filipi Liyel wɛy yónɔ́lɛ Samari gbɛ̃nyah sɔkɔ

4 Képah sɔkɔ, Yesu yõ sɛ̃pú nónó-á sɔ̃ karkı kɔ̃,
pépi mó mɛ Nìvìnì tirlɛ n yo n kɔ̃ tɑ̃ntɑ̃n pól sɔkɔ.
5 Tɛ́ pé sɔkɔ nɛy nɛ̂-á pè n ye Filipilɛ, ǹmɔ mɛ
kyı kwil yɔ́, Samari gbɛ̃nyah sɔkɔ, à kyı tyah
Krista tyílɛ n yo nɛ́npɔ́.
6-7 Képah tɛ̃nɛ, sétɑ̃n kwĩnki nónó-á sɔ̃ mɛ
déntɛ̃nɔ́lɛ névye sɔkɔ mɛ pélɛ n kwlɔ, sè sɔ̃ mɛ
n kah n de n syi, tɛ́ n wil pé sɔkɔ, tɛ́ wil kúnɔ́
névye ànɛ̂ gbáhkì núkú névye náhnáh tɔ sɔ̃ mɛ
dɛ́nmɔnɔlɛ n wɛ. Képah sɔkɔ, tɔ́wû-á Filipi gbĭl
pínɔ́ tyí yónɔ́ noh, tɛ́ kyı sè wɛ sɛ̃, pé pól pé sõnɔ
pı núkúlɛ, à ǹ wɛlɔlɛ n tɔ̃ n sah n nohnı.
8 Kăh pı sɛ̃, nìvìnì ǹgbɛ̃ wɛ kénɛ kwil.

9 Tɛ́ légbĩnɛ, dĩ yɔ́ lésõ mɛ pè n ye Simolɛ. À sɔ̃
mɛ tɛ̃nɔ́lɛ kénɛ kwil mɛ̀ ó sɔkɔ di mónɔ́lɛ. Ǹmɔ
sɔ̃ mɛ snɛ̀y tyilɛ n pı, nónó-á mɛ Samari gbɛ̃nyah
tɑ̃n gbɑ̃n du kègbılɛ, tɛ́ mɛ ǹ gblɔ̆y pı nɛ́-ǹgbɛ̃nɛ.
10 No pól sɔ̃ mɛ mɔ ǹnɛ, à tɔkɔ wɛ̃npì tyí, à
kyı sah yèwàhnì tyí. Tɛ́ mɛ yo tũ nɛ ńkɛ̃, Liyel
tɛ̃nwɛnɔ nɛ̂-á pè n ye Ǹgbɛ̃nɛ, képah-á dĩ mènɛ.
11 Tɛ́ dĩ mɛ̀ sɔ̃ mɛ gbɛ̃ndùǹnɛ n pı pé tyí ǹ snɛ̀y
sɔkɔ di mónɔ́lɛ, képah ye pè kɔ̃ pè mɔ ǹnɛ.
12 Ǹtɛ Filipi-á pɔ Liyel tɔ̃rí Nìvìnì tir ànɛ̂ Yesu
Krista tyí yo pé tyí sɛ̃, pè sɛ̃ ké yõ. Tɛ́ díbí ànɛ̂
syɔ́ mɛ à kɔ̃ à pè wel wilki ni sɔkɔ.

13 Képah sɔkɔ, Simo ńtɛ̃ tɔ sɛ̃ Yesu yõ, tɛ́ Filipi
kɔ̃ à à wel wilki ni sɔkɔ. Ȁ náh tɔ̃ sȍ mɛ ké tyí
nɛ pé yal Filipi tnɔ̂. Tɛ́ gbȉl tyi ǹgbnɔ nónó-á sȍ
mɛ n pı à n yah, sè sȍ mɛ pı gbɛ̏ndùnȉnɛ ǹ tyí.

14 Képah tɛ̃̏nɛ, Yesu tɛ̃ntȍ névye-á tɛ̃ Yerusalɛmı
kwil, tɛ́ noh nɛ Samari gbɛ̏nyah tɑ̃n-á Liyel wɛy
fɛ̃ syi sɛ̃́, pè Pyɛrı ànɛ̂ Nsyɔ̃ tɛkı mɔ pè kɔ̃.
15-16 Pǎh kyı de Samari sɔkɔ, tɛ́ Yesu yõ sɛ̃́pú
nónó wɛ nɛ́npɔ́, Liyel Mirki náh tɔ̃́nì sȍ mɛ tiki
pé sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃ yõ. Pè sȍ mɛ wèlnwȉlkȉnɔ́ wɛ ni
sɔkɔ Tɛ̃̏ ǹgbɛ̃ Yesu wɔ yĩn yõ. Kǎh pı sɛ̃́, Pyɛrı
ànɛ̂ Nsyɔ̃ mɛ tyah nírílɛ n pı pé tyí, nɛ pè Liyel
Mirki wɛ.
17 Pè sȍ mɛ pé gbȁn sah no nɔ́pi yõ à nírílɛ n
pı pé tyí. Képah sɔkɔ, pè mɛ Liyel Mirki wɛ.

18 Képah tɛ̃̏nɛ, Simo-á kè wɛ Yesu tɛ̃ntȍ névye
pé gbȁnnɛ n sah pé yõ, pè kɔ̃ pè Liyel Mirkilɛ n
wɛ sɛ̃́, à pɔ pɔ́lɛ Pyɛrıpi tyí,
19 tɛ́ nɛ, pè péwɔ tɔ kɔ̃ kénɛ tǎhkìlɛ. Képah
sɔkɔ, pâh fyɔ̀ pé gbȁn sah nɛ̂ yõ, tɛ̃̏ Liyel Mirki
wɛ.
20 Wǎh yo sɛ̃́, Pyɛrı mɛ à syah nɛ, ǹ tyí yıkı n
to ànɛ̂ ǹ pɔ́ tɔlɛ, wǎh sɔ̃́npílɛ n sõ nɛ, páh kı fɛ̃
Liyel yĩ́nkɔ̃nɔ kwâh dwe pɔ́lɛ.
21 Ǹ nı-á mɛ kétúkùyɔ̂ Liyel yah. Képah-á, wɛ
wɛ tɛ̃̏ náh mɛ ǹ tyí yĩ mè sɔkɔ. Ȁ náh yĩnɛ kélɛ
póllɛ.
22-23 Páh kè wɛ nɛ, dyɔ́yɔ́kì képékè-á yuku sah
ǹ nılɛ, ànɛ̂ wǎh mɛ tyípékè yɔ̃rı sɔkɔ. Képah-
á, à ǹ nı vi mɔ, à mó Tɛ̃̏ ǹgbɛ̃ Liyel ni à kɔ̃ à ǹ

fɔ́kɔ́sɔ̃nɔ pèkè mɛ̀ yɔ̃ mɔ à kɔ̃, kàh kɩ fɛ̃ n pɩ n pi.
24 Képah sɔkɔ, Simo mɛ yo Pyɛrɩ ànɛ̂ Nsyɔ̃ tyí
nɛ, pépi Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel ni pé tyí pé gblɔ̌y. Kàh kɩ
pɩ sɛ̃́, tyi nónó-á pè yo pé tyí, sé sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃ náh
pé nɔ n pi.
25 Képah náh, Pyɛrɩ ànɛ̂ Nsyɔ̃-á tyi nónó pĩ
Yesu tyí sɔkɔ, pǎh sè yãh tɛ névye tyí, tɛ́ Tɛ̃
ǹgbɛ̃ wɛy yo tɛ pé tyí gbĩ́ nɛ̂nɛ, pè pé syɩ n yuku
Yerusalɛmɩ kwil, tɛ́ mɛ Nìvìnì tirlɛ n yo n yuku
kwílpî náhnáh sɔkɔ wɛ̃kì yah, nónó-á mɛ Samari
gbɛ̃̌nyah.

Filipi Liyel wɛy yah yónɔ́lɛ Yetyopi gbɛ̃̌nyah nɛ́-ǹgbɛ̃ yɔ́ tyí

26 Sõ yɔ́lɛ, Tɛ̃ ǹgbɛ̃ yĩ̂nyõ tɔ̃̀npɩ yɔ́ pɔ yo Filipi
tyí nɛ ńkɛ̃́, à ǹ gblɔ̌y vi, à mó ǹ yah mɔ gbĩ̀ngboke
gbɔ̃̀yɔ̃̀ sɔ̃̀lɛ, à wɛ̃kì tɛ̃, nɛ̂-á wil Yerusalɛmɩ, à n tiki
n yuku Kasa kwil. Kénɛ wɛ̃kì mɛ̀ yõ kɔ́pú náh mɛ
fwɔ́ɔ.
27 Képah sɔkɔ, Filipi núkú yuku kénɛ wɛ̃kì tɛ̃.
Wǎh n yuku, dǒ, à Yetyopi gbɛ̃̌nyah nɛ́-ǹgbɛ̃ yɔ́
wɛ.* Ǹmɔ ye sɔ̃̀ Yetyopi yɔ̃̀tɛ̃ pi Kãndasɩ tɔkɔ sah
ǹ tahrɩ yɔ̃̀tɛ̃̌nɛ. Ȁ sɔ̃̀ kyɩ Liyel ni Yerusalɛmɩ sɔkɔ.
28 Tɛ́ wǎh ǹ syɩ n yuku ǹ tĩ̀nnɛ, à sɔ̃̀ mɛ
kɔ̃́ntɛ̃̌nɔ́lɛ ǹ wòtoro sɔkɔ, mɛ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò
Yesayi sɛ́bɛ́ynɛ n kar.
29 Képah sɔkɔ, Liyel Mirki mɛ yo Filipi tyí nɛ,
à kɔ n tel wòtoro mɛ̀ tyí.

---

* **8:27** 8.27 - Díbí nónó pól-á sɔ̃̀ tɔ̃̀lɛ n pɩ yɔ̃̀tãm fnɛ́ sɔkɔ, pě pè wɔ̃, nɛ pè káh pɔ pé yĩ́ wil syɔ́ tyí. Képah ye, Yetyopi gbɛ̃̌nyah nɛ́-ǹgbɛ̃ mɛ̀ tɔ sɔ̃̀ mɛ wɔ̃́nɔ́lɛ.

30 Filipi mɛ to tel ké tyí, tɛ́ dĩ́ kàrnɔ́ noh. À sɔ̃̀
mɛ fĩ́ yɔ́lɛ n kar Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò Yesayi sɛ́bɛ́y
sɔkɔ. Filipi mɛ à piki yah nɛ, fĩ́ nɛ̂-á à n kar yɔ̀,
à se mɛ ké kɔ́rlɛ n pnɛ nɩ?
31 Dĩ́ mɛ yo ǹ tyí nɛ, sɔ̃́ se pé kɩ pĩ ké kɔ́rlɛ, nɛ́
nɛy náh ké yah yo pé syah nɩ? Tɛ́ mɛ kè yah kɔ̃
Filipi tyí nɛ, à pɔ n dɔkɔ n kɔ̃ n tɛ̃ pé tnɔ̂ wòtoro
sɔkɔ.
32 Tɛ́ fĩ́ nɛ̂-á sɔ̃̀ dĩ́ mɛ n kar, kè mɛ yónɔ́lɛ nɛ́npɔ́
sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́:
«À sɔ̃̀ pɩ képɔ́ sɔ̃́, nɛ̂-á pè tɛ̃ n yuku kò-ǹsah;
képah náh pɩ, nɛ̂ yɛ̀-á pè n kɔ̃,
tɛ́ à náh ǹ vyãh fyɔ.
33 Pè à yilɔ, tɛ́ lékàhlɛ à kɔ̃,
tɛ́ à ko mɔ, ǹ duku to kèkõyɔ̃́.
Nɛ̂ kɩ tɔ̃ n yãh ǹ no tyílɛ?»†
34 Dĩ́-á kar tɛ, à mɛ yo Filipi tyí nɛ, à kékwɛ, à
yo pé syah, nɛ̂ tyí se Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò Yesayi
n yo sɛ̃́ yɔ̀ nɩ? Ǹ gblɔ̃̌y tyí se à n yo, tĩ̂ ǹnî tyí se
à n yo?
35 Képah sɔkɔ, Filipi syɔ̃ kénɛ Liyel wɛy mɛ̀ tyí,
à Nìvìnì tir yo à syah Yesu tyí sɔkɔ.
36 Păh mɛ wɛ̃̌kì yõ, pè kyɩ syɩ yɔ yɔ́ tyí. Dĩ́ mɛ
yo Filipi tyí nɛ ńkɛ̃́, yɔ-á yɔ̀, tir yɔ́ tɛ̃́-à kɩ mɛ́-
ńkɛ̃́nɛ, páh mɛ ké tyí nɛ, à pé wel wilki ni sɔkɔ.
[
37 À mɛ yo ǹ tyí nɛ, wàh kɩ mɛ sɛ̃ Yesu yõ ǹ nɩ
póllɛ, páh kɩ fɛ̃ à wel wilki ni sɔkɔ. Dĩ́ mɛ yo ǹ
tyí nɛ, páh sɛ̃ ké yõ nɛ, Liyel Pídĩ́-á Yesu Kristalɛ.]

† **8:33** 8.32-33 - Yah n tɛ Yesayi 53.7-8.

38 Té mɛ nɛ, pè wòtoro yĩn mɔ. Kăh yĩn, à tiki
ànɛ̂ Filipilɛ à kyı de yɔ, té Filipi mɛ à wel wilki
ni sɔkɔ.
39 Păh fyɔ̀ wil yɔ sɔkɔ, Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel Mirki núkú
Filipi tɔkɔ sɔkɔ. Yetyopi gbɛ̆nyah nɛ́-ǹgbɛ̃ mɛ̀
náh tɔ̃ à wɛ. Ǹtɛ à yɔ̃ sɔkɔ ǹ kɔ́lɔ́lɛ nìvìnì sɔkɔ.
40 Té Filipi tɛ̃ wɔ mó kyı ǹ gblɔ̆y wɛ Asɔtı kwil.
À mɛ yɔ̃ sɔkɔ, à Nìvìnì tirlɛ n yo n yuku kwlo
kwlo pól sɔkɔ, wăh n kah nónó sɔkɔ, pópó à kyı
de Sesarı kwil.

9

Yesu yónmɔnɔlɛ Sole tyí

1 Té légbɪ̃́nɛ, Sole mó sɔ̃̀ mɛ yɔ̃ sɔkɔ dírílɛ
n pı Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpúlɛ, mɛ n yah n kɔ̃
pé kònmɔ-ńsahlɛ. Képah sɔkɔ, à kyı wil sárká
syínwìlkìpu yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ tyí.
2 Té yo ǹ tyí nɛ, à sɛ́bɛ́ynɔ́lɛ pé kɔ̃, pé kyı
Daması kwil Nsyifunɔ Liyel ní-ńtɑ̃̂n vì yɔ̃̀tɑ̃m kɔ̃.
Képah sɔkɔ, páh kı kyı díbí ànɛ̂ syɔ́ nónó wɛ
nɛ́npɔ́, té pè mɛ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu wɛ̃̆kìlɛ n kɔ, pé
pè tɛ̃ n pukubi n pɔ Yerusalɛmı kwil.
3 Wăh sè wɛ syi, à wɛ̃̆kì tɛ̃ n yuku Daması kwil.
Wăh mɛ yúkɛy kélɛ, kyòo yɔ́ núkú wil yɪ̃̂nyɔ̃ à
kwɛ ǹ yɔ̃ pĕrr, à à mɔ gbĩ.
4 Képah sɔkɔ, à yɔ̃ syıkı sétáh, té yɪ̃́npɔ̃́ yɔ́ noh,
nɛ̂-á mɛ n yo ǹ tyí nɛ: «Sole, Sole, kwɑ̂h nɛ̂ pı té
á ńnɛ n fɔ̃h?»
5 Sole mɛ piki yah nɛ, nɛ̂ se ǹmɔlɛ nı, pé Tɛ̃
ǹgbɛ̃? Kénɛ yɪ̃́npɔ̃́ tɔ̃ yo ǹ tyí nɛ: «Yesu ye ńmɔlɛ,
nɛ̂-á á n fɔ̃h.

6 Ǹtɛ yuku n de kwil sɔkɔ, tɛ́ wáh yĩnɛ ǹ nɛ̂ pı,
pè kı kè yo ǹ syah.»
7 Tɛ́ Sole-á sɔ̃̀ mɛ wɛ̃̀kì yɔ̃ ànɛ̂ nónónɛ, pé tɔ sɔ̃̀
mɛ yĩ́npɔ̃́ mènɛ n nohnı, tɛ́ pè náh mɛ nɛy wɛ.
Kăh pı sɛ̃́, pé gbɛ̃̀n du, pè yĩn tɛ̃ syísyí, pè náh
mɛ fɛ̃ tirlɛ n yo.
8 Képah sɔkɔ, Sole-á yuku yĩn, à ǹ yĩ́ yıkı mɔ,
tɛ́ à náh tɔ̃ mɛ fɛ̃ n yah. Pè mɛ ǹ gbɔ̃̀ sɔkɔ tɛ̃, à
de ǹnɛ Daması kwil.
9 À sèpĩ̀n tɔ̃́nì pı nɛ́npɔ́ yĩ́tũri sɔkɔ, yɔ̃ke yɔ̃́-
ńkɛ̃̄nɛ ànɛ̂ ni wɔ́-ńkɛ̃̄nɛ.
10 Tɛ́ légbĩ́nɛ, Yesu tɔ̃̀ sɛ̃́h-ò yɔ́ sɔ̃̀ mɛ nɛ́npɔ́ pè
n ye Ananiyasilɛ. Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ Yesu wil ǹ yah, tɛ́ nɛ:
«Ananiyasi!» Ananiyasi mɛ syi, tɛ́ nɛ páh yɔ̀, Tɛ̃̌
ǹgbɛ̃!
11 Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ mɛ yo ǹ tyí nɛ: «Yuku ǹ wɛ̃̀kì tɛ̃,
wɛ̃̀kì nɛ̂-á pè n ye wɛ̃̀kì Tómmnɛ. Wáh kı kyı
Nsyudası gbô sɔkɔ, ǹ dĩ́ yɔ́ tyí piki n yah. Kénɛ
dĩ́ n wil Tarsı kwil, pè ǹnɛ n ye Solelɛ. À mɛ Liyel
nínɔ́ sɔkɔ núkúnúkú.
12 Tɛ́ ǹ nírí pínɔ́ sɔkɔ, à dĩ́ yɔ́ wɛ pè n ye
Ananiyasilɛ.* À mɛ de pɔ ǹ gbɛ̃̀n sah ǹ yɔ̃ nɛ,
à fɛ̃ nɛ n yah ńtɔ̃.»
13 Képah sɔkɔ, Ananiyasi nɛ, ṹ, Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃, névye
náhnáh-á dĩ́ mè tyí yãh pé noh, ànɛ̂ wăh mɛ Yesu
yɔ̃ sɛ̃̄púlɛ n fɔ̃h sɔ̃́ Yerusalɛmı kwil, páh ké tɔ noh.
14 Tɛ́ wăh tɔ̃ sɛ́bɛ́y wɛ syi sárká syínwı̀lkı̀pu
yɔ̃̀tãm tyí, à pɔ ásɔ̂̃ sɔkɔ nɛ, pé pɔ ǹmɔ yéngbopu

* **9:12** 9.12 - Ananiyasi sɔ̃̀ pĩ nɛ dĩ́ nɛ̂ tyí-á Liyel n yo pé tyí yɔ̀,
péwɔ-á.

pól tɛ̃ pukubi n sɔkɔ.
15 Ǹtɛ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ tɔ̃ yo Ananiyasi tyí nɛ: «Ńmɔ
ye yah tɔkɔ pı dı̃́ mὲnɛ ń tɔ̏npılɛ nɛ, à ń tyílɛ n yo
n kɔ̃ névye tyí, nónó náh pı Nsyifunɔlɛ, à tahlı
pé yɔ̏tãm tyí, ànɛ̂ Yisrayel tãn tɔ tyí. Képah ye,
kyı ǹ tyí!
16 Wǎh kı kwlɔ́nɔ́ nɛ̂ pı n pi ńmɔ yĩnnɛ, mé kı
kélɛ à wɛ̃kı ń gblɔ̌y.»
17 Képah sɔkɔ, Ananiyasi yuku sɔkɔ. Wǎh kyı
de Nsyudası gbô sɔkɔ, à ǹ gbȁn sah Sole yõ, tɛ́
yo ǹ tyí nɛ ńkɛ̃́, pé yṹnpi Sole, Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu nɛ̂-á
wil ǹ yah wɛ̃kì yõ wǎh n pi gbĩ́ nɛ̂nɛ, ǹmɔ-á tõ
pélɛ ǹ tyí nɛ, á fɛ̃ nɛ n yah ńtɔ̃, ànɛ̂ Liyel Mirki
mó à tɔkɔ.
18 Nɛ́npɔ́ swɔ, yı̂ yísyɔ́ núkú wil Sole yĩ́ sɔkɔ
à pɔ kwɛ yɛ̃́nkɔ̂ gbró sɔ̃́, tɛ́ ǹ yĩ́ mɛ yıkı. À̀ mɛ
yuku, tɛ́ pè mɛ à wel wilki ni sɔkɔ.
19 Képah náh, à yõke yõ, tɛ́ ǹ syı tǎhkì wɛ.

Sole Liyel wɛy yónɔ́lɛ Daması kwil

Képah sɔkɔ, Yesu tɔ̏ sɑ̃́hpú nónó-á sɔ̏ mɛ
Daması kwil, Sole tɛ̃ à sèpȉn yísyɔ́ pı pépilɛ.
20 Tɛ́ núkú tyah Yesu tyílɛ n yo n kɔ̃ Nsyifunɔ
Liyel ní-ńtɑ̂n vì sɔkɔ nɛ, Liyel Pídĩ́-á ǹnɛ.
21 Képah tɛ̃nɛ, nónó pól-á sɔ̏ mɛ ǹ wɛlɔlɛ n
nohnı, kè pé gbȁn du. Pè tyah n yo nɛ, tɛ́ ǹmɔ kó
lésõ n kah n fõh Yesu yĩn yéngbopulɛ Yerusalɛmı
sɔkɔ nı? Tɛ́ pé tɛ̃́npukubinsɔkɔ-ńsah ńtɛ̃-á à pɔ
ásɔ̂ sɔkɔ, nɛ pé kyı pélɛ sárká syínwȉlkȉpu yɔ̏tãm
tyí dɛ́!

22 Ǹtɛ wã̆n sɔ̏ mɛ n tɔ̃ n mɔ n yuku Sole tăhkì
yõ. Ȁ sɔ̏ mɛ kélɛ n yo n wah nɛ, Yesu-á Liyel yah
tɔkɔ pı pwáhnmɔ-òlɛ. Kăh pı sɛ̃́, Daması kwil
Nsyifunɔ yáh-ńsah tyɛ, tyı̃́yóné náh tɔ̃ wɛ pé tyí.
23 Képah sɔkɔ, sèpı̏n náhnáh sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh,
Nsyifunɔ pɔ yo sah núkú yõ nɛ, páh kı Sole ko
mɔ.
24 Tɛ́ Sole mɛ pɔ pé yı̃́nvı̌ mὲ wɛ noh. Pè sɔ̏ mɛ
kwil dé-ńtẫnnɛ n syıkı, ké lékẫh ké gbı̏ntɔ̃, nɛ pé
à wɛ n ko n mɔ.
25 Ǹtɛ sõ yɔ́ lékẫhnɛ, ǹ tɔ̏ sã́hpú sɔ̏ mɛ ké tyí
nɛ pé à pwah mɔ. Képah sɔkɔ, pè à dah mɔ tɔ̀kɔ̀-
ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔkɔ à tiki mɔ kɛ̃́nkahnınɛ, nɛ̂-á kwil
kore vi.

Sole syínyukunɔlɛ Yerusalɛmı kwil

26 Képah sɔkɔ, Sole sɔkɔ Yerusalɛmı kwil. Wăh
kyı yı̃ni tɛ̃ nɛ́npɔ́, à sɔ̏ mɛ ké tyí nɛ, pé kwrɔ mɔ
Yesu tɔ̏ sã́hpú sɔkɔ. Ǹtɛ pépi náh sɔ̏ mɛ fɛ̃ sɛ̃ ké
yõ nɛ, wăh pı Yesu tɔ̏ sã́h-òlɛ kègbısı tɛ̃ yõ; képah
ye tíkí pè tɛ̃.
27 Ǹtɛ Barnabası wɔ mɛ à tɛ̃ yuku Yesu tɛ̃ntɔ̏
névye tyí. Tɛ́ Sole-á sɔ̏ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ wɛ dùkù nɛ̂nɛ
Damasɪ kwil wɛ̃kì yah, ànɛ̂ Tɛ̃ ǹgbɛ̃-á yo mɔ ǹ
tyí sɔ̃́, Barnabası ké yah yo pé tyí. Tɛ́ tɔ̃ kè yo pé
tyí, wăh Yesu tyí yo nısã̂hlɛ dùkù nɛ̂nɛ Daması
sɔkɔ.
28 Ȁ tɔkɔ légbı̃́ tyí, Sole kwrɔ mɔ pé sɔkɔ, à
Liyel wɛynɛ n yah n yo n kɔ̃ nısã̂hlɛ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ yı̃n
yõ Yerusalɛmı sɔkɔ.

29 À sɔ̀ mɛ n yãh ànɛ̂ Nsyifunɔ tɔlɛ, nónó-á
Krɛkı wɛynɛ n wɛkı, mɛ yékâblɛ n pı pélɛ. Ǹtɛ
pépi wɔ sɔ̀ mɛ ǹ kònmɔ-ńsahlɛ n yah n kɔ̃.
30 Yesu yõ sɛ̃pú-á pɔ kè noh, pè à tɛ̃ sɔkɔ Sesarı
kwil, à kyı à tɛkı mɔ Tarsı kwil.
31 Légbɪ̃́nɛ, Yesu yõ sɛ̃pú tɪ̃̀nkɪ̀ nónó-á sɔ̀
Nsyude, ànɛ̂ Kalile, ànɛ̂ Samari gbɛ̃̆nyah pól sɔkɔ,
pé pól sɔ̀ mɛ yèvını sɔkɔ. Pè sɔ̀ mɛ tǎhkı̀lɛ n wɛ,
tɛ́ mɛ n kɔ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ yah tı́kı́ pı́nɔ́ sɔkɔ, tɛ́ Liyel
Mirki gbɔ̃̀ yõ, wãn mɛ n mɔ n yuku pé nɛ́dán yõ.

Yene dɛ mɔ dùkùlɛ

32 Tɛ́ légbɪ̃́nɛ, Pyɛrı sɔ̀ mɛ tɛ̃̀ntɛ̃̀n póllɛ n kɔ n
kɔ̃. Képah sɔkɔ, sõ yɔ́lɛ, à tiki yuku Lida kwil
Yesu yõ sɛ̃pú tɔ tyı́.
33 Tɛ́ kyı dɪ̃́ yɔ́ wɛ nɛ́npɔ́ pè n ye Yenelɛ. Ǹyân
sɔ̀ mɛ ǹ wil ko; képah ye à sɔ̀ mɛ sɛ̃ tɛ̃ ǹ sɛ̃ sɛ̃
kwâh yõ pópó ye kwǎrtɔ̃nɔ.
34 Képah sɔkɔ, Pyɛrı mɛ yo ǹ tyı́ nɛ: «Yene,
Yesu Krista ye álɛ n dɛ n mɔ yɔ̀. Yuku, ǹ tɛ́ á sɛ̃
sɛ̃ kwâh yõ tɔ̃ n sah á gblɔ̃̆y.» Wǎh yo sɛ̃́, dɪ̃́ núkú
yuku yɪ̃n.
35 Képah sɔkɔ, Lida kwil ànɛ̂ Sarõ gbɛ̃̆nyah tãn-
á képah wɛ sɛ̃́, pé pól vi mɔ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu tyı́ yõ.

Tabita kúnɔ́ ànɛ̂ ǹ yîlkînmɔnɔlɛ

36 Pi yɔ́ lésõ mɛ Nsyope kwil sɔkɔ Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́h-
òlɛ. Ǹ yɪ̃n ye sɔ̀ Tabitalɛ, pè n ye Dɔrkasılɛ Krɛkı
wɛy sɔkɔ. À sɔ̀ pèpɔrılɛ n pı gbɪ̃́mɛgbɪ̃́, mɛ yãm
tãnnɛ n yohnı n mɔ.

37 Té kénɛ sèpȉn sɔkɔ, yam pɔ à fɛ̃ mɔ, à ku. Pè
mɛ ǹ lékó wel, té à tɔkɔ kyɩ sah yȋnyõ wɔ̀kɔ̀ yɔ́
sɔkɔ.
38 Té kǎh pɩ Lida kwil ànɛ̂ Nsyope kwil sȍ
mɛ yúkɛy wɛ̃nɛ sɛ̃́, Yesu tȍ sȃ́hpú nónó-á sȍ mɛ
Nsyope sɔkɔ, pè sȍ noh nɛ, Pyɛrɩ-á mɛ Lida kwil.
Képah sɔkɔ, pè mɛ díbí nɛ́pȋ nímí tõ ǹ tyí nɛ, pè
kyɩ yo ǹ tyí nɛ ńkɛ̃́, à ǹ gblɔ̌y yɛ, à mó pɔ pépi
tȉnnɛ súú.
39 Pǎh kyɩ kè yo sɛ̃́, à núkú yuku pè sɔkɔ wɛ̃
tyí. Wǎh kyɩ yĩni tɛ̃, pè à tɛ̃ dɔkɔ yuku yȋnyõ
wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, té pɛ́kúsyɔ pól sȍ mɛ nɔ de ǹ tnɔ̂ mɛ
n gbo, té mɛ fwɔ̀mɔ̀-ǹgbnɔ ànɛ̂ fwɔ̀mɔ̀npȋlɛ ǹnɛ
n wɛ̃kɩ, nónó-á Tabita tĩ gbĩ́ nɛ̂-á sȍ à mɛ vilɛ.
40 Képah sɔkɔ, Pyɛrɩ névye pól kɔ̃ pè wil kégbɔ́,
tɛ́ ǹ gbètukunɔ di à Liyel ni. Té mɛ ǹ yah vi pi
lékó tȉnnɛ tɛ́ nɛ: «Tabita, yuku.» Pi núkú ǹ yĩ́
yɩkɩ mɔ. Té wǎh Pyɛrɩ wɛ, à yuku kɔ̃ tɛ̃.
41 Pyɛrɩ mɛ ǹ gbȍ sɔkɔ tɛ̃, à à yilki sah. Képah
náh, à Yesu yõ sɛ̃́pú ànɛ̂ pɛ́kúsyɔ ye pɔ ǹnɛ pè
wɛ̃kɩ vilɛ.
42 Kǎh pɩ sɛ̃́, yĩ mè tɔ̃ mɔ Nsyope kwil ywɔ̃
ywɔ̃ pól sɔkɔ, ànɛ̂ pé náhnáh pɩ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu
yõ sɛ̃́púlɛ.
43 Képah náh, Pyɛrɩ tɛ̃ mo kwéy Nsyope sɔkɔ
sénpɩ dĩ́ yɔ́ tyí, nɛ̂ yĩn-á Simolɛ.

10

Névye ye dùkùlɛ Liyel tyí, nónó náh pɩ Nsyi-funɔlɛ

1 Dɨ̃́ yɔ́ lésõ mɛ Sesarɩ kwil pè n ye Kɔrnɛylɛ.
Sràsyíbí yɔ̀tɛ̃ yɔ́ ye sõ̀ ǹnɛ, Wrome tãn sràsyíbí
tɨ̃̀nkɨ̀ sɔkɔ, nɛ̂-á pè n ye Yitalɩ gbɛ̃̆nyah sràsyíbí
tɨ̃̀nkɨ̀lɛ.
2 À sõ̀ mɛ Liyel wɛ̃̆kɩ̀ tɛ̃́nɔ́ plɛ, mɛ ǹ yah tíkílɛ
n pɩ, tɛ́ ǹmɔ ànɛ̂ ǹ gbô tãn pól mɛ ǹnɛ n ni. À sõ̀
mɛ Nsyifunɔ yãm tãnnɛ n yohnɩ n mɔ náhnáh,
tɛ́ mɛ Liyellɛ n ni gbɨ̃́mɛgbɨ̃́.
3 Képah sɔkɔ, sõ yɔ́ gbèkãm gbɨ̃́ kénkɔ̃ sɔkɔ, à
wɛ̃́kɩnɔ́ yɔ́ wɛ. À Liyel yɨ̃̂nyõ tõ̀npɩ yɔ́ wɛ pnɛ́yy
à de pɔ ǹ tɨ̃̀nnɛ, à pɔ à ye ǹ yɨ̃nnɛ nɛ: «Kɔrnɛy!»
4 Ǹtɛ Kɔrnɛy sõ̀ mɛ yɨ̃̂nyõ tõ̀npɩlɛ n yah díkídíkí
tíkítɨ̀kɨ̀ sɔkɔ, tɛ́ à piki yah nɛ, kwâh nɛ̂ se nɩ, pé
yɔ̀tɛ̃? Yɨ̃̂nyõ tõ̀npɩ mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ: «Wáh nírí
nónónɛ n pɩ, ànɛ̂ wáh yòhnɩ̀nmɔnɔ nónónɛ n pɩ
yãm tãn tyɩ́, Liyel yɨ̃́ mɛ sé yõ. Ǹ dyɔ mɛ n kwnɛ
á tyɩ́lɛ.
5 Núkúnúkú tɛ̃̆nɛ, nósyɔ́ wilki n tɛkɩ n mɔ
Nsyope kwil, pè kyɩ Simo yɔ́ tɛ̃ n pɔ, nɛ̂-á pè n
ye Pyɛrɩlɛ.
6 À mɛ twáhntɛ̃̆nɔ́lɛ sénpɩ dɨ̃́ yɔ́ tyɩ́, nɛ̂ tɔ yɨ̃n-á
Simolɛ. Ǹ gbô mɛ pnɛ yɔ gbɔ̀pɔ.»
7 Képah sɔkɔ, yɨ̃̂nyõ tõ̀npɩ-á wɛlɔ nɔ́pi yo tɛ
Kɔrnɛy tyɩ́, tɛ́ yal ǹ tnɔ̂, Kɔrnɛy núkú ǹ tõ̀npɩbɩ
díbí nɛ́pɨ̂ nímí ye ànɛ̂ sràsyí yɔ́lɛ, nɛ̂-á sõ̀ mɛ
tɛ̃̆nɔ́lɛ ǹ tnɔ̂ di mónɔ́lɛ, tɛ́ mɛ Liyel wɛ̃̆kɩ̀ tɛ̃́nɔ́
plɛ.
8 Tɛ́ mɛ tyi nɔ́pi pól yãh pé tyɩ́, tɛ́ pè tɛkɩ mɔ
Nsyope kwil.

9 Ké d̃ĩndallɛ, pè sȍ mɛ wɛ̃̆kı̀ yõ sɛ̃́, tɛ́ pǎh pópó
n de Nsyope kwil sɔkɔ gbĩ́ nɛ̂nɛ, gbĩ sȍ mɛ yȍtah
sírr kénkɔ̃ sɔkɔ, tɛ́ Pyɛrı mɛ dɔkɔ gbɛ̃́ntĩ̂n yõ, mɛ
nírílɛ n pı.
10 Képah sɔkɔ, kwɛkı pɔ à tɛ̃; à sȍ mɛ ké tyí nɛ,
pé yõke yõ. Tɛ́ pǎh mɛ yõkelɛ n pı ǹ tyí gbĩ́ nɛ̂nɛ,
Liyel wɛ̃́kínɔ́ yɔ́lɛ à wɛ̃kı.
11 À yĩ̂nyõ wɛ yíkínmɔnɔlɛ, tɛ́ kwâh yɔ́ mɛ wil
ké sɔkɔ, fwɔ̀pĩ̀n-ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔ̃́, ké vyɛ̃ynɔ ńyẫ́hlɛ
tɛ̃́nɔ́lɛ, tɛ́ mɛ n tiki n pi sétáh.
12 Tɛ́ gbyễh ǹyễh yĩ̀ duke pól sȍ mɛ ké sɔkɔ, ànɛ̂
yĩ̀ nónó-à n til, à tahlı kèpye duke pól tyí.
13 Képah sɔkɔ, Pyɛrı yĩ́npɔ̃́ yɔ́ noh kè mɛ n yo
ǹ tyí nɛ: «Pyɛrı, yuku n ko sé sɔkɔ ǹ kɔ.»
14 Ǹtɛ Pyɛrı mɛ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ syah nɛ, páh pı sɔ̃́
pilɛ, pé náh dêl kwâh yɔ́ ńtɛ̃ yõ yah, képah náh
pı, kwâh yɔ́ ńtɛ̃nɛ, nɛ̂-á névilɛ n silki Liyel yah.
Képah-á, pé náh kè pı n pi póllɛ.
15 Képah tɛ̃̆nɛ, yĩ́npɔ̃́ mɛ̀ tɔ̃ ké syı yo à noh kɛ ní-
òlɛ nɛ ńkɛ̃́: «Liyel-á kwâh nɛ̂ wɛ̃kı kwáhpépɛ̌ynɛ,
áwɔ tyí náh ké wɛ̃́kínɔ́lɛ nɛ, kǎh mɛ névilɛ n silki
Liyel yah.»*
16 Képah tɛ̃ pı sɛ̃́ kɛ tɔ̃́nɔ́, tɛ́ Liyel núkú kénɛ
kwâh yɔ̃ dɔkɔ sɔkɔ yĩ̂nyõ.
17 Kǎh pı sɛ̃́, Pyɛrı lékẩm sȍ mɛ fɛ̃kı, à mɛ ǹ
gblɔ̆ynɛ n piki n yah wɛ̃́kínɔ́ nɛ̂-á à wɛ, ké yõ-
á kı fɛ̃ n pı n pi tir nɛ̂nɛ. À mɛ képah sɔkɔ, tɛ́

* **10:15** 10.15 - Liyel lésõ gbɛ̃́nkyɔ yísyɔ́ tyí yo Nsyifunɔ tyí nɛ, pè káh sélɛ n kɔ. Yah n tɛ Levitiki 11.

Kɔrnɛy tɛ̃ntɔ̏ névye mó mɛ sénpɩ dɩ̋ Simo gbô tyí
piki yah kɔ̃ pɔ wɛ, mɛ yĩn tɛ̃ ké yah,
18 tɛ́ mɛ n piki n yah nɛ, Simo nɛ̂-á pè n ye
Pyɛrɩlɛ, à se mɛ twáhntɛ̃̏nɔ́lɛ ásɔ̂̃ sɔkɔ nɩ?
19 Ǹtɛ Pyɛrɩ-á sɔ̏ mɛ yɔ̃ sɔkɔ ǹ fɔkɔlɛ n sõ
wɛ̃́kínɔ́ mɛ̀ tyí sɔkɔ sɛ̃́, Liyel Mirki mɛ yo ǹ tyí
nɛ à yah, díbí nɛ́pɩ̂̃ tɔ̃́mí-á mɛ ǹnɛ n yah n kɔ̃.
20 Péwɔ-á tɛkɩ mɔ pélɛ ǹ tyí. Képah-á, à yuku
n tiki n sɔkɔ pélɛ, à káh tɔ̀tɔ̀ pɩ.
21 Képah sɔkɔ, Pyɛrɩ tiki kyɩ no nɔ́pi tnɔ̂, tɛ́ yo
pé tyí nɛ, nɛ̂-á pè n yah n kɔ̃, ǹmɔ-á péwɔlɛ. Ńkɛ̃́,
pè kèyǎh kɔ̃.
22 Pè mɛ yo ǹ tyí nɛ, sràsyíbí yɔ̏tɛ̃ dɩ̋ Kɔrnɛy-á
tõ pélɛ ǹ tyí. Nɛ́gbí-á ǹnɛ, wǎh Liyel yah tíkílɛ
n pɩ, ànɛ̂ Nsyifunɔ pól-á ǹ yɩ̋ngbílɛ n yo. Yɩ̂nyõ
tɔ̏npɩ yɔ́-á kélɛ à wɛ̃kɩ nɛ, wǎh yĩnɛ à pɔ ǹ tɛ̃ n
kyɩ ǹ gbô sɔkɔ, tyi nónó-á mɛ á tyí yo yo tɛ̃̏nɛ, á
sè yo à syah.
23 Képah sɔkɔ, Pyɛrɩ mɛ pé kɔ̃ pè de gbô sɔkɔ,
à twah ǹ tyí à lékẫh pɩ.

Tɛ́ ké dĩndallɛ, à mɛ pé sɔ̏ tɛ̃ sɔkɔ. Tɛ́ Yesu yõ
sɛ̃́pú yísyɔ́ tɔ sɔ̏ sɔkɔ pélɛ, nónó-á n wil Nsyope
kwil.
24 Pé sɔkɔ sõ dĩndallɛ, pè kyɩ de Sesarɩ kwil;
tɛ́ kyɩ nɛ yah Kɔrnɛy mɛ ǹ gbô tãn ànɛ̂ ǹ kódíbí
kègblɔ ye tuke, mɛ pɔ pè syɩkɩ tɛ̃.
25 Pyɛrɩ-á pɔ n de gbɩ̋ nɛ̂nɛ, Kɔrnɛy kyɩ à yohnɩ,
tɛ́ kɔ kwĩnki ǹ yah, à à gbilki.
26 Ǹtɛ Pyɛrɩ mɛ yo ǹ tyí nɛ à yuku, tɛ́ à yilki
sah, tɛ́ nɛ névi ó-á péwɔ tɔlɛ dò.

27 Pè mɛ képah yónɔ́ sɔkɔ wɛ̃ tyí, tɛ́ de yuku
gbô à kyı no nɔ́pi wɛ tùkèntɛ̃̀nɔ́lɛ pípí.
28 Pyɛrı mɛ pè syah nɛ, pǎh pĩ nɛ, dêl-á kélɛ
Nsyifunɔ tyí, pè náh n pı n soh wɛ̃ tyí kwlókáhkí
névyelɛ, ànɛ̂ pè náh n de pé gbên sɔkɔ kɛ̀. Ǹtɛ
Liyel-á kélɛ péwɔ tɛ̃̀ wɛ̃kı nɛ, pé náh yĩnɛ pé ǹnî
yɔ́ ńtɛ̃nɛ n yah nɛ, wǎh mɛ sı̀lkı̀nɔ́lɛ Liyel yah,
képah náh pı, nɛ à náh yĩnɛ pínsòhnɔ́lɛ névye
tyí.
29 Képah-á, pé kɔ̃ pǎh pé ye pé pɔ yékẫb pí-
ńkɛ̃̂nɛ. Ńkɛ̃́, pè se kı fɛ̃ pé yénɔ́ yɔ̃ yo pé syah
nı?
30 Képah sɔkɔ, Kɔrnɛy mɛ yo ǹ tyí nɛ, ké sèpı̃̀n
ǹyɛ̂̃h-á yɔ̀, gbèkãm gbı̃́ mɛ̀ ó kénkɔ̃ sɔkɔ, páh lésɔ̃
mɛ níŕílɛ n pı pé wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ. Tɛ́ dŏ, pé núkú dı̃́
yɔ́ wɛ yı̃́nntɛ̃̀nɔ́lɛ pé yah tı̃̀nnɛ, wil flɔlɛ pěrr ǹ
tyí,
31 tɛ́ mɛ pé ye pé yĩnnɛ nɛ, Kɔrnɛy, Liyel-á pé
níŕí tɛ̃; ǹ dyɔ-á mɛ n kwnɛ pé pèpɔrı pínɔ́ tyílɛ.
32 Képah-á, pé névye wilki n tɛkı n mɔ Nsyope
kwil, pè kyı Simo ye n pɔ ásɔ̂̃, nɛ̂-á pè n ye
Pyɛrılɛ. Wâh mɛ twáhntɛ̃̀nɔ́lɛ sénpı dı̃́ Simo gbô
sɔkɔ, pnɛ yɔ gbɔ̀pɔ.
33 Kǎh pı sɛ̃́, pé núkú névye tɛkı mɔ ǹ tyí nɛ,
pè kyı à ye n pɔ. Ǹ tɔ mó tɔ̃ pı plɛ tɛ́ fɛ̃ syi pɔ.
Núkúnúkú, pé pól-á ásɔ̂̃ Liyel yah sɔkɔ, ǹ wɛlɔ
noh yĩnnɛ, nónó pól-á Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ dahbı ǹ gbɔ̀̃, nɛ à
yo pé syah.

Pyɛrı Liyel wɛy yónɔ́lɛ Kɔrnɛy gbô

34 Képah sɔkɔ, Pyɛrɩ mɛ wɛy tɔkɔ tɛ́ nɛ:
«Núkúnúkú, mé pĩ kègbɩ yõ nɛ, Liyel náh ǹnî
yɔ́ ńtɛ̃̀nɛ n wah.
35 Névi nɛ̂-à fyɔ̀ ǹ yah tíkílɛ n pɩ, tɛ́ mɛ n kɔ
gbɩ wɛ̃̀kì yõ, tɛ̃́-à sɔ̃́ mɛ yìkì nɛ̂ nɛynɛ, ǹ tyí n nɔ
Liyel tyí.
36 Ǹmɔ Liyel ye ǹ wɛy tɛkɩ mɔ Yisrayel tãn tyí,
à Nìvìnì tir yo pé tyí nɛ, yèvɩnɩ-á n wɛ Liyel tyí
Yesu Krista gbȍ yõ, ǹmɔ nɛ̂-á no pól Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃̀nɛ.
37 Nsyɔ̃́-á kwní kɔ̃ tɛ ni sɔkɔ wèlnwìlkìnɔ́ tyí
sɔkɔ, képah náh, nɛ̂-á pɩ Kalile gbɛ̃̀nyah ǹgbò
sɔkɔ ànɛ̂ Nsyude gbɛ̃̀nyah pól sɔkɔ, yé se mó kè
pĩ tɛ́!
38 Tɛ́ Liyel sȍ mɛ Nasarɛtɩ kwil Yesulɛ. Ȁ ǹ
Mirki ànɛ̂ tɛ̃́nwɛnɔlɛ à kɔ̃. Képah ye, à mɛ n kɔ n
kɔ̃ tȁntȁn pól sɔkɔ, à pèpɔrɩlɛ n pɩ, tɛ́ nónó pól-á
sȍ mɛ sétȁn yȍtɛ̃ yɔ̃rɩ sɔkɔ, à sȍ mɛ pélɛ n wilki
ké sɔkɔ.
39 Tɛ́ wǎh tyi nónó pól pɩ Yerusalɛmɩ kwil ànɛ̂
Nsyifunɔ kwlo tɛ́lɔ́ sɔkɔ, á pól ye sè wɛ yȋnɛ. Ǹtɛ
pè mɛ à tɛ̃ syɩ dahnɩ yõ, à à ko mɔ.
40 Tɛ́ ké sèpȉn tɔ̃́-ò sõlɛ, Liyel mɛ ǹ lékó yilki
mɔ, tɛ́ à kɔ̃ à ǹ gblɔ̌ynɛ no wɛ̃̀kɩ,
41 ǹtɛ à náh ǹ gblɔ̌ynɛ no pól wɛ̃̀kɩ. Ȁ ǹ gblɔ̌ynɛ
ápi ó wɛ̃̀kɩ, ápi nónó-á lésõ Liyel yah tɔkɔ pɩ Yesu
lékó yílkínmɔnɔ wɛ́pú ànɛ̂ sé yȁhpúlɛ. Ȁpi lésõ
yõke yõ, tɛ́ wɔ wɔ kwâh wɔ ǹnɛ wɛ̃ tyí, ǹ lékó
yílkínmɔntɛnɔ náh.
42 Képah sɔkɔ, à mɛ á tõ nɛ: ‹Yé kyɩ Liyel wɛynɛ
n yo n kɔ̃ no tyí. Yé kélɛ pè wɛ̃̀kɩ nɛ, ńmɔ-á Liyel
sah vye ànɛ̂ lékyî tùkè-òlɛ.›

43 Ǹmɔ Yesu tyı́ ye tɔ̃ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syı́nyopu pól
yo nɛ, névi nɛ̂-à sɛ̃ ǹmɔ yɔ̃, tɛ̃ tyı́pêl-á kı yɔ̃ mɔ
à kɔ̃ ǹmɔ yı̃n yɔ̃.»

Liyel Mirki nósyɔ́ tɔkɔ, nónó náh pı Nsyifunɔlɛ

44 Képah sɔkɔ, Pyɛrı sɔ̃̀ mɛ wɛ́kı́nɔ́ sɔkɔ sɛ̃́, tɛ́
Liyel Mirki tiki ǹ wɛy nòhnı̀pu pól yɔ̃.
45-46 Liyel-á Mirki nɛ̂ kɔ̃, kǎh tɔ̃ mɔ névye yɔ̃
nónó náh pı Nsyifunɔlɛ, pè kɔ̃ pè wɛ́nkáhkı́nɔ́lɛ
n wɛkı nónó-á pè náh sè sãh, tɛ́ Liyellɛ n gbilki
sɛ̃́, képah pı gbɛ̃̀ndùǹ̀nɛ Yesu yɔ̃ sɛ̃pú Nsyifunɔ
tyı́, pépi nónó-á sɔ̃̀ pɔ ànɛ̂ Pyɛrılɛ.
47 Képah sɔkɔ, Pyɛrı nɛ: «Névye nónónɛ Liyel
Mirki wɛ tɛ ápi tyı́ kɔ̃lɛ, á kı fɛ̃ yahle sɔ̃́ nɛ, pè
káh n wel n wilki ni sɔkɔ?»
48 Tɛ́ mɛ pè kɔ̃ pè Kɔrnɛypi wel wilki ni sɔkɔ
Yesu Krista yı̃n yɔ̃. Képah sɔkɔ, pépi mó Pyɛrı ni
nɛ, à wũ sèpı̃̀n yı́syɔ́ pı pélɛ.

11

Pyɛrı-á nɛ̂ yo Yerusalɛmı kwil Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú tyı́

1 Tɛ́ Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye ànɛ̂ Yesu yɔ̃ sɛ̃pú tɛ́lɔ́
nónó-á sɔ̃̀ mɛ Nsyude gbɛ̃̀nyah sɔkɔ, pè kè noh
nɛ, nósyɔ́ tɔ-á mɛ Liyel wɛy fɛ̃ syi, nónó náh pı
Nsyifunɔlɛ.
2 Képah tɛ̃nɛ, Pyɛrı-á pɔ ǹ syı kyı Yerusalɛmı
sɔkɔ gbı̃́ nɛ̂nɛ, Yesu yɔ̃ sɛ̃pú Nsyifunɔ kyı tyah
lékàhlɛ ǹnɛ n kɔ̃,
3 tɛ́ nɛ, à se sɔ̃́npí kyı de, à yɔ̃ke tɔlɛ n yɔ̃ névye
tı̃̀nnɛ, nónó náh pı Nsyifunɔlɛ nı?

4 Képah sɔkɔ, tir mɛ̀-á pɩ sɔ̃́, Pyɛrɩ ké yah yo
wah pɔ dal mɔ pé tyí wárwár nɛ,
5 páh sɔ̃̀ mɛ Nsyope kwil mɛ nírílɛ n pɩ, tɛ́ Liyel
wɛ̃́kínɔ́ yɔ́lɛ pé wɛ̃kɩ. Páh kwâh yɔ́ wɛ kè mɛ
wil yɩ̃̂nyɔ̃ fwɔ̀pɩ̃̀n-ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔ̃́, ké vyɛ̃ynɔ ńyɑ̃́hlɛ
tɛ̃́nɔ́lɛ, tɛ́ mɛ n tiki n pi à pɔ yɩ̃ni tɛ̃ pé tnɔ̂.
6 Páh mɛ ké yáhnɔ́ sɔkɔ díkídíkí, pé yípɛ̂y wɛ
ké sɔkɔ, ànɛ̂ gbɛ̃́nkyɔlɛ, ànɛ̂ yɩ̂ nónó-á n til, à tahlɩ
kèpye tyí.
7 Képah tɛ̃ sɔkɔ, pé yɩ̃́npɔ̃́ yɔ́ noh kè mɛ n yo pé
tyí nɛ: «Pyɛrɩ, yuku n ko sé sɔkɔ ǹ kɔ.»
8 Ǹtɛ pé mɛ yo yɩ̃́npɔ̃́ mɛ̀ tyí nɛ pé Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃, pé
náh képah pɩ n pi, ńkɛ̃́ páh pɩ sɔ̃́ pilɛ, dêl kwâh
yɔ́ ńtɛ̃ náh de yah pé vyɑ̃h ànɛ̂ kwâh yɔ́ ńtɛ̃nɛ,
nɛ̂-á névilɛ n silki Liyel yah.
9 Képah tɛ̃́nɛ, yɩ̃́npɔ̃́ mɛ̀ tɔ̃ wil yɩ̃̂nyɔ̃, mɛ n yo
nɛ ńkɛ̃́: «Liyel-á kwâh nɛ̂ wɛ̃kɩ kwáhpépɛ̌ynɛ,
áwɔ tyí náh ké wɛ̃́kínɔ́lɛ nɛ, kăh mɛ névilɛ n silki
Liyel yah.»
10 Képah tɛ̃-á pɩ sɛ̃́ kɛ tɔ̃́nɔ́, tɛ́ Liyel mɛ tɔ̃ kénɛ
kwâh tɔkɔ dɔkɔ yɩ̃̂nyɔ̃.
11 Tɛ́ légbɩ̃́ mɛ̀ ó sɔkɔ, díbí nɛ́pɩ̃̂ tɔ̃́mí mó mɛ pɔ
yɩ̃n tɛ̃ péwɔ mɛ́-ńsah gbô yah sɔkɔ. Ǹnɩ̂-á tɔ̃ pélɛ
Sesarɩ kwil, pè pɔ péwɔ tyí.
12 Tɛ́ Liyel Mirki mɛ yo péwɔ tyí nɛ, pé sɔkɔ
pélɛ, pé káh tɔ̀tɔ̀ pɩ. Pé yṹnpyé nɛ́pɩ̃̂ kénúkɔ̀
nónó-á yɔ̀, pépi mɛ pé sɔ̃̀ tɛ̃ à yuku Sesarɩ kwil.
Pé pól kyɩ de Kɔrnɛy gbô sɔkɔ.
13 Képah sɔkɔ, Kɔrnɛy tɔ mó yo pé tyí nɛ, páh
sɔ̃̀ mɛ pé gbô sɔkɔ, tɛ́ yɩ̃̂nyɔ̃ tɔ̃̀npɩ yɔ́ wil mɔ pé

yah, tɛ́ yo pé tyı́ nɛ ńkɛ̃́, pé nɛy tɛkı n mɔ Nsyope
kwil. Tɛ̃ kyı Simo tɛ̃ n pɔ, nɛ̂-á pè n ye Pyɛrılɛ.
14 Wăh kı pɔ wɛlɔ yı́syɔ́ yo pé tyı́, nónó-á kı pé
pwah mɔ ànɛ̂ pé gbô tãn póllɛ.
15 Kɔrnɛy-á képah yo tɛ sɛ̃́ péwɔ Pyɛrı tyı́, tɛ́
pé fyɔ̀ tyah à tyilɛ n yo pé tyı́, Liyel Mirki tiki
Kɔrnɛypi tɔ yõ, sɔ̃́-á lésõ kè tiki pépi yõ ké tyah
gbı̃́nɛ.
16 Kăh pı sɛ̃́, péwɔ dyɔ to kõ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu wɛy
mɛ̀ tyı́lɛ, wăh nɛ̂ yo nɛ ńkɛ̃́: «Nsyɔ̃ névye wel
wilki ni sɔkɔ, ǹtɛ yépi tɛ̃ wɔlɛ, Liyel kı yé tɔ̃ sah
ǹ Mirkilɛ kı yé pı yályál.»
17 Ǹtɛ pépi-á sɛ̃ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu Krista yõ, tɛ́ Liyel
mɛ ǹ Mirki nɛ̂nɛ pépi kɔ̃, wăh fyɔ̀ kélɛ no nɔ́pi
tɔ kɔ̃ tɛ pépi tyı́ kɔ̃lɛ, nɛ̂ se péwɔlɛ kı fɛ̃ Liyel tir
yah kõ nı?
18 Képah sɔkɔ, névye-á wɛlɔ nɔ́pi noh sɛ̃́, pé
pól vı, tɛ́ Liyel yı̃nnɛ n gbilki mɛ n yo nɛ, Liyel-
á ńtyı̃́nɔ ké wɛ̃kı̀lɛ névye tɔ kɔ̃ nónó náh pı
Nsyifunɔlɛ, pè kı fɛ̃ pé nnɔ vi mɔ, kı tyɛ́-ńkɛ̃́ min
wɛ dɛ́!

Antyɔsyı kwil Yesu yõ sɛ̃́pú tı̃̀nkı̀lɛ

19 Yetyɛ̃nı ko mɔ gbı̃́nɛ, pè sɔ̃̀ mɛ Yesu yõ sɛ̃́púlɛ
n fõh. Képah ye, pè to karkı. Pé túkù sɔkɔ Fenisi
gbɛ̃̆nyah, túkù sɔkɔ Syipri gbɛ̃̆nyah, túkù mɛ sɔkɔ
Antyɔsyı kwil. Tɛ́ pè náh sɔ̃̀ mɛ Yesu tyı́lɛ n yo
ǹnı̂ yɔ́ ńtɛ̃ tyı́, nɛ́ Nsyifunɔ ó tyı́ náh.
20 Ǹtɛ túkù sɔ̃̀ mɛ pé sɔkɔ, nónó-á n wil Syipri
gbɛ̃̆nyah sɔkɔ ànɛ̂ Sirɛnı kwil. Pépi-á pɔ Antyɔsyı

sɔkɔ, pè sɔ̏ mɛ Nìvìnì tirlɛ n yo no tɛ́lɔ́* tɔ tyí Tɛ̃
ǹgbɛ̃ Yesu tyí sɔkɔ.
21 Tɛ́ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ sɔ̏ mɛ tɛ̃́nwɛnɔlɛ pélɛ n kɔ̃. Kǎh
pɩ sɛ̃́, névye náhnáh vi mɔ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu wɛ̃̌kì yɔ̃,
à pɩ ǹ yɔ̃ sɛ̃́púlɛ.
22 Képah tɛ̃̌nɛ, Yerusalɛmɩ Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú tɩ̏nkɩ̏-
á képah noh sɛ̃́, pè Barnabasɩ tɛkɩ mɔ Antyɔsyɩ
sɔkɔ.
23-24 Barnabasɩlɛ, nɛ́pépɛ̌y ye lésɔ̃ ǹnɛ. Liyel
Mirki sɔ̏ mɛ à tɔkɔ, ànɛ̂ Liyel yɔ̃ sɛ̃́nɔ́ mɛ ǹ sɔkɔ
kègbɩlɛ. Képah ye, wǎh kyɩ yĩni tɛ̃, té Liyel pèpɔrɩ
pínɔ́ wɛ nɛ́npɔ́ Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú tyí sɛ̃, ǹ nɩ vɩ. À mɛ
sɔ̃́ré mɔ pé pól sɔkɔ nɛ, pè gbah tɛ̃ pé wrɔ́ tel tɛ̃
Tɛ̃ ǹgbɛ̃nɛ pé nnɔ póllɛ. Képah tɛ̃̌nɛ, tɔ́wû ǹgbɛ̃
fɛ̃ syi sɛ̃ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu yɔ̃.
25 Képah náh, Barnabasɩ sɔkɔ Tarsɩ kwil, Sole
yáhnkɔ̃-ńsah.
26 Wǎh kyɩ à wɛ, à à tɛ̃ pɔ Antyɔsyɩ sɔkɔ. Pé
nímí tɛ̃ à yi vi pól pɩ nɛ́npɔ́ Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú tɩ̏nkɩ̏lɛ,
à névye náhnáh tɔ wɛ kwɔ Yesu wɛ̃̌kìlɛ. Nɛ́npɔ́
ǹgbò sɔkɔ ye pè Yesu tɔ̏ sɑ̃́hpú ye Kretyɛ̃̌bɩlɛ.
27 Tɛ́ kénɛ sèpɩ̏n sɔkɔ, Liyel tɛ̃̌ntɔ̏ syínyopu
yísyɔ́ wil Yerusalɛmɩ kwil, à pɔ Antyɔsyɩ sɔkɔ.
28 Pé sɔkɔ núkú yɔ́ sɔ̏ mɛ pè n ye Akabusilɛ. Tɛ́
Liyel Mirki gbɔ̏ yɔ̃, ǹmɔ yuku kè yo nɛ ńkɛ̃́, dǒ
kwéy, kwɛ́npékè-á kɩ n de n pi kèkõyɔ̃́ pól sɔkɔ.
Képah pínɔ́ pɔ Klode wɛ, Wrome kwíltɑ̃m yɔ̏tɛ̃̌nɛ.
29 Képah sɔkɔ, Yesu tɔ̏ sɑ̃́hpú kè yah tɔkɔ, à

* **11:20** 11.20 Yah n tɛ Wɛlɔ yah yónɔ́ sɔkɔ, ńyɑ̃h-á Krɛkɩ tyílɛ n
yo.

yĩnɛ pé nɛ́núkù núkú pól gbȁn yȋ wɛ́nɔ́nɔlɛ nɛ,
páh kɩ pé gbȁn yȋ yísyɔ́ tuke mɔ, kɩ tɛkɩ mɔ Yesu
yõ sɛ̃pú kɔ̃ Nsyude gbɛ̃nyah sɔkɔ.
30 Pǎh kè yah tɔkɔ sɔ̃, pè kè pɩ sɛ̃́, tɛ́ mɛ yȋ nɔ́pilɛ
Barnabasɩ ànɛ̂ Sole gbȍ dahbɩ, pépi mɛ kyɩ sélɛ
Yesu yõ sɛ̃pú yah tãm kɔ̃.

12

Nsyakɩ kònmɔnɔ ànɛ̂ Pyɛrɩ dáhnmɔnɔlɛ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ

1 Ké légbĩ́ mɛ̀ sɔkɔ, yȍtɛ̃ dĩ́ Yerɔdɩ tyah Yesu yõ
sɛ̃pú tȉnkȉ névye túkù fɔ̃́hnɔ́lɛ Yerusalɛmɩ kwil.
2 Ȁ Nsyɔ̃ nɛ́nkyí dĩ́ Nsyakɩ ko mɔ kèkírkȉlɛ.
3 Tɛ́ wǎh kè wɛ yĩ mɛ̀ nɔ Nsyifunɔ tyí sɛ̃́, à tɔ̃
Pyɛrɩ tɔ tɛ̃. Légbĩ́ pɔ yĩnɛ Nsyifunɔ búrn sɛ̃-ǹkɛ̃
syáh syáhnɔ́lɛ.
4 Wǎh Pyɛrɩ tɛ̃ sɛ̃́, à mɛ à dah mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè
sɔkɔ, tɛ́ sràsyíbí nɛ́pȋ ǹyȇh tȉnkȉnɔ́ ńyấh névye
kɔ̃ pè wɛ̃nɛ n sah, à ǹnɛ n syɩkɩ. Ȁ sȍ mɛ ké tyí
nɛ, búrn sɛ̃-ǹkɛ̃ syáh-à kɩ sɔkɔ tɛ, pé à tuke no
pól yĩ́ yah.
5 Pyɛrɩ yah sȍ mɛ víkénɔ́lɛ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ,
ǹtɛ Yesu yõ sɛ̃pú tȉnkȉ mó mɛ Liyellɛ n gbah n ni
ǹ tyí.

Liyel-á gbȉl nɛ̂ pɩ, à Pyɛrɩ wilki wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ

6 Tɛ́ sõ nɛ̂ dĩndal-á Yerɔdɩ kɩ Pyɛrɩ tuke n pi,
ké lékȁ̂hnɛ, Pyɛrɩ sȍ mɛ púkúbínsàhnɔ́lɛ kɛ̃lɔ́ plɔ́
nínɔ́lɛ, tɛ́ mɛ n dɔ sràsyíbí nɛ́pȋ nímí wrɔ́. Tɛ́

wɔ̀kɔ̀npèkè mɛ̀ syíkípú sɔ̃̀ mɛ ké yah, mɛ kélɛ n syıkı.
7 Ǹtɛ nɛ́npɔ́ swɔ, Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ yı̃̂nyõ tɔ̃̀npı yɔ́ núkú wil mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè mɛ̀ sɔkɔ, ké sɔkɔ pól piki pěrr. Yı̃̂nyõ tɔ̃̀npı mɛ̀ mɛ Pyɛrı mı mı ǹ gbɔ̀pɔ tyí à à yilki mɔ, tɛ́ yo ǹ tyí nɛ ńkɛ̃́, à yuku súú. Képah sɔkɔ, kɛ̃́lɔ́ nɔ́pi núkú kɔ̃lı to Pyɛrı gbɛ̃̀n tyí, à kwɛ sétáh.
8 Képah tɛ̃̀nɛ, yı̃̂nyõ tɔ̃̀npı tɔ̃ yo ǹ tyí nɛ, à ǹ kɔ̃ dyı ànɛ̂ ǹ lékyêhlɛ. À mɛ kè pı sɛ̃́. Yı̃̂nyõ tɔ̃̀npı mɛ̀ tɔ̃ yo ǹ tyí nɛ, à ǹ fwɔ̀mɔ̀-ǹgbɛ̃ mɔ, à mó pé sɔ̃̀ tɛ̃.
9 Pyɛrı mɛ ǹ sɔ̃̀ tɛ̃, à wil. Tɛ́ yı̃̂nyõ tɔ̃̀npı-á tyi nónónɛ n pı, Pyɛrı náh sɔ̃̀ mɛ sɛ̃ sé yõ nɛ gblɔ-á sélɛ. À sɔ̃̀ wɛ nɛ dɛ́kí-á pé n dɔ.
10 Pè wɔ̀kɔ̀npèkè syíkí-ńsah gben kal sɔkɔ, tɛ́ ké ní-ò tɔ kal sɔkɔ, tɛ́ kyı syı vyɔrı wùkah gbı̃́ní tyí. Képah yah sɔ̃̀ mɛ mɔ́nɔ́lɛ kwil nıyɔ̃́ tı̃̀nnɛ. Ké tɔ núkú yıkı mɔ ké gblɔ̃̌y. Pè mɛ wil à wɛ̃̀kì tɛ̃ n yuku. Dǒ, Pyɛrı núkú yı̃̂nyõ tɔ̃̀npı mɛ̀ yah kwlɔ.
11 Képah sɔkɔ, Pyɛrı yah pyě pı kyòo yı̃ mɛ̀nɛ. À mɛ nɛ núkúnúkú, páh pyě kè pı̃ yı̃́ı̃ nɛ, Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃-á tõ ǹ yı̃̂nyõ tɔ̃̀npılɛ à pɔ pé pwah mɔ wilki Yerɔdı gbɔ̃̀ ànɛ̂ Nsyifunɔ-á sɔ̃̀ mɛ pèl nónónɛ n syıkı nɛ, sè péwɔ nɔ.
12 Tɛ́ Nsyɔ̃ nɛ̂-á pè n ye Markılɛ, Pyɛrı-á ǹ fɔkɔ sõ yah, à sɔkɔ ǹmɔ yṹ Mari gbô. Nírí pípú náhnáh sɔ̃̀ mɛ tuke mɔ tɛ̃ nɛ́npɔ́, mɛ Liyellɛ n ni.
13 Tɛ́ Pyɛrı-á pɔ gbô yah mı, tɔ̃̀npı pípír yɔ́

mɛ pè n ye Wrodelɛ, ǹmɔ mɛ nɔ de kélɛ, tɛ́ píkínyahnɔ pı nɛ, nɛ̂ se nı?
14 Képah sɔkɔ, Pyɛrı-á yo mɔ, à ǹ yı̃́ pı̃. Ké nìvìnì tɛ̃̌ tyí, à pyě gbô yah sah yíkínmɔ-ńkɛ̃̂nɛ tɛ́ ǹ syı to kyı kè yo no tɛ́lɔ́ tyí nɛ ńkɛ̃̂, Pyɛrı-á mɛ yı̃́nntɛ̃̌nɔ́lɛ gbô yah.
15 Ǹtɛ pè pyě nɛ, pípír yɔ̃̀gbèkè-á yuku. Tɛ́ wǎh mɛ kélɛ n gbah n yo nɛ gbı-á pé n yo, pè tɔ̃ nɛ ńkɛ̃̂, Pyɛrı mírkí-á kı nɛ̂ à wɛ.
16 Ǹtɛ Pyɛrı wɔ mó mɛ wùkahlɛ n tɔ̃ n mı sɛ̃̂. Képah sɔkɔ, pǎh pópó pɔ wùkah yıkı mɔ, pè kè wɛ kè pı ǹmɔlɛ ńtyı̃́nɔ. Kè pı pé tyí gbɛ̃̌ndùnı̀nɛ.
17 Pyɛrı mɛ ǹ gbɔ̃̀ pı mɔ pé tyí nɛ, pè pé vyɛ̃y vike. Tɛ́ Liyel-á à yohnı mɔ dùkù nɛ̂nɛ à kɔ̃ à wil wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ, à de ké sɔkɔ à kè yãh pé tyí. Tɛ́ yo pé tyí nɛ ńkɛ̃̂, pè kyı kè yãh Nsyakı ànɛ̂ pé yṹnpyé Yesu yõ sɛ̃̂pú tɛ́lɔ́ tyí. Képah náh, à pyě wil sɔkɔ fı̃́ yɔ́.
18 Ǹtɛ tyah-á pɔ dal, sràsyíbí fɔkɔ fil Pyɛrı tyílɛ. Képah sɔkɔ, pè wɛ̃nɛ n piki n yah nɛ, ǹ tyí se pı sɔ̃ nı?
19 Képah tɛ̃nɛ, Yerɔdı pè kɔ̃ pè mı de Pyɛrı sóhnkɔ̃nɔ sɔkɔ. Ǹtɛ pè náh à wɛ. Kǎh pı sɛ̃̂, à mɛ wɔ̀kɔ̀npèkè syíkípú ye pɔ piki yah, tɛ́ nɛ, pè pè ko mɔ. Képah náh, Yerɔdı wil Nsyude gbɛ̃̌nyah sɔkɔ à kyı sèpı̃̀n yísyɔ́ pı Sesarı kwil.

Yɔ̃̀tɛ̃̌ dı̃́ Yerɔdı kúnɔ́lɛ

20 Tiri kwil ànɛ̂ Sidõ kwil tãn-á sɔ̃̀ mɛ gbɛ̃̌nyah nɛ̂ sɔkɔ, ké yõke lésõ mɛ n wil yɔ̃̀tɛ̃̌ dı̃́ Yerɔdı gbɛ̃̌nyah sɔkɔ. Tɛ́ yékẫb-á pɔ wɛ pé wrɔ́ ànɛ̂

Yerɔdılɛ, Yerɔdı fɔkɔ kah vyãh pélɛ. Kăh pı sɛ̃́, pépi mɛ yo sah núkú yõ nɛ, páh kı kyı wil Yerɔdı tyí. Képah yĩnnɛ, pè kyı pé sõnɔ pı núkúlɛ ànɛ̂ Yerɔdı sɛ̃́-ńsah wɔ̀kɔ̀ yȍtɛ̃̏nɛ, nɛ̂-á pè n ye Blasıtusilɛ, nɛ pé kyı yégbékè kwrɔ́nmɔnɔ yah kõ Yerɔdı tyí.
21 Păh gbȉyȉkȉ nɛ̂ yah tɔkɔ, ké lésõ-á nɔ, Yerɔdı
ǹ yȍtɔ̃rí flɔ mɔ pɔ kõ tɛ̃ ǹ yȍtɔ̃rí kǒ yõ, à tyah wɛy yɔ́lɛ n yo tɔ́wû tyí.
22 Képah tɛ̃̏nɛ, névye tyah n gbo mɔ nɛ, névi tɛ̃ wɔ náh n wɛkı yɔ̀ dɛ́, Liyel-á!
23 Képah sɔkɔ, Yerɔdı-á sɔ̃̋npí gbílkínɔ́ mɛ̀ fɛ̃
syi, nɛ̂-á sȍ yĩnɛ sàhnɔ́lɛ Liyel yõ, Tɛ̃̆ ǹgbɛ̃ yĩ̂nyõ tȍnpı yɔ́ núkú à mı, kèfyõ mɛ gbɔ ǹ sɔkɔ, à à yõ ko.
24 Ǹtɛ Liyel wɛy sȍ mɛ n gbah n tõ mɔ n yuku ólɛ.
25 Tɛ́ Barnabası ànɛ̂ Sole wɔ-á pé tȍ pı tɛ Yerusalɛmı kwil,* pè Nsyõ-Markı tɛ̃ pé syı sɔkɔ Antyɔsyı kwil.

13

Barnabası ànɛ̂ Sole tɛ́kínmɔnɔlɛ Liyel tȍ sɔkɔ

1 Liyel tɛ̃ntȍ syínyopu ànɛ̂ névye kwɔ́pú sȍ mɛ Antyɔsyı kwil Yesu yõ sɛ̃pú tȉnkȉ sɔkɔ: Barnabası sȍ mɛ, ànɛ̂ Solelɛ, ànɛ̂ Simeyõlɛ, nɛ̂-á pè n ye Dĩ́syíkèynɛ, ànɛ̂ Sirɛnı kwil Lusiyusilɛ, à tahlı

* **12:25** 12.25 - Yah n tɛ 11.27-30.

Manayɛ̃ tyí, ǹmɔ nɛ̂-á sȍ kɔ̃rı pı wɛ̃ tyí Kalile
gbɛ̃̌nyah yȍtɛ̃ dı̋ Yerɔdılɛ.
2 Sõ yɔ́lɛ, păh mɛ níkı̀ tɛ̃, tɛ́ mɛ Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Liyellɛ
n ni gbı̋ nɛ̂nɛ, ǹ Mirki yo pé tyí nɛ: «Yé Barnabası
ànɛ̂ Sole wilki pé tyílɛ. Pè kı tȍ pı, nɛ̂ yı̃n-á mé n
ye pélɛ.»
3 Képah sɔkɔ, pè níkı̀ tɛ̃,* à nírí pı pé tyí à pé
gbȁn sah pé yõ, tɛ́ pyě pè fın mɔ pè sɔkɔ.

Barnabası ànɛ̂ Sole Liyel wɛy yónɔ́lɛ Syipri sɔkɔ

4 Liyel Mirki-á Barnabası ànɛ̂ Sole tɛkı mɔ tȍ
sɔkɔ sɛ̋, pè mɛ tiki yuku à kyı de Selesi kwil. Tɛ́
de krótókè ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔkɔ nɛ́npɔ́, nɛ páh n yuku
gbɛ̃̌nyah yɔ́ sɔkɔ pè n ye Syiprilɛ, pnɛ yɔ nıyɔ̋.
5 Păh yı̃ni tɛ̃ ké kwil yɔ́ sɔkɔ pè n ye Salamininɛ,
pè tyah Liyel wɛynɛ n yo Nsyifunɔ Liyel ní-ńtȃn
vı̀ sɔkɔ. Tɛ́ Nsyɔ̃-Markı tɔ sȍ mɛ pélɛ, pé yohnı
n mɔ yı̃nnɛ.
6 Pè mɛ Syipri mɛ̀ kan kɔ kah, à kyı de ké kwil
yɔ́ sɔkɔ pè n ye Pafɔsılɛ. Pè kyı Nsyifunɔ sènpı
dı̋ yɔ́ yohnı, nɛ̂-á pè n ye Bar-Yesulɛ. Ǹmɔ sȍ mɛ
ǹ gblɔ̃̌ynɛ n pı Liyel tɛ̃ntȍ syínyo-òlɛ.
7 Tɛ́ à sȍ mɛ wɛ̃ tyí ànɛ̂ Syipri yah tɛ̋-ò dı̋
Sɛrısyusi Polusilɛ, ǹmɔ nɛ̂-á lésõ lékȃm névilɛ.
Tɛ́ Liyel wɛy noh dékè sȍ mɛ Sɛrısyusi Polusi tɛ̃.
Képah ye, à pè kɔ̃ pè kyı Barnabası ànɛ̂ Sole ye.

---

* **13:3** 13.3 - Níkı̀ tɛ̃̌nɔ́ duke mɛ dò. Tɛ́ Nsyifunɔ tɛ̃ wɔ tyí, pàh níkı̀ tɛ̃, ké kannɛ, pě ninɛ n wɔ, tɛ́ pé náh yõkelɛ n yõ.

8 Ǹtɛ sènpɩ dɨ́ Bar-Yesulɛ, pè tɔ̃ sɔ̃̀ ǹnɛ n
ye Yelimasɩlɛ Krɛkɩ wɛy sɔkɔ. Ǹmɔ sɔ̃̀ mɛ
Barnabasɩ ànɛ̂ Solelɛ n fwo. À sɔ̃̀ mɛ n yah n
kɔ̃ Syipri yah tɛ̃́-ò dɨ́ yɨ̃́nínmɔ-ńsahlɛ, nɛ à káh sɛ̃
Yesu yɔ̃.
9 Képah sɔkɔ, Sole nɛ̂-á tɔ̃ pè n ye Polelɛ,[†] Liyel
Mirki à tɔkɔ, à mɛ sènpɩ dɨ́ yah díkídíkí,
10 tɛ́ yo ǹ tyí nɛ: «Áwɔ nɛ̂-á lékã́mkãm ànɛ̂
yɨ̃́nvɨ̌ ó á tɔ̂ɔ́, sétɛ̃̀n yɔ̃̀tɛ̃ névi mɛ̀; gblɔ wã̀l pól
sépɛlɛ áwɔlɛ, Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ wã̀l tómtóm fɛ̃̌kìnɔ́ yal mɔ
dɛ́!
11 Núkúnúkú tɛ̃̌nɛ, Liyel gbɔ̃̀ kɩ sah á wil. Á kɩ
pɩ yɨ̃́tũ̂nɛ wró yó sɔkɔ, á náh tɔ̃ gbɩ̃ kyòo wɛ n
pi.» Képah yóntɛnɔ ǹsɔ̃, ǹ yɨ̃́ núkú wɔ, à ǹ gblɔ̃̌y
wɛ fɛ̃́ntũ̂ sɔkɔ, tɛ́ tyah n kɔ n kore n vi n kɔ̃, à
nɛynɛ n yah n kɔ̃ ǹ gbɔ̃̀ sɔkɔ tɛ̃ tɛ̃ tɛ̃̌nɛ.
12 Képah sɔkɔ, Syipri yah tɛ̃́-ò dɨ́-á Liyel tyí-
ǹgbnɔ pínɔ́ wɛ, tɛ́ kwɔ́nɔ́ nɛ̂ noh, sè ǹ nɩ tɛ̃. Kăh
pɩ sɛ̃́, à sɛ̃ Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ Yesu yɔ̃.

Pole ànɛ̂ Barnabasɩ-á kwɔ́nɔ́ nɛ̂ pɩ Antyɔsyɩ kwil, Pisidi gbɛ̃̌nyah sɔkɔ

13 Képah náh, Pole ànɛ̂ ǹ kɔ́mû de krótókè
ǹgbɛ̃ sɔkɔ, à yal Pafɔsɩ kwil, tɛ́ yuku Pɛrsyɩ kwil,
Pãnfili gbɛ̃̌nyah sɔkɔ. Păh mɛ nɛ́npɔ́, Nsyɔ̃ ǹ gbɛ
wil pé sɔkɔ, à ǹ syɩ yuku Yerusalɛmɩ kwil.
14 Ǹtɛ Polepi tɛ̃ wɔ mó yal Pɛrsyɩ kwil, à yɔ̃
sɔkɔ pé kɔ́lɔ́lɛ, pópó à kyɩ de Antyɔsyɩ kwil, Pisidi

[†] **13:9** 13.9 - Solelɛ, Nsyifunɔ ye n ye ǹnɛ sɛ̃́, tɛ́ Wrome tãn mɛ ǹnɛ n ye Polelɛ.

gbɛ̃̆nyah sɔkɔ.‡ Tɛ́ Nsyifunɔ mɩ mɩ yòh sõ-á pɔ
nɔ, pè kyɩ de kɔ̃ tɛ̃ pélɛ pé Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀
sɔkɔ.
15 Képah tɛ̃̀nɛ, ǹnî yɔ́ mɛ tyi kɔ̃̏nsàhnɔ́ ànɛ̂
Liyel tɛ̃ntɔ̃̏ syínyopu sɛ́bɛ́ynɔ́ tɛ̃̏ntɛ̃̏nnɔ́ yísyɔ́ kar.
Wǎh kar tɛ, Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ yah tãm mɛ pè
kɔ̃ pè yo Polepi tyí nɛ, pé no, wɛlɔ yísyɔ́-à kɩ mɛ
pé tyí sɔ̃̋ré mɔ mɔ tɛ̃̀nɛ tɔ́wû sɔkɔ, ké wɛ̃̆kì-á mɛ
pé tyí.
16 Képah sɔkɔ, Pole mɛ yuku yĩn, tɛ́ ǹ gbɔ̃̏ pɩ
mɔ no tyí nɛ, pè noh pé tyí yɔ̀. Tɛ́ yo pé tyí nɛ:
«Yisrayel tãn, à tahlɩ nónó-á Nsyifunɔ náh pélɛ,
tɛ́ mɛ Liyel yah tíkílɛ n pɩ, yé nóhnɔ́ pɩ ń tyí.
17 Ápi Yisrayel tãn Liyellɛ, à ápi náh tãn yah
wilki. À tɔ̃ Yisrayel tãn pɩ dò, gbĩ̋ nɛ̂-á sɔ̃̏ pè mɛ
Yesyipti gbɛ̃̆nyah sɔkɔ; tɛ́ tɔ̃ ǹ tɛ̃̆nwɛnɔlɛ pè wilki
ké sɔkɔ.
18 Tɛ́ à pè pu§ gbɛ̃̆nnɩ sɔkɔ pópó ye tikininí
kénkɔ̃lɛ.
19 Képah náh, à yìkìnìnɔ́ kwǎrninɔ névye ko
mɔ, à pé duku to Kanah gbɛ̃̆nyah sɔkɔ, tɛ́ pé
sétáhlɛ Yisrayel tãn kɔ̃ gbɛ̃kɩlɛ.
20 Tyi nɔ́pi pól-á pópó n pɩ n tɛ, kè nɔ ye kyɛyɛ̃̋h
tikininí pɔ́ gbãm (450) kénkɔ̃lɛ. Képah náh, á náh
tãn sɔkɔ ye Liyel n wilki á vyãh syípúlɛ, pópó à
pɔ nɔ Liyel tɛ̃ntɔ̃̏ syínyo-ò Samuyɛlɩ gbĩ tyí.

‡ **13:14** 11.19 - Antyɔsyɩnɔ sɔ̃̏ mɛ nínɔ́. Núkú sɔ̃̏ mɛ Pisidi gbɛ̃̆nyah sɔkɔ, ní-ò mɛ Siri gbɛ̃̆nyah sɔkɔ. Ǹtɛ Siri gbɛ̃̆nyah Antyɔsyɩ sɔkɔ ye sɔ̃̏ pé kɔ́lɔ́ mɛ̀ tyah. Yah n tɛ Tyípínì 13.1-4.

§ **13:18** 13.18 - Púnɔ́ nɛ̂ tyí-á n yo ásɔ̃̂ sɔkɔ yɔ̀, yɔ̃ke ó náh sɔ̃̏ Liyel pélɛ n kɔ̃. À sɔ̃̏ mɛ pé nɩlɛ n gbɛ, à n tɔ̃ n sah n pɩ pé tyí.

21 Tɛ́ sõ yɔ́lɛ, pè mɛ kè yah kɔ̃ Liyel tyí nɛ,
páh mɛ yɔ̏tɛ̃ yɔ́ tyí. Képah sɔkɔ, Liyel mɛ Kisi
píɗĩ́ Sawuli pı pé yɔ̏tɛ̃nɛ, pópó ye tikininí. Tɛ́
Sawulilɛ, Bɛ̃nsyamɛ yı̏kı̏ nɛy ye sɔ̏ ǹnɛ.
22 Ǹtɛ Liyel-á pɔ ǹmɔ milki gbĩ́ nɛ̂nɛ, à mɛ
Davidi pı pé yɔ̏tɛ̃nɛ. Davidi tyí sɔkɔ ye lésõ Liyel
yo nɛ ńkɛ̃́: ‹Mé wil mɔ ń dyɔ yĩ́ nɛy yõ, ǹmɔ nɛ̂-á
Nsyese píɗĩ́ Davidilɛ. À kı ń dyɔ yĩ́ tyi pól pı dal
mɔ pallɛ.›
23 Liyel ye lésõ ǹ vyãhlɛ Davidi kɔ̃ nɛ, Yisrayel
pwáhnmɔ-ò-á kı dubi ǹmɔ pétóbé sɔkɔ. Kénɛ
pwáhnmɔ-ò ye pɔ pı Yesulɛ.
24 Tɛ́ Yesu-á pópó n pi, wèlnwı̏lkı̏-ò Nsyɔ̃ ye yo
Yisrayel tãn pól tyí nɛ, pè pé nnɔ vi mɔ, pè mó
wèlnwı̏lkı̏nɔ́ wɛ.
25 Ǹtɛ Nsyɔ̃ tɔ̏-á pópó pɔ n tyɛ, à mɛ n yo névye
tyí nɛ ńkɛ̃́: ‹Yépi tɛ̃̀ sõnɔ sɔkɔ, nɛ̂ mɛ ńmɔlɛ? Yé
káh wɛ nɛ, pwáhnmɔ-ò nɛ̂ pɔ́nɔ́-á yé syıkı tɛ̃,
ǹmɔ-á ńmɔlɛ dɛ́! Ǹtɛ yé yah, à mɛ n knɛ pɔ́-
ńsah. Tɛ́ ńmɔ ńtɛ̃ fɔ̃́rɔɔ kah ǹ lékyêh fyé dɛ́nɔ́lɛ
ǹ gbyɛ̂̃h sɔkɔ.›»
26 Képah náh, Pole tɔ̃ nɛ: «Á no, yépi nónó-
á Abrahmı pétóbélɛ, à tahlı Liyel yah tíkí pípú
pól tyí, pwáhnmɔnɔ wɛy mɛ̀ ye tɛkı mɔ ápi pól
yĩnnɛ.
27 Ǹtɛ Yerusalɛmı tãn ànɛ̂ pé yɔ̏tãm náh lésõ pĩ
nɛ, Yesu-á pwáhnmɔ-òlɛ. Tɛ́ Liyel tɛ̃ntɔ̏ syínyopu
wɛlɔ nónó-á n kar pé tyí Nsyifunɔ mı mı yòh
sõnɔ́ póllɛ, pè náh sé yõ pĩ. Kénɛ wɛlɔ tyi yónɔ́
ye lésõ pè pı dal mɔ, pǎh lékàhlɛ Yesu kɔ̃.

28 Pè náh Yesu tyı́píní yɔ́ ńtɛ̃ wɛ, nɛ̂-á yı̃nɛ ǹ
kònmɔnɔlɛ. Ǹtɛ pè kè yah kɔ̃ Pilati tyı́ nɛ, à à ko
mɔ.
29 Tɛ́ Liyel wɛy-á tyi nónó pól yo Yesu tyı́ sɔkɔ,
pǎh pɔ sè pı dal mɔ tɛ gbɪ̃́ nɛ̂nɛ, pè ǹ lékó tiki mɔ
to dahnı yɔ̃, tɛ́ kyı à yı̃ diki yɔ́ sɔkɔ.
30 Ǹtɛ Liyel mɛ ǹ lékó yilki mɔ.
31 Képah náh, névye nónó-á lésɔ̃ ǹ sɔ̃̀ tɛ̃ yal
Kalile gbɛ̃̌nyah, à dɔkɔ yuku ǹnɛ Yerusalɛmı
kwil, à ǹ gblɔ̃̌ynɛ pépi wɛ̃kı sèpı̃̀n náhnáh sɔkɔ.
Kénɛ névye nɔ́pi ye mɛ ǹ tyi yónwàhpu kègblɔlɛ
Yisrayel tãn yah núkúnúkú yɔ̀.
32 Ǹtɛ ápilɛ, Nìvìnì tir ye ápi tɔ n yo yé tyı́ yɔ̀
nɛ ńkɛ̃́: Liyel-á ǹ vyãhlɛ á náh tãn kɔ̃ nɛ̂ tyı́ yɔ̃,
33 képah-á à pı dal mɔ ápi tyı́, ápi nónó-á pı pé
wɛ̃́npı̃̀lɛ. Wǎh Yesulɛ á kɔ̃, à yı̃nɛ kǎh wãrkı sah
sɔ̃́ Gbálnɔ́ sɛ́bɛ́y yìkì ní-ò sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́:
‹Ǹ́mɔ Pı́dɪ̃́ ye álɛ;
à tɔkɔ kwɛy tyı́, ńmɔ ye á Súlɛ.›*
34 Liyel ye lésɔ̃ kwãh tɛ̃ kè yo sah nɛ ńkɛ̃́, Yesu-
à pɔ ku, à náh n pyãh n pi. Páh kı ǹ lékó yilki
mɔ. Á tɔ̃ lésɔ̃ kè yo dal mɔ nɛ ńkɛ̃́:
‹Máh lésɔ̃ ń vyãhlɛ Davidi kɔ̃ nɛ̂ tyı́ sɔkɔ,
mé kı kè pı yé tyı́, kı sãm mɔ yé sɔkɔ,
tir yɔ́ náh ké dùkù ku n pi.›†
35 Képah ye Davidi yo fɪ̃́ yɔ́ sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́:
‹Á náh n yɛ á tɔ̃̀npı pèpɛy lékó kɔ̃
kè n pyãh n pi.›‡

* **13:33** 13.33 - Yah n tɛ Gbálnɔ́ 2.7. † **13:34** 13.34 - Yah n tɛ Yesayi 55.3. ‡ **13:35** 13.35 - Yah n tɛ Gbálnɔ́ 16.10.

36 Ǹtɛ Davidi tɛ̃̆ wɔ gbĩ̆ sɔkɔ, à Liyel tɔ̃̀ pɩ ké
wɛ̃̆kɩ̀ yõ. Képah náh, à mɛ ku pè kɔ̃ pè yĩ̆ ǹ náh
tãn lékyî tnɔ̂, ǹ tɔ lékó mɛ pyãh.
37 Ǹtɛ Liyel ye Yesu lékó yilki mɔ. Ǹmɔ lékó tɛ̃̆
wɔ náh pyãh dɛ́!
38 Á no, yé pĩ̆ nɛ, ǹmɔ Yesu gbɔ̃̀ yõ-á tyípêl
yɔ̃̆nmɔnɔ tyí wɛ yo yé tyí dɛ́! Moyisi tyi
kɔ̃̀nsàhnɔ́ náh tɛ̃ wɛ yé yõ wilki tyípêl nónó sɔkɔ,
39 névi nɛ̂-à sɛ̃ Yesu yõ, tɛ̃̆ yõ kɩ wil sé pól sɔkɔ,
à kɩ fɛ̃̆ nɔ de Liyellɛ.
40 Képah ye, yé kyɔ̀mɩ̀nɔ́ pɩ, yè káh pɔ Liyel
wɛy mɛ̀ yahle. Képah-à pí-ńkɛ̃̆nɛ, Liyel tɛ̃ntɔ̃̀
syínyopu-á tir nɛ̂ yo sah, kè kɩ pɔ yé yĩ̆ni tɛ̃. Pè
lésõ nɛ ńkɛ̃̆:
41 ‹Yé yah, wɛ̀nyɩ̀kɩ̀ wɛ́kípú nɔ́pi,
yé nɛ mɛ gbɛ̃̆ndùǹ sɔkɔ, yè mó ku tɛ̃ yõ!
Máh kɩ pɔ nɛ̂ pɩ n pi yé sɔkɔ, tɛ́ kɩ yé sah min
sɔkɔ;
névi-à sɔ̃̆ sɔ̃̀ pɔ kélɛ n yãh yé tyí,
yé náh n sɛ̃ n pi ké yõ.›»§
42 Sépi yóntɛnɔ náh, Pole ànɛ̂ Barnabasɩ-á n wil
Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ gbĩ́ nɛ̂nɛ, no tyah pélɛ n
ni nɛ, mɩ mɩ yòh kèyǎhlɛ, pè tɔ̃ pɔ pé syɩ pé wɛy
mɛ̀ ó yõ.
43 Képah náh, tɔ́wû-á pɔ karkɩ gbĩ́ nɛ̂nɛ, névye
náhnáh Pole ànɛ̂ Barnabasɩ sɔ̃̀ tɛ̃. Nsyifunɔ ye
sɔ̃̀, à tahlɩ névye tyí, nónó-á vi mɔ de Nsyifunɔ
Liyel nínɔ́ wɛ̃̆kɩ̀ sɔkɔ. Tɛ́ Pole ànɛ̂ Barnabasɩ sɔ̃̀

§ **13:41** 13.41 - Yah n tɛ Yabakuki 1.5.

mɛ n yãh pélɛ, à pé sõnɔlɛ n vi n mɔ nɛ, Liyel-á pèpɔrı nɛ̂ pı pé tyí, pè ké tɛ̃́nɔ́ plɛ.

Pole ànɛ̂ Barnabası Liyel wɛy yónɔ́lɛ névye tyí, nónó náh pı Nsyifunɔlɛ

44 Képah sɔkɔ, Nsyifunɔ mı mı yòh kèyǎh-á vi pɔ, kwil névye kan pɔ tuke mɔ Liyel wɛy noh yĩnnɛ.
45 Nsyifunɔ-á kénɛ tɔ́wû wɛ sɛ̃́, dyɔ́yɔ́kì de pé sɔkɔ képékèyɔ̂. Pè tyah Pole wɛynɛ n kɔ̃lı, à ké tyílɛ n yo n yıkı.
46 Képah sɔkɔ, Pole ànɛ̂ Barnabası kè yo nìsãhlɛ pé tyí nɛ: «Yépi ǹgbò tyí ye Liyel wɛy sɔ̃̀ yĩnɛ kè yo. Ǹtɛ yáh fyɔ̀ kè yahle, tɛ́ kè wɛ̃kı nɛ yé náh yĩnɛ tyɛ́-ńkɛ̃́ min wɛ́nɔ́lɛ, kǎh pı sɛ̃́, ápi kı á yah mɔ névye tɩ̃̀nnɛ núkúnúkú, nónó náh pı Nsyifunɔlɛ.
47 Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Liyel-á nɛ̂ yo, képah ye á n pı dò. À kè yo nɛ ńkɛ̃́:

‹Mé ye ǹ sah nɛ á pı kyòolɛ névye tyí, nónó náh
pı Nsyifunɔlɛ,
á mó kyı pwáhnmɔnɔ wɛy yo
kèkõyɔ̃́ pól sɔkɔ.›»*

48 Képah sɔkɔ, nónó náh pı Nsyifunɔlɛ, pǎh wɛlɔ nɔ́pi noh sɛ̃́, pé nı vı, pè tyah Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Liyel wɛynɛ n gbilki. Tɛ́ névye nónó pól-á sɔ̃̀ yĩnɛ tyɛ́-ńkɛ̃́ min wɛ́nɔ́lɛ, pé pól sɛ̃ Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ yõ.
49 Liyel wɛy núkú tɔ̃ mɔ kénɛ gbɛ̃̌nyah tɛ̃̀ntɛ̃̀n pól sɔkɔ.

---

* **13:47** 13.47 - Yah n tɛ Yesayi 49.6.

50 Té syó né-ǹgbnɔ yísyó sȍ mɛ, nónó-á mɛ
Nsyifunɔ Liyel wɛ̃kìlɛ n kɔ. Kǎh pɩ sɛ̃, Nsyifunɔ
mɛ pépi ànɛ̂ kwil né-ǹgbnɔ yísyó kurki mɔ Pole
ànɛ̂ Barnabasɩ yõ. Pè mɛ tyah Polepilɛ n fõh, té
pè yĩni yal pé sétáh yõ.
51 Pǎh mó n wil kénɛ kwil, pè pé gbyɛ̂h nèngbɔ̃
kwer kwɛ ké sɔkɔ, té sɔkɔ Yikonyumi kwil.
52 Ǹtɛ Antyɔsyɩ kwil Yesu tȍ sɑ̃́hpú tɛ̃ wɔ sȍ mɛ
nìvìnì ǹgbɛ̃ sɔkɔ, té Liyel Mirki mɛ pè tɔkɔ.

14

Pole ànɛ̂ Barnabasɩ Liyel wɛy yónɔ́lɛ Yikonyumi kwil

1 Képah sɔkɔ, Pole ànɛ̂ Barnabasɩ-á yĩni tɛ̃
Yikonyumi kwil, pè tɔ̃ de yuku Nsyifunɔ Liyel ní-
ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ. Té tyah Liyel wɛynɛ n yo, fɔ́ɔ́
Nsyifunɔ ànɛ̂ nónó náh pɩ Nsyifunɔlɛ, pé náhnáh
vi mɔ pɩ Yesu yõ sɛ̃púlɛ.
2 Ǹtɛ Nsyifunɔ sɔkɔ nónó-á sȍ yahle sɛ̃nɔ́lɛ
Yesu wɛy yõ, pépi nékáhbí kurki mɔ Yesu yõ sɛ̃pú
yõ.
3 Ǹtɛ képah fyé yõ, Pole ànɛ̂ Barnabasɩ tɔ̃ tɛ̃ à
mo Yikonyumi sɔkɔ. Pé gbȍ sàhnyĩnɔ sȍ mɛ Tɛ̃
ǹgbɛ̃ yõ pè kɔ̃ pè n wɛkɩ nìsɑ̃hlɛ. Té à sȍ mɛ pé
yah tɛ̃ pè kɔ̃ pè gbǐl tyilɛ n pɩ, gbǐl nónó-á n wɛ̃kɩ
nɛ, pǎh wɛlɔ nónónɛ n yo Liyel pèpɔrɩ pínɔ́ tyí
sɔkɔ, gblɔ-á sélɛ.
4 Ǹtɛ kwil névye gbɛkɩ. Pé túkù sȍ mɛ mɔ
Nsyifunɔlɛ, túkù mó mɛ mɔ Yesu tɛ̃ntȍ névyelɛ.

5 Képah sɔkɔ, Nsyifunɔ ànɛ̂ nónó náh pɩ
Nsyifunɔlɛ, à tahlɩ pé yɔ̃̀tãmnɔ́ tyí, pè wɛ̃ tyí mɔ
nɛ, pé Pole ànɛ̂ Barnabasɩ fõh, pé mó pè minki
ko dyêhlɛ.
6 Ǹtɛ Pole ànɛ̂ Barnabasɩ-á pɔ pĩ ké sɔkɔ, pè to
sɔkɔ Lisitir kwil, ànɛ̂ Dɛrɩbɩ kwil, ànɛ̂ sé gbɔ̀plɔ
kwlo sɔkɔ, Likawoni gbɛ̃̆nyah.
7 Tɛ́ yɔ̃ sɔkɔ, à Nìvìnì tirlɛ n yo n kɔ̃ nɛ́npɔ́.

Sèkùkù dĩ́ yɔ́ dɛ́nmɔnɔlɛ Lisitir kwil

8 Tɛ́ dĩ́ yɔ́ lésõ mɛ Lisitir kwil, gbyɛ̂̃hnɛ kúnɔ́lɛ.
À sɔ̃̀ dubi sèkùkùlɛ, à náh tɛ̃ wɛ kɔ yah.
9 Tɛ́ sõ yɔ́lɛ, Pole-á n wɛkɩ, kénɛ dĩ́ sɔ̃̀ mɛ ǹ
wɛynɛ n nohnɩ. Képah tɛ̃̆nɛ, Pole tyah dĩ́nɛ n
yah díkídíkí. Tɛ́ wǎh kè wɛ nɛ Liyel yõ sɛ̃́nɔ́-á
mɛ dĩ́ mè tyí kɩ fɛ̃ dɛ́nmɔnɔ wɛ Liyel tyí,
10 à yo ǹ tyí yĩ́npɔ̃́ ǹgbɛ̃nɛ nɛ: «Yuku n yĩn
tómm á gbyɛ̂̃h yõ!» Képah sɔkɔ, dĩ núkú yɔkɔ
syɩkɩ ǹ gbyɛ̂̃h yõ, à tyah n kɔ.
11 Tɔ́wû-á képah tɛ̃ pínɔ́ wɛ sɛ̃ Pole tyí, pè tyah
n yo wòhòh Likawoni tãn wɛy sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́, tɛ̃̀n-á
sé viri pɩ névyelɛ à tiki pɔ pé wrɔ́ dɛ́!
12 Képah sɔkɔ, pè tɔ̃̀ nɛ̂-á pè n ye Nsewusilɛ, pè
képah yĩn dyɩ Barnabasɩ kɔ̃. Tɛ́ wɛy-á sɔ̃̀ mɛ Pole
wɔ gbɔ̃̀ sɔkɔ sɛ̃́, pè kèyǎh yĩn dyɩ ǹmɔ kɔ̃, nɛ̂-á
pè n ye Yɛrɛmɛsɩlɛ.
13 Tɛ́ tɔ̃̀ nɛ̂-á pè n ye Nsewusilɛ, ké wɔ̀kɔ̀ sɔ̃̀ mɛ
kwil dé-ńsah yah sɔkɔ. Ké lékwén nɛ́tɛ̃́ dĩ́ mɛ

nyéhpyénì tɛ̃ pɔ kénɛ tɔ̏ wɔ̀kɔ̀ yah ànɛ̂ yî finɛ.*
Tɛ́ ǹmɔ ànɛ̂ tɔ́wû sɔ̏ mɛ ké tyí nɛ, pé gbètòh mɔ
Barnabası ànɛ̂ Pole yõ.
14 Ǹtɛ Barnabası ànɛ̂ Pole-á képah tɛ̃ noh sɛ̃,
pépi nónó-á Yesu tɛ̃ntɔ̏ névyelɛ, pè pé fwɔ̀mɔlɔ
yɔrı tɔkı yèkwɔrı tɛ̃ tyí, tɛ́ to de tɔ́wû nıyɔ̋ mɛ
yo tũ yı̋npɔ̃ ǹgbɛ̃nɛ nɛ:
15 «Á no, sɔ̃ mɛ tɛ́ yé képahlɛ n pı? Névye ye
ápi tɔlɛ, yépi tyí kɔ̃lɛ dò! Nìvìnì tir ye á pɔ yó-
ńsah yé tyí nɛ, yé yõ kɛ̃ fal fal tɐ̏n nɔ́pi milki, yé
mó vi mɔ Liyel wɛ̃kì tɛ̃, ǹmɔ nɛ̂-á min nɛ́tɛ̃nɛ.
Ǹmɔ ye mɔ yı̂nyõlɛ, ànɛ̂ sétáhlɛ, ànɛ̂ pnɛ yɔlɛ, à
tahlı sé sɔkɔ yíyı̀n pól tyí.
16 Ǹgbòlɛ, Liyel mɛ̀ ye sɔ̏ yɛ kwlo kwlo névye
pól kɔ̃ pè n kɔ pé dyɔ dyɔ wȁl yõ.
17 Ǹtɛ à mɛ ǹ gblɔ̌y dùkùlɛ n wɛ̃kı sɛ̃ gbı̋mɛgbı̋
ǹ pèpɔrı pínɔ́ sɔkɔ. À mɛ pȕnɛ n pı n mɔ yélɛ
n kɔ̃ à n wil yı̂nyõ, tɛ́ yé sèmukɔ kɔ̃ sè n pɛkı, tɛ́
yõke náhnáhlɛ yélɛ n kɔ̃ ànɛ̂ nìvìnìnɛ.»
18 Ǹtɛ wɛlɔ nɔ́pi fyé yónɔ́ yõ, Yesu tɛ̃ntɔ̏ névye
yah vyãh tɔ́wû yı̋nínmɔ-ńsah nɛ, pè káh gbètòh
mɔ pé yõ.
19 Ké légbı̋ sɔkɔ, Nsyifunɔ yísyɔ́ wil Antyɔsyı
kwil, Pisidi gbɛ̃nyah, ànɛ̂ Yikonyumi kwil, à pɔ
nɛ́npɔ́. Pépi pɔ tɔ́wû vi tɛ̃ mɔ Polepi yõ, pè kɔ̃
pè yuku Polelɛ n minki dyêhlɛ nɛ páh ǹnɛ n min
n ko. Képah náh, pè à yɔrı wilki sah kwil náh

* **14:13** 14.13 - Névye náhnáh tɛ̃ sõnɔ sɔkɔ, nyéhpyénì nɔ́pi sɔ̏ mɛ kóhnmɔnɔlɛ yî fi nɔ́pilɛ.

tı̃̀nnɛ, tɛ́ mɛ n sõ nɛ wǎh ku.
20 Ǹtɛ Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpú-á pɔ tuke mɔ ǹ tnɔ̂, à à mɔ
gbı̃ gbı̃́ nɛ̂nɛ, à mɛ yuku tɛ́ de kwil sɔkɔ. Tɛ́ ké
dı̃ndallɛ, à sɔkɔ ànɛ̂ BarnabasıIɛ Dɛrıbı kwil.

Pole ànɛ̂ Barnabası syínyukunɔlɛ Siri gbɛ̃̆nyah sɔkɔ

21 Képah tɛ̃̆nɛ, pǎh kyı yı̃ni tɛ̃ Dɛrıbı kwil, pè
Nı̀vı̀nı̀ tir yo nɛ́npɔ́ tɑ̃n tyí. Pé náhnáh mɛ sɛ̃
Yesu yõ, à pı ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpúlɛ. Képah náh, Polepi pé
syı syɔ̃ Lisitir kwillɛ, ànɛ̂ Yikonyumi kwillɛ, à kyı
de Antyɔsyı kwil, Pisidi gbɛ̃̆nyah sɔkɔ.
22 Tɛ́ nı̀sɑ̃h ànɛ̂ sɔ̃́ré ye sɔ̃̀ pè n mɔ n kɔ̃ Yesu
tɔ̃̀ sɑ̃́hpú sɔkɔ nɛ, pè gbah n tɛ̃ pé sõnɔ sah yı̃́ı̃́
Yesu yõ gbı̃́mɛgbı̃́. Pè sɔ̃̀ mɛ n yo pé tyí nɛ ńkɛ̃́,
yèvyɑ̃̂hrı náhnáh dénwı̃̀lnɔ́ sɔkɔ-á pé kı de Liyel
tɔ̃́rí mɛ́-ńsah sɔkɔ.
23 Tɛ́ Yesu yõ sɛ̃́pú tı̃̀nkı̃̀nɔ́ nónó-á sɔ̃̀ mɛ kwlo
nɔ́pi pól sɔkɔ, Polepi sɔ̃̀ yah tɑ̃m yísyɔ́ yah wilki
sé sɔkɔ, à sah sé yõ. Tɛ́ níkı̀ tɛ̃ à nírí pı pé tyí, à
pè dahbı Tɛ̃̆ ǹgbɛ̃ Yesu gbɔ̃̀, pǎh sɛ̃ ǹmɔ nɛ̂ yõ.
24 Képah náh, pè Pisidi gbɛ̃̆nyah kɔ kah, à kyı
de Pɑ̃nfili gbɛ̃̆nyah sɔkɔ.
25 Nɛ́npɔ́ sɔkɔ, pè Liyel wɛy yo Pɛrsyı kwil tɑ̃n
tyí, tɛ́ pyě yuku Atali kwil.
26 Pǎh n yal nɛ́npɔ́, pè de krótókè ǹgbɛ̃ sɔkɔ,
à yuku Antyɔsyı kwil, Siri gbɛ̃̆nyah sɔkɔ. Kénɛ
kwil sɔkɔ ye sɔ̃̀ pè pè dahbı Liyel gbɔ̃̀ sɔkɔ, tɔ̃̀
mɛ̀ pı yı̃nnɛ, nɛ̂-á pè pı tɛ yɔ̀.
27 Pǎh yı̃ni tɛ̃ Antyɔsyı sɔkɔ, pè Yesu yõ sɛ̃́pú
tı̃̀nkı̃̀ ye tuke. Tɛ́ Liyel-á pé yah tɛ̃, à ǹ tɔ̃̀ pı dùkù

nênɛ, pè kè yãh pé tyí; à tahlı wǎh ǹ yõ sɛ̃nɔ́ wɛ̃kì
yıkı mɔ névye tɔ kɔ̃ sɔ̃, nónó náh pı Nsyifunɔlɛ.
28 Képah náh, Polepi tɛ̃ pélɛ Antyɔsyı sɔkɔ, à
mo.

15

Yékẫb dénɔ́lɛ

1 Képah tɛ̃nɛ, díbí yísyɔ́ wil Nsyude gbɛ̃nyah, à
pɔ Antyɔsyı kwil sɔkɔ. Tɛ́ pɔ tyah Yesu yõ sɛ̃púlɛ
n kwɔ nɛ ńkɛ̃, nɛ́ pè náh kɔ̃kè kõ sɔ̃-á Moyisi tyi
kɔ̃nsàhnɔ́ kè yo sah, pè náh fɛ̃ pwáhnmɔnɔ wɛ n
pi.
2 Ǹtɛ Pole ànɛ̂ Barnabası náh fɛ̃ syi. Kǎh pı sɛ̃,
yékẫb ǹgbɛ̃ de pépi ànɛ̂ díbí nɔ́pi wrɔ́. Képah
sɔkɔ, kè yah tɔkɔ nɛ Pole, ànɛ̂ Barnabası, ànɛ̂
pépi túkù-á kı dɔkɔ yuku Yerusalɛmı kwil. Pǎh
kı kyı wil Yesu tɛ̃ntɔ̃ névye ànɛ̂ Yesu yõ sɛ̃pú yah
tãm tyí, pè yĩ mɛ̀ yah wah.
3 Tɛ́ mɛ yòhnìnmɔnɔ pı Polepi tyí kénɛ kɔ́lɔ́
mɛ̀ yĩnnɛ. Polepi-á n sɔkɔ, pè syɔ̃ sɔkɔ Fenisi
gbɛ̃nyah ànɛ̂ Samari gbɛ̃nyah sɔkɔ, mɛ névye
tyílɛ n yãh pé tyí, nónó-á vi mɔ Liyel wɛ̃kì tɛ̃,
tɛ́ Nsyifunɔ náh pélɛ. Kè pı nìvìnì ǹgbɛ̃nɛ Yesu
yõ sɛ̃pú pól tyí.
4 Pǎh kyı yĩni tɛ̃ Yerusalɛmı kwil, Yesu yõ sɛ̃pú,
ànɛ̂ pé yah tãm, ànɛ̂ Yesu tɛ̃ntɔ̃ névye mɛ pè tɛ̃
pallɛ. Képah sɔkɔ, Liyel-á Polepi yah tɛ̃ pè ǹ tɔ̃
pı dùkù nênɛ, Polepi kè yãh pé tyí.
5 Ǹtɛ Farisiyɛ̃ névye nónó-á vi mɔ pı Yesu yõ
sɛ̃púlɛ, pépi túkù yuku tyah n yo nɛ ńkɛ̃, nónó-
á sɛ̃ Yesu yõ, tɛ́ Nsyifunɔ náh pélɛ, pǎh yĩnɛ pè

kɔ̏kè kõ; ànɛ̂ pǎh yĩnɛ kyȉnmɔnɔlɛ pè Moyisi tyi kɔ̏nsàhnɔ́lɛ nɛ n pɩ.

6 Képah tɛ̃ sɔkɔ, Yesu tɛ̃ntɔ̏ névye ànɛ̂ Yesu yõ
sɛ̃pú yah tãm wɛ̃ wɛ yĩ mɛ̀ tyí sɔkɔ, à kè yah wɛ̃
tyí.

7 Kè sɔ̏ pɩ yĩ́ yékɑ̂b ǹgbɛ̃nɛ pé wrɔ́, fɔ́ɔ́ Pyɛrɩ
pɔ yuku yĩn, tɛ́ yo pé tyí nɛ ńkɛ̃: «Ń yṹnpyé, yépi
ńtɛ̃ se kè pĩ nɛ Liyel-á ńmɔ yah wilki yé sɔkɔ di
mónɔ́lɛ tɛ́! À nɛ mé Nìvìnì tir yo névye tyí, nónó
náh pɩ Nsyifunɔlɛ, pè kõ pè kè wɛ noh, pè mó sɛ̃
Yesu yõ.

8 Ǹtɛ Liyel nɛ̂-á névye fɔkɔ sõnɔlɛ n pnɛ, ǹmɔ
ye ǹ Mirkilɛ pè kõ, sɔ̃-á lésõ à kélɛ ápi tɔ kõ, à kè
wɛ̃kɩ nɛ páh pépi tɔ fɛ̃ syi.

9 À náh wǎhkì pɩ ápi ànɛ̂ pépi wrɔ́. Pǎh sɛ̃ ǹ
yõ, képah ye à pé nnɔ tõ sah.

10 Tɛ́ núkúnúkú, sɔ̃ pɩ tɛ́ yé Liyel vyãh sɔ̏lɛ n
noh, à tɔ́kɔ́pêllɛ n sah Yesu yõ sɛ̃pú yõ, nónó-á
ápi náh tãn ànɛ̂ ápi ńtɛ̃ náh tɛ̃ wɛ sè twah yah?

11 Ǹtɛ ápi sɛ̃ ké yõ nɛ áyáh pwáhnmɔnɔ wɛ Tɛ̃
ǹgbɛ̃ Yesu pèpɔrɩ gbɔ̏ yõ, no nɔ́pi tyí kɔ̃lɛ.»

12 Kǎh pɩ sɛ̃, no pól tɛ̃ syísyí, tɛ́ pé ní kwɔ Pole
ànɛ̂ Barnabasɩ tyí. Képah sɔkɔ, Liyel-á syɔ̃ Polepi
tyí, à gbȉl tyi nónó pɩ névye tyí, nónó náh pɩ
Nsyifunɔlɛ, Polepi sè yãh pé tyí.

13 Pǎh sè yãh tɛ gbĩ́ nɛ̂nɛ, Nsyakɩ wɛy tɔkɔ, tɛ́
nɛ ńkɛ̃: «Ń yṹnpyé Nsyifunɔ,* yé noh ń tyí yɔ̀.

* **15:13** 15.13 - Yṹnpyé Nsyifunɔ nónó tyí-á n yo ásɔ̂ sɔkɔ yɔ̀, pépi pɩ Nsyifunɔlɛ nónó-á sɛ̃ Yesu yõ.

14 Á pól yĩ́ yah ye Simo-Pyɛrɩ kè yo nɛ ńkɛ̃́, ǹgbò
dùkù-á Liyel kè yah tɔkɔ, à nósyɔ́ yah wilki névye
sɔkɔ, nónó náh pɩ Nsyifunɔlɛ, à pɩ ǹ nolɛ.
15 Tɛ́ wɛy mɛ̀ mó tɔ̃ mɛ yĩ́nɛ́nɔ́lɛ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀
syínyopu wɛlɔlɛ. Yé yah, kè mɛ wã́rkínsàhnɔ́lɛ
nɛ,
16 Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Liyel-á nɛ ńkɛ̃́:
‹Képah náh, mé kɩ ń syɩ pɔ Davidi kéte sɔ́nɔ́ tɔ̃
mɔ.
Mé kɩ ǹ kéntíkínì tɔ̃ mɔ kɩ kè yilki pallɛ.
17 Képah sɔkɔ, kèkõyɔ̃́ névye tɛ́lɔ́ pól kɩ yuku ńnɛ
n yah n kɔ̃.
Gbɩ yõ, kwlo kwlo névye pól ye kɩ n yah n kɔ̃ n
pi ńnɛ,
máh pépi nónó ye nɛ pè pɩ ń tyílɛ.›
Sɛ̃́ ye Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Liyel yo, ǹmɔ nɛ̂-á tyi nɔ́pi wɛ̃kɩ
18 di mónɔ́lɛ.†
19 Képah yĩnnɛ, ńmɔ Nsyakɩ tɛ̃̀ sõnɔ sɔkɔ,
névye nónó-á vi mɔ Liyel tyí yõ, tɛ́ Nsyifunɔ náh
pélɛ, á náh yĩnɛ à tyilɛ n tɛ̃̀ n tah pé tyí.
20 Ǹtɛ á ye sɛ́bɛ́y wãrkɩ n tɛkɩ n mɔ pé tyí nɛ,
pè pé gblɔ̃̌ynɛ n tɛ̃ sãh fálnɔ́ yîlɛ, ànɛ̂ fɔ̀fíkìlɛ, ànɛ̂
tɔ̃́ kwɛ́-ńkɛ̃̂ kwáhkókè kɔ̀lɛ, ànɛ̂ tɔ̃́nɛ, sè kɔ̃ sè káh
pɔ pè silki.
21 Yé yah kɛ̀, à tɔkɔ ǹgbò dùkù tyí, kénɛ tyi
ye ńkɛ̃́nɛ Moyisi tyi kɔ̃̀nsàhnɔ́ sɔkɔ, pě névyelɛ
n kwɔ mɩ mɩ yòh sõnɔ́ póllɛ kwlo kwlo pól
Nsyifunɔ Liyel ní-ńtẫn vì sɔkɔ.»

Sɛ́bɛ́y tɔ̃́nɔ́lɛ Yesu yõ sɛ̃́pú tyí, nónó náh pɩ Nsyifunɔlɛ

† **15:18** 15.16-18 - Yah n tɛ Amɔsɩ 9.11-12.

22 Képah sɔkɔ, Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye, ànɛ̂ Yesu yõ
sɛ̃pú yah tãm, ànɛ̂ Yesu yõ sɛ̃pú tı̃̀nkı̀ pól yo sah
núkú yõ nɛ, páh kı nósyɔ́ yah wilki pé wrɔ́, tɛ́ kı
pépi tɛkı mɔ Pole ànɛ̂ Barnabasılɛ Antyɔsyı kwil.
Képah tɛ̃nɛ, Nsyudası, nɛ̂-á pè n ye Barsabasılɛ,
pè mɛ ǹmɔ ànɛ̂ Silası yah wilki. Pé nímí póllɛ,
névye sɔ̃̀ mɛ yɔ̃̀yénnɛ n sah pé yõ.
23 Pè mɛ tɛ̃ntɔ̃̀ sɛ́bɛ́y yɔ́ wãrkı à dahbı pé gbɔ̃̀,
nɛ̂ sɔkɔ-á kè mɛ yónɔ́lɛ nɛ ńkɛ̃: «Á yṹnpyé yépi
nónó-á Nsyifunɔ náh yélɛ, tɛ́ mɛ Antyɔsyı, Siri
gbɛ̃̆nyah sɔkɔ, à tahlı Siri gbɛ̃̆nyah kwlo tɛ́lɔ́ tyí,
ànɛ̂ Silisi gbɛ̃̆nyahlɛ; ápi Yesu tɛ̃ntɔ̃̀ névye ànɛ̂ yé
yṹnpyé Yesu yõ sɛ̃pú yah tãm ye n wɛkı yé tyí.
24 Á kè noh nɛ, nósyɔ́-á wil ápi sɔkɔ, à kyı pé
wɛlɔlɛ yé lékã́m vye fɛ̃kı, à yé mɔ sah fɔ́kɔ́sõnɔ
sɔkɔ. Tɛ́ ápi náh se mó tɔ̃ tõ pélɛ.
25 Képah ye, á kè yah tɔkɔ wɛ̃ tyí nɛ, áyáh kı
névye wilki tɛkı mɔ yé tyí. Pè kı n pɔ n pi wɛ̃ tyí
ànɛ̂ á nìgbɛ̀kì névye Barnabası ànɛ̂ Polelɛ,
26 pépi nónó-á pé min mɔ kũ kɔ̃ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu
Krista tɔ̃̀ yı̃nnɛ.
27 Nsyudası ànɛ̂ Silası ye á n tɛkı n mɔ yé tyí.
Tyi nónó-á á wãrkı tɛkı mɔ yé tyí, pè kı pɔ sè tɔ̃
yo yé tyí vyãhlɛ.
28 Liyel Mirki ànɛ̂ ápi ye yah tɔkɔ kélɛ nɛ, á káh
tɔ̃ tyi yísyɔ́ kõ sah yé kɔ̃, à wil tyi nɔ́pi tyí sɔkɔ
yɔ̀, sépi nónó-á yı̃nɛ pínɔ́lɛ káhkáh:
29 Yé yé gblɔ̃̆ynɛ n tɛ̃ sãh fálnɔ́ kɔ̀lɛ, ànɛ̂ tɔ̃́nɛ,
ànɛ̂ tɔ̃́ kwɛ́-ńkɛ̃ kwáhkókè kɔ̀lɛ, ànɛ̂ fɔ̀fíkì pínɔ́lɛ.
Yâh yé gblɔ̃̆ynɛ n tɛ̃ n yı̃́ sépi pól pínɔ́lɛ, yé mɛ

n pı plɛ. Yé tɛ̃̆nɔ!»
30 Képah náh, pè wɛ̃̆kìlɛ tɛ̃ntɔ̃̀ névye kɔ̃ pè sɔkɔ
à kyı de Antyɔsyı kwil. Pè kyı Yesu yõ sɛ̃̋pú tɔ́wû
tuke mɔ, tɛ́ tɛ̃ntɔ̃̀ sɛ́bɛ́y mènɛ pè kɔ̃.
31 Păh kè kar, ké sɔkɔ tyíyónɔ́ sɔ̃̋ré mɔ pé sɔkɔ,
kè pı nìvìnìnɛ pé tyí.
32 Képah sɔkɔ, Nsyudası ànɛ̂ Silasıpi tɔ-á sɔ̃̀ pı
Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyopulɛ sɛ̃̋, pépi tyah nolɛ n vi n
mɔ, mɛ tyi náhnáhlɛ n yo pé tyí, à sɔ̃̋rélɛ n mɔ
pé sɔkɔ.
33 Păh sèpı̃̀n yísyɔ́ pı nɛ́npɔ́, képah náh, no pè
fı̃n mɔ, tɛ́ wɛkı pé tyí nɛ, pè de lènɔlɛ pé tɔ̃̋pú
tı̃̀nnɛ. [
34 Tɛ́ Silası wɔ mɛ nɛ, péwɔ-á kı wũ nɛ́npɔ́.]
35 Ǹtɛ Pole ànɛ̂ Barnabası tɛ̃ wɔ sɔ̃̀ mɛ tɛ̃
Antyɔsyı sɔkɔ. Pépi ànɛ̂ névye náhnáh yísyɔ́ sɔ̃̀
mɛ nolɛ n kwɔ, tɛ́ mɛ Tɛ̃̆ ǹgbɛ̃ Nìvìnì tirlɛ n yo.

Pole ànɛ̂ Barnabası gbɛ́kínɔ́lɛ

36 Sèpı̃̀n yísyɔ́-á sɔkɔ sɛ̃̋, Pole yo Barnabası tyí
nɛ, páh Tɛ̃̆ ǹgbɛ̃ wɛy yo kɔ̃ kwlo nónó pól sɔkɔ, à
yɛ pé pé syı kyı yah pé yũ̋npyé Yesu yõ sɛ̃̋pú tyí
kénɛ kwlo sɔkɔ, pé tyí-à kı mɛ dùkù nɛ̂nɛ.
37 Képah sɔkɔ, Nsyɔ̃ nɛ̂-á pè n ye Markılɛ,
Barnabası sɔ̃̀ mɛ ké tyí nɛ, pé ǹ tɔ tɛ̃ pé sɔkɔ.
38 Ǹtɛ Pole wɔ náh sɔ̃̀ mɛ ké tyí nɛ pé sɔkɔ ǹnɛ;
ǹmɔ nɛ̂-á lésõ ǹ gbɛ wil pé sɔkɔ Pãnfili gbɛ̃̆nyah
dùkù sɔkɔ, tɛ́ à náh tɔ̃ sɔ̃̀ mɛ n kyı n pɔ pélɛ pé
tɔ̃̀ sɔkɔ.

39 Kăh pɩ sɛ̃, yékȃb ǹgbɛ̃ de Pole ànɛ̂ Barnabasɩ
wrɔ́, pè mɛ gbɛkɩ. Barnabasɩ mɛ Nsyɔ̃-Markɩ tɛ̃
tahlɩ ǹ gblɔ̌y tyí, pè de krótókè ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔkɔ à
sɔkɔ Syipri gbɛ̆nyah.
40 Ǹtɛ Pole wɔ mó Silasɩ yah wilki. Tɛ́ Yesu yõ
sɛ̃́pú-á nírí pɩ pé tyí, à pè dahbɩ tɛ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ gbɔ̃̀
sɔkɔ gbĩ́ nɛ̂nɛ, pè mɛ sɔkɔ wɛ̃ tyí.
41 Pè Siri gbɛ̆nyah ànɛ̂ Silisi gbɛ̆nyah pól kɔ kɔ̃,
à Liyel yõ sɛ̃nɔ́ sɔ̃́rélɛ n mɔ n yuku Yesu yõ sɛ̃́pú
tĩ̀nkìnɔ́ sɔkɔ.

16

Timote tàhlìnɔ́lɛ Pole ànɛ̂ Silasɩ tyí pé kɔ́lɔ́ sɔkɔ

1 Képah náh, Polepi-á wil Siri ànɛ̂ Silisi gbɛ̆nyah
sɔkɔ, pè yɔ̃ sɔkɔ Dɛrɩbɩ kwil. Păh wil nɛ́npɔ́, pè
yuku Lisitir kwil. Pè kyɩ Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́h-ò yɔ́ wɛ
nɛ́npɔ́ pè n ye Timotelɛ. Ǹ yṹnɛ, Nsyifu nɛy ye sɔ̃̀
ǹnɛ, nɛ̂-á mɛ Yesu wɛ̆kìlɛ n kɔ, tɛ́ ǹ sú mɛ Krɛkɩ
nɛynɛ.
2 Tɛ́ Yesu yõ sɛ̃́pú nónó-á sɔ̃̀ mɛ Lisitir sɔkɔ ànɛ̂
Yikonyumi kwil, pè sɔ̃̀ mɛ Timote yĩ́ngbílɛ n yo.
3 Képah sɔkɔ, Pole sɔ̃̀ mɛ ké tyí nɛ pé à tɛ̃ sɔkɔ
pé kɔ́lɔ́ sɔkɔ. Tɛ́ Nsyifunɔ nónó-á sɔ̃̀ mɛ kénɛ
kwlo sɔkɔ, pè sɔ̃̀ pĩ nɛ, Krɛkɩ nɛy-á Timote súlɛ.*
Pépi yĩnnɛ, Pole mɛ Timote kõ.

* **16:3** 16.3 - Krɛkɩ névye náh sɔ̃̀ kɔ̃̀kèlɛ n kõ. Képah ye, Timote sú kɔ̃ à náh sɔ̃̀ à kõ. Ǹtɛ kɔ̃̀kè kɔ̃̀-ǹkɛ̃ névye tyí náh sɔ̃̀ nɔ Nsyifunɔ tyí.

4 Képah sɔkɔ, Polepi-à fyɔ̀ n sɔkɔ kwlo nónó
sɔkɔ, Yesu tɛ̃ntɔ̏ névye ànɛ̂ Yerusalɛmɩ kwil Yesu
yõ sɛ̃pú yah tãm-á tyi nónó yah tɔkɔ, pě sélɛ n
yãh kénɛ kwlo Yesu yõ sɛ̃pú tyí nɛ, pè nɛ n kɔ sé
wȁl yõ.
5 Kăh pɩ sɛ̃, Yesu yõ sɛ̃pú tȉnkȉnɔ́ sȍ mɛ n gbah
n sɛ̃ Liyel yõ, tɛ́ wãn tɔ̃ mɛ n mɔ pé nɛ́dán tɔ yõ
sõmɛsɔ̋.

Pole wɛ̃kínɔ́ yɔ́ wɛ Turasɩ kwil

6 Képah náh, Polepi sȍ mɛ ké tyí nɛ pé kyɩ Liyel
wɛy yo Asi gbɛ̃nyah sɔkɔ, ǹtɛ Liyel Mirki kè yahle
pé tyí. Kăh pɩ sɛ̃, pè mɛ kah syɔ̃ Frisyi gbɛ̃nyah
ànɛ̂ Kalasi gbɛ̃nyahlɛ.
7 Păh kyɩ yĩni tɛ̃ n tɛ Misi gbɛ̃nyahlɛ, pè tɔ̃ kè
yah tɔkɔ nɛ, páh kɩ yuku Bitini gbɛ̃nyah. Ǹtɛ
Yesu Mirki† kè yahle pé tyí.
8 Kăh pɩ sɛ̃, pè Misi kɔ kah, à tiki yuku Turasɩ
kwil.
9 Tɛ́ lékȃhnɛ, Pole wɛ̃kínɔ́ yɔ́ wɛ. Wɛ̃kínɔ́ mɛ̀
sɔkɔ, à Masedonɩ gbɛ̃nyah dȋ yɔ́ wɛ yȋnntɛ̃nɔ́lɛ,
tɛ́ tɛ̃ mɛ ǹnɛ n ni nɛ ńkɛ̃, à pɔ Masedonɩ sɔkɔ, à
pɔ pépi yohnɩ n mɔ.
10 Pole-á fyɔ̀ wɛ̃kínɔ́ mɛ̀ wɛ sɛ̃, á mɛ kè pĩ yȋ́ nɛ,
Liyel-á ye álɛ nɛ, á kyɩ pé Nìvìnì tir yo Masedonɩ
tãn tyí. Kăh pɩ sɛ̃, á núkú á vi nɛ áyáh kɩ sɔkɔ
nɛ́npɔ́.

Lidi-á pɩ Yesu yõ sɛ̃-òlɛ dùkù nɛ̂nɛ Filipi kwil

† **16:7** 16.7 - Yesu Mirki nɛ̂ tyí-á yo ásɔ̂ sɔkɔ yɔ̀, Liyel Mirki ye kélɛ, nɛ̂ tyí-á yónɔ́lɛ 16.6.

11 Képah sɔkɔ, á de krótókè ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔkɔ Turası
kwil, à yɔ̃ sɔkɔ gbɛ̃̆nyah yɔ́ sɔkɔ, nɛ̂-á mɛ pnɛ yɔ
nıyɔ̃́ pè n ye Samotrasılɛ, á náh kwɔ dah fı̃́ yɔ́
ńtɛ̃ sɔkɔ. Tɛ́ ké dı̃ndallɛ, á yuku Neyapolisi kwil.
12 Á́yáh yal nɛ́npɔ́, á yuku kwı́l-ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔkɔ pè
n ye Filipilɛ, Masedonı gbɛ̃̆nyah sɔkɔ. Kénɛ kwil
yɔ̃̀tɔ̃rı́ sɔ̃̀ mɛ Wrome tãn gbɔ̃̀. Á́ mɛ tɛ̃ nɛ́npɔ́, à
sèpı̃̀n yı́syɔ́ pı.
13 Nsyifunɔ mı mı yòh sõ-á pɔ nɔ, á kè sõ nɛ,
pé Liyel nı́-ńsah-á kı wɛ yɔ́ngbalı sɔkɔ. Kăh pı
sɛ̃́, á wil kwil nıyɔ̃́, à nɛ́npɔ́ nyáh sõ. Á́ kyı syɔ́
yı́syɔ́ wɛ tùkènmɔntɛ̃̆nɔ́lɛ nɛ́npɔ́. Á́ mɛ kɔ̃ tɛ̃ pé
tnɔ̂, à yã́hkì yãh pélɛ Liyel wɛy tyı́ yõ.
14 Tɛ́ pi yɔ́ sɔ̃̀ mɛ syɔ́ nɔ́pi sɔkɔ pè n ye Lidilɛ.
Fwɔ̀sãhlɔ dɛ́nkɔ́kɔ́nì gbɔ̀ yı̃́-ò ye sɔ̃̀ ǹnɛ. À n wil
Tyatiri kwil, tɛ́ à sɔ̃̀ mɛ Nsyifunɔ Liyel wɛ̃̆kìlɛ n
kɔ. Tɛ́ Tɛ̃̆ ǹgbɛ̃ mɛ wɛkı pi mè nı sɔkɔ à kɔ̃ à ǹ
nı́kı́ kwɔ, à Pole wɛlɔ noh pallɛ.
15 Kăh pı sɛ̃́, ǹmɔ ànɛ̂ ǹ kéte tãn pɔ́l mɛ
wèlnwı̃̀lkı̃̀nɔ́ wɛ ni sɔkɔ. Képah sɔkɔ, pi mɛ kè
yah kɔ̃ ápi tyı́ nɛ, áyâh kı mɛ sɛ̃ ké yõ nɛ péwɔ-á
pı Tɛ̃̆ ǹgbɛ̃ Yesu yõ sɛ̃́-òlɛ, á pɔ n kyı n twah pé
tyı́ pé gbô. Tɛ́ á gbah tɛ̃ pópó, á pɔ sah ǹ tyı́ yõ.

Pole ànɛ̂ Silası dáhnmɔnɔlɛ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ Filipi kwil

16 Képah sɔkɔ, sõ yɔ́lɛ á mɛ n yuku nı́rı́ pı́-ńsah,
tɛ́ tɔ̃̀npı pı́pı́r yɔ́ pɔ á yohnı. Sétõ sɔ̃̀ mɛ kénɛ
pı́pı́r gbil à kɔ̃ à tyı́snɔ́lɛ n wɛ n yo. À sɔ̃̀ mɛ

pɔ́ náhnáhlɛ n wɛ ǹ yȍtãmnɛ n kõ kénɛ tyísnɔ́
wɛ́nyonɔ sɔkɔ.
17 Kénɛ pípír mɛ yuku, à ápi ànɛ̂ Pole sȍ tɛ̃, tɛ́
mɛ yo tũ léyy no tyí nɛ ńkɛ̃́, díbí nɔ́pilɛ, yȍtah
Liyel tȍnpıbı-á pélɛ. Pwáhnmɔnɔ wɛ̃̆kì tyí-á pè
pɔ n yo pé tyí.
18 À sȍ mɛ képah tɛ̃̆nɛ n pı sɛ̃́, sèpȉn náhnáh
sɔkɔ. Kăh pɔ Pole gblɔ́lɛ n vyãh, à ǹ yah vi yo
sétõ mɛ̀ tyí nɛ ńkɛ̃́, Yesu Krista yȉn yõ, à pípír mɛ̀
fin mɔ. Wăh yo sɛ̃́, nɛ́npɔ́ swɔ sétõ núkú pípír fin
mɔ.
19 Képah sɔkɔ, pípír yȍtãm-á kè wɛ nɛ, pé sõnɔ-
á sȍ mɛ pɔ́ nɛ̂ wɛ́nɔ́ yõ ǹmɔ gbȍ yõ kăh kı yȉn mɔ,
pè Pole ànɛ̂ Silası tɛ̃, tɛ́ yuku pélɛ yȍtãm tyí, tɔ́wû
tùkè-ǹsah sɔkɔ.
20 Képah náh, pè mɛ kyı pélɛ Wrome tãn yísyɔ́
tyí nónó-á pé yȍtãmnɛ, tɛ́ kyı tyah n yo nɛ ńkɛ̃́,
díbí nɔ́pi-á mɛ fɛ̃̆kìnɔ́lɛ n pı pépi kwil. Nsyifunɔ-
á pélɛ,
21 tɛ́ păh mɛ pɔ wȁl yísyɔ́lɛ névyelɛ n kwɔ
nónó-á sé wȁl náh mɛ pépi Wrome tãn ńtɛ̃ tyí
kı sè fɛ̃ syi, képah náh pı, kı sè pı n pi.
22 Képah tɛ̃̆nɛ, tɔ́wû tɔ núkú yuku Polepi yõ.
Yȍtãm nɔ́pi mɛ pè kõ pè Polepi flɔ dɛ, tɛ́ nɛ pè pè
ko yèfõhlɛ.
23 Képah sɔkɔ, păh yèfõh yı̋ náhnáhlɛ pè ko tɛ,
pè pè dah mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ, tɛ́ yo ké syíkí-ò
dı̋ tyí nɛ, à pélɛ n kyɔmı pallɛ.
24 Dı̋-á fyɔ̀ képah noh sɛ̃́, à mó pè tɛ̃ dah mɔ
wɔ̀kɔ̀npèkè nıyő wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, tɛ́ sésár kârn mɔ pé

gbyể̂h tyí.
25 Ǹtɛ lénɩ mɔ́nɔ́ wrɔ́ sɔkɔ, Pole ànɛ̂ Silasɩ sɔ̀̀
mɛ nírílɛ n pɩ, tɛ́ mɛ yɩ̀lɛ n gbɩ à Liyel yĩnnɛ n
gbilki, tɛ́ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ névye tɛ́lɔ́ mó mɛ n
nohnɩ pé tyí.
26 Képah tɛ̃̀nɛ, sétáh syahrɩ ǹgbɛ̃ núkú pɩ nɛ́npɔ́
swɔ, à wɔ̀kɔ̀npèkè sètyah yike. Ké vɩ̀ yey pól
núkú yɩkɩ mɔ, ké sɔkɔ névye pól gbyể̂h sɔkɔ
kârnnɔ́ pól kɔ̃̀lɩ kwɛ.
27 Wɔ̀kɔ̀npèkè syíkí-ò dɩ̃́-á pópó dɔ yuku, tɛ́ ké
vɩ̀ yey wɛ yíkínmɔnɔlɛ sɛ̃́, à wɛ nɛ ké sɔkɔ névye-
á to wil. Képah tɛ̃̀nɛ, à núkú ǹ kèkírkɩ̀ yɔrɩ dɛ nɛ,
pé pé gblɔ̃̌y ko mɔ.
28 Ǹtɛ Pole mɛ yo mɔ ǹ tyí yɩ̃́npɔ̃̀ ǹgbɛ̃nɛ nɛ, à
káh dlo yɔ́ ńtɛ̃nɛ ǹ gblɔ̃̌y nɔ, pé pól-á mɛ ásɔ̂̂.
29 Képah sɔkɔ, wɔ̀kɔ̀npèkè syíkí-ò dɩ̃́ pè kɔ̃ pè
pɔ fɔ̀tnɔ̀lɛ à kɔ̃, à de yuku súú wɔ̀kɔ̀npèkè nɩyɔ̃́
wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, tɛ́ ǹ gbètukunɔ di Pole ànɛ̂ Silasɩ yah
wílsyahrɩ sɔkɔ.
30 Tɛ́ mɛ pè tɛ̃ wil kégbɔ́, tɛ́ pè piki yah nɛ, pé
nɛ́nkyíbí, sɔ̃̀ se pé yĩnɛ pé pɩ pé mó pwáhnmɔnɔ
wɛ nɩ?
31 Pè mɛ yo ǹ tyí nɛ: «Sɛ̃ Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Yesu yɔ̃, á kɩ
pwáhnmɔnɔ wɛ, áwɔ ànɛ̂ á nolɛ.»
32 Képah sɔkɔ, Polepi Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Yesu wɛy yo ǹmɔ
ànɛ̂ ǹ gbô tãn pól tyí.
33 Dɩ̃́ mɛ Polepi tɛ̃ légbɩ̃́ mè ó sɔkɔ lékâ̂hnɛ, à
kyɩ pé níy wu; tɛ́ nɛ́npɔ́ swɔ, ǹmɔ ànɛ̂ ǹ gbô tãn
pól mɛ wèlnwɩ̀lkɩ̀nɔ́ wɛ ni sɔkɔ.
34 Képah náh, à Pole ànɛ̂ Silasɩ tɛ̃ yuku ǹ gbô
sɔkɔ, à kyɩ yɔ̃kelɛ pè kɔ̃ pè yɔ̃. Tɛ́ ǹmɔ ànɛ̂ ǹ

no pól nı sȍ mɛ vı yı̋ı̋ pé wɛ́nsɛ̃nɔ yĩnnɛ Liyel yõ sɔkɔ.

35 Képah sɔkɔ, tyah-á pɔ dal, yȍtãm nɔ́pi tɛ̃ntȍ
névye tɛkı mɔ nɛ, pè kyı yo wɔ̀kɔ̀npèkè syíkí-ò
dı̋ tyí nɛ, à díbí nɔ́pi fin mɔ.
36 Dı̋ mɛ kyı kè yo Pole tyí nɛ ńkɛ̃́, yȍtãm-á
tɛ̃ntȍ mɔ pé tyí nɛ, pé pè fin mɔ. Kǎh pı sɛ̃́,
núkúnúkú pǎh kı fɛ̃ wil kı n yuku yèvını sɔkɔ.
37 Ǹtɛ Pole mɛ pè syah nɛ, pépi nónó-á gbȍ mɔ
yõ Wrome tãn tyí, pépi kó pè tɛ̃ ko tɔ́wû yı̋ yah pé
tùkè-ǹkɛ̃́nɛ; tɛ́ pé dah mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ nı? Tɛ́
núkúnúkú, pè tɔ̃ mɛ n yah n kɔ̃ pé wȉlkȉnfinnmɔ-
ńsahlɛ sètȉn sȍ sɔkɔ nı? Képah náh fɛ̃ n pı n pi
dɛ́! Ǹkɛ̃́, fɔ́ɔ́ pé dáhnmɔpu-á kı pɔ pé fin mɔ pé
gblɔ̌y.
38 Képah tɛ̃nɛ, tɛ̃ntȍ névye nɔ́pi mɛ pé syı
kyı wɛlɔ nɔ́pi yo yȍtãm nɔ́pi tyí. Pépi-á képah
tɛ̃ noh sɛ̃́ nɛ, Pole ànɛ̂ Silasılɛ, Wrome tãn
gbȍnmɔ̀nyõbe-á pélɛ, tíkí pè tɛ̃.
39 Pè pɔ gblɔ̌y yɛ yah kɔ̃ Polepi tyí, tɛ́ pè fin mɔ,
tɛ́ mɛ pè ni nɛ pè wil kwil sɔkɔ.
40 Polepi-á wil wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ, pè yuku Lidi
tȉnnɛ. Pǎh kyı Yesu yõ sɛ̃́pú wɛ, pè sɔ̋ré mɔ pé
sɔkɔ tɛ́ sɔkɔ.

17

Pole ànɛ̂ Silası Liyel wɛy yónɔ́lɛ Tesaloniki kwil

1 Képah náh, Polepi syɔ̃ Anfipolisi kwil ànɛ̂
Apɔlɔnɩ kwil, à kyɩ de Tesaloniki kwil sɔkɔ.
Nsyifunɔ Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ yɔ́ sɔ̃̀ mɛ nɛ́npɔ́.
2 Képah sɔkɔ, Pole-á sɔ̃̀ ńkɛ̃́nɛ kélɛ n pɩ sɔ̃, à tɔ̃
kyɩ yɑ̃́hkɩ̀ yɑ̃h Nsyifunɔlɛ Liyel wɛy sɛ́bɛ́y sɔkɔ
tyi yɔ̃ pé Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ. Ȁ képah tɛ̃ pɩ
syɩ sɛ̃́ wɛ̃ tyí kɛ tɔ̃́nɔ́, pé mɩ mɩ yòh sɔ̃nɔ́lɛ.
3 Ȁ sɔ̃̀ mɛ ké yahlɛ n yo pé tyí, à pélɛ n wɛ̃kɩ nɛ
ńkɛ̃́: «Pwáhnmɔ-ò sɔ̃̀ yĩnɛ à pɔ yèvyɑ̃hrɩ pɩ ku
sɛ̃́, Liyel mó à yilki mɔ. Yesu nɛ̂ tyí-á mé n yo yé
tyí yɔ̀, ǹmɔ ye kénɛ pwáhnmɔ-òlɛ.»
4 Képah sɔkɔ, Nsyifunɔ túkù sah ǹ tyí yɔ̃, ànɛ̂
Krɛkɩ névye nɛ́kwĩ́nkílɛ, nónó-á sɔ̃̀ mɛ Nsyifunɔ
Liyel wɛ̃kɩ̀lɛ n kɔ, à tahlɩ syɔ́ nɛ́-ǹgbnɔ náhnáh
tyí. Pé pól mɛ mɔ Pole ànɛ̂ Silasɩlɛ.
5 Ǹtɛ Nsyifunɔ yísyɔ́ sɔ̃̀ mɛ Polepi dyɔlɛ n yɔ,
tɛ́ sɔkɔ à kyɩ nɛ́túkúnɩ̀ ǹkɔ̃nkɔ̃nɩ̀ yísyɔ́ tɛ̃ wɑ̃̀l yey
sɔkɔ, à pɔ tɔ́wûlɛ n kurki n mɔ, tɛ́ fɛ̃kɩ̀nɔ́lɛ n pɩ
kwil sɔkɔ. Képah sɔkɔ, pè kyɩ kwɔ de Nsyasɔ̃
gbô, à Pole ànɛ̂ Silasɩlɛ n yah n kɔ̃ nɛ, pé pè tɛ̃ pɔ
tɔ́wû tyí.
6 Pǎh kyɩ pè yah kwlɔ sɛ̃́, pè Nsyasɔ̃ ànɛ̂ Yesu
yɔ̃ sɛ̃pú yísyɔ́ tɛ̃ à yuku pélɛ pé kwil yɔ̃̀tɑ̃m tyí.
Tɛ́ kyɩ tyah n yo wòhòh nɛ, nónó-á fɛ̃kɩ kèkɔ̃yɔ̃́
póllɛ, pépi-á pɔ de ásɔ̃̂ tɔ sɔkɔ yɔ̀.
7 Tɛ́ Nsyasɔ̃ mɛ fɛ̃ syi pè kɔ̃ pè twah ǹ tyí. Ǹtɛ
Wrome kwíltɑ̃m yɔ̃̀tɛ̃ Sesar-á nɛ tyi nónó káh nɛ
n pɩ, sépi-á no nɔ́pi pól mɛ n pɩ. Pǎh mɛ n yo
ńtɛ̃nɛ nɛ, yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ yɔ́-á tɔ̃ mɛ, nɛ̂-á pè n ye
Yesulɛ.

8 Képah sɔkɔ, wɛlɔ nɔ́pi nóhnɔ́ tɔ́wû ànɛ̂ kwil
yɔ̏tãm fɔkɔ fil.
9 Kăh pɩ sɛ̃́, kwil yɔ̏tãm mɛ Nsyasõpi kɔ̃ pè pɔ́
ǹgbɛ̃ yɔ́ kɔ̃, tɛ́ pyě pè fin mɔ.

Pole ànɛ̂ Silasɩ Liyel wɛy yónɔ́lɛ Bere kwil

10 Képah sɔkɔ, lékɑ̂h-á fyɔ̀ mɔ, Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú mɛ
Pole ànɛ̂ Silasɩ kɔ̃ pè sɔkɔ Bere kwil. Pǎh yĩni tɛ̃
nɛ́npɔ́, pè kyɩ Nsyifunɔ Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ.
11 Nɛ́npɔ́ tãn sɔ̏ nɛ́gblɔ́lɛ kal Tesaloniki kwil
tãnnɛ. Nɩ̀vɩ̀nɩ̀ tir nɛ̂-á sɔ̏ Pole n yo Yesu tyɩ́ sɔkɔ,
pè mɛ kè fɛ̃ syi pallɛ dékè sɔkɔ. Tɛ́ mɛ Liyel
wɛynɛ n kar, à ké sɔkɔ tyilɛ n sohlɩ n yah sõmɛsɔ̃́
nɛ, pé pĩ gblɔ-à kɩ nɛ̂ Polepi wɛlɔlɛ.
12 Kăh pɩ sɛ̃́, Nsyifunɔ náhnáh, ànɛ̂ Krɛkɩ syɔ́
nɛ́-ǹgbnɔ yísyɔ́, ànɛ̂ díbí nɛ́kwĩ́nkí pɩ Yesu yɔ̃
sɛ̃́púlɛ.
13 Ǹtɛ Tesaloniki kwil Nsyifunɔ-á fyɔ̀ noh nɛ,
Pole-á mɛ Liyel wɛynɛ n yo Bere kwil tɔ sɔkɔ, pè
tɔ̃ pɔ nɛ́npɔ́ tɔ sɔkɔ, à pɔ tɔ́wû kurki mɔ, pè kɔ̃
pè fɛ̃̀kɩ̀nɔ́ pɩ.
14 Képah sɔkɔ, Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú núkú Pole tɛkɩ mɔ
pnɛ yɔ tĩ̏nnɛ. Tɛ́ Silasɩ ànɛ̂ Timote wɔ mɛ wũ
nɛ́npɔ́.
15 Nónó-á kyɩ tɛkɩ mɔ Polelɛ, pè kyɩ de ǹnɛ, fɔ́ɔ́
Atɛnɩ kwil. Tɛ́ pǎh pé syɩ n pi, Pole mɛ pè tõ nɛ,
pàh kɩ kyɩ, pè kyɩ yo Silasɩ ànɛ̂ Timote tyɩ́, pè pɔ
péwɔ tnɔ̂ súú.

Pole Liyel wɛy yónɔ́lɛ Atɛnɩ kwil

16 Tɛ́ Pole-á sȍ mɛ Silasɩ ànɛ̂ Timote syíkíntɛ̃̋nɔ́
sɔkɔ sɛ̃̋ Atɛnɩ kwil, à fal fal tȁn kyɔmɩ wɛ dò kénɛ
kwil sɔkɔ. Kǎh pɩ sɛ̃́, ǹ yah kah kwɔ.
17 Képah sɔkɔ, à kyɩ yȁ̃hkì yãh Nsyifunɔlɛ, pé
Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, à tahlɩ nónó tɔ-á sȍ mɛ
Nsyifunɔ Liyel wɛ̃̋kìlɛ n kɔ. Tɛ́ sõmɛsȍ́, wàh kyɩ
tɔ́wû tùkè-ǹsah, tɛ́ névye nónó wɛ nɛ́npɔ́, ǎ yȁ̃hkì
yãh pé tɔlɛ.
18 Tɛ́ lékȁ́m ǹgbnɔ névye yísyɔ́ tɔ sȍ mɛ. Pè
túkù sȍ mɛ Yepikur wɛ̃̋kì kwɔ́púlɛ, tɛ́ túkù mó
mɛ Setoyiki wɛ̃̋kì kwɔ́púlɛ. Pépi mɛ yékȃ̂b mɔ
Polelɛ. Pé túkù sȍ mɛ yo tũ nɛ, wɛ̀nkwĩnki nɛy
mɛ̀ tɔ se nɛ sɔ̃̋-á nɩ? Túkù mó nɛ, kǎh pɩ tɛ̃ nɛ fal
fal tȁn káhkí yísyɔ́ tyí sɔ̃̋ à n yo, nónó-á pépi náh
sélɛ n pnɛ. Tɛ́ Nìvìnì tir ye sȍ Pole n yo pé tyí
Yesu tyí yõ, ànɛ̂ lékyî yílkínmɔnɔ tyílɛ.
19 Képah tɛ̃̋nɛ, pè à tɛ̃ sɔkɔ pé kwil fĩ́ yɔ́ sɔkɔ pè
n ye Arewopasɩlɛ.* Pǎh kyɩ de, pè mɛ à piki yah
nɛ, wǎh pɔ kwɔ́nɔ́ késȁ́n nɛ̂nɛ névyelɛ n kwɔ, à
se kɩ fɛ̃ ké yah yo pé syah nɩ?
20 Ǹkɛ̃́, gbɛ̃̋ndùnì tyi ó-á à n yo pé n nohnɩ yɔ̀.
Képah-á, à sé yah yo n wah pé syah.
21 Ǹtɛ gbɩ yõ, Atɛnɩ kwil tãn pól ànɛ̂ nɛ́pân
nónó-á sȍ mɛ twáhntɛ̃̋nɔ́lɛ ké sɔkɔ, pé pól ńkɛ̃̋nɛ
pé wrɔ́ kan tɔkɔ n pɩ tyísnɔ́ yȁ̃hnɔ́lɛ, képah náh
pɩ, sé nóhnɔ́lɛ.
22 Képah sɔkɔ, Pole mɛ yuku yĩn pé nɩyȍ́, tɛ́

* **17:19** 17.19 - Arewopasɩlɛ, kènpĩn yɔ́ ye sȍ kélɛ, nɛ̂ yõ-á sȍ
nɛ́-ǹgbnɔ wɛ̃nɛ n wɛ n pɔ, ǹ tyi yahlɛ n wah.

yo pé tyí nɛ: «Atɛnɩ tã̄n, mé pĩ nɛ ńkɛ̃́, Liyel
yáhnkɔ̃pu yèsyìkìnì-á yélɛ.
23 Máh yé kwil kɔ kɔ̃, mé kè kyɔmɩ wɛ, líyelnɔ́
náhnáh mɛ ké sɔkɔ. Tɛ́ mé tyah yɔ́ ńtɛ̃ wɛ, kè
mɛ wã̋rkínmɔnɔlɛ ké yõ nɛ: ‹Dùkù pĩ́-ńkɛ̃́ líyel
tyí ye.› Tɛ́ ǹmɔ nɛ̂-á yé n gbilki ǹ dùkù pĩ́-ńkɛ̃́nɛ,
ǹmɔ tyí ye mé pɔ yónwàh-ǹsah yé tyí.
24 Ǹmɔ Liyel ye mɔ kèkõyṍlɛ, ànɛ̂ ké sɔkɔ yíyìn
póllɛ. Ǹmɔ ye tõ yĩ̂nyõ ànɛ̂ sétáh nɛ́tɛ̃̂nɛ. À náh
n tɛ̃ névi gbɔ̃̀ wɔ̀kɔ̀nmɔnɩ sɔkɔ.
25 Ǹmɔ ye mɔ minnɛ névi sɔkɔ, ànɛ̂ mìnìnɛ à
kɔ̃ à n mɩ, à tahlɩ yíyìn pól tyí. Képah ye, à náh
mɛ névi gbɛ̃̆npɩnɩ yɔ́ ńtɛ̃nɛ n yah n kɔ̃, ǹ gblɔ̃̌y
yohnɩ n mɔ yĩnnɛ.
26 Yah, nɛ́núkù ó sɔkɔ ye kèkõyṍ yìkìnì pól wil
Liyel-á nónó mɔ, tɛ́ pè kɔ̃ pè tɛ̃ tɛ̃ kɔ̃ kèkõyṍ
tã̏ntã̏n pól sɔkɔ. Tɛ́ ki ànɛ̂ kɔ̀kì gbĩ́nɛ pè kɔ̃, tɛ́
tɔ̃ gbàhnì gboke pé tɛ̃̀-ǹtã̏n tyí.
27 Liyel sépi pól pɩ nɛ, nɛ́núkù núkú pól fɛ̃ pé
yah n kɔ̃. Gbɔ̀kénpɩ, pǎh kɩ wnɛ yah kɔ̃ pɔ pé wɛ.
Ǹtɛ gbɩ yõ, à náh mó tɔ̃ mɛ fíí á sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃nɛ.

28 Ǹmɔ gbɔ̃̀ yõ sɔkɔ ye ápilɛ min sɔkɔ, tɛ́ mɛ n
werke. Képah ye tõ yé yì gbípú yísyɔ́ yo nɛ ńkɛ̃́,

Liyel wɛ̃́npì-á ápilɛ.

29 Ǹtɛ Liyel wɛ̃́npì-á ápilɛ sɛ̃́, á se tɔ̃ yĩnɛ à nɛ n
sõ nɛ, Liyel-á mɛ á kɩ nɛ tã̏n nɔ́pi sɔ̃́; sépi nónó-á
névye sè mɔ sã̋nnɛ, képah náh pɩ wárn vyɔrɩlɛ,
képah náh pɩ dyêhlɛ, à yĩnɛ pé yɛ̃́ngbɛ̃́ lékã̋mnɛ?

30 Tɛ́ yé yah, névye-á tyi nónó pɩ sɔkɔ ǹpɩ̃̀-ǹkɛ̃̄
sɔkɔ ǹgbòlɛ, Liyel náh tɔ̃ mɛ sépilɛ n mɔ n kõ.
Ǹtɛ núkúnúkú, à mɛ kélɛ n yo no pól tyí tã̀ntã̀n
pól sɔkɔ nɛ, pè pé nnɔ vi mɔ.
31 Wáh wɛ à képahlɛ n yo, à mɛ gbɩ̃̀yɩ̃̀kɩ̀ yɔ́ yah
wilki sah, sõ nɛ̂-á tukey kɩ n tuke n pi kèkõyɔ̃́
névye pól yõ, à yĩnɛ gbɩ wɛ̃̆kɩ̀lɛ. À mɛ dɩ̃́ yɔ́ yah
wilki sah, nɛ̂-á kɩ pɔ tukey mɛ̀ tuke n pi, tɛ́ pǎh
pɔ tɛ̃̄ ko mɔ, à ǹ lékó yilki mɔ, à kélɛ á wɛ̃kɩ nɛ,
wǎh kɩ fɛ̃ tɛ̃.»
32 Képah tɛ̃̆nɛ, pǎh fyɔ̀ lékó yílkínmɔnɔ tyí noh,
pé túkù tyah kɔ̃́lɛ Polelɛ n ko. Túkù mó mɛ n yo
ǹ tyí nɛ ńkɛ̃̄, sõ yɔ́lɛ, à tɔ̃ pɔ ǹ syɩ ǹ wɛy mɛ̀ yõ
pé tyí.
33 Kǎh pɩ sɛ̃̄, Pole mɛ yal pé tnɔ̂.
34 Ǹtɛ ǹ wɛy nóhpú túkù kyɩ kwrɔ mɔ ǹnɛ, à
pɩ Yesu yõ sɛ̃̄púlɛ. Nɛ́-ǹgbnɔ nónó-á ńkɛ̃̄nɛ wɛ̃nɛ
n tuke n mɔ, ǹ tyi yahlɛ n wah, pépi nɛy yɔ́ tɔ sɔ̃̀
mɛ pélɛ pè n ye Denisilɛ, ànɛ̂ sɛ̂ yɔ́ tɔlɛ pè n ye
Damarisilɛ, à tahlɩ nósyɔ́ tyí.

18

Pole Liyel wɛy yónɔ́lɛ Korɛ̃nti kwil

1 Képah náh, Pole yal Atɛnɩ kwil, à yuku
Korɛ̃nti kwil.
2 Légbɩ̃́ pɔ yĩnɛ Wrome kwɩ́ltãm yɔ̃̀tɛ̃̄ dɩ̃́ Klode
mɛ Nsyifunɔ pól yal Wrome kwil. Kǎh pɩ sɛ̃̄,
Nsyifu dɩ̃́ yɔ́ lésõ mɛ nɛ́npɔ́ pè n ye Akilasɩlɛ.
À dubi Põte kwil. Ǹmɔ ànɛ̂ ǹ kyɩ Prisili mɛ yal
Wrome kwil, Yitalɩ sétáh yõ, à sɔkɔ Korɛ̃nti kwil.

Pole mɛ kyɩ yĩnɛ pé pɔ́ntwahnɔ késɑ̃́nnɛ nɛ́npɔ́,
tɛ́ kwrɔ mɔ pé sɔkɔ.
3 Tɛ́ pé pól sɔ̃̀ mɛ tɔ̃̀ núkúlɛ n pɩ, nɛ̂-á pɩ yèpye
flɔ kóhnɔ́lɛ. Kǎh pɩ sɛ̃́, Pole mɛ tɛ̃ pé tyí pè tɔ̃̀lɛ
n pɩ wɛ̃ tyí.
4 Tɛ́ mɩ mɩ yòh sõnɔ́ póllɛ, Pole sɔ̃̀ mɛ yɑ̃́hkìlɛ n
yɑ̃h n pɔ Nsyifunɔlɛ pé Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ,
mɛ n yah n kɔ̃ nɛ pé pépi ànɛ̂ Krɛkɩ névye sõnɔ
vi mɔ.
5 Képah sɔkɔ, Silasɩ ànɛ̂ Timote wil Masedonɩ
gbɛ̃̆nyah à pɔ. Pǎh fyɔ̀ pɔ de, Pole náh tɔ̃ mɛ tɔ̃̀
yɔ́ ńtɛ̃nɛ n pɩ nɛ́ Liyel wɛy yónkɔ̃nɔ ó náh. À sɔ̃̀
mɛ ké yahlɛ n yo Nsyifunɔ tyí nɛ, Yesu-á Liyel
yah tɔkɔ pɩ pwáhnmɔ-òlɛ.
6 Ǹtɛ Nsyifunɔ mɛ kè yahle ǹ tyí, tɛ́ ǹnɛ n
gbyɔ. Kǎh pɩ sɛ̃́, à ǹ wil flɔ kwer, tɛ́ yo pé tyí
nɛ, pé mɔ́npunɔ kémû-á kɩ pɩ pé yɛ̃́ngbɛ̃́ tyílɛ,
péwɔ vyɑ̃h náh mɛ ké sɔkɔ. À tɔkɔ núkúnúkú
tyí, páh kɩ pé yah mɔ névye tɩ̃̀nnɛ, nónó náh pɩ
Nsyifunɔlɛ.
7 Képah sɔkɔ, tɛ́ yal nɛ́npɔ́ à sɔkɔ dɩ̃́ yɔ́ tɩ̃̀nnɛ,
nɛ̂-á pè n ye Tityusi-Nsyusitusilɛ. Nsyifunɔ Liyel
yõ sɛ̃́-ò ye sɔ̃̀ ǹnɛ. Ǹ gbô sɔ̃̀ mɛ Nsyifunɔ Liyel
ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ gbɔ̀pɔ sɔkɔ.
8 Ǹtɛ Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ yɔ̃̀tɛ̃ dɩ̃́ Krisipusi ànɛ̂
ǹ no pól sɛ̃ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu yõ. Korɛ̃nti kwil tɑ̃n
nónó tɔ-á sɔ̃̀ mɛ Pole wɛynɛ n nohnɩ, pé náhnáh
sɛ̃ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ yõ, tɛ́ wèlnwɩ̃̀lkɩ̃̀nɔ́ wɛ ni sɔkɔ.
9-10 Képah tɛ̃nɛ, sõ yɔ́ lékɑ̂̃hnɛ, Pole wɛ̃́kínɔ́
yɔ́ wɛ, nɛ̂ sɔkɔ-á Tɛ̃ ǹgbɛ̃ yo ǹ tyí nɛ: «Névye

náhnáh kɩ n pɩ n pi ńmɔ tyílɛ kwil mɛ̀ sɔkɔ.
Képah ye, káh á vyãh vike n sah, yɔ̃ n sɔkɔ nɛ
n wɛkɩ, káh tíkí pɩ. Ǹmɔ mɛ álɛ, nɛy náh fɛ̃ ǹ tɛ̃
n tir n pi póllɛ.»
11 Képah tɛ̃nɛ, Pole tɛ̃, à yi núkú ànɛ̂ ńwɔ̃ló
kénúkò pɩ Korɛ̃nti kwil, à nolɛ n kwɔ Liyel
wɛynɛ.
12 Képah sɔkɔ, Nsyifunɔ pɔ yuku wɛ̃ tyí mɔ, à
tyah Polelɛ n fwo. Tɛ́ légbɛ̃nɛ, Kalyõ ye lésõ Akayi
gbɛ̃nyah yah tɛ̃-òlɛ. Pè mɛ Pole tɛ̃ kyɩ ǹ tyí tukey
tùkè-ǹsah sɔkɔ,
13 tɛ́ nɛ dɛ̃ mɛ̀-á mɛ névye yõlɛ n yɩkɩ, à pélɛ
n mɔ Liyel nínó gbɛ̃ntɛ̃náh yó sɔkɔ, nɛ̂ náh mɛ
núkúlɛ pépi tyi kɔ̃nsàhnólɛ.
14 Képah sɔkɔ, Pole-á mɛ nɛ pé wɛy tɔkɔ, Kalyõ
mɛ yo Nsyifunɔ tyí nɛ, kàh sɔ̃ mɛ pɩ tyíkɛ̃kì,
képah náh pɩ, tyípékè ǹgbɛ̃ yólɛ dɛ̃ mɛ̀ pɩ, páh
náhkɩ tɛ̃ noh pé tyí pallɛ.
15 Ǹtɛ pǎh se mɛ yékâblɛ n pɩ wɛlɔ, ànɛ̂ yni,
ànɛ̂ pé yɛ̃ngbɛ̃ tyi kɔ̃nsàhnó yõ tɛ́; képah-á mɛ
pépilɛ n yah kɛ̀. Péwɔ náh fɛ̃ sɛ̃nkɔ̃ tukey tuke n
pi lɔ́!
16 Tɛ́ mɛ pè yal tukey tùkè-ǹsah sɔkɔ.
17 Képah sɔkɔ, Sositɛnɩ nɛ̂-á sɔ̃ Nsyifunɔ Liyel
ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ yah yètɛ̃nɛ, pé pól tuke ǹmɔ yõ, à
ǹnɛ n ko tukey tùkè-ǹsah sɔkɔ. Ǹtɛ Kalyõ náh
dahbɩ wilki pé tyí ké sɔkɔ.

Pole syínyukunɔlɛ Antyɔsyɩ kwil, Siri gbɛ̃nyah sɔkɔ

18 Képah sɔkɔ, Pole tɔ̃ wũ à sèpȉn náhnáh pɩ
Korɛ̃nti kwil. Képah náh, à wɛ̃kɩ̀ ni Yesu yõ sɛ̃́pú
tyɩ́ nɛ́npɔ́ nɛ, páh kɩ pé syɩ yuku Siri gbɛ̆nyah
sɔkɔ ànɛ̂ Prisili, ànɛ̂ Akilasɩlɛ. Tɛ́ à lésõ mɛ ǹ
vyãh tɔkɔ Liyel tyɩ́. Kăh pɩ sɛ̃́, wăh pópó n sɔkɔ,
à kyɩ Sãnkrɩ kwil, à kyɩ ǹ yõ kye vyãh tɔ́kɔ́nɔ́ mɛ̀
yĩnnɛ.*
19 Képah náh, ǹmɔ, ànɛ̂ Prisili, ànɛ̂ Akilasɩ kyɩ
de krótókè ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔkɔ, à yal nɛ́npɔ́ à kyɩ de
Yefɛsɩ kwil. Pole mɛ ǹ kɔ́mû sah nɛ́npɔ́, tɛ́ mɛ
sɔkɔ Nsyifunɔ Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, à kyɩ
yã̋hkɩ̀ yãh pélɛ.
20 Képah sɔkɔ, pè kè yah kɔ̃ ǹ tyɩ́ nɛ ńkɛ̃́, à tɔ̃
sèpȉn yɩ́syɔ́ pɩ pépilɛ nɛ́npɔ́. Ǹtɛ Pole náh fɛ̃ syi.
21 Tɛ́ mɛ wɛ̃kɩ̀ ni pé tyɩ́, tɛ́ nɛ ńkɛ̃́, Liyel-à kɩ fɛ̃
syi, sõ yɔ́lɛ, páh kɩ tɔ̃ pé syɩ pɔ yah pé tyɩ́. Tɛ́ de
krótókè ǹgbɛ̃ sɔkɔ Yefɛsɩ kwil, à sɔkɔ.
22 Wăh kyɩ tiki Sesarɩ kwil, à dɔkɔ yuku
Yerusalɛmɩ kwil, à kyɩ wɛkɩ Yesu yõ sɛ̃́pú tȉnkȉ
tyɩ́. Wăh wil nɛ́npɔ́, à ǹ syɩ tiki yuku Antyɔsyɩ
kwil,
23 à kyɩ tɛ̃ yah nɛ́npɔ́. Képah náh, à tɔ̃ yal à kyɩ
Kalasi gbɛ̆nyah kwlo kɔ kɔ̃ ànɛ̂ Frisyi gbɛ̆nyah
kwlolɛ, à nɩsãh mɔ kɔ̃ Yesu tȍ sã̋hpú sɔkɔ.

Apɔlɔsɩlɛ Yefɛsɩ ànɛ̂ Korɛ̃nti kwil

24 Légbȉ́nɛ, Nsyifu dȉ́ yɔ́ pɔ Yefɛsɩ kwil. Ǹ yĩn
ye sȍ Apɔlɔsɩlɛ, à dubi Alɛkisãdri kwil. Ȁ sȍ wɛy

* **18:18** 18.18 - Nsyifu nɛy-à sȍ ǹ vyãh tɔkɔ Liyel tyɩ́, à náh tɔ̃ ǹ
yõlɛ n kye, fɔ́ɔ́ n pɔ nɔ ké tyɛ́nɔ́ tyɩ́. Yah n tɛ Yã̋hnɔ́ 6.1-21.

tyí yah wɛ yĩ́ĩ́, tɛ́ à mó tɔ̃ Liyel wɛy sɛ́bɛ́ynɔ́ tyi
pĩ yĩ́ĩ́.
25 À lésõ kwɔ́nɔ́ wɛ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu wɛ̃kì tyí
yõ, tɛ́ mɛ Yesu tyílɛ n yo, à kwɔ́nɔ́lɛ n pı ké
wɛ̃kì yõ, dékè sɔkɔ ǹ nı póllɛ. Ǹtɛ Nsyɔ̃ ni sɔkɔ
wèlnwı̀lkı̀nɔ́ ó ye sȍ à n pnɛ.
26 Tɛ́ sõ yɔ́lɛ, wǎh tyah n wɛkı nìsãhlɛ Nsyifunɔ
Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ sɛ̃́, Prisili ànɛ̂ Akilası mɛ
ǹ wɛy noh pɔ tyɛ. Képah tɛ̃nɛ, tɛ́ à ye yah kyı
Yesu wɛ̃kì tyi yo wah yĩ́ĩ́ à syah, wǎh sȍ mɛ nónó
yĩ́tũri sɔkɔ.
27 Képah náh, Akayi gbɛ̃nyah sɔ́kɔ́nɔ́ sõnɔ de
Apɔlɔsı sɔkɔ. Yesu yõ sɛ̃́pú nónó-á sȍ mɛ nɛ́npɔ́,
pépi mɛ ké sṍré gbah mɔ ǹ sɔkɔ, tɛ́ sɛ́bɛ́y wãrkı
tɛkı mɔ Yesu yõ sɛ̃́pú tyí Akayi gbɛ̃nyah sɔkɔ nɛ,
Apɔlɔsı-à kı yĩni tɛ̃ pé tyí, pè à tɛ̃ plɛ. Wǎh kyı
yĩni tɛ̃, Liyel gbȍ yõ, ǹ kyínɔ́ sȍ pı yĩ́ĩ́ yõre ǹgbɛ̃nɛ
Yesu yõ sɛ̃́pú tyí Akayi gbɛ̃nyah sɔkɔ.
28 À sȍ mɛ Liyel wɛynɛ n kar, à kélɛ n wɛ̃kı nɛ,
Yesu-á Liyel yah tɔkɔ pı pwáhnmɔ-òlɛ. Tɔ́wû pól
yĩ́ yah, ǹ wɛy sȍ mɛ gbılɛ kal Nsyifunɔ tyílɛ.

19

Pole yĩ́nı̂ntɛ̃nɔlɛ Yefɛsı kwil

1 Gbĩ́ nɛ̂-á sȍ Apɔlɔsı mɛ Korɛ̃nti kwil, Pole
sȍ mɛ Asi gbɛ̃nyah tlɛy tɛ̏ntɛ̏n kɔ kah, à kyı de
Yefɛsı kwil sɔkɔ. À kyı Yesu tȍ sɛ̃́hpú yísyɔ́ wɛ
nɛ́npɔ́,

2 té pè piki yah nɛ ńkɛ̃́, pǎh sɛ̃ Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ Yesu yõ
gbĩ́ nɛ̂nɛ, pè se Liyel Mirki wɛ nɩ? Pè mɛ yo ǹ tyí
nɛ, pé náh Liyel Mirki yɔ́ ńtɛ̃ tyí yɔ́nɔ́ noh yah
póllɛ.
3 Képah sɔkɔ, Pole mɛ pè piki yah nɛ, ǹtɛ ni
sɔkɔ wèlnwȉlkȉnɔ́ dùkù nɛ̂ se pè wɛ nɩ? Pè mɛ à
syah nɛ, Nsyɔ̃ tyí-á.
4 Képah sɔkɔ, Pole tɔ̃ ǹ syɩ yo pé tyí nɛ, névye
nónó-á fɛ̃ syi pé nnɔ vi mɔ, pépi-á sȍ Nsyɔ̃ n wel
n wilki ni sɔkɔ. Ǹtɛ wǎh sȍ mɛ n yo névye tyí
nɛ, nɛ̂-á kɩ n pɔ n pi péwɔ náhlɛ, pè sɛ̃ ǹmɔ yõ;
ǹmɔ nɛ̂-á Yesulɛ.
5 No-á wɛlɔ nɔ́pi noh sɛ̃́, pè mɛ wèlnwȉlkȉnɔ́ wɛ
ni sɔkɔ Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ Yesu yĩ̌n yõ.
6 Pole mɛ ǹ gbȁn sah pé yõ tɛ́ nírí pɩ pé tyí,
Liyel Mirki mɛ tiki pé yõ. Képah tɛ̃̌nɛ, pè tyah
wɛ́nkáhkínɔ́lɛ n wɛkɩ nónó-á pè náh sè sãh,* tɛ́
mɛ Liyel tɛ̃ntɔ̃nènɛ n wɛ n syi n yo névye tyí.
7 Pé pól sȍ mɛ nɛ́pȋ gbɔ̃nimí kénkɔ̃lɛ.
8 Képah sɔkɔ, Pole sȍ mɛ n de n pɔ Nsyifunɔ
Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ. À sȍ mɛ n yãh n pɔ
névyelɛ nìsãh sɔkɔ Liyel tɔ̃́rí tyí yõ, pópó ńwɔ̃́lɔ́
tɔ̃́nɔ́. À sȍ mɛ ǹ tah sah nɛ, pé pé wɛy nóhpú
sõnɔ vi mɔ.
9 Ǹtɛ túkù sȍ mɛ pɔ nikisekɔ́kɔ́lɛ n pɩ, à yahle
sɛ̃́nɔ́lɛ ké yõ, tɛ́ mɛ Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ wɛ̃̌kì tyílɛ n yo n ko
tɔ́wû yĩ́ yah. Kǎh pɩ sɛ̃́, Pole mɛ pè sah, tɛ́ Yesu tȍ
sɑ̃́hpú tɛ̃ sɔkɔ pé yahlɛ, à kyɩ yɑ̃́hkìlɛ n yãh pélɛ

* **19:6** 19.6 - Yah n tɛ 2.4.

sõmɛsố kǎrn pı́-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, nɛ̂-á Tiranusi tyı́lɛ.
10 À képah tɛ̃̌ pı sɛ̃́ ye nı́nɔ́, fɔ́ɔ́ Nsyifunɔ ànɛ̂ nónó náh pı Nsyifunɔlɛ, tɛ́ mɛ Asi gbɛ̃̌nyah sɔkɔ, pé pól Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ wɛy wɛ noh.

Seva dı̋npı̀ tyı̂pínı̀nɛ

11 Liyel sồ mɛ Pole tɔkɔ à gbı̌l tyı́snɔ́lɛ n pı,
12 fɔ́ɔ́ névye pɔ tyah Pole flɔ ànɛ̂ ǹ myèhtùkènènɛ n tɔkɔ n tũ n pɔ pé yámpú tyı́, pè kɔ̃ pè n dɛ; ànɛ̂ sétằn-à mɛ nónó sɔkɔ, sè n wil pé sɔkɔ.
13 Tɛ́ Nsyifunɔ yı́syɔ́ sồ mɛ nónó tồ-á sồ sétằn yı̋nı́nwı̀lkı̀nkɔ̃nɔlɛ névye sɔkɔ. Pépi tɔ mɛ kè yah tɔkɔ nɛ, pé Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ Yesu yı̃n tɔkɔ kélɛ n pı. Pè sồ mɛ n yo sétằn tyı́ nɛ, Yesu nɛ̂ tyı́-á Pole n nɛ n yo, ǹmɔ yı̃n yõ, ńkɛ̃́ sè wil.
14 Nsyifunɔ sɔkɔ, sárká syı́nwı̀lkı̀pu yồtɛ̃ nɛ̂-á pè n ye Sevalɛ, ǹmɔ dı̋npı̀ nɛ́pı̂ kwǎrnimi ye sồ n pı képahlɛ.
15 Ǹtɛ pǎh képah yo sɛ̃́, sétõ pè syah nɛ, páh Yesulɛ n pnɛ, tɛ́ tɔ̃ pı̃ névi dùkù nɛ̂-á Polelɛ. Ǹtɛ pépi-á dò, nónó se pépilɛ nı?
16 Képah tɛ̃̌nɛ, sétõ-á sồ dı̋ nɛ̂ sɔkɔ, à yuku mı pé sɔkɔ, tɛ́ tɛ̃ wɛ pé tyı́ képékèyɔ̂. À pè pı yɔ, fɔ́ɔ́ pè to wil wɔ̀kɔ̀ mɛ̀ sɔkɔ à sɔkɔ wil tı̀tı́lɛ.
17 Képah sɔkɔ, Nsyifunɔ nónó pól-á sồ mɛ Yefɛsı kwil, à tahlı nónó náh pı Nsyifunɔlɛ, pǎh yı̃ mɛ̀ noh, kè pı tı́kı́lɛ pé pól tyı́. Pè mɛ tyah Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ Yesu yı̃nnɛ n gbilki.

18 Tɛ́ nónó-á sȍ pı Yesu yõ sɛ̃́púlɛ, pé náhnáh
pé tyı́túkúnı̀ pı́nɔ́lɛ n yo n dal n mɔ n pɔ tɔ́wû yı̃́
yah.
19 Képah sɔkɔ, nónó-á sȍ mɛ snɛ̀ynɛ n pı, pé
náhnáh mɛ pé snɛ̀y pı pı sɛ́bɛ́ynɔ́ tɔkɔ pɔ tuke
mɔ, à sukɛ no pól yı̃́ yah. Pǎh sɛ́bɛ́y nɔ́pi drɔ kõ
yah, sè pı pɔ́ plɔ́ kèyõ túkúrı́ pɔ́ kwlɔ́lɛ.†
20 Sɛ̃́ ye sȍ Liyel wɛy mɛ tǎhkı̀lɛ n wɛ, à n tõ n
mɔ n yuku yahlɛ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ gbȍ yõ.

Fɛ̃̀kı̀nɔ́ ǹgbɛ̃ nɛ̂-á pı Yefɛsı kwil

21 Tyi nɔ́pi pı́nsɔkɔntɛnɔ náh, Pole kè yah tɔkɔ
nɛ, páh kı kyı Masedonı gbɛ̆nyah ànɛ̂ Akayi
gbɛ̆nyah sɔkɔ, tɛ́ kı pyě yuku Yerusalɛmı kwil. Ȁ
sȍ mɛ kélɛ n yo tɔlɛ nɛ ńkɛ̃́, páh kı yı̃ni tɛ̃ nɛ́npɔ́,
páh yı̃nɛ pé kyı Wrome kwil tɔ sɔkɔ.
22 Kǎh pı sɛ̃́, à mɛ Timote ànɛ̂ Yerasıtı tɛkı
mɔ Masedonı gbɛ̆nyah sɔkɔ, pépi nónó-á sȍ ǹ
yòhnı̀nmɔpulɛ. Tɛ́ ǹmɔ wɔ wũ à sèpı̏n yı́syɔ́ pı
Asi gbɛ̆nyah sɔkɔ.
23 Légbı̃́nɛ, fɛ̃̀kı̀nɔ́ ǹgbɛ̃ yɔ́ pı Yefɛsı kwil, Tɛ̃
ǹgbɛ̃ wɛ̃̀kı̀ tyı́ sɔkɔ.
24 Sɑ̃́n ywɔ́-ò kètɔ̃ndı̃́ yɔ́ lésõ mɛ pè n ye
Demetriyusilɛ. Kénɛ dı̃́ ńkɛ̃́nɛ tɑ̏n vı̀ yɑ̃́ryɑ̃́r
yı́syɔ́lɛ nɛ n ywɔ wárn vyɔrı pérpérlɛ. Yefɛsı
tɑ̃n tȍ yṹkı̀ nɛ̂-á pè n ye Artemisilɛ, képah wɔ̀kɔ̀

† **19:19** 19.19 - Légbı̃́nɛ, pɔ́ plɔ́ kèyõ túkúrı́ pɔ́ kwlɔ́ (50 000) kı sȍ fɛ̃ nɛ́pı̂̃ gbɔ̃nkenúkò kénkɔ̃ tȍ pı́nɔ́ pɔ́ dyah ye gbɑ̃m sɔkɔ.

kètɔ̀nɔ́ ye ńkɛ̃́nɛ à n nɛ n ywɔ. Tɛ́ ǹ tɔ̃̀npɩbɩ sɔ̃̀
mɛ pɔ́lɛ n wɛ yĩ́ĩ ǹ tyí, tɔ̃̀ mɛ̀ pínɔ́ sɔkɔ.
25 Sõ yɔ́lɛ, à ǹ tɔ̃̀npɩbɩ pól ye tuke, à tahlɩ ǹ
tɔ̃̀ dùkù pípú pól tyí. Képah tɛ̃̆nɛ, tɛ́ yo pé tyí
nɛ ńkɛ̃́, pé kódíbí, pé pól-á kè pĩ yĩ́ĩ nɛ páh mɛ
yõrelɛ n wɛ n yĩ́ĩ pé tɔ̃̀ mɛ̀ pínɔ́ sɔkɔ.
26 Ǹtɛ dĩ́ nɛ̂-á pè n ye Polelɛ, wăh mɛ pɔ tir
nɛ̂nɛ n pɩ, păh se mɛ kélɛ n nohnɩ, tɛ́ mɛ kélɛ n
yah tɛ́. Kénɛ Pole-á mɛ névyelɛ n kwɔ nɛ ńkɛ̃́, fal
fal tã̀nnɛ, névye gbɛ̃̆npɩnɔ yî-á sélɛ, yõ náh mɛ
sé tyí. Kénɛ wɛy mɛ̀ ńtɛ̃-á mɛ névye náhnáh yõ
yɩkɩ Yefɛsɩ kwil. Tɛ́ kè náh se tɔ̃ mɛ yĩn képah ó
tyí, ńkɛ̃́ kăh mɛ Asi gbɛ̃̆nyah kwlo kan pól névye
yõlɛ n yɩkɩ.
27 Kàh yɔ̃ sɔkɔ sɛ̃́, yĩ mɛ̀-á kɩ n syah pépi pɩ pɩ
tɔ̃̀lɛ n yɩkɩ dɛ́! Kè náh se tɔ̃ n yĩn n pi képah ó
tyí, pé fal fal tɔ̃̀ yũ̌kì Artemisi wɔ̀kɔ̀ náh tɔ̃ n mɔ
n kõ n pi póllɛ. Gbílkínɔ́ nɛ̂-á sɔ̃̀ mɛ n sah tɔ̃̀ mɛ̀
yõ, kăh kɩ yĩn mɔ. Tɛ́ képah-á mó tɔ̃ Asi gbɛ̃̆nyah
névye pól ànɛ̂ kèkõyɔ̃́ névye pól mɛ n gbilki.
28 Demetriyusi-á fyɔ̀ kénɛ wɛlɔ yo névye noh
sɛ̃́, pé fɔkɔ kah vyãh. Pè mɛ tyah yo tũ wòhòh
nɛ ńkɛ̃́, pépi Yefɛsɩ tãn Artemisi tɛ̃ wɔ kénkɔ̃ náh
mɛ.
29 Píntũnɔ mɛ̀ yĩ́npɔ̃̆ kwil pól tɔ̃. Tɛ́ Masedonɩ
gbɛ̃̆nyah tãn nɛ́pĩ̂ nímí yísyɔ́ tɔ sɔ̃̀ yuku Polelɛ
ǹ kɔ́lɔ́ sɔkɔ Yefɛsɩ kwil. Pé sɔkɔ núkú yĩn ye
Kayusilɛ, ní-ò yĩn mɛ Arisitarkɩlɛ. Képah tɛ̃̆nɛ,
no núkú wɛ̃ tyí mɔ, à to tuke nɛ́pĩ̂ nímí nɔ́pi yõ,
à pè tɛ̃ yɔrɩ sɔkɔ pé tɔ́wû tùkè-ǹsah sɔkɔ.

30 Képah sɔkɔ, Pole sȍ mɛ ké tyí nɛ, pé kyı pé
yõ wilki mɔ tɔ́wû tyí. Ǹtɛ Yesu tȍ sấhpú mɛ kè
yahle ǹ tyí.
31 Asi gbɛ̃̀nyah nɛ́-ǹgbnɔ yísyɔ́ tɔ sȍ mɛ, nónó-á
sȍ Pole kódíbílɛ. Pépi tɔ mɛ tɛ̃ntȍ mɔ ǹ tyí, à à
vi mɔ nɛ, à káh n kyı tɔ́wû tùkè-ǹsah mɛ̀ sɔkɔ.
32 Tɛ́ légbɩ̃́nɛ, tɔ́wû mɛ̀ névye pól sȍ mɛ wɛkı
fɛ̃kı tũ wòhòh, tɛ́ pé pól tyíyónɔ́nɔ mó tɔ̃ mɛ sé
tyí tyílɛ. Kǎh pı sɛ̃́, kè pı fɛ̃kìnɔ́lɛ. Névye kan ńtɛ̃
náh sȍ mɛ pé pɔ́nɔ́ yõ pĩ.
33 Nsyifu dɩ̃́ yɔ́ tɔ sȍ mɛ pè n ye Alɛkisãdrelɛ. Pé
no Nsyifunɔ mɛ ǹmɔ kurki mɔ kyı sah tɔ́wû yah
tɩ̃̀nnɛ nɛ, à yo ké sɔkɔ. Képah sɔkɔ, Alɛkisãdre
mɛ ǹ gbȍ pı mɔ tɔ́wû tyí. Ȁ sȍ mɛ ké tyí nɛ, pé
pé no Nsyifunɔ vyãh syi.
34 Ǹtɛ tɔ́wû-á fyɔ̀ pɔ n pĩ ké sɔkɔ nɛ Nsyifu nɛy-
á ǹnɛ, pé pól núkú tɔ̃ tyah yo mɔ tũ wɛ̃ yõ wòhòh
nɛ ńkɛ̃́, pépi Yefɛsı tãn Artemisi tɛ̃̀ wɔ kénkɔ̃ náh
mɛ! Pè képah tɛ̃̀ yo tũ sɛ̃́, pópó kè syi pɔ n nɔ
lɛ́rínɔ́ nínɔ́ kénkɔ̃ tyí.
35 Ǹtɛ ké tyɛ́-ńsah, kwil sɛ́bɛ́y wấrkí-ò dɩ̃́‡ pɔ tɛ̃
wɛ pè yĩn mɔ. Képah sɔkɔ, tɛ́ mɛ nɛ ńkɛ̃́, Yefɛsı
tãn, névye pól-á pĩ nɛ, Yefɛsı kwil-á n syıkı pépi
fal fal tȍ ǹgbɛ̃ Artemisi wɔ̀kɔ̀lɛ, ànɛ̂ ké tàhsè nɛ̂-á
wil yɩ̃̂nyõ à pɔ syıkı.
36 Ké kɔ̃̀lì-ò náh mɛ póllɛ. Képah-á, pè pé nnɔ
vı. Pè káh tir yɔ́ ńtɛ̃ pı sȍnyah-ńkɛ̃̀nɛ.

‡ **19:35** 19.35 - Kwil sɛ́bɛ́y wấrkí-ò dɩ̃́ nɛ̂ tyí-á n yo ásȏ sɔkɔ yɔ̀, nɛ́-ǹgbɛ̃ ye sȍ ǹnɛ kwil mɛ̀ sɔkɔ.

37 Díbí nónó-á pè tɛ̃ pɔ ásȍ, pè náh tir yɔ́ pɩ de
pépi tȍ wɔ̀kɔ̀ tyí, pè náh se mó tõ yo de pé fal fal
tȍ yǚkì mɛ̀ tyí.
38 Ǹtɛ kàh kɩ mɛ pɩ ǹnî mɛ pɩ de Demetriyusi
ànɛ̂ ǹ tȍ pímû tyí, tukey tùkènɔ́ yòhnì-á mɛ,
tukey tùkèpu mó tõ mɛ. Pè kyɩ n tɔkɔ tɛ̃ kɔ̃ pépi
tyí kɛ̀.
39 Tɛ́ tyi yísyɔ́ tɔ-à kɩ se tõ mɛ pé tyí wah wah
tɛ̃̆nɛ, pǎh kɩ fɛ̃ pɔ sé yah yo kwil névye tuke mɔ
sõlɛ.
40 Páh yékȃb nɛ̂ sɔkɔ kwɛynɛ yɔ̀, tir yɔ́ ńtɛ̃ se
mɛ pé tyí, pé kɩ fɛ̃ wɛ yo yékȃb mɛ̀ yõlɛ nɩ?
Képah-á, páh kɩ n to n kɔ̃ yɔ̀, pǎh kɩ pɔ n syah n
tɔkɔ pélɛ n kɔ̃ dɛ́!§
41 Wɛlɔ nɔ́pi yóntɛnɔ náh, à névye kɔ̃ pè karkɩ.

20

Pole yúkúnɔ́lɛ Masedonɩ ànɛ̂ Krɛsɩ gbɛ̃̆nyah sɔkɔ

1 Tɛ́ fɛ̃̆kìnɔ́ mɛ̀-á pɔ yĩn mɔ gbȋ́ nɛ̂nɛ, Pole mɛ
Yesu tȍ sȃ́hpú ye tuke, à sȍ́ré mɔ pé sɔkɔ, tɛ́ wɛ̃̆kì
ni pé tyí, à sɔkɔ Masedonɩ gbɛ̃̆nyah sɔkɔ.
2 À kénɛ gbɛ̃̆nyah pól kɔ kɔ̃, à sȍ́ré yah mɔ kɔ̃
náhnáh Yesu yõ sɛ̃́pú sɔkɔ. Wǎh yal nɛ́npɔ́, à
sɔkɔ Krɛsɩ gbɛ̃̆nyah,*
3 à kyɩ ńwɔ̃̄lɔ́ tɔ̃́nɔ́ pɩ nɛ́npɔ́. Képah náh, wǎh
pɔ ǹ vi nɛ, pé de krótókè ǹgbɛ̃ sɔkɔ, pé yal n yuku

§ **19:40** 19.40 - Yȍtãm nónó-á Wrome tãnnɛ, pépi tyí ye pè n yo ásȍ sɔkɔ nɛ, páh kɩ n to n kɔ̃, pǎh kɩ pɔ n syah n tɔkɔ pélɛ n kɔ̃.

* **20:2** 20.2 - Krɛsɩ nɛ̂ tyí-á n yo yɔ̀, ké yĩn ye tõ Akayilɛ. Yah n tɛ 19.21.

Siri gbɛ̃̆nyah sɔkɔ, à kè wɛ noh nɛ, Nsyifunɔ-á mɛ ǹnɛ n plɔ pèkè yɔ́lɛ. Kăh pɩ sɛ̃́, à kè yah tɔkɔ nɛ páh kɩ pé syɩ syɔ̃ Masedonɩ gbɛ̃̆nyahlɛ.
4 Tɛ́ nónó-á sȍ Pole wɛ̃̆kì kɔ́mûnɛ, pépi wɛ
yɔ̀: Sopatɛrɩ nɛ̂-á n wil Bere kwil, tɛ́ ǹ sú
yĩn mɛ Pirusilɛ, ǹmɔ sȍ mɛ, à tahlɩ Arisitarkɩ, ànɛ̂ Sekũdusi tyí, pépi nónó-á n wil Tesaloniki kwil, ànɛ̂ Kayusilɛ, nɛ̂-á n wil Dɛrɩbɩ kwil, ànɛ̂ Tisyikilɛ, ànɛ̂ Torofiminɛ, pépi nónó-á n wil Asi gbɛ̃̆nyah sɔkɔ, à tahlɩ Timote tyí.
5 Pépi mɛ sɔkɔ ápi yahlɛ, à kyɩ álɛ n syɩkɩ
Turasɩ kwil.
6 Búrn sɛ̃-ǹkɛ̃ syáh syáhnsɔkɔntɛnɔ náh, ápi
wɔ mó kyɩ de krótókè ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔkɔ Filipi kwil, à pé nyáh sõ. Á sèpȉn kwâl pɩ tɛ́ pyě de á no tnɔ̂ Turasɩ kwil. Képah tɛ̃̆nɛ, á tɛ̃ nɛ́npɔ́ à sèpȉn kwărninɔ pɩ.

Pole-á Yetiki lékó yilki mɔ sɔ̃́ Liyel gbȍ yõ, Turasɩ kwil

7 Yòh wrɔ́ gbȉyȉkì gben sõlɛ,[†] á lésõ mɛ tuke mɔ
Tɛ̃ ǹgbɛ̃ yõke yõ yĩnnɛ, tɛ́ Pole mɛ yɑ̃́hkìlɛ n yãh tɔ́wûlɛ. À kɩ sȍ n yal n pi dĩndallɛ Turasɩ kwil. Kăh pɩ sɛ̃́, à Liyel wɛy yo mo pé tyí, pópó à pɔ nɔ tyah tɔ́nɔ́ tyí.
8 Tɛ́ á pól sȍ mɛ tùkènmɔnɔlɛ gbɛ̃́ntȉn yõ wɔ̀kɔ̀
tɔ̃́-ò sɔkɔ, tɛ́ fɔ̀tnɔ̀nɔ́ mɛ tȕnsàhnɔ́lɛ pípí ké sɔkɔ.

[†] **20:7** 20.7 - Yòh wrɔ́ gbȉyȉkì gben nɛ̂ tyí-á yo ásȏ sɔkɔ yɔ̀, túkù mɛ n sõ nɛ samidi-á, túkù mó mɛ n sõ nɛ dimansyi-á.

9 Kètɛ̃̀npi̇̀ki̇̀ yɔ́ tɔ sɔ̃̀ mɛ álɛ pè n ye Yetikilɛ.
Ǹmɔ sɔ̃̀ mɛ kɔ̃ tɛ̃ fnɛ̀tír vyãh yõ. Dǒ, dɔy pɔ mɩ ǹ
sɔkɔ. Ǹtɛ Pole Liyel wɛy yõ-á sɔ̃̀ mɛ ko sɛ̃́, à pɔ
dɔ, tɛ́ tɛ̃ syi yı̃̂nyõ wɔ̀kɔ̀ tɔ̃́-ò sɔkɔ, fɔ́ɔ́ à pɔ syɩkɩ
sétáh. Pǎh pópó pɔ nɛ pé à yilki sah, pè à wɛ
kúnɔ́lɛ.
10 Képah tɛ̃̀nɛ, Pole tɔ tiki pɔ, tɛ́ kɔ à yɔ̃ ǹ gbɛ̃̀n
sɔkɔ, tɛ́ yo pé tyí nɛ: «Yé káh n yɛ yé yáh-ńsah
tyɛ; à mɛ min sɔkɔ.»
11 Képah náh, à ǹ syɩ dɔkɔ yuku ńtõ, pè kyɩ
Tɛ̃ ǹgbɛ̃ yõke yõ wɛ̃ tyí, tɛ́ tɔ̃ yɔ̃ sɔkɔ Liyel wɛy
yónɔ́lɛ, pópó à pɔ nɔ tyah dal gbı̃́ tyí, tɛ́ à pyě
sɔkɔ.
12 Képah sɔkɔ, no mɛ Yetiki tɛ̃ sɔkɔ ǹ vilɛ
krémkrém ǹ gbô. Yı̃ mè pɩ yı̃́ı̃ nɩ dénɔ́ ǹgbɛ̃nɛ
no pól tyí.

Pole wı̃̀lnɔ́lɛ Turasɩ kwil, à yuku Milɛti kwil sɔkɔ

13 Pole sɔ̃̀ kè yah tɔkɔ, à sɔkɔ Asɔsɩ kwil sɔkɔ,
gbáhkì yõ. À sɔ̃̀ nɛ ápi pé yah yohnɩ nɛ́npɔ́, á pé
twah. Kǎh pɩ sɛ̃́, ápi mɛ de krótókè ǹgbɛ̃ sɔkɔ,
à mɔ ǹ yahlɛ à kyɩ ǹnɛ n syɩkɩ nɛ́npɔ́, ǹ twah
yı̃nnɛ.
14 Wǎh pɔ de, á pól de krótókè sɔkɔ, à yɔ̃ sɔkɔ
à kyɩ yı̃n Mitilɛnɩ kwil.
15 Képah náh, á tɔ̃ yɔ̃ sɔkɔ. Ké sèpı̃̀n ní-ò
sõlɛ, á kyɩ yı̃ni tɛ̃ gbɛ̃̀nyah yɔ́ yèsreynɛ pè n ye
Kyolɛ, pnɛ yɔ nɩyɔ̃́. Ké sèpı̃̀n tɔ̃́-ò sõlɛ, á kyɩ sɔkɔ
gbɛ̃̀nyah yɔ́ gbɔ̀pɔ pè n ye Samoselɛ, pnɛ yɔ nɩyɔ̃́.
Ké sèpı̃̀n ńyãh-ò sõlɛ, á pyě yı̃ni tɛ̃ Milɛti kwil.

16 Tɛ́ Pole sȍ mɛ sàlnɔ́ sɔkɔ nɛ kàh kɩ fɛ̃ n pɩ
n pi, pé nɛ mɛ Yerusalɛmɩ kwil Pãntekɔtɩ syáh
syah sõlɛ. Képah ye à kɔ̃ à yɔ̃ sɔkɔ, à náh syɔ̃
Yefɛsɩ kwillɛ. À sȍ pĩ nɛ páh kɩ de nɛ́npɔ́, pé náh
wɛ n wil n pi súú Asi gbɛ̆̃nyah sɔkɔ.

Pole-á vı̀nmɔnɔ nɛ̂nɛ Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú yah tãm kɔ̃ Yefɛsɩ kwil

17 Képah sɔkɔ, Pole tɛ̃ Milɛti kwil, tɛ́ tɛ̃ntɔ̏ mɔ
Yefɛsɩ kwil Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú yah tãm tyí nɛ pè pɔ.
18 Păh pɔ yĩni tɛ̃ ǹ tnɔ̂, à yo pé tyí nɛ: «À tɔkɔ
ńmɔ pɔ sɔ̃ tyí Asi gbɛ̆̃nyah sɔkɔ, máh mɛ n pɩ sɔ̃́
gbı̃́mɛgbı̃́ yé wrɔ́, yé se kélɛ n pnɛ tɛ́.
19 Mé tȍ pɩ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ tyí gblɔ̆y tíkínmɔnɔ kègbɩ
sɔkɔ, à yétĩ kwɛ. Tɛ́ Nsyifunɔ tɔ mɛ vi ń náh
gbáhyı̃́ náhnáh sɔkɔ, à yèvyãhrɩ náhnáhlɛ ń yĩni
tɛ̃.
20 Ǹtɛ yé se pĩ nɛ, mé náh tir yɔ́ ńtɛ̃ wɔ̃bɩ yélɛ
nɛ̂-á kɩ fɛ̃ yé tyí pɛkɩ n pi tɛ́. Mé sȍ mɛ sé póllɛ n
yo yé tyí, tɛ́ mɛ yélɛ n kwɔ tɔ́wû tùkè-ǹtȁn sɔkɔ
ànɛ̂ yé gbên tɔ sɔkɔ.
21 Mé kè yo kɔ̃ Nsyifunɔ ànɛ̂ Krɛkɩ névye tɔ tyí
nɛ, pè pé nnɔ vi mɔ, pè mó sɛ̃ ápi Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu
yɔ̃.
22 Ǹtɛ núkúnúkú, Liyel Mirki wɛ ń kyĩ mɔ mé
n sɔkɔ Yerusalɛmɩ kwil yɔ̀. Mé náh pĩ tir nɛ̂ tɛ̃
wɔ-á kɩ kyɩ ń yĩni n tɛ̃ n pi nɛ́npɔ́.
23 Máh nɛ̂ tɛ̃ wɔlɛ n pnɛ, mâh de kwil nɛ̂ sɔkɔ,
Liyel Mirki ńkɛ̃́nɛ kélɛ n wɛ̃kɩ nɛ, wɔ̀kɔ̀npèkè
sɔkɔ dénɔ́ ànɛ̂ yèvyãhrɩ-á mɛ ń syɩkɩ tɛ̃.

24 Ǹtɛ sépinɔ́ pól sɔkɔ, ń gblɔ̌y min tɛ̃ tyí náh
mɛ tah ń tyí póllɛ. Mé náh mɛ kélɛ n mɔ n kõ
kwáhtǎhlɛ. Tir nɛ̂ tyí-á mɛ tah ń tyí, képah ye pı
ń tɔ̃̀ píntɛnɔlɛ; tɔ̃̀ nɛ̂-á Tɛ̃ ǹgbɛ̃ dahbı ń gbɔ̃̀ sɔkɔ
nɛ mé Nìvìnì tirlɛ n yo n kɔ̃ Liyel pèpɔrı tyí sɔkɔ.
25 Ǹtɛ núkúnúkú, mé pĩ nɛ máh syɔ̃ yépi nónó
pól tyí à Liyel tɔ̃́rí tyí yo kɔ̃, yé náh tɔ̃ ń wɛ n yah
n pi.
26-27 Ǹtɛ mé náh yé wɔ̃bı Liyel dyɔ yĩ́ tir yɔ́
ńtɛ̃nɛ, mé ye sé pól yo sɔkɔ yé tyí. Képah ye, mé
kélɛ n yo n dal n mɔ yé tyí kwɛynɛ nɛ, yé sɔkɔ
nɛy nɛ̂-à kı se tɔ̃ mɔ pu, ké kémû náh n pı n pi
ńmɔ tyílɛ.
28 Yé yé gblɔ̌y tɛ̃́nɔ́ plɛ, yè mó Liyel yípɛ̂y‡ tɛ̃́nɔ́
plɛ, Liyel Mirki-á yé sah sépi nónó yõ nɛ, yé sélɛ
n tɛ̃ plɛ. Sépi ye Yesu yõ sɛ̃́pú tĩ̀nkı̀lɛ, Liyel-á nónó
pı ǹ tyílɛ ǹ pídĩ́ tṍ kwɛ́nɔ́ gbɔ̃̀ yõ.
29 Mé pĩ nɛ, ńmɔ sókɔ́ntɛnɔ náh, névye yísyɔ́-á
kı pɔ de yé wrɔ́ gbɛ̃́nképèl tyí kɔ̃lɛ, kı yényêh pı
yípɛ̂y sɔkɔ.
30 Tɛ́ yépi ńtɛ̃ sɔkɔ, névye túkù kı pɔ yuku tyah
mìnì wɛlɔlɛ n yo, kı Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpú yõ yıkı, pè kɔ̃
pè kı pé sɔ̃̀ tɛ̃.
31 Kǎh pı sɛ̃́, yé yé gblɔ̌ynɛ n kyɔmı, yè mó yé
dyɔ sah nɛ n kwnɛ nɛ, máh lésõ yé kwɔ ye tɔ̃́nɔ́,
ké lékɑ̃̂h ké gbĩ̀ntɔ̃, à vĩ̀nmɔnɔlɛ yé nɛ́núkù núkú
pól kɔ̃. Tɛ́ kèyǎhlɛ ń yétĩ ńtɛ̃ n kwɛ ké tyí sɔkɔ.
32 Tɛ́ núkúnúkú, mé yélɛ n dahbı Liyel ànɛ̂ ǹ
pèpɔrı wɛy gbɔ̃̀ sɔkɔ. Tǎhkì mɛ ǹmɔ sɔkɔ kı fɛ̃

‡ **20:28** 20.28 - Liyel yípɛ̂y nónó tyí-á n yo ásɔ̃̂ sɔkɔ yɔ̀, Yesu yõ sɛ̃́pú ye pè n ye.

yé kɔ̃ yé kɩ yuku yahlɛ ǹmɔ yõ sɛ̃́nɔ́ sɔkɔ, tɛ́ wǎh ǹ vyãhlɛ yé kɔ̃ ǹ pèpɔrɩ nɛ̂ tyí sɔkɔ, yé kɩ kè wɛ wɛ̃ tyí ànɛ̂ nónó pól-á mɛ Liyel tyí yõ ǹ yõ sɛ̃́nɔ́ yĩnnɛ.

33 Mé náh pɔ́, ànɛ̂ sɑ̃́n, ànɛ̂ flɔ yah kɔ̃ ǹnɩ̂ yɔ́ ńtɛ̃ tyí.

34 Yé pól pĩ nɛ, máh tɔ̃̀ pɩ ń gbɑ̃̀nnɛ à yĩn ń gblɔ̌y yĩ́nnɔ́lɛ, ànɛ̂ ń kɔ́mû tɔ yĩ́nnɔ́lɛ kɛ̀.

35 Mé kélɛ yé wɛ̃kɩ tyi pól sɔkɔ nɛ, sɛ̃́-á névi yĩnɛ à tɔ̃̀lɛ n pɩ, à kwâhlɛ n wɛ à yãm tãnnɛ n yohnɩ n mɔ, à mó ǹ dyɔ sah nɛ n kwnɛ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu wɛy mɛ̀ tyílɛ wǎh nɛ̂ yo nɛ ńkɛ̃́, sãm-á mɛ kɔ̃́nɔ́ sɔkɔ, à kal wɛ́nsyinɔlɛ.»

36 Pole-á wɛlɔ nɔ́pi yo pɔ tyɛ, à kuku yĩn pélɛ wɛ̃ tyí, pé pól Liyel ni.

37-38 Tɛ́ Pole sɔ̃̀ yo pé tyí nɛ, pè náh tɔ̃ pé yèpɔ wɛ n yah n pi póllɛ. Képah sɔkɔ, pé pól tyah ǹnɛ n pɔrɩ n tɛ̃ n pɔ à n wɛkɩ ǹ tyí, tɛ́ n gbo yèkwɔrɩ tɛ̃ tyí. Képah náh, pè kyɩ à tɛkɩ mɔ, fɔ́ɔ́ krótókè tɔ́kɔ́-ńsah sɔkɔ.

21

Pole dɔ́kɔ́nyukunɔlɛ Yerusalɛmɩ kwil

1 Képah sɔkɔ, áyáh pɔ wɛ yal pé tyí, á de krótókè ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔkɔ, à yɔ̃ sɔkɔ gbɛ̆nyah yɔ́ sɔkɔ pè n ye Koselɛ, pnɛ yɔ nɩyɔ̃́. Á náh kwɔ dah fĩ́ yɔ́ ńtɛ̃ sɔkɔ. Ké ɗĩndallɛ, á yɔ̃ sɔkɔ gbɛ̆nyah yɔ́ sɔkɔ pè n ye Wrodɛsɩlɛ, pnɛ yɔ nɩyɔ̃́. Áyáh wil nɛ́npɔ́, á yuku Patara kwil sɔkɔ.

2 Á kyı yı̃nɛ krótókè ǹgbɛ̃ yɔ́lɛ, kè mɛ n yuku
Fenisi gbɛ̃nyah sɔkɔ. Á mɛ de ké sɔkɔ, à sɔkɔ.
3 Á kyı syɔ̃ yúkɛy gbɛ̃nyah yɔ́lɛ pè n ye Syiprilɛ,
pnɛ yɔ nıyɔ̃́, fɔ́ɔ́ á ké yõ ńtɛ̃nɛ n yah. Ǹtɛ á mɛ
kè mɔ á gbɛ̃yı̃̀nɛ̀ sɔ̃̀lɛ, tɛ́ á yah mɔ Siri gbɛ̃nyahlɛ,
à kyı tiki ké kwil yɔ́ sɔkɔ pè n ye Tirilɛ. Krótókè
mɛ̀ vyɔ́ kı sɔ̃̀ n tiki n mɔ n pi nɛ́npɔ́.
4 Képah sɔkɔ, áyáh kyı Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpú nónó wɛ
nɛ́npɔ́, á tɛ̃ pélɛ à sèpı̃̀n kwǎrninɔ pı. Tɛ́ kénɛ
sèpı̃̀n sɔkɔ, Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpú kè yo Pole tyí Liyel
Mirki gbɔ̃̀ yõ nɛ, à káh dɔkɔ yuku Yerusalɛmı
kwil.*
5 Ǹtɛ sèpı̃̀n kwǎrninɔ nɔ́pi-á fyɔ̀ sɔkɔ, á tɔ̃ kyı
yɔ̃ sɔkɔ á kɔ́lɔ́lɛ. Áyáh n sɔkɔ, díbí, ànɛ̂ syɔ́, ànɛ̂
wɛ̃́npì pól kyı á gbáhkì wilki mɔ kwil náh tı̃̀nnɛ,
yɔ́ngbalı sɔkɔ. Á pól mɛ á gbètukunɔ di nɛ́npɔ́,
à Liyel ni pélɛ wɛ̃ tyí.
6 Képah náh, á wɛkı wɛ̃ tyí, tɛ́ wɛ̃ fı̃n mɔ. Á
tɛ́kínmɔpu nɔ́pi mɛ pé syı sɔkɔ pé tı̃̀nnɛ. Ápi mɛ
tɔ̃ de krótókè mɛ̀ sɔkɔ
7 à yal Tiri kwil sɔkɔ, pópó à kyı de kwil yɔ́ sɔkɔ
pè n ye Pitolemayisilɛ. Nɛ́npɔ́ sɔkɔ ye á krótókè
sɔkɔ kɔ́lɔ́ yı̃n mɔ. Á mɛ wil krótókè sɔkɔ, à kyı
yah wɛkı kɔ̃ Yesu yõ sɛ̃́pú tyí kwil nıyɔ̃́, tɛ́ gbı̃̀yı̃̀kı̀
núkú pı pélɛ.
8 Ké dı̃ndallɛ, á pɔ yɔ̃ sɔkɔ á kɔ́lɔ́lɛ, à sɔkɔ
Sesarı kwil. Áyáh yı̃ni tɛ̃ nɛ́npɔ́, á kyı twah Filipi
tyí, nɛ̂-á Nìvìnì tir yó-òlɛ. Nɛ́pı̂ kwǎrnimi† nónó-

* **21:4** 21.4 - Yah n tɛ 20.22-24. † **21:8** 21.8 - Yah n tɛ 6.5 ; 8.5.

á lésõ pè yah wilki Yerusalɛmɩ sɔkɔ, à pɩ Yesu
tɛ̃ntɔ̃̀ névye yòhnɩ̀nmɔpulɛ, pépi sɔkɔ nɛy yɔ́ ye
sɔ̃̀ ǹnɛ.
9 Tɛ́ syɔ́npɩ̃̀ nɛ́pɩ̃̂ ǹyɛ̃̂h sɔ̃̀ mɛ ǹ tyɩ́, pè náh díbí
tyɩ́ pĩ. Kénɛ syɔ́npɩ̃̀ sɔ̃̀ Liyel tɛ̃ntɔ̃nènɛ n syi n yo.
10 Képah sɔkɔ, á mɛ sèpɩ̃̀n yísyɔ́ pɩ nɛ́npɔ́. Á mɛ
nɛ́npɔ́, tɛ́ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò yɔ́ tɔ wil Nsyude
gbɛ̃̆nyah, à pɔ á wɛ. Pè ǹnɛ n ye Akabusilɛ.
11 Wăh pɔ á wɛ, à Pole kɔ̃ tɔkɔ, à ǹ gblɔ̃̆y gbyɛ̃̂h
ànɛ̂ ǹ gbɑ̃̀n pukubi kélɛ, tɛ́ nɛ, Liyel Mirki-á yo nɛ
ńkɛ̃́, sɔ̃́-á pé pukubi pé gblɔ̃̆ynɛ, sɛ̃́ntɛ̃-á Nsyifunɔ
kɩ n pukubi n pi kɔ̃ mè nɛ́tɛ̃̄nɛ Yerusalɛmɩ kwil,
tɛ́ kɩ ǹ gbàh dɛ mɔ névye kɔ̃, nónó náh pɩ
Nsyifunɔlɛ.
12 Képah tɛ̃̀nɛ, áyáh wɛlɔ nɔ́pi noh sɛ̃́, à tahlɩ
Yesu yɔ̃ sɛ̃́pú nónó-á sɔ̃̀ mɛ Sesarɩ kwil, ápi pól
Polelɛ n ni nɛ, à káh dɔkɔ yuku Yerusalɛmɩ sɔkɔ.
13 Ǹtɛ Pole mɛ yo á tyɩ́ nɛ, sɔ̃́ se pɩ, tɛ́ á n gbo, à
n yah n kɔ̃ yèkwɔrɩ mɔ́-ńsahlɛ pé sɔkɔ nɩ? Ńkɛ̃́,
kàh kɩ sɔ̃́ yín-ńkɛ̃̄nɛ pé púkúbínɔ́ ó tyɩ́, tɛ́ pé ku
ńtɛ̃̄nɛ Yesu yĩnnɛ Yerusalɛmɩ sɔkɔ, páh kè fɛ̃ syi.
14 Tɛ́ áyáh ǹ sõnɔ vi mɔ kwlɔ sɛ̃́, á yal mɔ ǹ
gbáhntɛ̃̄nɔlɛ, tɛ́ nɛ, Liyel dyɔ dyɔ tɛ̃̀ ó pɩ!

15 Áyáh sèpɩ̃̀n nɔ́pi pɩ pɔ n dal mɔ, á á vi, tɛ́
wɛ̃̆kɩ̀ tɛ̃, à dɔkɔ yuku Yerusalɛmɩ sɔkɔ.
16 Tɛ́ Sesarɩ kwil Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpú yísyɔ́ mɛ á sɔ̃̀ tɛ̃.
Pépi mɛ á tɛ̃ yuku dɩ̃́ yɔ́ tɩ̃̀nnɛ pè n ye Mnasõnɛ.
À sɔ̃̀ n wil gbɛ̃̆nyah yɔ́ sɔkɔ pè n ye Syiprilɛ, pnɛ
yɔ nɩyɔ̃́. Á sɔ̃̀ yĩnɛ à twah ǹmɔ tyɩ́. Kénɛ dɩ̃́nɛ,

Yesu tɔ̏ sɑ̋h-ò ye sɔ̏ ǹnɛ di mónɔ́lɛ.

Pole kyínyahnɔlɛ Nsyakı tyí

17 Képah sɔkɔ, áyáh kyı yĩni tɛ̃ Yerusalɛmı kwil,
Yesu yõ sɛ̃pú mɛ á tɔ̃ sah tɛ̃ nìvìnì sɔkɔ.
18 Ké ɗĩndallɛ, Pole sɔkɔ álɛ Nsyakı tĩ̀nnɛ, ńyɑ̃h
sɔkɔ-á sɔ̏ Yesu yõ sɛ̃pú tĩ̀nkı̀ yah tɑ̃m tɔ mɛ
tùkènmɔnɔlɛ pé tɔ̂ɔ́.
19 Wǎh kyı de, à wɛkı pé tyí, tɛ́ Liyel-á à tɔkɔ à
tyi nónó pı névye wrɔ́, nónó náh pı Nsyifunɔlɛ,
à mɛ sé pól yo wah pé tyí pnɛ́pnɛ́.
20 Pǎh képah noh sɛ̃, pè Liyel gbilki, tɛ́ mɛ yo
Pole tyí nɛ, pé yũ̋npi Pole, à kó mɛ n yah Nsyifunɔ
nɛ́kwı̋nkí sɛ̃ Yesu yõ nı? Ńkɛ̃, pǎh mɛ Moyisi tyi
kɔ̏nsàhnɔ́ wɛ̃kı̀lɛ n kɔ n yı̋ı̋ pé póllɛ dɛ́!
21 Ǹtɛ à yah, no-á mɛ nɛ̂nɛ n yo ǹ tyí sɔkɔ; pǎh
mɛ n yo nɛ, Nsyifunɔ nónó pól-á mɛ karkı tɛ̃ tɛ̃
kɔ̃ nɛ́káhbí wrɔ́, wǎh mɛ pélɛ n kwɔ nɛ ńkɛ̃, pè
pé syı Moyisi tyi kɔ̏nsàhnɔ́ náh. Wǎh mɛ n yo pé
tyí nɛ, pè káh tɔ̃ pé wɛ̃npı̏lɛ n kõ, ànɛ̂ pè káh tɔ̃
Nsyifunɔ wɑ̏llɛ n kɔ.
22 Tɛ́ pǎh kı se mó tɔ̃ ǹ pɔ́nɔ́ noh n pi.
Núkúnúkú, sɔ̃́ se pé kı pı nı?
23 Ńkɛ̃, páh kı nɛ̂ yo n pi ǹ tyí, à képah pı. Díbí
nɛ́pı̏ ǹyɛ̂h-á mɛ ásɔ̂, nónó-á pé vyɑ̃hlɛ Liyel kɔ̃,
tɛ́ kı ké tyi pı n pi.
24 Ńkɛ̃, à pè tɛ̃ sɔkɔ, ǹmɔ ànɛ̂ pépi kyı ké tyi
pı pé gblɔ̌y tɔ̃ sah Liyel yah, ǹmɔ mó yĩn pé ywɔ̃
kyénɔ́ sárká gbɔ̏nwı̏lkı̏lɛ. Képah sɔkɔ, no pól-á kı
pĩ nɛ, páh tyi nónónɛ n nohnı ǹ tyí sɔkɔ, gblɔ náh

séle, ǹmɔ ńtɛ̃ tɔ-á mɛ n kɔ Moyisi tyi kɔ̃̀nsàhnɔ́
wɛ̃̆kì yõ.
25 Ǹtɛ nónó tɛ̃ wɔ náh pı Nsyifunɔlɛ, tɛ́ vi mɔ
pı Yesu yõ sɛ̃púlɛ, páh nɛ̂ yah tɔkɔ, páh kè wãrkı
tɛkı mɔ tɛ pé tyí nɛ: Pè pé gblɔ̃̆ynɛ n tɛ̃ sãh fálnɔ́
yîlɛ, ànɛ̂ fɔ̀fíkìlɛ, ànɛ̂ tɔ̃́ kwɛ́-ńkɛ̃́ kwáhkókè kɔ̀lɛ,
ànɛ̂ tɔ̃́nɛ.
26 Képah sɔkɔ, dĩndallɛ Pole díbí nɔ́pi tɛ̃ pè
sɔkɔ wɛ̃ tyí, à kyı pé gblɔ̃̆y tɔ̃ sah. Képah náh,
à de Liyel ní-ńsah gbô sɔkɔ. Tɛ́ sõ nɛ̂-á pé gblɔ̃̆y
tɔ̃́nsàhnɔ́ sèpĩ̀n kı tũ, tɛ́ pè kı sárká wilki n pi
pé nɛ́núkù núkú pól yĩn yõ, à mɛ ké gbĩ̀yĩ̀kĩ̀ yo
nɛ́npɔ́.

Pole tɛ̃́nɔ́lɛ Liyel nî-ńsah gbô sɔkɔ

27 Tɛ́ sèpĩ̀n kwărninɔ nɔ́pi tyɛ́nɔ́ sɔkɔ, Nsyifunɔ
nónó-á n wil Asi gbɛ̃̆nyah sɔkɔ, pè Pole wɛ Liyel
ní-ńsah gbô sɔkɔ. Pè mɛ tɔ́wû pól kurki mɔ ǹ yõ,
tɛ́ à tɛ̃.
28 Pè sɔ̃̀ mɛ gbo mɔ tũ nɛ ńkɛ̃́, Yisrayel tãn, pè
pé yohnı n mɔ oo! Pè yah dĩ́ mɛ̀nɛ, ǹmɔ-á n yo
n yıkı pépi Nsyifunɔ tyílɛ ywɔ̃ ywɔ̃ pól sɔkɔ, ànɛ̂
tyi kɔ̃̀nsàhnɔ́ tyílɛ, ànɛ̂ Liyel ní-ńsah gbô tyílɛ. À̂
wil képah sɔkɔ, névye nónó náh pı Nsyifunɔlɛ,
wăh pè tɛ̃ de Liyel ní-ńsah gbô sɔkɔ. Liyel tyah
mɛ̀ ńtɛ̃ dêl kó à pı yɔ̀ nı?
29 Tɛ́ Torofimi nɛ̂-á n wil Yefɛsı kwil, ǹmɔ ye
lésõ pè wɛ ànɛ̂ Polelɛ wɛ̃ tyí kwil nıyɔ̃́ sɔkɔ.
Képah ye, pè núkú wɛ nɛ, Pole-á à tɛ̃ de Liyel
ní-ńsah gbô sɔkɔ.

30 Kǎh pɩ sɛ̃́, kwil fɛ̃kɩ. Névye mɛ to wil ywɔ̃
ywɔ̃ póllɛ, à pɔ. Pè mɛ Pole tɛ̃ yɔrɩ wil Liyel ní-
ńsah gbô náhlɛ, tɛ́ núkú ké yey vike.
31 Gbĩ́ nɛ̂-á sɔ̃̀ pè mɛ n yah n kɔ̃ Pole kònmɔ-
ńsahlɛ, Wrome tãn sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ kè wɛ noh
nɛ, Yerusalɛmɩ kwil pól-á mɛ fɛ̃kìnɔ́lɛ.
32 Nɛ́npɔ́ swɔ, à núkú sràsyíbí ye tuke ànɛ̂
sràsyíbí yɔ̃̀tãmnɛ, tɛ́ to sɔkɔ pélɛ tɔ́wû mè mɛ́-
ńsah sɔkɔ. Tɛ́ tɔ́wû mɛ̀-á fyɔ̀ sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃
mɛ̀ wɛ à n pi ànɛ̂ sràsyíbílɛ, pè núkú yal mɔ Pole
kònɔ́lɛ.
33 Képah sɔkɔ, sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ nɔ de
Polelɛ, à à tɛ̃, tɛ́ nɛ, pè à pukubi kɛ̃́lɔ́ plɔ́ nínɔ́lɛ.
Tɛ́ piki yah nɛ, nɛ́dúkú nɛ̂ se ǹnɛ, ànɛ̂ tir nɛ̂ se à
pɩ nɩ?
34 Ǹtɛ tɔ́wû mɛ̀ névye pól yuku yo mɔ tũ wɛ̃
yõ pé tyíyɔ́nɔ́nɔlɛ sé tyí tyílɛ. Kǎh pɩ sɛ̃́, sràsyíbí
yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ̀ náh fɛ̃ tɛ̃ ké yõ pĩ. Képah sɔkɔ, à nɛ
sràsyíbí Pole tɛ̃ kyɩ dah mɔ pé wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ sɔkɔ.
35-36 Pǎh kyɩ yĩni tɛ̃ wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ mɛ̀ yah, tɛ́ Pole
tyah n dɔkɔ ké súndɔkɔ-ńtɑ̂̃n yõ, no pól ǹ sõ tɛ̃
mɛ gbo mɔ tũ nɛ, pè à ko mɔ oo, pè à ko mɔ!
No-á Polelɛ n kah n yĩkɩ n kɔ̃ sɛ̃́, sràsyíbí kwlɔ pè
à yɔ̃ sɔkɔ.

Pole-á ǹ vyãh kɔ̃lɩ sɔ̃́

37 Tɛ́ gbĩ́ nɛ̂-á pè n tyah dénɔ́lɛ wɔ̀kɔ̀ mɛ̀ sɔkɔ,
Pole mɛ yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ̀ syah nɛ, pé se kɩ fɛ̃ tir yɔ́
yo ǹ tyí nɩ? Yɔ̃̀tɛ̃ dĩ́ nɛ, è, tɛ́ wǎh Krɛkɩ wɛynɛ n
nohnɩ kɛ̀!

38 Ŋ́kɛ̃́, Yesyipti kwil dĩ́ nɛ̂-á fɛ̃kı̀nɔ́ pı sɛ̃́ yɔ̀ sɛ̃́
yɔ̀, à tyínyêh pípú nɛ́pî̃ kèyõ nínɔ́ (4 000) tɛ̃ sɔkɔ
gbɛ̃̌nnı sɔkɔ, tɛ̃ náh ǹmɔlɛ kɛ̀.
39 Képah sɔkɔ, Pole à syah nɛ, Nsyifu nɛy-á
péwɔlɛ, pé dúbí-ńsah tɔ́tɔ́-á Tarsı kwillɛ, Silisi
gbɛ̃̌nyah sɔkɔ. Pé dúbí-ńsah kwil mɛ̀ yĩn-á mɛ
wı̏lnɔ́lɛ. Ŋ́kɛ̃́, à ǹ gblɔ̃̌y yɛ, à mó yɛ pé kɔ̃ pé yo
mɔ no tyí.
40 Sràsyíbí yɔ̃̏tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ ké wɛ̃̌kı̀lɛ à kɔ̃. Képah
tɛ̃̌nɛ, Pole yuku yĩn súndɔkɔ-ńtẫn yõ, tɛ́ ǹ gbɔ̃̏ pı
mɔ no tyí, pè mɛ yĩn sṹmm. À mɛ tyah n wɛkı
pé tyí Yebre wɛy‡ sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́:

22

1 «Ń súbí ànɛ̂ ń yṹnpyé, yé yé gblɔ̃̌y yɛ, yè mó
noh ń tyí, nɛ̂-á mé kı yo kı ń vyãh kɔ̃lı n pi yé
tyí.»
2 Képah sɔkɔ, pǎh Pole wɛ à n wɛkı pé tyí Yebre
wɛy sɔkɔ sɛ̃́, tyah tɔ̃ gbah pı sṹmm.
3 À mɛ yo pé tyí nɛ: «Nsyifu nɛy ye ńmɔlɛ.
Mé dubi Tarsı kwil, Silisi gbɛ̃̌nyah sɔkɔ. Ǹtɛ
Yerusalɛmı kwil mɛ̀ sɔkɔ ye mé kyãh yɔ̀. Tɛ́
Kamalyɛlı ye sɔ̃̏ kwɔ ńnɛ. À ń kwɔ yĩ̋ á náh tãn
tyi kɔ̃̏nsàhnɔ́ wȁllɛ. Mé sɔ̃̏ mɛ gbah tɛ̃ yĩ̋ Liyel
yõ sɛ̃́nɔ́ sɔkɔ, sɔ̃́-á yélɛ ké sɔkɔ kwɛynɛ yɔ̀.
4 Mé Yesu yõ sɛ̃́pú fõh, fɔ́ɔ́ à pé túkù ko mɔ. Mé
pé díbí ànɛ̂ pé syɔ́ túkùlɛ n tɛ̃ n pukubi n dah n
mɔ n pɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ.

‡ **21:40** 21.40 - Nsyifunɔ wɛy ye sɔ̃̏ Yebre wɛynɛ.

5 Sárká syínwȉlkȉpu yȍtɛ̃ ǹgbɛ̃ ànɛ̂ Nsyifunɔ
yèwàhnì pól kɩ fɛ̃ pɩ ń tàrfyɔ̀lɛ ké sɔkɔ. Pépi ńtɛ̃
tyí ye lésõ mé wɛ syi sɛ́bɛ́ynɔ́lɛ nɛ mé kyɩ á no
Nsyifunɔ kõ Damasɩ kwil, mé mó Yesu yõ sɛ̃́pú
wɛ n tɛ̃ n pukubi nónó-á mɛ nɛ́npɔ́, mé pɔ pélɛ
Yerusalɛmɩ sɔkɔ, mé pɔ pè fõh.

6 Képah sɔkɔ, máh mɛ wɛ̃̀kì yõ, tɛ́ mɛ de n
tɛ Damasɩ kwillɛ, kyòo yɔ́ núkú wil yĩ̂nyõ sɔkɔ
gbȉntɔ̃lɛ, à pɔ kwɛ ń yõ pěrr à ń mɔ gbĩ.
7 Kăh pɩ sɛ̃́, mé yõ syɩkɩ sétáh, tɛ́ yĩ́npɔ̃́ yɔ́ noh
nɛ̂-á mɛ n yo ń tyí nɛ: ‹Sole, Sole, kwâh nɛ̂ pɩ tɛ́
á ńnɛ n fõh sɛ̃́?›
8 Mé mɛ piki yah nɛ, nɛ̂ se ǹmɔlɛ nɩ, Tɛ̃ ǹgbɛ̃?
Kénɛ yĩ́npɔ̃́ tõ ké syɩ yo ń tyí nɛ: ‹Nasarɛtɩ kwil
Yesu ye ńmɔlɛ, nɛ̂-á á n fõh.›
9 Képah sɔkɔ, máh sȍ mɛ wɛ̃̀kì yõ ànɛ̂ nónónɛ,
pépi tɔ sȍ kyòo mɛ̀ wɛ; tɛ́ nɛ̂-á n yo n mɔ ń tyí,
pè náh tɛ̃ wɔ wɛy noh.
10 Mé mɛ piki yah nɛ, tir nɛ̂ se mé yĩnɛ mé pɩ
nɩ, Tɛ̃ ǹgbɛ̃? Ȁ mɛ yo ń tyí nɛ: ‹Yuku n de Damasɩ
kwil. Tɛ́ wáh yĩnɛ ǹ tyi nónó pól pɩ, pè kɩ sè yo
ǹ syah.›
11 Ǹtɛ kyòo mɛ̀ píkínɔ́ sȍ mɛ ń yĩ́ wɔ. Kăh pɩ
sɛ̃́, áyáh mɛ wɛ̃̀kì yõ ànɛ̂ nónónɛ, pépi mɛ ń gbȍ
sɔkɔ tɛ̃, à de Damasɩ kwil.

12 Tɛ́ dĩ́ yɔ́ lésõ mɛ nɛ́npɔ́ pè n ye Ananiyasilɛ.
Kénɛ dĩ́ sȍ mɛ Liyel wɛ̃̀kì tɛ̃́nɔ́ plɛ, mɛ ǹ tyi
kȍnsàhnɔ́lɛ n pɩ sé wȁl yõ. Nsyifunɔ nónó pól-á
sȍ mɛ nɛ́npɔ́, pé pól sȍ mɛ ǹ yĩ́ngbílɛ n yo.

13 Ǹmɔ mɛ pɔ ńmɔ tnɔ̂, tɛ́ yo ń tyí nɛ: ‹Ń yṹnpi
Sole, fɛ̃ nɛ n yah ńtɔ̃.› Wǎh yo sɛ̃, nɛ́npɔ́ swɔ ń
yĩ́ yıkı, mé mɛ à wɛ.
14 Képah sɔkɔ, à mɛ yo ń tyí nɛ: ‹Liyel nɛ̂-á á
náh tãn n gbilki, ǹmɔ ye ǹ yah tɔkɔ nɛ á pé dyɔ
yĩ̋nɛ n pnɛ, ànɛ̂ á pé tȍnpı nɛ́gbí* wɛ yĩ́nɛ, á mó
ǹ vyãh wɛy noh.
15 Képah ye, wáh tyi nónó wɛ, tɛ́ tyi nónó noh
Liyel tȍnpı nɛ́gbí tyí sɔkɔ, á kı n pı n pi sé
yónwàh-òlɛ no pól yĩ́ yah.
16 Kǎh pı sɛ̃, núkúnúkú káh n tɔ̃ n tɛ̃ n mo.
Yuku, á yĩnɛ wèlnwȉlkȉnɔ́lɛ ni sɔkɔ, á tyípêl mó
yɔ̃ mɔ ǹ kɔ̃, Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu yĩn yéngbonɔ sɔkɔ.›
17 Képah náh, mé ń syı sɔkɔ Yerusalɛmı kwil.
Tɛ́ sõ yɔ́lɛ, máh mɛ níŕlɛ n pı Liyel ní-ńsah gbô
sɔkɔ, Liyel wɛ̃kínɔ́ yɔ́lɛ ń wɛ̃kı.
18 Mé Tɛ̃ ǹgbɛ̃ wɛ à mɛ n yo ń tyí nɛ ńkɛ̃,
Yerusalɛmı kwil tãn náh ń tyíyónɔ́ fɛ̃ n syi n
pi péwɔ tyí sɔkɔ. Képah-á, mé sal n wil súú
Yerusalɛmı kwil sɔkɔ.
19 Ǹtɛ mé mɛ yo ǹ tyí nɛ, á no Nsyifunɔ-á kè
pĩ yĩ̋ nɛ, máh lésõ mɛ n kyı n pɔ á Liyel ní-ńtɐ̃n
vì sɔkɔ, à ǹmɔ yõ sɛ̃púlɛ n tɛ̃ n dah n mɔ n pɔ
wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ, tɛ́ pélɛ n ko yèfõhlɛ;
20 à tahlı pǎh ǹ tyí yónwàh-ò Yetyɛ̃nı ko mɔ
gbĩ́ nɛ̂nɛ, ńmɔ tɔ-á sȍ mɛ dò. Máh sȍ mɛ mɔ ǹ
kònmɔpulɛ, tɛ́ pı pé fwɔ̀mɔ̀-ǹgbnɔ syíkí-òlɛ dò.
21 Képah sɔkɔ, Tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ yo ń tyí nɛ: ‹Fíí
sɔkɔ ye mé n tɛkı n mɔ álɛ kwlókáhkí névye tyí.

* **22:14** 22.14 - Liyel tȍnpı nɛ́gbí nɛ̂ tyí-á pè n yo yɔ̀, Yesu ye.

Nɛ n yuku!›»
22 Tɔ́wû sồ mɛ Pole wɛlɔlɛ n tɔ̃ n sah n nohnɩ,
ǹtɛ wǎh fyɔ̀ pɔ wɛlɔ nɔ́pi yo nɛ, kwlókáhkɩ́ névye
tyɩ́-á Tɛ̃ ǹgbɛ̃ n tɛkɩ n mɔ pélɛ, pè núkú gbo
mɔ wòhòh nɛ, ǹsɔ̃ntɛ̃́ névi-á yĩnɛ kònmɔntonɔlɛ
sétáh yõ. À̋ náh yĩnɛ à tɛ̃ min sɔkɔ.
23 Pè sồ mɛ kah gbo mɔ tũ, mɛ pé flɔlɛ n dɛ n
milki, tɛ́ mɛ nɛ̀ngbɔ̃nɛ n yilki n mɔ.
24 Kǎh pɩ sɛ̃́, sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ nɛ, sràsyíbí Pole
tɛ̃ de pé wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ sɔkɔ, pè mó à ko yèfõhlɛ.
Képah sɔkɔ, tir nɛ̂ yĩn-á tɔ́wû n gbo n mɔ ǹ yõ
sɔkɔ, páh kɩ ké yõ pĩ.
25 Ǹtɛ pǎh Pole pukubi mnɔlɛ nɛ páh ǹnɛ n ko
gbĩ́ nɛ̂nɛ, sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ dĩ́ nɛ̂-á sồ mɛ nɛ́npɔ́, à yo
ǹmɔ tyɩ́ nɛ: «Ké wɛ̃̀kɩ̀ se mɛ yépi tyɩ́ kɩ fɛ̃ Wrome
tãn gbồ mɔ yõ ko ǹ tùkè-ǹkɛ̃́ ńtɛ̃nɛ?»
26 Dĩ́-á képah noh sɛ̃́, à kyɩ kè yo sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃
ǹgbɛ̃ tyɩ́ nɛ, tyɩ́túkù nɛ̂ se à n tyah pɩ́nɔ́lɛ sɛ̃́ nɩ?
Ǹgbǒ Wrome tãn gbồ mɔ yõ-á dĩ́ mɛ̀nɛ dɛ́!
27 Képah sɔkɔ, sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ pɔ Pole piki
yah nɛ, à yo pé syah, Wrome tãn gbồ mɔ yõ se
ńtyĩ́nɔ ǹnɛ nɩ? Pole mɛ nɛ àwe-á.
28 Pole-á yo sɛ̃́, dĩ́ à syah nɛ, tɛ́ pɔ́ ǹgbɛ̃-á péwɔ
tɛ̃ wɔ wilki, tɛ́ pɩ Wrome tãn gbồ mɔ yõlɛ dɛ́!
Pole mɛ nɛ, ǹtɛ péwɔ tɛ̃ wɔ-á dubi kélɛ.
29 Képah tɛ̃̀nɛ, nónó-á kɩ sồ yĩnɛ pè Pole ko n pi
nɛ à wɛkɩ, pè gbɛ mɔ ǹnɛ. Tɛ́ sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃-
á kè wɛ pĩ nɛ, Wrome tãn gbồ mɔ yõ-á Polelɛ, tɛ́
pé mɛ pè kɔ̃ pè à pukubi, ké tɩ́kɩ́ de ǹ sɔkɔ.

Pole tɛ̃́nkyɩnɔlɛ Nsyifunɔ tukey tùkèpu ɩ̃̀nkɩ̀ tyí

30 Képah sɔkɔ, ké ɗĩndallɛ sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ sɔ̃̀
mɛ ké tyí nɛ pé pĩ tɔ́tɔ́, tir nɛ̂ yɔ̃-á Nsyifunɔ tɔkɔ
Pole kɔ̃. Képah tɛ̃̀nɛ, à pè kɔ̃ pè kyɩ Pole wah mɔ,
tɛ́ mɛ tukey tùkèpu ɩ̃̀nkɩ̀ névye pól ye tuke, pépi
nónó sɔkɔ-á sárká syínwɩ̀lkɩ̀pu yɔ̃̀tãmnɛ, tɛ́ pè kɔ̃
pè Pole tɛ̃ pɔ pé nɩyɔ̃́.

23

1 Képah sɔkɔ, Pole tyah tukey tùkèpu ɩ̃̀nkɩ̀lɛ n
yah díkídíkí, tɛ́ yo pé tyí nɛ: «Ń yṹnpyé, mé mɛ
ń fɔkɔ dal mɔ n kɔ Liyel wɛ̃̌kɩ̀ yɔ̃, pópó à pɔ nɔ
kwɛy tyí.»
2 Pole-á yo sɛ̃́, nónó-á sɔ̃̀ mɛ ǹ tnɔ̂, sárká
syínwɩ̀lkɩ̀pu yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ Ananiyasi yo pé tyí nɛ, pè
ǹ vyãh mɩ.
3 Képah sɔkɔ, Pole mɛ yo ǹ tyí nɛ, sékṹ sɔ̃̀ wahy
nɛ̂-á ǹnɛ, Liyel-á kɩ mɩ ǹmɔlɛ. Wǎh mɛ kɔ̃ tɛ̃ ásɔ̂̃,
à péwɔlɛ n tuke à yĩnɛ tyi kɔ̃̀nsàhnɔ́lɛ à yo, tɛ́ mó
tɔ̃ mɛ sé dêllɛ n pɩ nɛ pè pé mɩ kɛ̀.
4 Képah tɛ̃̀nɛ, nónó-á sɔ̃̀ mɛ nɛ́npɔ́, pè à syah
nɛ, Liyel sárká syínwɩ̀lkɩ̀pu yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃̀nɛ à n gbyɔ
lɛ́?
5 À mɛ pè syah nɛ, pé náh sɔ̃̀ mɛ pĩ nɛ sárká
syínwɩ̀lkɩ̀pu yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃-á ǹnɛ lɔ́, pé yṹnpyé. Ǹkɛ̃́,
kǎh mɛ wɑ̃́rkínsàhnɔ́lɛ nɛ: «Káh á kwil névye
yɔ̃̀tɛ̃̀nɛ n gbyɔ.»
6 Képah sɔkɔ, Pole-á sɔ̃̀ mɛ kè pĩ sah nɛ, tukey
tùkèpu ɩ̃̀nkɩ̀ tɔ́nɩ́ núkúlɛ Sadusɛ̃ névye-á, tɛ́ pé

tɔ́ní mὲ mε Farisiyε̃ névyelε sε̃́, à tyah n kah n wεkι pé nιyɔ̃́ nε: «Ń yṹnpyé, Farisiyε̃ névye ye ń dúbípúlε, ńmɔ tɔ mε Farisiyε̃ nεynε. Tέ ńmɔ sõnɔ-á mε ké yõ nε, lékyî-á kι n yilki n mɔ n pi, képah yĩn ye ńnε tukey sɔkɔ ásỗ yɔ̀.»

7 Pole-á fyɔ̀ képah yo n tε ǹsɔ̃, yékẫb ǹgbε̃ núkú de Farisiyε̃ névye ànε̂ Sadusε̃ névye wrɔ́, à pé tɔ́wû gbεkι.

8 Sadusε̃ névye wɔ sȍ mε nε, lékó yílkínmɔnɔ náh mε, yĩ̂nyõ tȍnpι yɔ́ ńtε̃ náh mε, mírkí yɔ́ ńtε̃ náh mε. Ǹtε Farisiyε̃ névye wɔ mó nε, sé pól-á mε.

9 Kăh pι sε̃́, wãn tɔ̃ mɔ névye gbónmɔnɔ yõ. Képah tε̃̀nε, Liyel tyi kȍnsàhnɔ́ kwɔ́pú nónó-á sȍ n wil Farisiyε̃ névye tĩ̀nkĩ̀ sɔkɔ, pépi yísyɔ́ yuku yahle képékèyɔ̂ nε, pépi náh mε tyítúkù yɔ́ ńtε̃ pínɔ́ wε dĩ́ mὲ tyí póllε. Tέnkàh mírkí yɔ́, képah náh pι, Liyel yĩ̂nyõ tȍnpι yɔ́-á kι nε̂ yo mɔ ǹ tyí tέ?

10 Tέ yékẫb-á pɔ kah pι sŏhsŏh sε̃́, tíkí mε sràsyíbí yȍtε̃ ǹgbε̃ tε̃ nε, păh kι pɔ Pole yɔrι n kɔ̃lι n pi. Képah sɔkɔ, à mε yo sràsyíbí tyí nε, pè tiki kyι Pole tε̃ n yal pé wrɔ́, pè yuku ǹnε pé wɔ̀kɔ̀ ǹgbε̃ sɔkɔ.

11 Ké lékẫh-á pɔ mɔ, Tε̃ ǹgbε̃ wil Pole yah, tέ yo ǹ tyí nε: «Sɔ̃́ré mɔ á gblɔ̆y sɔkɔ. Ǹgbŏ, wáh ń tyí yo sɔ̃ Yerusalεmι kwil, á yĩnε ǹ tɔ̃ ń tyí yo sε̃́ Wrome kwil tɔ sɔkɔ dέ!»

Nsyifunɔ-á yĩ́nvĩ̀ nε̂ dahbι Pole gbáhkì sȍ

12 Képah sɔkɔ, tyah-á pɔ dal Nsyifunɔ yísyɔ́
yuku Pole tyí yo syı wɛ̃ tyí, tɛ́ pé wo Liyellɛ nɛ,
pé náh tɔ̃́nì yõ yõ kwâh yɔ́ ńtɛ̃ yõ n pi, ànɛ̂ pé
náh wɔ wɔ kwâh yɔ́ ńtɛ̃ wɔ n pi, Pole kònmɔ-
ńkɛ̃́ sɔkɔ.
13 Tɛ́ nónó-á sɔ̃̀ pı yı̃́nvı̃̌ mɛ̀nɛ, pè kah nɛ́pı̃̂
tikininínɛ.
14 Képah tɛ̃ sɔkɔ, pè kyı wil sárká syínwı̃̀lkı̃̀pu
yɔ̃̀tãm ànɛ̂ yèwàhnì tyí, tɛ́ yo pé tyí nɛ, pépi-á
pé wo Liyellɛ képékèyɔ̂ nɛ, pé náh tɔ̃́nì kwâh yɔ́
ńtɛ̃ dah n mɔ n pi pé vyɛ̃y sɔkɔ, Pole kònmɔ-ńkɛ̃́
sɔkɔ.
15 Képah-á, ńkɛ̃́ pépi tɔ pé vyɛ̃y pı núkúlɛ ànɛ̂
tukey tùkèpu tı̃̀nkı̃̀lɛ, pè mó kyı kè yah kɔ̃ sràsyíbí
yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ tyí nɛ, à Pole tɛkı mɔ pé kɔ̃. Ńkɛ̃́, pè
kè pı á kı nɛ, pè sɔ̃́ mɛ ké tyí nɛ, pé ǹ tyi sohlı n
yah pallɛ. Ǹtɛ pépi tɛ̃̀ wɔ-á kı pé vi, kı kyı à syıkı
tɛ̃ wɛ̃̀kì yah sɔkɔ, kı à wɛ ko mɔ, ǹ yı̃́níntɛ̃-ńkɛ̃́
sɔkɔ.
16 Ǹtɛ Pole lèpi mɛ yı̃́nvı̃̌ mɛ̀ tyí wɛ noh, tɛ́ Pole
nyáh sõ sràsyíbí wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ sɔkɔ, à kyı kè yo à
syah.
17 Képah sɔkɔ, Pole mɛ sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ yɔ́ ye, tɛ́
yo ǹ tyí nɛ, tir yɔ́-á mɛ dípír mɛ̀ tyí yo yo tɛ̃̀nɛ
sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ tyí. Ńkɛ̃́, à kyı ǹnɛ ǹ tyí.
18 Wăh yo sɛ̃́, dı̃́ mɛ kyı dípírlɛ, tɛ́ yo pé yɔ̃̀tɛ̃
tyí nɛ, Pole nɛ̂ yah-á víkénɔ́lɛ wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ sɔkɔ,
ǹmɔ-á ye yah pélɛ, tɛ́ kè yah kɔ̃ pé tyí nɛ, pé pɔ
dípír mɛ̀nɛ ǹ tyí. Wăh mɛ ké tyí nɛ, pé tir yɔ́ yo
à syah.
19 Képah sɔkɔ, yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ dípír gbɔ̃̀ sɔkɔ tɛ̃

pè kɛ̃kı gbɔ̀pɔlɛ, tɛ́ à piki yah nɛ, tir nɛ̂ se ǹ tyí
yo yo tɛ̃nɛ nı?
20 À mɛ yo ǹ tyí nɛ, Nsyifunɔ yísyɔ́-á mɛ yo sah
núkú yõ nɛ, páh kı pɔ à ni, à Pole tɛkı mɔ pé kõ
ńsɔ̂nɛ tukey tùkèpu tı̃̀nkì tyí, á kı nɛ pè sɔ̃ mɛ ké
tyí nɛ, pé ǹ tyi sohlı n yah pallɛ.
21 Tɛ́ à yah, nɛ́pı̃̂ tikininí dòhnɔ̀-á mɛ pé vi sah,
mɛ Polelɛ n plɔ pèkè yɔ́lɛ. Pǎh kè yah tɔkɔ, à pé
wo nɛ, pé náh tɔ̃́nì yõ yõ kwâh yɔ́ ńtɛ̃ yõ n pi, ànɛ̂
pé náh wɔ wɔ kwâh yɔ́ ńtɛ̃ wɔ n pi, ǹ kònmɔ-ńkɛ̃́
sɔkɔ. Pǎh kè sah tɛ gbáhkì núkú yõ, tɛ́ mɛ ǹmɔ
ó fɛ̃̆nsyinɔ syıkı tɛ̃. Ǹtɛ à káh n yɛ pè à pilki.
22 Képah sɔkɔ, sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ dípír fin
mɔ, tɛ́ kè gbah yo ǹ tyí nɛ, à káh kè yãh ǹnî yɔ́
ńtɛ̃ tyí nɛ, páh tyi nɔ́pi gbél kye péwɔ tyí dɛ́!

Pole tɛ́kínmɔnɔlɛ Sesarı kwil

23 Képah sɔkɔ, sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ sràsyíbí
yɔ̃̀tãm nɛ́pı̃̂ nímí ye pɔ yo pé tyí nɛ, pè sràsyíbí
nɛ́pı̃̂ lègbãm (200) wilki n sah, ànɛ̂ sèsèn nátãm
nɛ́pı̃̂ tikitɔ̃ní pɔ́ gbãmnɛ, ànɛ̂ màmàl nátãm nɛ́pı̃̂
lègbãmnɛ (200). Pè mó pé vi sah Sesarı kwil sɔkɔ
sɔkɔ tɛ̃nɛ yɛ̃́pní sɔ̃̀.
24 Pè mó tɔ̃ sèsèn yísyɔ́ wilki n sah, sépi pɔ Pole
twah yuku gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-ò dı̃́ Felikisi tı̃̀nnɛ, dlo
yɔ́ ńtɛ̃ káh à wɛ nɔ.
25 Képah tɛ̃nɛ, tɛ́ sɛ́bɛ́y wãrkı pè kõ nɛ, pè kyı
Felikisi kõ, nɛ̂ sɔkɔ-á à yo nɛ ńkɛ̃́:
26 «Ńmɔ Klode Lisyası ye n tõ sɛ́bɛ́y mɛ̀nɛ á tyí,
gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-ò dı̃́ pèpɛy Felikisi. Ń wɛy mɛ á
tyí.

27 Dĩ́ nɛ̂-á mé n tɛkı mɔ á tyí yɔ̀, Nsyifunɔ sɔ̃̀
mɛ à tɛ̃, mɛ n yah n kɔ̃ ǹ kònmɔ-ńsahlɛ. Ǹtɛ máh
noh nɛ Wrome tãn gbɔ̃̀ mɔ yɔ̃-á ǹnɛ, ńmɔ ànɛ̂ ń
sràsyíbĩ́ mɛ kyı à tɛ̃ syi pé tyí.
28 Ǹtɛ mé sɔ̃̀ mɛ ké tyí nɛ, mé pĩ tir nɛ̂ yĩn-á pè
tɔkɔ à kɔ̃. Képah ye, mé à tɛ̃ kyı pé tukey tùkèpu
tĩ̀nkì̃ tyí.
29 Képah sɔkɔ ye mé pĩ nɛ, pǎh mɛ yékâ̂blɛ n
pı Polelɛ pé tyi kɔ̃̀nsàhnɔ́ tyí yɔ̃, tɛ́ képah tyí yɔ̃-
á pè tɔkɔ à kɔ̃. Tɛ́ sépi pól sɔkɔ, à náh tir yɔ́
ńtɛ̃ pı nɛ̂-á yĩnɛ ǹ kònmɔnɔlɛ, képah náh pı, ǹ
dáhnmɔnɔlɛ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ.
30 Képah náh, mé pɔ noh nɛ, pǎh mɛ yĩ́nvĩ̀ yɔ́lɛ
n dahbı ǹ gbáhkì sɔ̃̀. Képah ye, mé núkú ǹnɛ n
tɛkı n mɔ á tyí yɔ̀. Tɛ́ nónó-á sɔ̃̀ mɛ tɔkɔ à kɔ̃,
mé mɛ yo pé tyí nɛ, pè kyı ké yah yo áwɔ tyí.»
31 Képah sɔkɔ, kǎh yo sɔ̃́ sràsyíbĩ́ tyí, pè mɛ kè
pı sɛ̃́. Pè kyı Pole tɛ̃ à sɔkɔ ǹnɛ lékâ̂hnɛ, fɔ́ɔ́ à kyı
de Antipatrisi kwil.
32 Dĩndallɛ, pè sèsèn nátãm kɔ̃ pè yɔ̃ sɔkɔ ǹnɛ,
tɛ́ pé tɛ́lɔ́ mɛ pé syı sɔkɔ pé sràsyíbĩ́ wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃
sɔkɔ.
33 Sèsèn nátãm nɔ́pi-á fyɔ̀ kyı de Polelɛ Sesarı
kwil, pè sɛ́bɛ́y mɛ̀nɛ gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-ò dĩ́ kɔ̃, tɛ́
Polelɛ ǹ gbɔ̃̀ dahbı.
34 Gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-ò dĩ́ mɛ sɛ́bɛ́y mɛ̀ kar, tɛ́ Pole
piki yah nɛ, gbɛ̃̆nyah nɛ̂ nɛy se ǹnɛ nı? Wǎh noh
nɛ Silisi gbɛ̃̆nyah nɛy-á ǹnɛ,
35 à yo ǹ tyí nɛ, nónó-á tɔkɔ à kɔ̃, pàh kı pɔ gbĩ́
nɛ̂nɛ, páh kı pyě nóhnɔ́ pı ǹ tyí. Tɛ́ mɛ yo pé tyí

nɛ, pè à tɛ̃ ǹ yah vike n sah Yerɔdɩ tɔ̃́rɩ́ kéte sɔkɔ.

24

Nsyifunɔ mɛ n yah n kɔ̃ Pole tùkè-ǹsahlɛ

1 Tɛ́ sèpȉn kwâl sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh, sárká
syɩ́nwȉlkȉpu yɔ̏tɛ̃ ǹgbɛ̃ Ananiyasi tiki pɔ Sesarɩ
kwil, ànɛ̂ yèwàhnɩ̀ yɩ́syɔ́lɛ, à tahlɩ wɛy pɩ̃́-ò ǹgbɛ̃
yɔ́ tyɩ́, nɛ̂-á pè n ye Tɛrtulusilɛ. Pè sɔ̏ mɛ pɔ Pole
ye, gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-ò dɩ̃́ Felikisi tyɩ́.
2 Képah sɔkɔ, pè mɛ Pole ye yah, tɛ́ Tɛrtulusi
mɛ de wɛy sɔkɔ, à n tɔkɔ Polelɛ n kɔ̃ nɛ ńkɛ̃́,
gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-ò pèpɛy, yèvɩnɩ ǹgbɛ̃ nɛ̂ sɔkɔ-
á pélɛ kwɛynɛ yɔ̀, ǹmɔ gbɔ̏ yɔ̃ sɔkɔ-á kè wɛ.
Wǎh ǹ gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃ pallɛ sɔ̃́, képah-á vȉnmɔnɔ
náhnáh dahbɩ ké sɔkɔ.
3 Wǎh n tɔ̃ n sah n pɩ pépi tyɩ́ sɔ̃́ gbɩ̃́mɛgbɩ̃́
tȁntȁn pól sɔkɔ, páh n gbah n wɛkɩ ǹ tyɩ́ képah
yɩ̃nnɛ.
4 Tɛ́ à ǹ kékwɛ, à mó ǹ nɩ́kɩ́ kwɔ noh pé tyɩ́
kwéy. Pé náh pé wɛy yɔ̃ ko n pi, kè kɔ̃ kè n pɩ n
pi ǹ tyɩ́ gblɔ́vyɑ̃́hrɩ́lɛ.
5 Ńkɛ̃́, dɩ̃́ nɛ̂-á yɔ̀, páh kè kyɔmɩ wɛ nɛ, wǎh mɛ
pɩ tɛ̃ soh soh ńyân tyɩ́ kɔ̃lɛ. Wǎh mɛ Nsyifunɔ
yɔ̃lɛ n yɩkɩ kèkɔ̃yɔ̃́ pól sɔkɔ. Ǹmɔ-á n tɛ̃ névye
yahlɛ, nónó-á n kɔ Nasarɛtɩ kwil Yesu wɛ̃̆kì yɔ̃,
nɛ̂-á gbɩ náh kélɛ.
6 Wǎh sɔ̏ mɛ n yah n kɔ̃ Liyel ní-ńsah gbô dêl
ńtɛ̃ pɩ-ńsahlɛ, képah-á pé kɔ̃ pé à tɛ̃. [Páh sɔ̏ nɛ

pé à tuke à yĩnɛ pépi Nsyifunɔ tyi kȍnsàhnɔ́ tyi
yónɔ́lɛ.
7 Ǹtɛ sràsyíbí yȍtɛ̃ ǹgbɛ̃ Lisyasɩ-á pɔ à tɛ̃ syi pé
tyí gbùgbù,
8 tɛ́ nɛ: «Nónó-á nɛ Pole tyípínɔ́ náh mɛ plɛ, pè
kyɩ tɔkɔ à kɔ̃ Felikisi tyí.»] Képah náh, Tɛrtulusi
tɔ̃ nɛ, núkúnúkú ǹmɔ ńtɛ̃ Pole piki yah ǹ gblɔ̌y,
képah sɔkɔ, wǎh kɩ pĩ nɛ, tyi nónó yĩn-á pépi pɔ
tɔkɔ à kɔ̃, gblɔ-á sélɛ.
9 Képah tɛ̃̌nɛ, Nsyifunɔ mɛ dɩ̃́ wɛy sȍ so mɔ nɛ,
sɛ̃́-á kè wɛ.

Pole-á ǹ vyãh kɔ̃lɩ sɔ̃̋ tukey sɔkɔ

10 Képah náh, gbɛ̃̌nyah yah tɛ̃́-ò dɩ̃́ mɛ ǹ gbȍ
pɩ mɔ Pole tyí, à wɛynɛ à kɔ̃. Képah sɔkɔ, Pole
mɛ nɛ: «Mé pĩ nɛ áwɔ-á ápi no tukey tùkè-òlɛ ké
ye náhnáh-á yɔ̀. Képah ye, ń nɩ mɛ yĩ̋nnɔ́lɛ kɩ ń
vyãh kɔ̃lɩ á yah sɔkɔ.
11 Ńmɔ dɔ́kɔ́npɔnɔlɛ Yerusalɛmɩ sɔkɔ, nɛ mé
pɔ Liyel gbilki, kè náh tɔ̃̀nì kah sèpȉn gbɔ̃ninɔ́lɛ.
Áwɔ ńtɛ̃ kɩ fɛ̃ ké níy tɛ̃, kɩ ké gbɩ pĩ.
12 Pè náh ń wɛ mé mɛ yékɑ̂̂blɛ n pɩ ǹnî yɔ́ ńtɛ̃̌nɛ
Liyel ní-ńsah gbô sɔkɔ, képah náh pɩ Liyel ní-
ńtɑ̂̂n vì sɔkɔ, képah náh pɩ kwil fɩ̃́ yɔ́ ńtɛ̃ sɔkɔ.
Mé náh se mó tɔ̃ tɔ́wû kurki mɔ tir yɔ́ ńtɛ̃ sɔkɔ.
13 Tɛ́ pǎh pɔ tɔkɔ ńnɛ n kɔ̃ yɔ̀, tir nɛ̂ mɛ pè kɩ
fɛ̃ yo nɛ̂-á n wɛ̃kɩ nɛ gblɔ-á pé tyíyónɔ́ nɔ́pilɛ?
14 Ǹtɛ nɛ̂ tɛ̃̌-á mé kɩ n yo n pi, képah ye yɔ̀,
mé mɛ tȍlɛ n pɩ ń náh tãn Liyel tyí wɛ̃̌kì mè yõ,

wɛ̌kì nɛ̂-á pépi nɛ gbı náh kélɛ. Ǹtɛ tyi nónó pól-
á wãrkı tyi kɔ̏nsàhnɔ́ ànɛ̂ Liyel tɛ̃ntɔ̏ syínyopu
sɛ́bɛ́ynɔ́ sɔkɔ, ńmɔ sɛ̃́nɔ́ mɛ sé pól yõ.
15 Ńmɔ sɔ̃nɔ-á mɛ Liyel yõ nɛ̂ tyí sɔkɔ, pépi tɔ
sɔ̃nɔ mɛ képah ó yõ nɛ, nɛ́péplɔ ànɛ̂ nɛ́túkúnì pól
lékyî-á kı yilki mɔ.
16 Képah ye, mé mɛ gbah tɛ̃ ń fɔkɔ dal mɔ n kɔ
Liyel yah ànɛ̂ névye yah sɔkɔ gbĩ́mɛgbĩ́, wɛ́nyo-
ńsah kɛ̃́nɛ.
17 Ń pɔ́nɔ́ nɛ̂ tyí-á mé yo yɔ̀, ye náhnáh
sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh ye mé pɔ Yerusalɛmı sɔkɔ, à pɔ ń
kwil névye yohnı mɔ pɔ́lɛ, tɛ́ sárkánɔ́ wilki Liyel
tyí.
18 Képah sɔkɔ ye sɔ̏ pè pɔ wɛ ńnɛ Liyel ní-ńsah
gbô sɔkɔ, máh ń gblɔ̌y tɔ̃ sah gbĩ́ nɛ̂nɛ. Tɔ́wû náh
sɔ̏ mɛ ńnɛ, ànɛ̂ gbrǒgbrǒ yɔ́ ńtɛ̃ náh sɔ̏ mɛ n pı.
19 Tɛ́ Asi gbɛ̃̌nyah Nsyifunɔ yísyɔ́ wɔ sɔ̏ mɛ.
Mâh sɔ̏ mɛ tir yɔ́ pu pı pè wɛ, pépi ye náhkı pɔ
ásɔ̂̃, à pɔ tɔkɔ ń kɔ̃ áwɔ tyí dò.
20 Képah náh pı, Nsyifunɔ nónó-á ásɔ̂̃ yɔ̀, pǎh
lésõ ń tɛ̃ kyı pé tukey tùkèpu tĩ̏nkı̏ tyí, lékàh-à kı
mɛ wɛ ń tyí, pè kè yo kɛ̀!
21 Tyínúkú yɔ́ ó ye lésõ mé yo gbǎp pé tyí tukey
tùkèpu yah sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́, máh sɛ̃ ké yõ nɛ lékyî-á
kı n yilki n mɔ n pi, képah yĩn-á ńnɛ tukey sɔkɔ
kwɛynɛ yɔ̀ dɛ́!»

22 Tɛ́ kwil yah tɛ̃́-ò dĩ́ Felikisi sɔ̏ mɛ Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃
Yesu wɛ̃̌kì dùkù pĩ yĩ́ĩ́. Kǎh pı sɛ̃́, à tukey mɛ̀
kur mɔ sah náh tĩ̏n yõ, tɛ́ nɛ sràsyíbí yɔ̃̏tɛ̃ ǹgbɛ̃

Lisyasɩ-à kɩ pɔ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, páh kɩ pé tir mɛ̀ yah wah.
23 Tɛ́ mɛ nɛ, sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ dɩ̃́ ǹ syɩ n kyɩ Pole
dah mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ. À mó yɛ à kɔ̃ à nɛ n mɛ ǹ gblɔ̆y yõ kwéy. À káh ǹ tyí névye yĩni mɔ ǹ pɔ́nyòhnìnmɔnɔlɛ.

Pole Liyel wɛy yónɔ́lɛ Felikisi ànɛ̂ Drusili tyí

24 Sèpɩ̃̀n yɩ́syɔ́ sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh, Felikisi pɔ de ànɛ̂
ǹ kyɩ Drusililɛ. Tɛ́ Drusililɛ, Nsyifu nɛy ye sɔ̃̀ ǹnɛ. Képah sɔkɔ, Felikisi pè kɔ̃ pè Pole ye yah, à pɔ Yesu Krista yõ sɛ̃ dùkù tyílɛ n yãh ǹ tyí.
25 Ǹtɛ Pole-á pɔ tyah n yãh gbɩ wɛ̃kì kɔ dùkù
pèpɛy tyí yõ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, ànɛ̂ gblɔ̆y tɛ̃́nɔ́ tyí yõ, ànɛ̂ Liyel névye pɔ n tuke dùkù tyí yõ, képah sɔkɔ, tíkí Felikisi tɛ̃, à mɛ yo Pole tyí nɛ, núkúnúkú tɛ̃́nɛ, wăh kɩ fɛ̃ n yuku, tɛ́ pâh pɔ wrɔ́ wɛ, páh kɩ tɔ̃ yo mɔ ǹ tyí.
26 Tɛ́ ǹ sõnɔ sɔ̃̀ mɛ ké yõ tɔlɛ nɛ, Pole-á kɩ pé kɔ̃
n pi pɔ́lɛ; képah ye, à sɔ̃̀ mɛ ǹnɛ n tɔ̃ n ye fárfár pè yấhkìlɛ n yãh n pɔ ǹnɛ.
27 Pè ye nínɔ́ pɩ képah tɛ̃ sɔkɔ sɛ̃́. Képah
náh, yɔ̃̀tɛ̃ késấn yɔ́ pɔ Felikisi swɔ tɔkɔ pè n ye Porsiyusi Fɛsitusilɛ. Tɛ́ Felikisi-á sɔ̃̀ mɛ ké tyí nɛ pé Nsyifunɔ dyɔ yɩ̃̃́ pɩ sɛ̃́, képah ye à Pole sah wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ.

25

Pole ǹ gblɔ̆y tyí dahbɩ Wrome kwɩ̂ltãm yɔ̃̀tɛ̃ Sesar gbɔ̃̀

1 Képah náh, gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-ò Fɛsitusi* pɔ́nɔ́
sèpı̃̀n tɔ̃́-ò sõlɛ Sesarı kwil sɔkɔ, à dɔkɔ yuku
Yerusalɛmı kwil.
2 Képah sɔkɔ, sárká syı́nwı̃̀lkı̃̀pu yɔ̃̀tãm ànɛ̂
Nsyifunɔ nɛ́-ǹgbnɔ kyı ǹ tyı́ nɛ ńkɛ̃́, Pole-á
tyı́túkúnı̃̀ pı.
3 Tɛ́ tyah ǹnɛ n gbah n ni nɛ, à ǹ gblɔ̌y yɛ pé
tyı́, à mó Pole kɔ̃ à pɔ Yerusalɛmı kwil, pé ǹ tyi
sohlı n yah pallɛ. Ǹtɛ kègbı tɛ̃ yõ, yı̃́nvı̃̀ ye sɔ̃̀ pè
n pı nɛ, pé à wɛ ko mɔ wɛ̃̆kı̀ yah.
4 Ǹtɛ Fɛsitusi mɛ pè syah nɛ, Pole-á mɛ
dáhnmɔnɔlɛ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ Sesarı kwil. Tɛ́
péwɔ ńtɛ̃ tɔ náh tɔ̃ n mo n pi pé syı́nsɔkɔ-ńsah
nɛ́npɔ́.
5 Ńkɛ̃́, pé yah tãm nónó-à kı fɛ̃ n tɛ̃ n pi, pè
péwɔ sɔ̃̀ tɛ̃ pé tiki yuku Sesarı kwil. Pole-à kı se
mɛ tyı́túkù yɔ́ pı pè wɛ, páh kı kyı nɛ́npɔ́, pè kı
n tɔkɔ à kɔ̃.
6 Képah sɔkɔ, Fɛsitusi náh tɔ̃ tɛ̃ mo nɛ́npɔ́ à kah
sèpı̃̀n kwǎrtɔ̃nɔ, képah náh pı, gbãm yõ sɔkɔ, tɛ́
ǹ syı sɔkɔ Sesarı kwil. Ké dı̃ndallɛ, à mɛ kɔ̃ tɛ̃
tukey tùkè-ǹsah sɔkɔ, tɛ́ tɛ̃ntɔ̃̀ mɔ nɛ pè pɔ Polelɛ.
7 Pole-á pɔ gbı̃́ nɛ̂nɛ, Nsyifunɔ nónó-á sɔ̃̀ wil
Yerusalɛmı kwil, pè pɔ à mɔ gbı̃, tɛ́ tyah lékàhlɛ
ǹnɛ n kɔ̃ képékèyɔ̂ tyi náhnáh sɔkɔ. Tɛ́ tir yɔ́ ńtɛ̃
náh mɛ pé tyı́yónɔ́ nɔ́pi sɔkɔ, nɛ̂-á wɛ̃kı nɛ gblɔ-á
sélɛ.
8 Képah sɔkɔ, Pole mɛ tyah ǹ gblɔ̌y vyãhlɛ n
kɔ̃lı nɛ, pé náh tyı́túkù yɔ́ ńtɛ̃ pı à de Nsyifunɔ

* **25:1** 25.1 - Fɛsitusilɛ, Wrome nɛy ye ǹnɛ. Ǹmɔ ye sɔ̃̀ Wrome kwı́ltãm yɔ̃̀tɛ̃ Sesar sah Nsyude gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-òlɛ.

tyi kȍnsàhnɔ́ tyí, képah náh pɩ Liyel ní-ńsah gbô
tyí, képah náh pɩ Wrome kwíltãm yȍtɛ̃ Sesar tyí.
9 Ǹtɛ Fɛsitusi wɔ sȍ mɛ ké tyí nɛ, Nsyifunɔ pé
yíngbílɛ n yo. Kăh pɩ sɛ̃, à Pole syah nɛ, à se kɩ fɛ̃
syi kyɩ Yerusalɛmɩ sɔkɔ, ǹ tukey kyɩ n tuke péwɔ
yí yah nɩ?
10 Wăh yo sɛ̃, Pole mɛ yo ǹ tyí nɛ, Sesar tukey
tùkè-ǹsah yɔ́ sɔkɔ-á pélɛ yɔ̀, ǹmɔ tyí-á pé tukey
yĩnɛ kè tuke. Nsyifunɔ-á yɔ̀, pé náh tyítúkù yɔ́
ńtɛ̃ pɩ pé tyí. Yȍtɛ̃ dí, ǹmɔ ńtɛ̃ tɔ pínyĩnɔ-á mɛ
ké sɔkɔ ó.
11 Ńkɛ̃, pé tyí-à kɩ mɛ kah, ànɛ̂ pé mɛ tir yɔ́ pɩ
nɛ̂-á yĩnɛ kũnɛ, pé náh mɛ yahle pé kúnɔ́ yõ dò.
Ǹtɛ păh tɔkɔ péwɔlɛ n kɔ̃ tyi nónó sɔkɔ, gblɔ-à
ńkɛ̃nɛ sélɛ, ǹnî yɔ́ ńtɛ̃ náh fɛ̃ pé gbàh dɛ mɔ pè
kɔ̃ n pi. Páh mɛ ké tyí nɛ, pé tyí tukey kyɩ n tuke
Sesar tyí.
12 Képah sɔkɔ, Fɛsitusi ànɛ̂ ǹ tukey tùkèpu tĩnkì
mɛ wɛ̃ wɛ. Păh tyɛ, à mɛ yo Pole tyí nɛ, wăh fyɔ̀
Sesar yĩn yo tɛ, wăh kɩ kyɩ ǹmɔ tyí Wrome kwil
sɔkɔ.

Akripa mɛ Polelɛ n piki n yah

13 Sèpȉn yísyɔ́ sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh, yȍtɛ̃ dí Akripa
ànɛ̂ ǹ dósê Berenisi pɔ yah gbɛ̃nyah yah tɛ̃-ò dí
Fɛsitusi tyí, Sesarɩ kwil.
14 Pè kɩ sȍ sèpȉn yísyɔ́ pɩ n pi nɛ́npɔ́. Kăh pɩ sɛ̃,
Fɛsitusi mó núkú Pole tyí wɛ kõ mɔ yãh Akripa
tyí nɛ ńkɛ̃, Felikisi-á dí yɔ́ dah mɔ sah wɔ̀kɔ̀npèkè
sɔkɔ ásȍ.

15 Tɛ́ páh pɔ yuku Yerusalɛmı kwil, sárká
syı́nwı̀lkı̀pu yɔ̃̀tãm ànɛ̂ Nsyifunɔ yèwàhnı̀-á mɛ
pɔ n tɔkɔ ǹnɛ n kɔ̃ pé tyı́, tɛ́ mɛ kélɛ n yah n kɔ̃
pé tyı́ nɛ, pé à mɔ kũ kɔ̃.
16 Ǹtɛ páh kè yo pé tyı́ nɛ, kè náh n pı sɛ̃́ pépi
Wrome tãn wɛ̃̀kı̀ sɔkɔ. Pé náh wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ
nɛynɛ n mɔ kũnɛ n kɔ̃, nɛ́ pé náh wɛ̃̀kı̀lɛ à kɔ̃, à
ǹ yo yo tɛ̃ yo névye yı̃́ı̃́ yah, nónó-á tɔkɔ à kɔ̃.
17 Képah sɔkɔ, kénɛ no mɛ pɔ ànɛ̂ péwɔlɛ ásɔ̂̃
sɔkɔ. Péwɔ náh sɔ̃̀ mɛ ké tyı́ nɛ pé tir mɛ̀ sah mo.
Képah-á, ké ɗı̃ndal ńtɛ̃nɛ pé núkú yuku tukey
tùkè-ǹsah sɔkɔ, tɛ́ nɛ pè pɔ kénɛ ɗı̃́nɛ.
18 Péwɔ tɛ̃́-á sɔ̃̀ mɛ n sɔ̃ nɛ, névye nónó-á tɔkɔ
à kɔ̃, pǎh kı pɔ tyı́túkúnı̀ ǹgbnɔ duke duke kwãh
n pi nɛ, sépi-á à pı. Ǹtɛ pǎh pɔ, kè náh pı sɛ̃́.
19 Pǎh mɛ pɔ yékɑ̂̃b yı́syɔ́ ólɛ n pı ǹnɛ pé
yɛ̃́ngbɛ̃́ Liyel wɛ̃̀kı̀ tyı́ sɔkɔ ànɛ̂ Yesu yɔ́ tyı́ sɔkɔ
nɛ̂-á lésɔ̃ ku, tɛ́ Pole tɔ̃ mɛ n yo nɛ, wǎh mɛ min
sɔkɔ.
20 Kǎh pı sɛ̃́, péwɔ náh sɔ̃̀ pı̃, páh nɛ yı̃ mɛ̀ dùkù
wah n pi sɔ̃́. Képah sɔkɔ, pé mɛ Pole piki yah
nɛ, à se kı kyı Yerusalɛmı kwil, ǹ tukey kyı tuke
nɛ́npɔ́ nı?
21 Ǹtɛ Pole mɛ nɛ, páh mɛ ké tyı́ nɛ pé tɛ̃ ásɔ̂̃,
pé tyi yah mó pɔ kyı wah Wrome kwı́ltãm yɔ̃̀tɛ̃
Sesar tyı́. Kǎh pı sɛ̃́, pé mɛ nɛ pè à dah mɔ sah
wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ, fɔ́ɔ́ kè pɔ nɔ ǹ tékı́nmɔnɔ tyı́
Sesar tyı́.
22 Képah sɔkɔ, Akripa mɛ yo Fɛsitusi tyı́ nɛ,
péwɔ tɔ-á mɛ ké tyı́ nɛ ɗı̃́ mɛ̀ pɔ ǹ tyi yãh pé

noh. Képah tẽ̆nɛ, Fɛsitusi mɛ nɛ ńkɛ̃̆, ńsɔ̂̃ ńtɛ̃ ó
sɔkɔ, wăh kı pɔ ǹ tyi yãh à kı noh.
23 Dĩndallɛ, Akripa ànɛ̂ Berenisi pé mɔ wil
yɔ̃̀tɔ̃rı́ flɔ sɔkɔ, tɛ́ sràsyı́bı́ yɔ̃̀tãm ǹgbnɔ ànɛ̂ kwil
nɛ́-ǹgbnɔ mɛ pé sɔ̃̀ tɛ̃, pè yuku tukey tùkè-ǹsah
wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ. Képah sɔkɔ, Fɛsitusi pè kɔ̃ pè pɔ
Polelɛ.
24 Wăh pɔ, Fɛsitusi mɛ de wɛy sɔkɔ tɛ́ nɛ, yɔ̃̀tɛ̃̆
dı̃́ Akripa, ǹmɔ ànɛ̂ nónó pól-á mɛ pélɛ ásɔ̂̃ sɔkɔ
yɔ̀, pé pól-á mɛ dı̃́ mɛ̀nɛ n yah kɛ̀. Nsyifunɔ tɔ́wû
pól-á pɔ wil pé tyı́ ǹ tyı́ sɔkɔ Yerusalɛmı, ànɛ̂ fɔ́ɔ́
ásɔ̂̃ tɔ sɔkɔ. Păh mɛ gbo mɔ tũ nɛ, à náh yı̃nɛ
sàhnɔ́lɛ min sɔkɔ póllɛ.
25 Ǹtɛ péwɔ tɛ̃̆ wɔ náh tir yɔ́ wɛ ǹ tyı̂pínı̀ sɔkɔ,
nɛ̂-á yı̃nɛ ǹ kònmɔnɔlɛ. Tɛ́ wăh fyɔ̀ ǹ gblɔ̃̆y tyı́
dahbı Wrome kwı̂ltãm yɔ̃̀tɛ̃̆ Sesar gbɔ̃̀, képah-á
pé nɛ, páh kı à tɛkı mɔ à kɔ̃.
26 Tɛ́ tir nɛ̂ tɛ̃̆ tɔ́tɔ́-á pé kı wãrkı, kı à tɛkı mɔ
n pi Wrome kwı̂ltãm yɔ̃̀tɛ̃̆ Sesar tyı́, pé náh mɛ
képah pı̃. Képah-á pé pɔ ǹnɛ pé tyı́ ànɛ̂ ǹmɔ ńtɛ̃̆
tɔ tyı́ ǹ wahlɛ yɔ̃̀tɛ̃̆ dı̃́ Akripa. Páh nɛ, pàh kı à
piki yah tɛ, pé tɛ̃̆ wɛ tir yɔ́ wɛ n wãrkı ǹ tyı́ sɔkɔ,
pé à tɛkı n mɔ Sesar tyı́.
27 Péwɔ tɛ̃̆ tyı́ ké yah náh, à wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ
nɛy tɛkı mɔ Wrome kwı̂ltãm yɔ̃̀tɛ̃̆ tyı́, tɛ́ à náh
mó tɔ̃ tɛ̃̆ tyi yah wɛ yo tɛkı mɔ ǹ tyı́, nónó yı̃n-á
pè tɔkɔ à kɔ̃.

26

Pole-á ǹ tyı̂pínı̀ yãh sɔ̃́ yɔ̃̀tɛ̃̆ dı̃́ Akripa tyı́

1 Képah sɔkɔ, yɔ̏tɛ̃ dɨ̋ Akripa yo Pole tyí nɛ,
wɛy-á mɛ ǹ tyí, wǎh kɩ fɛ̃ ǹ vyãh kɔ̃lɩ. Wǎh yo
sɛ̃́, Pole mɛ ǹ gbɔ̏ yɔ̃, tɛ́ tyah ǹ vyãh kɔ̃lɩ̀nɔ́lɛ pé
tyí nɛ ńkɛ̃́,
2-3 yɔ̏tɛ̃ dɨ̋ Akripa, ǹmɔ-á pépi Nsyifunɔ tyídɨ̂
póllɛ n pnɛ ànɛ̂ tyi nónó yɔ̃-á pě yékâ̂blɛ n pɩ.
Képah-á, nɩ̀vɩ̀nɩ̀ ǹgbɛ̃-á kélɛ péwɔ tyí kwɛynɛ, kɩ
pé vyãh kɔ̃lɩ tyi nɔ́pi pól sɔkɔ, Nsyifunɔ-á n tɔkɔ
pélɛ n kɔ̃ tyi nónó sɔkɔ. Páh ǹnɛ n ni, à ǹ gblɔ̆y
yɛ, à mó noh pé tyí.

4 Ȁ tɔkɔ pé kètɛ̃̆npɨ̏kɨ̏ gbɨ̋ dùkù tyí, páh sɔ̏ mɛ
pé minnɛ n pɩ dùkù nɛ̂nɛ pé kwil tãn wrɔ́ ànɛ̂
Yerusalɛmɩ sɔkɔ, Nsyifunɔ pól-á képahlɛ n pnɛ.
5 Pǎh pélɛ n pnɛ di mónɔ́lɛ. Pàh kɩ mɛ ké tyí,
pǎh kɩ fɛ̃ pé kèdùkù yo ńtɛ̃nɛ nɛ, Farisiyɛ̃ névye
tɨ̏nkɨ̏ sɔkɔ nɛy-á pélɛ, tɨ̏nkɨ̏ nɛ̂ Liyel wɛ̃kɩ̀ tyí-á
kah tah.
6 Ǹtɛ Liyel-á ǹ vyãh tɔkɔ pé náh tãn tyí nɛ̂ tyí
sɔkɔ, péwɔ gbɔ̏ sàhnɔ́-á mɛ ké yɔ̃, képah yĩn-á
pélɛ tukey sɔkɔ núkúnúkú yɔ̀.
7 Tɛ́ pépi yɨ̏kɨ̏nɨ̏ gbɔ̃ninɔ́ gbɔ̏ sàhnɔ́-á mɛ ké yɔ̃
nɛ, kǎh kɩ n pɩ n dal n mɔ n pi, tɛ́ mɛ gbah tɛ̃
à Liyellɛ n gbilki ké lékâ̂h, ké gbɨ̏ntɔ̃. Képah yɔ̃
gbɔ̏ sàhnɔ́ yĩn-á Nsyifunɔ tɔkɔ péwɔ kɔ̃ yɔ̀, yɔ̏tɛ̃
dɨ̋ Akripa.
8 Ǹtɛ kwâh nɛ̂ se pɩ, tɛ́ ké fɛ̃̆nsyinɔ tɔ̃ kah tah
pé no Nsyifunɔ tyí nɛ, Liyel-á lékyɨ̂lɛ n yilki n mɔ
nɩ?
9 Péwɔ ńtɛ̃ tɔ-á sɔ̏ mɛ n sɔ̃ nɛ, páh yĩnɛ pé tyi
pól pɩ, pé Nasarɛtɩ kwil Yesu yĩn yɔ̃ sɛ̃́nɔ́ yah kɔ̃.

10 Sárká syínwȉlkȉpu yȍtãm-á ké wɛ̃kìlɛ pé kɔ̃
tɛ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, páh Yesu yõ sɛ̃́pú náhnáh tɛ̃ dah mɔ
wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ. Tɛ́ pàh sɔ̃́ sȍ pélɛ n ko n mɔ
fyélɛ, péwɔ kè fɛ̃ n syi. Képah-á pé pɩ Yerusalɛmɩ
kwil.
11 Páh sȍ mɛ n de n kɔ̃ pépi Nsyifunɔ Liyel ní-
ńtɑ̃̂n vì sɔkɔ, à Yesu yõ sɛ̃́púlɛ n tɛ̃ n fõh, tɛ́ mɛ ké
tyí nɛ pé pè kyĩ mɔ, pè Yesu yõ sɛ̃́nɔ́ yal mɔ. Tɛ́
pé fɔkɔ vyɑ̃́hnkàhnmɔnɔ tɛ̃̌ tyí pélɛ, páh ńkɛ̃́nɛ
pé nyáh sõ ǹ kyɩ pélɛ n fõh kwlókáhkínɔ tɔ sɔkɔ.

12 Sɛ̃́-á sõ yɔ́lɛ, sárká syínwȉlkȉpu yȍtãm mɛ
tɛ̃́nwɛnɔ ànɛ̂ wɛ̃kìlɛ pé kɔ̃, pé yuku à n yuku
Damasɩ kwil.
13 Ŋ́kɛ̃́, yȍtɛ̃ dɩ̃́ Akripa, páh sȍ mɛ wɛ̃kì yõ
gbȉntɔ̃ pɔ̃́lɛ, tɛ́ mɛ kyòo yɔ́ wɛ kè wil yȋnyõ, nɛ̂-á
piki kal gbĩnɛ, à pɔ kwɛ péwɔ ànɛ̂ pé wɛ̃kì kɔ́mû
yõ pěrr, à pé mɔ gbĩ.
14 Képah tɛ̃̌nɛ, pé pól syɩkɩlɩ sétáh tɛ́ péwɔ mɛ
yɩ̃́npɔ̃́ yɔ́ noh kè mɛ n yo pé tyí Yebre wɛy sɔkɔ
nɛ ńkɛ̃́: «Sole, Sole, kwâh nɛ̂ pɩ tɛ́ á ńnɛ n fõh
sɛ̃? Ŋ̀gbǒ gbȍ nɛ̂-à yahle náh vȉnɔ́lɛ, képah ye n
kwɔ dɛ́!»
15 Kǎh pɩ sɛ̃, pé mɛ piki yah nɛ, nɛ̂ se ǹmɔlɛ
nɩ, Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃? Ȁ mɛ yo pé tyí nɛ: «Yesu ye ńmɔlɛ,
nɛ̂-á á n fõh.
16 Ŋ̀tɛ yuku n yĩn á gbyɛ̂̃h yõ. Máh ń gblɔ̃̌ynɛ
ǹ wɛ̃kɩ tir nɛ̂ yĩnnɛ, képah wɛ yɔ̀: Mé nɛ á pɩ ń
tȍnpɩlɛ. Sɔ̃́-á á wɛ ńnɛ yɔ̀, á kɩ kélɛ n yah n yo
n kɔ̃, à tahlɩ tyi nónó tɔ-á mé kɩ pɔ ǹ wɛ̃kɩ n pi
náhlɛ.

17 Mé kɩ ǹ pwah mɔ wilki Nsyifunɔ ànɛ̂
kwlókáhkínɔ névye gbɔ̏, pépi nónó tyí-á mé n
tɛkɩ n mɔ álɛ.
18 Mé álɛ n tɛkɩ n mɔ pé tyí nɛ, á kyɩ pé yı̃́ yɩkɩ,
pè kɔ̃ pè wil fɛ̃́ntũ̂ sɔkɔ pè pɔ kyòo yah. Pè mó
wil sétɜ̏n yɔ̃̏tɛ̃ yɔ̃rɩ sɔkɔ pè pɔ Liyel tyí, pé tyípêl
kɔ̃ sè yɔ̃ mɔ pè kɔ̃, pè mó kyɩ tɛ̃̀-ǹsah wɛ Liyel
wɛ̃́npì wrɔ́, nónó-á mɛ Liyel tyí yõ ńmɔ yõ sɛ̃́nɔ́
yı̃nnɛ.»
19 Pole-á Tɛ̃̆ ǹgbɛ̃ Yesu wɛlɔ nɔ́pi yo tɛ, à ǹ syɩ
yo Akripa tyí nɛ ńkɛ̃́, yɔ̃̏tɛ̃ dı̃́, páh tyi nónó noh,
tɛ́ tyi nónó wɛ wɛ̃́kínɔ́ mè sɔkɔ nɛ̂-á n wil Liyel
tyí, pé náh yahle sé pínɔ́lɛ.
20 Tɛ́ Damasɩ tãn ǹgbò tyí-á pé yo sélɛ. Képah
náh, pé mɛ sè yo Yerusalɛmɩ tãn tyí, ànɛ̂ Nsyude
gbɛ̃̆nyah tãn póllɛ, à tahlɩ kwlo kwlo tɛ́lɔ́ tyí. Páh
kè yo pé pól tyí nɛ, pè pé nnɔ vi mɔ, pè mó Liyel
wɛ̃̀kì tɛ̃. Ǹkɛ̃́, pè tyípéplɔlɛ n pɩ, nónó-á n wɛ̃kɩ
nɛ gbɩ yõ, pé nnɔ-á vi mɔ.
21 Tɛ́ képah yõ sɔkɔ-á Nsyifunɔ tɛ̃ pélɛ, gbı̃́ nɛ̂-á
sɔ̏ pé mɛ Liyel ní-ńsah gbô sɔkɔ. Păh sɔ̏ mɛ n yah
n kɔ̃ pé kònmɔ-ńsahlɛ.
22 Ǹtɛ Liyel yòhnìnmɔnɔ gbɔ̏ yõ, páh mɛ min
sɔkɔ à pɔ syɩ kwɛy tyí. Tɛ́ páh tɔ̃ ásɔ̂̃ sɔkɔ yɔ̀,
gblɔ yo yı̃nnɛ tahbɩ ànɛ̂ yãm tãn tyí. Liyel tɛ̃ntɔ̏
syínyopu ànɛ̂ Moyisi-á tyi nónó tyí yo nɛ, săh kɩ
pɔ n pɩ n pi, pé náh tir yɔ́ ńtɛ̃ yo kah mɔ sépi yõ,
sépi nónó-á yo nɛ ńkɛ̃́:
23 Liyel nɛy yáhntɔkɔnɔ-á kɩ yèvyãhrɩ pɩ kɩ ku.
Tɛ́ ǹmɔ-á kɩ n pɩ n pi nɛ́gbennɛ, kɩ yilki mɔ lékyı̂

sɔkɔ. Wăh kɩ pɔ pwáhnmɔnɔ tyí yo wah kyòo
pépi Nsyifunɔ tyí ànɛ̂ névye tɛ́lɔ́ tyí.
24 Tɛ́ Pole-á mɛ ǹ tyi yah yónɔ́ sɔkɔ sɛ̃́ mɛ
ǹ vyãhlɛ n kɔ̃lɩ, Fɛsitusi wɛkɩ páhpáh ǹ yõ nɛ
ńkɛ̃́, ǹ yȍgbèkè náh mɛ, ǹ kărn pínɔ́ képékè-á ǹ
yȍgbèkè yuku.
25 Ǹtɛ Pole mɛ yo ǹ tyí nɛ ńkɛ̃́, yȍtɛ̃ pèpɛy, pé
yȍgbèkè náh yuku dɛ́! Gblɔ ànɛ̂ yèsrey wɛlɔ ó
kɔ́kɔ́-á pé n wɛkɩ.
26 Ńkɛ̃́, tyi nɔ́pi sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃ náh pɩ sètȉn sȍ sɔkɔ,
pé sɛ̃́nɔ́-á mɛ ké yõ nɛ, yȍtɛ̃ dí̃ Akripa ńtɛ̃ pí̃nɔ́-á
mɛ sé sɔkɔ dò. Képah-á, pé kɔ̃ pé kélɛ n yo n dal
n mɔ ǹ yah sɔkɔ nìsãhlɛ.
27 Ǹtɛ yȍtɛ̃ dí̃ Akripa, à kó sɛ̃ Liyel tɛ̃ntȍ
syínyopu wɛlɔ yõ nɩ? Péwɔ tɛ̃́-á pĩ nɛ wăh sɛ̃
sé yõ.
28 Képah sɔkɔ, Akripa mɛ yo Pole tyí nɛ, kàh
náh kɩ nɛ pé mo kwéy, wăh náhkɩ núkú péwɔ vi
mɔ pɩ Yesu yõ sɛ̃́-òlɛ.*
29 Pole mɛ yo ǹ tyí nɛ, kàh kɩ se pɩ núkúnúkú
ò, kàh kɩ se mo ò, péwɔ tɛ̃́-á mɛ Liyellɛ n ni nɛ,
kè káh yĩn ǹmɔ ńtɛ̃ ó tyí, ńkɛ̃́ nónó pól tɔ-á mɛ
pé wɛlɔlɛ n nohnɩ kwɛynɛ yɔ̀, pé pól pɩ péwɔ tyí
kɔ̃lɛ, Yesu yõ sɛ̃́púlɛ, tɛ́ kârn wɔ káh mɔ pépi tyí.
30 Képah náh, yȍtɛ̃ dí̃ Akripa yuku, ànɛ̂
gbɛ̃̆nyah yah tɛ̃́-ò dí̃ Fɛsitusilɛ, ànɛ̂ Berenisilɛ, à
tahlɩ nónó pól-á sȍ mɛ kɔ̃́ntɛ̃̆nɔ́lɛ pélɛ.

* **26:28** 26.28 - Wrɔ́ mɛ̀ sɔkɔ, névye sõnɔ mɛ sé tyí tyílɛ. Túkù sõnɔ sɔkɔ, kő ye Akripa Polelɛ n ko. Túkù sõnɔ sɔkɔ mó, Pole wɛy ǹ nɩ tɛ̃.

31 Ǹtɛ păh wil, pè tyah n yo wɛ̃ tyí nɛ, dɨ́ mɛ̀
náh tir yɔ́ ńtɛ̃ pɩ, nɛ̂-á yĩnɛ ǹ kònmɔnɔlɛ, képah
náh pɩ, ǹ dáhnmɔnɔlɛ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ.
32 Képah sɔkɔ, Akripa mɛ yo Fɛsitusi tyí
nɛ, dɨ́ mɛ̀ à sɔ̏ mɛ ǹ tukey tyí dáhbí-ńkɛ̃̄nɛ
Wrome kwíltãm yɔ̀̃tɛ̃ Sesar gbɔ̏ sɔkɔ, wăh yĩnɛ
fɨ́nmɔnɔlɛ.

27

Fɛsitusi nɛ pè sɔkɔ Polelɛ Wrome kwil

1 Képah sɔkɔ, kăh pɔ sah núkú yõ nɛ, áyáh kɩ
yuku n pi Wrome kwíltãm yɔ̀̃tɛ̃ ǹgbɛ̃ Sesar tyí
Yitalɩ gbɛ̃̆nyah sɔkɔ, pè mɛ Pole ànɛ̂ wɔ̀kɔ̀npèkè
sɔkɔ névye yísyɔ́ dahbɩ sràsyíbí yɔ̀̃tɛ̃ yɔ́ gbɔ̏, nɛ
à sɔkɔ álɛ. Dɨ́ mɛ̀ yĩn ye sɔ̏ Nsyulyusilɛ. Ǹmɔ ye
sɔ̏ Wrome tãn sràsyíbí tɨ̀nkɨ̀ yɔ́ yɔ̀̃tɛ̃̆nɛ nɛ̂-á pè n
ye Wokustilɛ.
2 Képah tɛ̃̆nɛ, á de Adramiti kwil krótókè ǹgbɛ̃
yɔ́ sɔkɔ, à sɔkɔ. Krótókè mɛ̀ kɩ sɔ̏ n syɔ̃ n pi Asi
gbɛ̃̆nyah krótónè yɨ́n-ńtẫn sɔkɔ. Arisitarkɩ sɔ̏ mɛ
álɛ, nɛ̂-á n wil Masedonɩ gbɛ̃̆nyah kwil yɔ́ sɔkɔ
pè n ye Tesalonikilɛ.
3 Ké dɨ̃ndallɛ, á kyɩ de Sidõ kwil. Ǹtɛ Nsyulyusi
sɔ̏ mɛ Pole tɛ̃́nɔ́ plɛ. Kăh pɩ sɛ̃́, à wɛ̃̆kɩ̀lɛ Pole kɔ̃
nɛ, à kyɩ yah ǹ kódíbí tyí, pè kɔ̃ pè à wɛ n yohnɩ
n mɔ.
4 Képah náh, áyáh yal nɛ́npɔ́, yɑ̃́hkí sɔ̏ mɛ álɛ
n fwo. Kăh pɩ sɛ̃́, á syɔ̃ gbɛ̃̆nyah yɔ́ gbɔ̀pɔ pè n
ye Syiprilɛ, pnɛ yɔ nɩyɔ̋. Képah sɔ̏ mɛ yɑ̃́hkí yah
kõ sah á tyí kwéy.

5 Tɛ́ yɔ̃ sɔkɔ pnɛ yɔ sɔkɔ, à syɔ̃ Silisi gbɛ̃̆nyah
ànɛ̂ Pãnfili gbɛ̃̆nyah gbɔ̀pɔ, à kyɩ tiki Mira kwil,
Lisi gbɛ̃̆nyah sɔkɔ.
6 Áyáh mɛ nɛ́npɔ́, Wrome tãn sràsyíbí yɔ̃̀tɛ̃ mɛ
Alɛkisãdri kwil krótókè ǹgbɛ̃ yɔ́ wɛ, nɛ̂-á kɩ sɔ̃̀ n
yuku n pi Yitalɩ* gbɛ̃̆nyah sɔkɔ. À mɛ á dah mɔ
képah sɔkɔ.
7 Á sèpı̃̀n náhnáh pɩ, tɛ́ á náh sɔ̃̀ mɛ fɛ̃ n to súú.
Á yèvyãhrɩ kah pɩ, tɛ́ pyɛ̌ yı̃ni tɛ̃ Knidi kwil dé-
ńsahlɛ yúkɛy. Ǹtɛ yã́hkí-á sɔ̃̀ mɛ álɛ n fwo nɛ́npɔ́
tı̃̀n yúkúnɔ́lɛ sɛ̃́, gbɛ̃̆nyah nɛ̂-á pè n ye Krɛtɩlɛ pnɛ
yɔ nɩyɔ̃́, á syɔ̃ képah dónmɔ-ńsah yɔ́ gbɔ̀pɔ pè n
ye Salmonenɛ. Nɛ́npɔ́ sɔ̃̀ mɛ yã́hkí yah kõ sah á
tyí kwéy.
8 Á yèvyãhrɩ pɩ nɛ́npɔ́ sɔ́kɔ́-ńsah sɔkɔ, à kyɩ
yı̃ni tɛ̃ Krɛtɩ fı̃́ yɔ́ sɔkɔ pè n ye Krótónè yı̃́n-ńsah
pèpɛynɛ. Lasɩ kwil mɛ nɛ́npɔ́ tnɔ̂.

9 Légbı̃́nɛ, wrɔ́ náhnáh sɔ̃̀ mɛ sɔkɔ tɛ. Tɛ́
Nsyifunɔ fílsã̀hkì sɔ̃̀ níkì tɛ̃ gbı̃́-á sɔ̃̀ mɛ sɔkɔ tɛ
sɛ̃́, yã́hkí sɔ̃̀ mɛ kõ. Kǎh pɩ sɛ̃́, krótókè tónɔ́ sɔ̃̀
mɛ pɩ dlolɛ. Képah ye, Pole mɛ ké gbáhdyâh di
pé tyí nɛ,
10 pé kódíbí, péwɔ-á kè wɛ tɛ nɛ, krótókè tónɔ́
náh tɔ̃ fɛ̃ n yɔ̃ n sɔkɔ n pi, nɛ́ dlo náh wɛ ké sɔkɔ.
Tɛ́ kè náh n yı̃n n pi krótókè ànɛ̂ ké sɔkɔ vyɔ́
yíkínɔ́ képékè ó tyí dɛ́, pépi tɔ min-á kɩ n syah n
wũ ké sɔkɔ.

* **27:6** 27.6 - Yitalɩ gbɛ̃̆nyah sɔkɔ ye Wrome kwillɛ.

11 Ǹtɛ sràsyíbí yȍtɛ̃ dı̋ sȍ mɛ sɛ̃ krótókè tó-ò dı̋
ànɛ̂ ké yȍtɛ̃ wɛy yõ sɔkɔ, à kal Pole tyílɛ.
12 Tɛ́ Krɛtı gbɛ̃̆nyah krótónè yı̋n-ńsah mè náh
sȍ mɛ plɛ kwɔ̀vırı gbı̋nɛ. Képah ye, névye kan
sȍ mɛ ké tyí nɛ, kàh kı fɛ̃ n pı n pi, pé yĩni tɛ̃
ké krótónè yı̋n-ńsah yɔ́ sɔkɔ pè n ye Fenikisilɛ,
pé kyı kwɔ̀vırı gbı̋ pı nɛ́npɔ́. Nɛ́npɔ́ sȍ mɛ Krɛtı
gbȉyiki tȉnnɛ.

Yȁ́hpékè yɔ́ kȍnɔ́lɛ pnɛ yɔ sɔkɔ

13 Képah sɔkɔ, yȁ́hkí yɔ́ tyah n kõ n wil fálfál yɔ
nıyő̋ tȉnnɛ. Képah tɛ̃̆nɛ, pè sȍ mɛ n sõ nɛ páh nɛ̂
yah tɔkɔ, kăh kı fɛ̃ pı, tɛ́ mɛ krótókè yĩn mɔ mɔ
vyɔ́ngbílkȉ dɔkɔ mɔ, krótókè kõ kè tyah n sɔkɔ,
à kyı tɔrı sɔkɔ Krɛtı gbɛ̃̆nyah gbɔ̀pɔlɛ.
14 Dŏ kwéy, yȁ́hpékè yɔ́ kõ wil ymɔ yõ à tiki pɔ
mı á sɔkɔ. Yȁ́hkí mè yĩn ye sȍ Yerakilõnɛ.
15 Kè pɔ á krótókè tɔkɔ n yuku gbɛ̃̆ntɛ̃̆náhlɛ, á
náh tɛ̃ wɛ ké yah kõ. Á mɛ á gblɔ̆y fĩn mɔ kè kõ.
16 Kè kyı sɔkɔ álɛ gbɛ̃̆nyahpír yɔ́ tnɔ̂ pè n ye
Kodalɛ, pnɛ yɔ nıyő̋. Kénɛ gbɛ̃̆nyah sȍ mɛ yȁ́hkí
yah kõ sah á tyí kwéy. Kăh pı sɛ̃́, krótópír nɛ̂-á
sȍ mɛ tóhnmɔnsàhnɔ́lɛ krótókè ǹgbɛ̃ tyí, á gbah
tɛ̃, à képah wɛ yɔrı dah mɔ ké sɔkɔ yèvyãhrılɛ.
17 Ké dáhnmɔntɛnɔ náh, á mnɔlɛ krótókè ǹgbɛ̃
pukubi kore vi nɛ kè káh kwɔkı. Tɛ́ tíkí-á sȍ mɛ
á tɛ̃ nɛ á káh kyı n nir Libi gbɛ̃̆nyah sèmȉyȁ́hrí
sɔkɔ sɛ̃́, képah ye á krótókè yȍtah flɔ kũ, sépi

nónó gbɔ̏ yõ-á ńkɛ̃́nɛ yɑ̃́hkí kélɛ n tu n mɔ súú,
tɛ́ mɛ á gblɔ̌y fĩn mɔ yɑ̃́hkí kɔ̃ kè n yuku álɛ.
18 Dĩndallɛ, yɑ̃́hkí sɔ̏ mɛ yɔ̃ sɔkɔ álɛ n kah fwo
sɛ̃́, kăh pɩ sɛ̃́, pè krótókè tɔ́kɔ́bí wilki min dah mɔ
pnɛ yɔ sɔkɔ.
19 Sèpȉn tɔ̃́-ò sõlɛ, krótókè tópú tɔ mɛ ké
tɔ̏npìvyɔ́ túkù wilki ké sɔkɔ, à min dah mɔ pnɛ
yɔ sɔkɔ pé gblɔ̌y.
20 Kè sɔ̏ mɛ pɩ sèpȉn náhnáhlɛ, tɛ́ á náh gbĩ wɛ
yah yĩ́nɛ, képah náh pɩ, ńwɔ̃́ kèpyelɛ. Yɑ̃́hkí sɔ̏
mɛ peke tɛ̃ sɛ̃́, fɔ́ɔ́ á náh tɔ̃ mɛ pɔ n sõ nɛ, áyáh
kɩ pwah.

21 Kăh pɩ sɛ̃́, á sɔ̏ mɛ sèpȉn náhnáh pɩ yõke
yő-ńkɛ̃́nɛ. Képah sɔkɔ, Pole mɛ yuku yĩn no pól
nɩyő, tɛ́ nɛ ńkɛ̃́, pé kódíbí, păh sɔ̏ yĩnɛ pè sah
péwɔ yóré yõ, pé mó wũ Krɛtɩ gbɛ̃̏nyah. Képah-à
sɔ̏ mɛ pɩ, páh dlo nónó gbal, ànɛ̂ yíkínɔ́ nónó-á
pɩ pé tyí yɔ̀, sè náh náhkɩ pé yĩni n tɛ̃ n pi dò!
22 Ǹtɛ núkúnúkú, páh kélɛ n yah n kɔ̃ pé tyí
nɛ, pè pé nɩ syɑ̃h, ńkɛ̃́ ǹnî yɔ́ ńtɛ̃ yõ náh yĩ n pi
à wil krótókè tyí sɔkɔ.
23 Ńkɛ̃́, Liyel nɛ̂ tyí yõ-á péwɔlɛ pé tɔ̏lɛ n pɩ ǹ
tyí, ǹmɔ yĩ̂nyõ tɔ̏npɩ yɔ́-á wil pé yah lékɑ̃̂h mɛ̀
sɔkɔ,
24 tɛ́ yo pé tyí nɛ: «Káh tíkí pɩ, Pole! Á kɩ n
yĩn n pi Wrome kwíltɑ̃m yɔ̏tɛ̃̏ Sesar yah sɔkɔ, kɩ
á yőtyí yo ǹ tyí. Tɛ́ névye nónó pól-á mɛ n yuku
álɛ krótókè sɔkɔ, áwɔ gbɔ̏ yõ, pé sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃ yõ
náh n yĩ n pi.»

25 Képah-á, péwɔ Pole sɛ̃́nɔ́-á mɛ Liyel yõ nɛ,
kăh kɩ n pɩ n pi sɔ̃́-á ǹ yȋnyõ tȍnpɩ yo kélɛ pé tyí.
Képah-á, pè pé nɩ syãh pé kódíbi.
26 Ǹtɛ krótókè tɛ̃́ wɔ-á kɩ kyɩ n yɩkɩ n pi pé tyí
yɔ nɩyő kwil yɔ́ sɔkɔ dɛ́!
27 Légbɩ̃́nɛ, yấhkí sȍ mɛ yɔ̃ sɔkɔ álɛ n fwo n
yuku sɛ̃́ pnɛ yɔ yõ, nɛ̂-á pè n ye Mediteranɩnɛ,
fɔ́ɔ́ à pɔ syɩ ké sèpȉn gbɔ̃nyấh-ò sõ lékẫh tyí. Tɛ́
lénɩ mɔ́nɔ́ wrɔ́ sɔkɔ, krótókè tópú sȍ kè sõ nɛ,
áyáh mɛ de n tɛ kènkwầh yõlɛ,
28 tɛ́ yɔ́ntȋ sãh sãh kwâh min dah mɔ yɔ sɔkɔ,
tɛ́ kè wɛ ké súkúlínɔ́ mɛ métɛ́rnɔ́ yõgbãm pɔ́
kwărninɔlɛ. Áyáh yuku yahlɛ kwéy, pè tɔ̃ kè min
dah mɔ, tɛ́ kè wɛ ké súkúlínɔ́ mɛ métɛ́rnɔ́ túkúrí
pɔ́ kwărtɔ̃nɔlɛ.
29 Pè sȍ mɛ tíkílɛ n pɩ nɛ, krótókè káh pɔ kyɩ
syɩ dyêh yísyɔ́ tyí, kè yɩkɩ. Képah ye, pè krótókè
yĩn mɔ mɔ vyɔ́ngbȋl ǹyêh dah mɔ krótókè náh
tȉnnɛ, tɛ́ mɛ tyah dálnɔ́ ólɛ n dɛkɩ.
30 Ǹtɛ krótókè tópú sȍ mɛ n yah n kɔ̃ tó-ńsahlɛ.
Kăh pɩ sɛ̃́, pè krótópír tiki mɔ yɔ yõ, tɛ́ nɛ páh nɛ
pé krótókè yĩn mɔ mɔ vyɔ́ngbȋl dah mɔ krótókè
yah tȉnnɛ.
31 Képah sɔkɔ, Pole mɛ yo sràsyíbí ànɛ̂ pé yȍtɛ̃
dɩ̃́ tyí nɛ ńkɛ̃́, díbí nɔ́pi-à kɩ wű-ńkɛ̃́nɛ krótókè
sɔkɔ, pépi náh tɛ̃ wɛ n pwah n pi dɛ́!
32 Képah sɔkɔ, mnɔ nónó-á sȍ tɛ̃ sah krótópírlɛ,
sràsyíbí núkú sépi kɔ̃lɩ mɔ kè kɔ̃ kè sɔkɔ.
33 Képah náh, tyah-á pópó n dal, Pole kè yah kɔ̃

no pól tyí nɛ ńkɛ̃́, pè yõke yõ. Ȁ nɛ ńkɛ̃́, ké sèpȉn
gbɔ̃nyɑ̃́h-ò-á kwɛynɛ yɔ̀, pé yáh-ńsah mɛ tyɛ tɛ̃
pópó, pè náh mɛ fɛ̃ yõkelɛ n yõ.
34 Ǹtɛ yõke vyɑ̃h-á mó tɔ̃ mɛ pé min pwáhnɔ́
tyí sɔkɔ. Képah-á, páh kélɛ n yah n kɔ̃ pé tyí nɛ,
pè yõke yõ. Ǹkɛ̃́, pé sɔkɔ nɛy yɔ́ ńtɛ̃ yɔ̃̀yén pɔ́
núkú fyé náh n mɔ n pu n pi.
35 Képah yóntɛnɔ náh, Pole búrn tɔkɔ, tɛ́ wɛkı
Liyel tyí no pól yı̃́ yah, tɛ́ kè kwɔ à tyah n tah.
36 Képah sɔkɔ, no pól nı sũ, pé tɔ mɛ yõke yõ.
37 Névye nónó-á sɔ̃̀ mɛ krótókè mɛ̀ sɔkɔ, á pól
sɔ̃̀ mɛ nɛ́pı̃̂ lègbɑ̃m tikitɔ̃ní pɔ́ gbɑ̃m pɔ́ kénúkòlɛ
(276).
38 Á pól-á yõ tɔ̃ tɛ gbı̃́ nɛ̂nɛ, á sèmukɔ wilki min
dah mɔ yɔ sɔkɔ krótókè kɔ̃ kè pı fáhfáh.

Krótókè tyí yíkínɔ́lɛ pnɛ yɔ sɔkɔ

39 Képah tɛ̃̀nɛ, tyah-á pɔ dal krótókè tópú náh
sɔ̃̀ mɛ kènkwɑ̃̀h yõ yah pı̃. Pǎh pɔ yɔ kéngbárkì
yɔ́ kyɔmı wɛ, nɛ́npɔ́ mɛ wɛ́nyı̃́n-ńsahlɛ, pè nɛ
páh kı yuku yah nɛ́npɔ́ krótókèlɛ, kàh kı fɛ̃ n
pı n pi.
40 Képah sɔkɔ, pè krótókè yı̃n mɔ mɔ vyɔ́ngbı̂l
dɛ mɔ sè kɔ̃ sè wũ pnɛ yɔ sɔkɔ. Tɛ́ núkú yɔ̃ sɔkɔ
krótókè yah tɛ̃ tɛ̃ yı̃ tɔ wah mɔ, ké yah tɛ̃ yı̃nnɛ.
Tɛ́ mɛ fwɔ toh yı̃̂nyõ, krótókè yah tı̃̀nnɛ, yɑ̃́hkí kɔ̃
kè kélɛ n tu n mɔ, tɛ́ pé yah mɔ à yɔ kéngbárkì
mɛ̀nɛ n yı̃kı.
41 Ǹtɛ pè kyı yı̃ni tɛ̃ yɔ́ntáh sèmı̀yɑ̃́hrí fı̃ì yɔ́
tyí, à nir ké sɔkɔ. Krótókè yah tı̃̀n sɔ̃̀ mɛ kyı di

sèmi̋yấhrí sɔkɔ, fɔ́ɔ́ kè náh mɛ fɛ̃ n yike, tɛ́ níkwîl
mɛ ké náh tı̏nnɛ n mı n kwɔkı n pɔ.
42 Képah sɔkɔ, sràsyíbí sɔ̏ mɛ n yah n kɔ̃
wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ névye kònmɔ-ńsahlɛ. Tíkí sɔ̏ mɛ
pè tɛ̃ nɛ, pè káh pɔ n yɔ̃ n wil n to n pwah.
43 Ǹtɛ sràsyíbí yɔ̏tɛ̃ dı́-á sɔ̏ mɛ ké tyí nɛ, pé Pole
pwah mɔ sɛ̃, à pè yĩni mɔ képah pínɔ́lɛ. Tɛ́ nɛ,
yɔ yɔ̃́npnɛ̀pu ǹgbò yɔkɔ de yɔ sɔkɔ, pè kènkwɑ̏h
yõlɛ n yĩkı.
44 Tɛ́ mɛ nɛ, no tɛ́lɔ́ sésárnɔ tɔkɔ, képah náh
pı, krótókè kwɔ́kínɔ́lɛ, pè dɔkɔ sépi yõ, pè nɛ n
yɔ̃ n yuku. Sɛ̃ ye kè pı, tɛ́ no pól yĩni tɛ̃ kènkwɑ̏h
yõ sɔkɔ krómkróm pé vyelɛ.

28

Pole-á nɛ̂ pı gbɛ̆nyah yɔ́ sɔkɔ pè n ye Maltılɛ, pnɛ yɔ nıyɔ̃́

1 Képah sɔkɔ, áyáh pwah sɛ̃, á kè noh nɛ pnɛ
yɔ nıyɔ̃́ gbɛ̆nyah mɛ̀ yĩn-á Maltılɛ.
2 Kénɛ kwil tãn mɛ á tɔ̃ sah tɛ̃ yĩ́ pallɛ. Tɛ́ pũ̏-á
sɔ̏ mɛ n pı, tɛ́ vırı mɛ n pı sɛ̃, pè mɛ nyàh mɔ tĩí
á pól kɔ̃ á mɛ tuke mɔ tɛ̃ n wnɛ.
3 Képah sɔkɔ, Pole-á kyı lésɔ́pî kwel nɛ pé pɔ
mɔ nyàh sɔkɔ, nyàh swɔ̀ɔ̀-á kyı sé tyí, wáhnpo
yɔ́ wil sé sɔkɔ à Pole kõ, fɔ́ɔ́ à toh mɔ ǹ gbɔ̏ tyí.
4 Kwil mɛ̀ tãn-á wahy wɛ tóhnmɔnɔlɛ ǹ gbɔ̏ tyí
sɛ̃, pè tyah n yo wɛ̃ tyí nɛ, tɔ̀tɔ̀ náh mɛ ké sɔkɔ
póllɛ, dı́ mɛ̀-á nɛ́kókè mɔ yah. Wăh sénsɔ̃ pwah

pnɛ yɔ gbȍ sɔkɔ ó, ǹtɛ pépi sétõ nɛ̂-á gbılɛ n wah,
képah tɛ̃ wɔ náh à sah n pi min sɔkɔ dɛ́!
5 Képah sɔkɔ, Pole wahy mɛ̀ mir dah mɔ nyàh
sɔkɔ. Tɛ́ syɛ̋hɛ̋h kwéy ńtɛ̃ náh kyı Pole wil tyí.
6 Tɛ́ kwil tãn sȍ mɛ syíkíntɛ̃nɔ́lɛ n pı nɛ, dǒ
páh kı à wɛ à kı mɛ tyah n sɛ̃, képah náh pı, kı
syıkı n ku n pi nɛ́npɔ́ swɔ. Ǹtɛ pǎh képah syıkı
tɛ̃ wrɛ́tɛ́tɛ́, pè pɔ pĩ nɛ, pèkè yɔ́ ńtɛ̃ náh à nɔ n pi.
Kǎh pı sɛ̃́, pè pé vyɛ̃y vi à tyah n yo nɛ, tȍ yɔ́-á
ǹnɛ.
7 Tɛ́ ńyãh sɔkɔ-á sȍ álɛ, fı̃́ yɔ́ sȍ mɛ nɛ́npɔ́ tnɔ̂,
nɛ̂-á pnɛ yɔ nıyɔ̋ gbɛ̃̆nyah mɛ̀ yȍtɛ̃ dı̃́ tyílɛ. Kénɛ
dı̃́ yı̃n ye sȍ Publiyusilɛ. Ǹmɔ mɛ á tɔ̃ sah tɛ̃ pallɛ
ǹ kódíbí sɔ̃́, tɛ́ á kɔ̃ á twah ǹ tyí à sèpı̏n tɔ̃́nì pı.
8 Tɛ́ kénɛ dı̃́ sú sȍ mɛ yam pɛ̀kì yõ. Ǹ wil sȍ mɛ
vyãh, tɛ́ ǹ fɔkɔ tɔ mɛ kye. Képah tɛ̃̆nɛ, Pole mɛ
kyı yah ǹ tyí, tɛ́ ǹ gbȁn sah ǹ yõ à Liyel ni ǹ tyí,
à à dɛ mɔ.
9 Képah náh, kénɛ kwil yámpú tɛ́lɔ́ tɔ mɛ pɔ
Pole tyí, tɛ́ pɔ dɛ́nmɔnɔ wɛ.
10 Kǎh pı sɛ̃, á yõ yɔ̃ nɛ́npɔ́ sɔkɔ kègbılɛ. Tɛ́
áyáh pɔ n tyah sɔ́kɔ́nɔ́lɛ, yı̂ nónó yétȍ̂-á sȍ mɛ á
tɛ̃, pè sé póllɛ á kɔ̃.

Pole yı̃́nı̂ntɛ̃nɔlɛ Wrome kwil

11 Képah náh, ńwɔ̃́lɔ́ tɔ̃́nɔ́ sɔ́kɔ́ntɛnɔ sɔkɔ, á mɛ
de sɔkɔ Alɛkisãdri kwil krótókè ǹgbɛ̃ yɔ́ sɔkɔ, nɛ̂
yı̃n-á kèǹìǹìnɛ. Képah sȍ mɛ kwɔ̀vırı gbı̃́ tyɛ́nɔ́
syıkı tɛ̃ Maltı gbɛ̃̆nyah sɔkɔ.

12 Áyáh kyɩ yĩni tɛ̃ Sirakusi kwil, á tɛ̃ nɛ́npɔ́ à
sèpȉn tɔ̃́nì pɩ.
13 Áyáh yal nɛ́npɔ́, à tyah n tɔrɩ n yuku
krótókèlɛ yɔ vyãh tyí, pópó à kyɩ de Wregbyo
kwil. Ké dĩndallɛ, yã́hkí kõ wil á náh tȉnnɛ à pɔ.
Kăh pɩ sɛ̃́, sèpȉn nínȉ wrɔ́, á yĩni tɛ̃ Pusɔlɩ kwil, tɛ́
wil krótókè sɔkɔ.
14 Áyáh kyɩ nɛ́npɔ́, á kyɩ Yesu yõ sɛ̃́pú yísyɔ́ wɛ.
Pépi mɛ á ni, á kɔ̃ á wũ à sèpȉn kwărninɔ pɩ pé
tyí. Képah náh, á sɔkɔ Wrome kwil.
15 Tɛ́ Wrome kwil Yesu yõ sɛ̃́pú-á fyɔ̀ á pȉnɔ́
noh, pé túkù pɔ á yohnɩ, fɔ́ɔ́ Apyusi yòhntàhkì
sɔkɔ; pé túkù mó pɔ á yohnɩ fĩ́ yɔ́ sɔkɔ pè n ye
Nɛ́pân twáh-ńtẫn tɔ̃́nìnɛ. Pole-á fyɔ̀ pè wɛ sɛ̃́, à
wɛkɩ Liyel tyí, ànɛ̂ ǹ nɩ sũ.
16 Képah tɛ̃́nɛ, áyáh yĩni tɛ̃ Wrome kwil, pè ké
wɛ̃́kìlɛ Pole kɔ̃ à kyɩ tɛ̃ ǹ tyí wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, tɛ́ sràsyí
yɔ́ kɔ̃ à ǹnɛ n kyɔmɩ.

Pole Liyel wɛy yónɔ́lɛ Wrome kwil

17 Képah sɔkɔ, sèpȉn tɔ̃́nì-á sɔkɔ, Pole Nsyifunɔ
yah tãm ye ǹ tȉnnɛ. Păh pɔ tuke mɔ, à yo pé tyí
nɛ, pé no, pé náh sénsɔ̃ tir yɔ́ ńtɛ̃ pɩ de pé no
Nsyifunɔ tyí, pé náh pé náh tãn wȁl dêl pɩ, ǹtɛ
pè pé tɛ̃ Yerusalɛmɩ sɔkɔ, tɛ́ pé dahbɩ Wrome tãn
gbȍ sɔkɔ.
18 Ǹtɛ Wrome tãn-á pé piki yah tɛ gbĩ́ nɛ̂nɛ, pè
náh pé tyípíní yɔ́ ńtɛ̃ wɛ, nɛ̂ yĩn-á pé yĩnɛ pé ko
mɔ. Kăh pɩ sɛ̃́, pè mɛ nɛ páh pélɛ n fin n mɔ.

19 Tɛ́ Nsyifunɔ mɛ képah yahle. Képah-á, pé
gbȍ yı̋ı̃ náh, pé mɛ pé gblɔ̌y tyí dahbı Wrome
kwı́ltãm yȍtɛ̃ Sesar gbȍ. Ńkɛ̃́, tɔ́kɔ́nkɔ̃nɔ tɛ̃ wɔ
náh pé nɛ pé tɔkɔ pé no Nsyifunɔ kɔ̃ dɛ́!
20 Képah yı̃n-á pé kɔ̃ pé kè yah kɔ̃ nɛ, pé pè wɛ,
pé mó yã́hkì yãh pélɛ. Yisrayel tãn gbȍ sàhnɔ́-
á mɛ pwáhnmɔ-ò nɛ̂ yõ, ǹmɔ yı̃n-á kârn nɔ́pilɛ
mɔ́nɔ́lɛ péwɔ gbȁn sɔkɔ yɔ̀.
21 Képah sɔkɔ, pè mɛ yo Pole tyí nɛ, sɛ́bɛ́y yɔ́
ńtɛ̃ náh wil Nsyude gbɛ̃̆nyah, à pɔ pépi tyí ǹmɔ
Pole tyí sɔkɔ. Pé no Nsyifunɔ sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃ náh
mó tɔ̃ wil nɛ́npɔ́, à pɔ tir yɔ́ yo pé tyí ǹ tyí sɔkɔ,
képah náh pı, à ǹ yı̋po yo pépi tyí.
22 Ǹtɛ pépi-á pı̃ nɛ, wɛ̃̆kì nɛ̂ sɔkɔ-á ǹnɛ, pǎh
mɛ kélɛ n fwo ywɔ̃ ywɔ̃ pól sɔkɔ. Képah-á, ǹmɔ
sõnɔ-á nɛ̂nɛ, páh mɛ ké tyí nɛ pé kè noh ǹ vyãh
sɔkɔ.
23 Képah tɛ̃̆nɛ, pè mɛ wɛ̃ wɛ́nɔ́ yòh mɔ wɛ̃ tyí
Polelɛ.
Lésõ-á pɔ nɔ, wãn tɔ̃ mɔ pé wı̏lnɔ́ yõ, à pɔ Pole
tyí ǹ twáhntɛ̃-ǹsah sɔkɔ. À mɛ tyah à Liyel tɔ̃̆rí
tyílɛ n yo n wah pé tyí, à tɔkɔ séngbɔ̃́ tyí, pópó
à pɔ nɔ ńvı̋ tyí. À sȍ mɛ de Moyisi tyi kȍnsàhnɔ́
ànɛ̂ Liyel tɛ̃ntȍ syínyopu wɛlɔ sɔkɔ, à Yesu tyílɛ
n yo pé tyí nɛ, pè kè fɛ̃ syi.
24 Képah sɔkɔ, túkù ǹ tyi yɔ́nɔ́ fɛ̃ syi, ǹtɛ túkù
mó sè yahle.
25 Ǹtɛ pǎh tɛ̃ wɛkı sah kwlɔ núkú yõ, tɛ́ n karkı
gbı̋ nɛ̂nɛ, Pole tɔ̃ tyínúkú yɔ́ yo pé tyí nɛ, gbı-
á Liyel Mirki wɛy mènɛ, nɛ̂-á lésõ Liyel tɛ̃ntȍ
syínyo-ò Yesayi yo pé náh tãn tyí nɛ ńkɛ̃́:

26-27 «Kùkùtǎhkì mɛ de no nɔ́pi nnɔ sɔkɔ.
Pè mɛ pé níkílɔ́ tah tũ,
tɛ́ pé yĩ́ vike sah;
nɛ ńkɛ̃́ pé yĩ́ káh kwâh yɔ́ ńtɛ̃ wɛ,
pé níkílɔ́ káh tir yɔ́ ńtɛ̃ noh,
pé nnɔ kɔ̃ sè pɔ n yɛ kùkùtǎhkì pínɔ́lɛ,
pé mó vi mɔ ńmɔ Liyel wɛ̃̌kì tɛ̃,
ń kɔ̃ mé pè wɛ pwah mɔ.
Képah ye, kyı n yo pé tyí nɛ,
pǎh kı n nohnı tɛ̃̀ wɔlɛ, tɛ́ pè náh ké tyí yah wɛ n pi.
Pǎh kı n yah dyěh sɛ̃́ yɔ̀, tɛ́ pè náh kwâh yɔ́ ńtɛ̃ wɛ n pi.»*
28 Képah yóntɛnɔ náh, Pole tɔ̃ yɔ̃ sɔkɔ yo pé tyí
nɛ: «Yé pĩ nɛ, Liyel-á pwáhnmɔnɔ wɛy tɛkı mɔ
névye tɔ tyí, nónó náh pı Nsyifunɔlɛ. Pépi tɛ̃̀ wɔ
kı kè noh n pi.» [
29 Wǎh képah yo sɛ̃́, Nsyifunɔ yuku sɔkɔ, tɛ́ mɛ
yékâ̂blɛ n pı n yuku képékèyɔ̂ pé wɛ̃ wrɔ́.]
30 Képah náh, Pole ye nínɔ́ tũ ǹ wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, wǎh
sɔ̃̀ nɛ̂ tɔkɔ de tɛ̃. Nónó pól-á sɔ̃̀ n wil n pɔ ǹ tyí,
à sɔ̃̀ mɛ pé póllɛ n tɛ̃ pallɛ.
31 À sɔ̃̀ mɛ Liyel tɔ̃̌rí tyílɛ n yo névye tyí, tɛ́ mɛ
Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Yesu Krista tyilɛ nolɛ n kwɔ nìsãh sɔkɔ.
Ǹnî yɔ́ ńtɛ̃ náh sɔ̃̀ mɛ ǹ yahlɛ n kɔ̃ ké pínɔ́lɛ.

---

* **28:26-27** 28.26-27 - Yah n tɛ Yesayi 6.9-10.

wĩn nìvìnì tirlɛ
toussian du sud: wĩn nìvìnì tirlɛ New Testament
Nouveau Testament en toussian

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Toussian, Southern

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
aaf2875e-90b5-5c14-b910-61579d3da2c7